۷۱۳۵ طالبی اسدی
T ۲۹۰۱۰

عاطف افندی کتبخانه‌سی

UNIVERSITESI KUTUPHANESI ISTANBUL
3988

باطن آیات قرآندر فتوحات و فصوص
گوهر دریای عرفاندر فتوحات و فصوص
خانهٔ تاریک قلب غافلی نور ایدر
شعلهٔ مصباح ایماندر فتوحات و فصوص
سر توحیدن خبر وار ایسه اهل خوشی
معنی توحید بزداندر فتوحات و فصوص
کم غبارک کحل ایدندک سایدر عین یقین
کاربان عالم جاندر فتوحات و فصوص
صاحبی ختم الولایه اولدیغنه نابیا
ایکی شاهد ایکی برهاندر فتوحات و فصوص

رعنا مصنف محسبة 132

٧١٤٥
٢٩٠٨

هذا كتاب نقش فصوص على طريق الشيخ ترجمه فرماى حضرت شيخ اسماعيل المولوى الانقروى رحمة الله

بسم الله الرحمن الرحيم

حمد بى حد ولا يحصى وشكر بى عد ولا منتهى اول الحكيم وحكيم اول خداى ذو لطايفه كه
فصوص قلوب ارباب خصوصى نقوش حكمت وزيب وزينت معرفت ايله مزين ومحلى
قيلوب صفايح صحايف وجود لريده افكار دنيا وذنكار ماسواى مصقله تجلى احديتيله
سيقلوب جام جهان نماى وانديره مراءت صور محدثات حقايق اسما وصفات قيلدى
وتحفه تحايف جهان آفرين وتسنيمات ذاكيات حضرت رب العالمين اول سيد المرسلين
وسند الاولين والاخرين حضرتيله دوضه رضيه سعاد تقرنه وعد قدسنه لطافت
نسنيلدى اوزرينه فى كل وقت وحين واصل وقرين اولسونكه فصل ناصيه احاديدر نقش
معناى وما ارسلناك الا رحمة للعالمين فصيله مزينه اولوب خاتم محمدى دخواى وبكسه
رسول الله وخاتم النبيين عنوانيله معنون اولمشدر بيت پيروزه فلك بندى وكف
وجود • نام محمد ارنبدى بابى تكين جود بمعنى وجود نادينرى نقش تكين احديت وتمكين
جود واحديت وخاتم جميع نبوت اولديغنه بوتكته غزا وعلامت رعنا كفايت ايدركه
دهان كوهر فشانه ودندان دررفشانلرى سنكله شكسته اولوب ميان برميان
مجروحه اولمشدر بيت چوخاتم بود جمع انبيارا • ازان برسينه بستى سنك خارا
چوبودش زيرخاتم هردوعالم • دندش سنك بردندان چوخاتم • محفل كل ونفس كل
نقش وجود لريله فض وارقام حروف كاينات خاتم حقيقتلريله مختص اولديغى واصحابه
جميع ملوكه عليتين وساكنان آسمان وزمين اول حضرتك وجود برجود لريدن ماعدا
اولمشدر بيت اى خاتم كمال تو از عقل كل تكين • وى سدهٔ جناب تو هد سده نازنين
وصدهزار صلوات اجابتقرين وبشمار ثناى تحسين وآفرين اول حضرتك اصحاب كرين
وال واولاد مهترين لرى اوزره هر لحظه مبلغ ومهدا اولسونكه هر بر دين مبين
وشرع متين دكمال عرفان ويقين ايله پيشواى مومنين ومقتداى مسلمين اولمشدر
اللهم صل على محمد فى كل اوقات وحين وعلى ال محمد الى ابد الاولين وعلى سائر الانبياء
والمرسلين والاولياى الكملين والمومنين الصالحين برحمتك يا ارحم الراحمين اما بعد
بر عليل وغليل وفقير وذليل اعنى شيخ اسماعيل المولوى الانقروى كشف الله له
اسرار الصورى والمعنوى زمانمده اولدن طالبان طريق ايقان وشاديان رحمن

عرفان اولیا اخوانك محبت و میلونك اول لطاف زمرهٔ عرفان و برهان جمعهٔ واصلان و کاملان
قطب المحققین و شیخ الموحدین احی محی الملة و الدین ابو عبد الله محمد بن علی المعروف بالطائی
الحاتمی الاندلسی رضی الله عنه و ارضاه و جعل الی الدرجات مثواه حضرتزنك کلمات خیاط
بضاعتدینه طالب و مایل کوردم لکن اکثری استخراج الفاظ و ترکیب عربیت راجل اولمدیه
نو لذته نایل و واصل اولمیوب بود و لندن بی بهره و بحاصل قالمشدیکی و اول حضرتك
انحض تصنیفاتندن و اجل تالیفاتندن رای اشتو نقش فصوصکه مطمح نظر ارباب خصوص
و مطرح انظار اصحاب نحو صدور مع قلة الالفاظ و الحادث کثرت معانی و وفرت اشارات
دلالتی و اردوقفا بو بر کتابی نظایدکم کیمیای معنای قلب بنا قصوی درجه کمالله رسیده و
عین الحیات و الفاظ و مبانی سوی شمشه کان حجاب و کثرته ذلول و صافی جیده فیلوریت
و لو نفحه منها تری قبر میت لعاد الیه الروح و انتفش الجسم ظروف و حروف قذف
الوف اسرار مندرج و سواد مداد نده صنوف انوار مندمج در کواکب حقایق اولمزین
بر آسمان و سقایق رقایق و رقایقله معنون بر بوستاندر سالك سالك قرت اولندره
ادراك و حدت و مدارك توحیدده و راغب و طالب معرفت و طالب مطالب اسرار هویت
اولندن صوامع افکار و بوامع فکرت و جوامع انوار و قوامع عرفاندر کتاب اسرار الحقیقة کاشف
رقیع استار الطریقة رافع کتاب کریم یوضح الحق لاهله و شبهه اولمز الغوایته دافع له التهم
الزعمی و فی قصر یقظم جواد لها عین الیقین منابع فینبیانه للحی ما لصبح صادق و برهانه
فی الصدق کالسیف قاطع پس الحی هذه الایام بو کتاب بلوغت نظام و کرامت ختام
شرحنه عبد الرحمان حامیدن غیری بر کسنه تك اقدامی مسموح اولمدی اما اول حضرتك
شرحی وفق عزمی و عباوت فارسی ایله اختلاط و امتزاج المکن اولدیغی احیدن اکثری
طالبه استنباط و استخراج متعسر و صعوبتدن خالی اولمغله بو ذلیل قلیل البضاعه
عبارت تر کیبده بو اسلوب جدید ابرازه شرح و بیان ایتمکی روا و پسندیده کوردوکه تاکه
طالبان ایقان و راغبان عرفان اولندره فرائت و مطالعه سهل و اسان اولیه
و بو کا ذبوة القوص فی نقش الفصوص دیمکله نام و نشان و بردم و بو بر تخصصات
بدکار و شاندن مرادی علم و عرفانه عنوان اولوب مشار تا لبنان اولمه اولمیوب
مجرد بو وسیله ایله طالبان و مسترشدانك خیر و عالرینه مظهر و سلك سلك شارحلرك
وسطه معتقدان کاملرینه دخوله ظفر بولمق اولمغله ارباب ذوق و جدان و اصحاب
علم و عرفانه اولمن صاحب دولتلردن مرجو و مسؤل درکه سمت عیبکدن کندوکلدن
اولوب بو بر معایبه دیده غیب پوشایله تکرار اولمه لرکلام مشهود درکه لکل حواد کبوة
و لکل صادم نبوة و لکل عالم هفوة ﴿ من درصف فلوسان حقیقت جریسم ثابتیغ لسان
کشیدن آید هوسم اعوذ بالله من طعن الطاعنین و تنقیص الجاهلین و سوء اوهام
المتوهمین و اقاویل الماکرین المعاندین ربنا افتح بیننا و بین قومنا بالحق و انت خیر الفاتحین

قال

قال سلطان الواصلین و برهان الکاملین فص حکمة الهیة فی کلمة آدمیة فص یوشع اخلوصه
و بر لر و فرده سنه دیر لر و دخی بوزك قاشنه دیر لر که صاحبك نامی اندر مکتوب اولمه
و الکی کلمه کلمتقا و مجمعه دیر لر و هر امر مفصله فص دیر لر حکمت حقایق اشیایه و
بوازمنه یعنی ما هی علیه عالم اولغدر و مقتضا سیه محل قصدر و الهیه ستول مرتبه ها معه نك
اسمیدرکه اولمرتبه جمیع اسما و صفاتی حاوی و جامع اولمه بوکتابده هر نه محدث که کلمه
ذکر اولنمشدر مراد اول پیغمبرك روح مقدسیدر تکلم یوقصلت اخرنده حضرت شیخ بیورر
و فص کل حکمة الکلمة المنسوبة الیها یعنی هر حکمتك محل تفوهی اول نبیك روحیدر حکمة
انك کلمهٔ روحه نسبت اولنمشدر و ارواح انبیایه کلمات تعبیر بو جهتدندرکه هر حروف
نفس رحمانیدن هر نبی بر هیئت اجتماعیه حرفیه کبیدر الکیجون جمیع کاینات موجوداته دخی
کلمات الله اطلاق ایدر لر تکلم یوآیده بو معنایه اشارت وارد رکه هق جل و علی حضرتلری
بیورر ﴿ قل لو کان البحر مداداً لکلمات ربی لنفد البحر قبل ان تنفد کلمات ربی و لو جئنا
بمثله مدداً و کلمات نفظیه انسانیه ایله ارواح انبیا و اولیا جمیع اشیانك ماهیتنده
وجه مشابهت بولدرکه بو اعیان موجودات جمیعاً نفس رحمانیه دن عبارتدر و مشایخك
نفس رحمانی دیدکلری اولدرکه نفس تنفیسدن ماخوذ در تنفیس نفسی باطندن
ظاهره ارسال هوای حاره ایدوب ایراد هوای بارده قلمکدر لترویح الوجود عن الکرب
زیرا متنفس اولان کمسنه تنفس ایتمز الا دفعاً للکرب پس مشایخ بو موجوداته نفس رحمانی
دیدیلر جمیع اسما و اشیا مرتبه بطوندن ظهوره خروج ایتمکی طیب ایدر کی مشار الیهدیه تکلم
نفس مخارجه مرور ایدوب خروج و ظهور ایدر کده اول نفس انسانیه واقعه اولان تقیناته و
اعیان موجوداته دخی کلمات اطلاق اولنور و کلمات نفظیه معانی عقلیه اوزرینه دلالت ایدر
کبی اعیان موجودات دخی بحسب ذاته و مرتبه اسما و صفاتیه موجدینه دلالت ایدر و
بو موجوداته کلمات تعبیر اولنمشدر وجه اخر مودرکه جمیع اعیان موجودات کلمهٔ کن دن
حاصل اولمشدر پس موجوداته کلمات اطلاق بو تقدیر وجهله سبهك اسمنی مسمیه اطلاق
قبیلندندر پس انبیا و اولیا کلمات کاینات اشرف کلمات و الطف موجوداتدر بناءً
محلی تلك الحقیقه حضرت شیخ اندزه کلمه تعبیر بیوردی تکلم حضرت قرآنده حضرت عیسی
حقنده وکلمته القاها الی مریم بیور لدی و بر محلده دخی و یبشرك بکلمة منه بیوردی
و حکمت الهیه نك کلمهٔ آدمیه یه تخصیص اولنمسی بو جهتدندرکه آدم حروف ایکون مخلوق
اولنمشدر و مرتبهٔ آدم عالمده اولان جمیع مراتبی جامعدر و جمیع اسما و صفاتك ظهوریته قابلدر
و ادم غیریه بو استعداد و قابلیت میسر و کلمدر پس آدم ایله مرتبهٔ الهیه و محل ظهور
جمیع اسماء ربانیه اولدیغون حکمت الهیه اکا نسبت اولندی بحث ادمی جیست بر ذی
جامع صورت خلق و حق دراو واقع متصل باد قایق جبروت مشتمل بر حقایق ملکوت

صورت بنك وبد نوشته رد و سبرف دیو و د سرشته د رو پس فص مسدای محمد و ذك اخبرك
اولود ای هذا فص حکمة تقدیر نه اگر فصدت مراد خرصه صفاتی اولورسه تقدیر معنا الهیه
منوب اولون حکمتك زبد سی و اگر محل نقش مراد اولورسه علوم و معارفه متعلق اولدیغه
نبینك قلبی دیمك اولور پس تقدیر کلام بو اولورکه مرتبه الهیه یه متعلق اولان علوم و حکمك
خزینه سی و یا خود کلمه ادمنه یه محل متحققه و ظاهره د ر دیمك اولور اعلم ان اسماء الهیه
الحسنی یعنی و لله الاسماء الحسنی کلومنك ماصدقی اولون حقك اسماء کلیه سی کم طقسان
طقوز یا خود بیك بر اسمدر اسماء جزیه سنك نهایتی بوقدر زیرا اسماء جزیه دن مراد
حقایق ممکناتدر اولان تعینات الهیه در بو ایسه غیر متناهیدر تطلب بذواتها وجود العالم
بو اسماء الهیه اگر روحانی و اگر جسمانی بذواتها عالمك وجودینی طلب و اقتضا ایدر ذاکه
کنذ و انوار مکنونه و اسرار مخزونه لریله مظهر و ابینه اولوب هر بری خاصة جمالك مرایای
کاناتده مشاهده قلقدن اولوری تکلم بو حدیث قدسی بو معنایه دلالت ایدر کنت کنزا مخفیا فاحببت ان اعرف فخلقت الخلق
حضرت داوده خطابا بیوردی یا داود کنت کنزا مخفیا فاحببت ان اعرف فخلقت الخلق
اقتضا و طلب اسماء الهیه یه اسناد اولنمه سبب بودرکه اسما صفات ایچه
مقیده اولان ذاته دیللر و نفس ذات من حیث اطلاقها نسبت حکمدن و وصف و سیمدن
و اقتضا دیه بریدر یعنی مبرا در بو جمله تعلق و تقید ایله اقتضا ایدر مصدر تمثل
هستی مطلق باشد عالم هم اسم و فعل مشتق باشد چون هیچ مثال خالی از مصدر نیست
هر چه نظر کنی در وحق باشد و قتاکه اسماء الهیه یعنی صفاتیه مقیده اولان ذاکه واحدیت
حق سبحانه در کندو خواص و آثارین و حال و کمالك مرایا و مظاهر عالمدر کورمك مراد ایدیلدیکی
فاوجد الله العالم جسدا مسویا پس الله تعالی بو عالمی روحه قابل برجسد معتدل و مسوی
ایجاد ایدی بلز روح کبی و بر مرآت غیر مجلوه کبی حکم الهیه و سنت ربانیه نك شاهدی بذکر
روحه آدم پس الله تبارك و تعالی عالمی روحه مستعد اولمش برجسد قیدی ایله اول عالمك
روحنی آدم قیدی و انی بو عالمدن مقصود و نتیجه ایدی واعنی بادم وجود العالم الانسانی
یعنی بوسعادت همان حضرت ابو البشره مختص و کذلك بلکه بن حقیقت انسانیه یی مراد ایدم که
جمیع کمالاتیه متصفه در پس هر کیم بو حقیقت کامه یه واصل اولسه آدم و روح عالم اولدیغیچون
ندانمت بحقیقت که در جهان بجه مانی جهان و هرچه در و هست صورتند و تو جانی
یعنی حقیقته نظراً بو جهان فانی یه دلفریب اولوب قالدیغنك حکمتی بذر سلم که جهانه و
ما فیهاده هر نه کیم ار ایسه صورتدر در و سن جهانك جانی سین و علم آدم الاسماء کلها
و الله تعالی آدمه تعلیم ایدی یعنی انسان کامله اسمانك کلیسین بالذوق والوجدان
تعلیم ایچون مظهر اسماء الهیه و جامع نسب ربوبیت قیدی پس انسان واجب الوجوده
بر تبه در و محمود رجحیاته و عالمدر بعلمه و مرید در بارادته و قادر در بقدرته و سمیعدر

بسمعه

بسمعه و بصیر در ببصره و هکذا قس سائر الاوصاف متنوی بکصفت نیست از صفات خدا
که نه در ذات تو نمود پیدا هم علیمی و هم سمیع و بصیر متکلم مرید و هی و قدیر یعنی
حقك صفاتندن بر صفاتی بوقدرکه سنك ذاتنده پیدا و ظهور ایتمیه هم سمیع سندر و
هم بصیر سن و هم علیم سه و هم متکلم سن و هم مریدسه و هم قدیرسه و همچنین از حقایق
عالم هر شی در وجود تو مدغم یعنی اشته بو بیده جه حقایق عالمدن هر نه کیم وار ایسه
و کلی سنك وجودنده مدغمدر و انفاس نفیسه حضرت سلطان ولد دیدرکه سیورلر
و قتاکه حق تعالی آدمی براثری اکابر قابیل احسان ایدیکه الی بیله پس بی بابات اولان
اولاد صفاتدر بنی کندو ایجون وصف ایدوب آدمی مراد و تنبیه سیوردی تاکه بو خصوصیات
ایله اول کلیاتی فهم ایتیه تکلم براوج بعدای دانه سندن انبارات و بر بهدان صورتله
انهارك کمینی معلوم اولنور و سویله جه کور یجیلك و بیجیلك و اکلر بیجیلن و قادر
اولیجیلق الی نهایه معلوم اولور خلق الخلق فی ظلمة ثم رش علیهم من نوره مؤدا سنجه
حق جل و علی خلقی ظلمتده براندی یعنی جمله موجودات حق تعالی صور علمیه سنده
تصور و تقدیر ایدوب ماهیت تقدیریه لریله نور وجودینی صاحبنه و رهال حکم
صورت مصورة ثابته لری اوزره موجود اولدیلر و وجود ظاهری ایله پس جمیع
صور ده صورت انسانی صورت رحمانیه سی اولوزره شاهده ابتدی بناء تحتیه
انسان کامل روی زمینده خلیفه حق و ودیعه وجود مطلقدر و انسان مظهر
اسماء حسنی و حقیقتی منشاء حقایق اشیا اولمغله اول عالمه روح و عالم
اکا جسد کبیدر فان الروح هو مدبر الجسد بما فیه من القوی پس تحقیق روحده
اولان قوی تسبیبیه مدبر بدندر و بدنده متصرف و حاکمدر و کذلك الوسماء للانسان
الکامل بمنزلة القوی یعنی اسماء الهیه انسان کامله قوای روحانیه و جسمانیه یکمثل
منزله سنده در نتکم روح انسانی قوای روحانی و جسمانی سیبیله کما بناء مدبر
بدن و متصرف اعضا و جوارح بندر بلکه قوای روحانی و جسمانی و بدیکمز تعبیر ده عبارت
اولوب ظهور رب ذو المنن در که انسان کامل اسماء انسانیه سیله بو عالمده مدبر
و متصرف در جمله حقایق و اعیان عالم اکا رعایا و اول جمله یه خلیفه در تروق
انوار الهی و بروق اسرار نامتناهی اولان انسان کاملك وجودنه طالع و لامع اولور و
اندن عالم سائره یه منعکس اولور وجود خدا اندر بیاید در عیان نایب حضند اینچون
پیغمبران بی غلط گفتم که نایب یا منوب کردو بنداری قبیح آیدنه خوف فی دو باشد
تا تو ای صورت پرست پیش ان یك گشت گنز صورت برست ولهذا یعنی عالم

جسد و حقیقت انسانیه انست که روحی منزله سنده تغییر اولمز بغنده یقال فی العالم انه انسان الکبیر یعنی تحقیقا عالم حقنده معنا انسانه عالم کبیر دینلور و صورتا عالم صغیر دینلور پس هرنه کیم نسخه عالمده مفصلا موجود لیسه وجود احدیه مجملا موضوع و موضوعدر شکم حضرت مولانا بیورمشلر چیست اندرخم که اندر نهرنیست چیست اندرخانه که اندر شهر نیست این جهان خم است دل چون جوی آب این جهان خانه است دل شهر عجاب ولکن بوجود الانسانی فیه یعنی عالمه انسان کبیر قولی صحیح اولمز ولکنه انسان کامل اول عالمدر و جودی و دوکلی عالم انسانک اسباب موجودی اولدقدری هیئتنده عالم انسان کبیر تعبیری صحیح اولور زیرا مجرد جسد انسانه اولمز الزروجسله وکان الانسان مختصرا من الحضرت الالهیه و انسان کامل بر کتاب مختصر و نسخه منتخب اولمقدر ام الکتاب که اول عبادتدر حضرت احدیه جمعیت الهیه دده و مرتبه الهیه جمعنده اسماء فعلیه و جودیه جامع و جمیع ربوبیه یه شامل بر مرتبه در الحق انسان بوجمله دده بر نسخه در که انجمعه عرصه ملکوت و مجموعه حقایق و معانی خیر و شر و عجایب و غرایب صنایع و بدایع الهیه یی جامع بر کتاب و خلاصه عوالم روحانی و جسمانی و سماوی و ارضی و دنیوی و اخروی یی حاوی شهر عجایدر سیر و جولانش بلطافت رسیدر و دور کمالش بخلافت رسیدر تصور اسماء الهی کرفت مملکت نامتناهی کرفت آینه ستدکه بر دو چشم کس چون نظر انداخت خدا دید و بس و لذلک یعنی انسان کامل حضرت الهیه یی شامل بر کتاب مختصر اولدیغیچون خصه بالصورة حق تعالی صورت الهیه سنی اکا مخصوص بالذکر قیدی اکرچه عالم روحی علی صورت الالهه مخلوقدر لکن انسان مقصود بالذاتدر اکیجون صورت الهیه یی اکا تخصیص ایدوب نبی لسانندن فقال ان الله خلق ادم علی صورته و فی روایة علی صورة الرحمان پس حضرت رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم بیوردیکه تحقیقا الله تعالی ادمی کندو صورتی اوزره خلق ایدی لکن صورته دیه اضافه اولنمیوب ادمه اضافه اولمسندن انقا و دفعا لذلک الاحتمال روایت اخرایله ایراد بیوردیغیچون اول و اهم اولمسندن انقا و دفعا لذلک الاحتمال روایت اخرایله ایراد بیوردیغیچون اول و اهم حضرت صلی الله علیه وسلم والهک صورتنده مراد اسما و صفاتدر و اسما و صفات صورت اطلاقی انسان صورتیده ظاهر و پیدا اولدیغی کبی جناب حق دخی اسما و صفاتیه ظاهر و پیدا اولمشدر بو تقدیرجه معنای حدیث الله تعالی ادمی اسما و صفاتی اوزره خلق ایدی دیمک اولور وجعله الله العین المقصودة من العالم یعنی حق تعالی انسان کاملی ایجاد عالمدن عین مقصود و غرض اصلی جمیع موجود قیدی کالنفس الناطقة من الشخص الانسان یعنی جسد شخص انسانی تسویه و تعدیل مزاج جسمانیدن مراد کلی و مقصود اصلی اولدیغی و برتو سجانی اولان نفس ناطقه در کذلک تسویه قوالب تقنیات و تعدیل اجساد کائنات و ممکنات دن مراد کامل الصفات اولان انساندر

شکم حضرت مولانا بیوردیغی ظاهراً آن شاخ اصل میوه است باطناً بهر ثمر شد شاخ هست کر نبودی بیخ امید ثمر کی نشاندی باغبان بیخ شجر پس یعنی ان شجر ازمیوه زاد کر بصورت از شجر بودش ولاد بهر این فرموده است ان ذو فنون رمز حق الاخرون السابقون ولهذا یعنی ایجاد عالمدن مراد انسان کامل اولدیغی ایچون یعنی تسویه جسد انساندن مراد نفس ناطقه سی اولدیغیچون یخرب الدنیا بزواله اول انسان کامل ایله دار دنیادن زوالی سببیله دنیا خراب اولور شکم جسدک عند زوال الروح خراب و فناسی مقدردر زیرا حق تعالی بو عالمه انسان کامل واسطه سیله تجلی ایدر پس مجازا وجود عالمه سبب و قیام اولان واسطه منتقل و مرتحل اولسه وتنقل العمارة الی الاخرة لوجوه دنیانک عمارتی دخی اینک زوالی و انتقالی اهلی ایچون جانب اخرته انتقال ایدر وفیه سر دقیق فافهم کما ذکر التبخ فی کتاب المسمی بالقسم الزلهی بالرسم الربانی الا تری ان الدنیا باقیة مادام هذا الانسان فیها والکائنات یتکون والمسخرات تتسخر فاذا انتقل الی دار الاخرة مارت السماء مورا و ساوت الجبال سیرا و وکت الارض وکا و انتشرت الکواکب و کورت الشمس و قامت العمارة فی الاخرة بعد پس بعد الانتقال من الدنیا الی الاخرة خزینه دار عالم اخرة اولوب اهل اخرته فیض رسان اولدیغی کما فی الدنیا فهو الاول بالقصد پس اول انسان الکامل اولدیغی قصدی زیرا ایجاد عالمدن عین مقصود و غیت غایته اولدیغی و محت غایته نک ثانی خود مرتبه علم و ارادتده مقدر و جوده موخر در کما اشار الیه بقوله والاخر بالایجاد و اول انسان سلسله وجودک ماعدا سندن آخر در زیرا اول وجود عینی که موجود اولدی قلم اعلی در و عقل اول و نفس اول و دیکر اندن صکره عقول عشر که مراتبدن عبارتدر اندن صکره نفوس فلکیات اندن صکره عرش و کرسی و سایر اجرام فلکیه و عناصر اربعه و موالید ثلثه پس بوجمله نک غایتنده انسان موجود اولدی سوحیث الخلقه اکرچه جمله دن موخر در لکن من حیث المعنی جمله دن مقدمدر کما ذکر فی المثنوی مطابقا لهذا المحل سنک واهن اول و بایاً شرد لیک ان هردو تنند و جان شرد کان شرد اندر زمان اتشی برست و در صفت ازسنک واهن برتراست چونکه مقصود از شجر احد ثمر پس ثمر اول بود اخر شجر در زمان شاخ از ثمر سابق تراست و در هزاران شاخ او فایق تراست وهو الظاهر بالصورة یعنی اول انسان ظاهر در صورت جسمیه بسیط و عنصریه بسیط والباطن بالنبوة ای المنزلة والشرف یعنی منزله و شرفیله باطن و غیر محسوس در زیرا منازل روحانیه و مراتب معنویه امور معقوله دندر حاو جهده وجودی ظاهر دکلدر فهو عبد مربوب پس اول کامل عبددر و مخلوق مربوبدر سوحیث صورته البشریة والعنصریة شکم حضرت پیغمبر صلی الله تعالی علیه وسلم بیوردر انما انا بشر مثلکم ربی بالنسبة الی العالم

ومعنی هستند افراد جمیع عالم نسبت ایشه مرتبه ورو حانیت طرفین رب وعالمین
زیرا انسان دو نسبتین بر بروخ جامع و نسخهٔ کامله در مکلف اولدیغی حیثیتدن
عبد مربوب وخلیفه اولدیغی حیثیتدن رب ومحبوبدر هستی که در وظاهر
ایات حقیقت پس ظاهر آو مبین که معروض فنانست ودر باطن اونکرکه آن ذات
حقیقت ودر دیده اهل کشف هم هستی مرات حقیقت ولذلك یعنی ادم من وجه
عبد ومن وجه رب اولدیغی اجلدن جعله الله خلیفة الله تعالی انی کنت ورد
کندوسنه خلیفه قدری تاکم من جهة الباطن وعالم ایله رابطه طلب ایدوکی شیئ کندوده
اخذ ایتیوب من جهة الشفاف الحسانیه اندن اعطا وایصال ایتیه پس بو ایکی جهتی
انسان کامل جامع اولدیغیون اکا خلیفت الرحمن اولدی اکر سئوال اولنورسه که
خلیفه عاجز وناتوان کیسه لزوم قدرت فعالیتی کون ومکانه نه لزوم قدرتکه خلیفه اولده
تا انکله تدبیر مملکت قیله الجواب نعم حق قادر مطلقدر اما بندکان ناتوان اسرار
نهانه ومعرفت ملك صانعه اطلاعه اقتدار لری یوقدر وبلکه قوت بشریه نك روبه
ملکه بیله طاقتی یوقدر الوخلیفه ارشاد یله حقه ملکدن مقدردر کما قال الله تعالی
ولو جعلناه ملکا لجعلناه رجلا وللبسنا علیهم ما یلبسون یعنی هیون خدا اندر
نبایدر درعیان نایب حقدر این پیغمبران پس حق تعالی مخلوقنه کندو سرار کبریایه
واولیالی خلیفه نصب ایدوکی تاکم بوندن واسطه سیله معرفت خدایه واسرار کبریایه
قابلیت تحصیل ایده لر وانبیاء خلفا یعنی کذلك انبیاء اومدن کامل اولدن انبیاء و
واولیالی جناب حق خلفا قدری وسائر افراد انساندن هر بریسی بو خلوقنه
محلی امرانهم بهره ور وحصه دار ایدی کندوسنه متعلقه اولدن امور تدبیریه
کما قال الرسول صلی الله علیه وسلم کلکم راع وکلکم مسئول عن رعیته متله یادشاهك
مملکتنه وصاحب منزلك منزلنه تدبیری کبی ادنا مرتبه شخصك کندو مملکت
وجودندن اولدن تدبیر وحکومتی کبی اما بوجمله دن خارجدر عظما انسان کامل در
ت ای بشت یادشاهی مسجود جبرئیل ملك بدر مخلوقی ای بنواجه باشد
توکوهر نهفته درکاه کل کرفته کز رفع ذکل بستوی انی خوش تراجه باشد
وسامان از کبر وهرچه خالی والکه سری براری از کبریا چه باشد ونهذا یعنی
انسان ربوبیت والوهیتی جامع اولدیغیون وما اذی احد من العالم الربوبیة
والانسان لما فیه من الفتوح یعنی اضاد عالمدن براحد ربوبیت وعوارضی
وصفات ربوبیته اتصاف ادعاسین ایتمدی الانسان اندن اولکه فتوح ربوبیت
وقدرت الوهیت مکنوز اولدیغندن ابتدای پس انرکه کندونفسندن اوصاف وربوبیتی
وقدرت الوهیتی مشاهده قیلدیر قبل انفتاح بصر بصیرتلهم معرضا عن الحقیقة المطلقة

توهم

توهم ایدیلیورکه بو اوصاف بالاوصاله کندولرینك اولدی وبو توهم ایله انار بالعمی
وعوارضین قیلدیلر فرعون وغیرلری کبی معرضا عن انفسهم وناظرا الی حقیقة المطلقة
اندرکه قوة ربوبیتدری کندوزعم مشاهده قیلدیلر حضرت بایزید بسطامی وحلاج منصور
کبی وبوندرك اسمائی قدس الله سرهم کبی لر وعوای الوهیت ایتدیلر اما بوانانیت
ایله اول انا نیتك سایه سنده فرق عظیم وارد ر بیت لعنة الله ان انا یاد رقصتا
وهمة الله ان انا اد روفا وما احکم احد من العالم مقام العبودیة الا الانسان
وکذلك افراد عالمدن برفرد فی حد ذاتها مقام عبودیتی محکم وراسخ قیلدی الانسانه
الیکیون کی مجمع قوة ربوبیت واوصاف الوهیتی برشئ آخرده مشاهده قیلدیلر قبل توهم
ایدیلیورکه اول اوصاف بالاوصاله اولشیلك اولدی پس انك عبودیتنه کعبدة
الاوثان فعبد الحجارة پس حجارة عبادت ایدیلر والجمادات التی هی انزل الموجودات
واسفلها ودخی انزل موجودات واسفل کائنات اولان جمادات عبادت ایدیلر وفی الحقیقة
بو عبادات ارباب حقیقت واصحاب معرفت قیلدیلر حقه در نکم اکثر اهل تحقیق
بو ایت کریمه ایله بو معنایه اشارت ایدیلر وقضی ربك ان لا تعبدوا الا ایاه
والقضا هنا بمعنی التقدیر لا بمعنی الامر الایجابی پس قضا بمعنی تقدیر اولیجق
انلر تخلف ممکن اولمز وجمله نك ایدوکی عبادت حقیقتده حقه اولور وبین الکافر
والمنافق شهود حقده وعدم شهود حقده اولور نکم کفن وازصاحبی بو محلده
قتلی وعنادیلر ر وانبیاء خلفا هواشیاهست هستی را مظاهر ازان حمد کبی بیت باشد آخر
کوید ندیدم کس ای مرد عاقل که بت از روی هستی نیست باطل اکر کافر ز بت
آکاه کشتی کجا دریبن خود کمراه کشتی ندیده کز بت آزخلق ظاهر بدان علت
شد اندر شرع کافر توهم کز دو بینی حق بنهان بشرع اندر نخواندت مسلمان
که اکثر محجوبین دیده حق بین ونور یقین ضاهی اولدقلرندن جمال مطلق بحالی
اکوان ومظاهر اشکال والوانه کورلر اول جمال وکمالی عین مظاهرده قیاس
قیاس ایدیلدیلر بوندن دخی حقیقت توحیددن بیخبر لردر اما اهل توحید معبود
حقیقی بی نظیر شریکه وهر حالده همان اول ذات مطلق بیلورلر ونور حقی بر تو وجود
مطلق که وجود عامه دن عبارتدر عالم ومحویین کبی نور شمس وقمره وضیای
شمع منوره قیاس ایتمیوب زمین واسمان وشمس تابان من کل الوجوه
نور مشکاة انسان کاملدن منور ایدوکنی بیلورلر ودر ذات وصفات هر کرا بابا
سیر هر کز نبود در نظرش صورت غیر ودر مشرب او یکی نبود باده وآب
او یکی بود مسجد وبتکده فلو اخذ من الانسان بربوبیته من حیث المرتبة الانسان

قضا سابق
فی تفسیرها
معراج نور
وقضی ربك ان لا تعبدوا الا ایاه
تلاوت

انساندن اعز و ارفع برشی یوقدر اوصاف ربوبیت ایله اتصافی اولدیغی اجلدن
ولو اوّل منه بعضو دیمه وکذلک انساندن ازل و ذلیل برشی یوقدر عبودیتی و حاجتی
پس انسان برآیینه ذوالوجهیندر که بروزکدن خصایص ربوبیت پیدا و بروزکدن
نقایص عبودیت هویدا در اخسن نقویمده اولان وجه ربوبیتنه نظر قلنسه جمیع موجودات
دانون اعلی و اجمل کورنور و وجود احسن شکلده اولان وجه عبودیتنه نظر اتسه
جمله کائنات دون ادنی و اسفل کورنور بیمه فان فهمت اکر سن مانسبقده ذکر اولنان
معنای فهم ایدمک ایسه فقد اجبت لک عن المقصود بالدنان پس لفظ انسانله
قصد اولنان حقیقتک وجهیندن رفع حجاب و شکوکی کشف و بیان قلدم فانظر
الی عزته پس بصر تصیر تکله نظر ایله عزت و شرفیت انسانیه پی بالاسماء الحسنی
اسماء الحسنی ایله اتصافی سببیله وطلبها ایاه و اول اسمانک اول انسانی
طلب قلمسی واسطه سیله که اکا منظر کامل و مجلای شامل اولمه فمن طلبها اتاه
تعرف عزته پس سن تلک الاسمانک انسانی طلب قلمکدن پیلورسن انسانک
عزت و شرفنی زیرا مطلوبک عزتی طالبک عزت و شرفی مقتضیدر پس جمیع اسماء
الهی طالب حقیقت انساندر کما ورد فی التورات یا ابن ادم خلقتک لاجلی و
خلقت الاشیاء لاجلکم ومن ظهوره بها وکذلک اول انسانک تلک اسمایله ظهوریدر
واکا کما افتقاردن تعرف ذلته اول انسانک ذلتنی پیلورسن زیرا تحت حکم غیریده
افتقاردن ادنی و غیرک وجودینه احتیاج و افتقاردن اشد ذلت و دنائت یوقدر
پس بو معلوم فهمنده شدت و صعوبت اولدیغندن اوتوری حضرت شیخ تهم ایمک
ایچه مراد ایدوب بیورلر فافهم ومن هنا پس ای طالب اسرار الهی سن فهم ایله ذکر
اولنان معنایی که بو مقامده یعنی انسان من حیث الباطن رب و من حیث الظاهر
عبد اولدیغندن تعلم انه سن بیلورسن که حقیقتا اول انسان نسخة من الصورتین
الحق والعالم صورتیندن استنساخ اولنمش برنسخه جامعدر که اول
صورتیندن بری صورت حقدر که انک همت باطنه صورتیندر و بو هاتان
الصورتدن ایله تعبیر اولنمشدر قال الله تعالی لابیس ما منعک ان تسجد لما
خلقت بیدی اما ماسوی الانسان ید واحده مخلوقدر زیرا یا مظهر جمالدر مثلا
کبی یا مظهر جلالدر بعض ملائکه عذاب و شیطانه کبی پس انسان بو جمعیتی جامع بر
کونتیدر که مجمع البحرین یلتقیانندر جنهما برزخ لا یبغیان و لا یتجاوزان معناسنی
عارفان کاملونه عارف و عیاندر سوء بحر ایتمش شیرین چون شکر طعم شیرین رنک
دوستان چون قرنیم دیکر تلخ همچون زهر مار طعم تلخ و رنک مظلم قیروار هر دو یا هم
میزنند از تحت و اوج بر مثال اب دریا موج موج همچو دکان خاک و زر کرده اختلاط

درمیان شان صد بیابان در رباط • تلخ و شیرین زین نظر نابد بدید • از دو یکه
معرفت و اند دید فص حکمة نفثیة فی کلمة شیثیة فص و حکمتک و کلمتک
مفناسی سبقت ایدی تکوینه اهتیاج بوق نفثت نفثت رحمانی ارسال نفس
ایمکه دیرلر یعنی اوفورمکه تکلم ارباب عزایم مریضک صحتی ایچون افسون ایدرکن
اوفورولر و بو محمده نفث ارسال نفس رحمانیدن عبارتدر یعنی ماهیات ممکنه
اوزره افاضه وجود دن مستفاد اوله و یا خود اول نبینک قلبنه القای علوم
وفتیه و ارسال عطایای الهیه قبیلدن مستفاد اولدیغی کما قال رسول الله صلی الله علیه
وسلم ان روح القدس نفث فی روعی ان نفسا لن تموت حتی تستکمل رزقها الآیه
فاجملوا فی الطلب و معنای ثابت بفت عبارتدن هبة الله دیمکدر و تقدیر کلام
بیوردیکه خلوصه علوم و حکم که مرتبه فیاضیت حقه متعلق و منسوبدر انک حضوصی
اعلی الموهبة و التفضل اوله لا علی الکسب و العمل اولدیغی حقیقت ثابت محمدیه
روحانیتندر ثابته و محققه در و حکمة نفثیة نک کلمة شیثیه یه تخصیص اولمسنده علت
و وجه مناسبت بودرکه حضرت شیث علیه السلام انسان ثانیدر مفیض مطلقدن
اکا هرنه علم که حاصل اولدیسه علی طریق الموهبه و العطیه در ظهور و وجود مطلقک
مرتبه ثانی اعتباریدر حقیقت محمدیه یه اضافه اولنان وجود عالمک عین وصفی و
روایتده حضرت آدم علیه السلام مفارقت هابیل ایله تکوین آلام و اضطراب ایچون
وهاب حقیقیدن بر اولد طلب ایمکله جناب حق جل شانه حضرت شیثی اکا موهبه
قدری حضرت شیثه هرنه که حاصل اولدیسه بلا کسب و لا کلفه محض عطیت و موهبت
اولدیغی ایچون حضرت شیخ عطایا الهیه یی و مواهب ربانیه یی انسان ثانی اعتباریه
اکا تخصیص و حکم الهیه یی آدمه و نفثیه ی حضرت شیثه تخصیص ایلمسنده نکته بودرکه
بو وجه ذکر اولنان بیان آدم نبی اول اجمالی و مشتمل جمیع مراتب عالمی که صورت مرتبه
الهیه در و بو مرتبه یه قریب اولو نبی ثانی که مرتبه فیاضیت سبحانی و نفس رحمانیدر
که حضرت وهاب جواد مطلقدن حقیقت محمدیه اوزره اعیان و اکوانه انبساط
وجود ایدیکندن عبارتدر پس ادم معنا جمیع مراتبی جامع برکون اولدیسه مرتبه
الهیه ایله مناسبتندن مناسبت اولدیغی اکا تخصیص قیلدی مرتبه الهیه مرتبه مبدائیه و
موجدیه در بو ایسه حاصل اولمق الیچون نفث نفس رحمانی و فیوضات واهبه سبحانی
ایله اولور پس شیث علیه السلام دخی مظهر ثانیه و موهبت رحمانیه اولدیغی اجلدن
شیخ حضرتلری حکمت نفثیه یی کلمه شیثیه یه تخصیص قیلدی و بو قصده عطیات و
مواهب الهیه دن بحث ایدوب بیوردیکه اعلم ان اعطیات الحق علی اقسام

اعطیات بفتح الهمزه و تخفیف الیاء عطیه نك جمعیدر و عطیه عطایانك جمعیدرس
اعطیات جمع الجمع اولور و بضم الهمزه و تشدید الیاء دخی جایز در بو تقدیرجه اعطیه نك
جمعی اولور علی وزن امنیه تقدیر مقتضای سیل ای طالب امید الهی کو عطایای ربانی
و مواهب سبحانی بر نیجه اقسام و انواع اوزره در منها اول اقسامدن بعضی دیکه
انه یعطی تحقیقاً اول حق جل شانه اعطا ایدر انی لینعم خاصة محمود انعام و خودنی
اظهار ایجون یعنی بو طلب و تحوض من المعطی له من حمداً و شکراً او تخیر ذلك زیرا
سئوال عطا کم دست و هابدن رسیده اولیه اول هیان اظهار خود و ستخاود و انك
مقابلی سنده موهوب له دن حمد و شکر و ثنا و تمجیدن برسنی طلب اولنماز بو معنی
بنعم قول افعالدن اولدینی تقدیرجه در اما فتح یا ایله ثلاثی مجردن اولور لیسه
ای انه یعطی لینعم المعطی له ای لیعیش طیباً دیمك اولور ۴ و هی فیض فضل تو
ازحد فزون تحمد در افضال تو چند و جود منزه عطایت ز شوب غرض
مبرا نوالت ز بیش عوض من اسمه الوهاب اسم وهاب یدیدن بو سئوال
حالی و قولی و بو بیر و هابدن معطی اولمق نعمك جنس معناده در و هی
یعنی بو اسم و هابدن قابین و مستفدن اولنلره حاصله و واصله اولوب
عطیات تحلی قسمین ایکی قسمه منقسمدر هبة الذاتیه بر قسمی ذاته
منسوب و مستند اولیه موهبه و عطیه در ذاتیه دن مراد اولدرکه انك مبدائی
ذات اوله بغیر اعتبار من الصفت مظهرها اکرچه عطیه ذاتی دخی حاصل اولمز ایسه
بواسطة الاسما و الصفات زیرا حق جل شانه موجود اته من حیث ذاته تجلی قلمز
الا وراء حجاب انعامیه دن و هبة اسمائیه بر قسمی دخی موهبت اسمائیه در
موهبت اسمائیه اولدرکه انك مبدائی صفات الهیه دن بر صفات اوله ذاتدن
امتیاز و تعینی اولدینی حیثیتدن فالذاتیة لایکون الا بتجلی الوهیی پس عطایای
ذاتیه اولمز الا تجلی الهیه ایله اولور یعنی ذات حق تجلی ایتمه سه اسم جامع که
الله در جمیع اسمای مستجمع اولیه اسمله تجلی ایدر زیرا بو یه اولمزسه ذات
بحدده اسم و رسم و حکم و تجلی و اطلاق و تقیید و بو ندرك امثالی قابل دکلدر
پس بو مقامدن اولتوری تجلی ذات مضاف اولور الوهیت ایله متصف اولون ذاته
یعنی استعداده اولور زیرا ذات الهیه بر مرآت صافی کبیدر اندہ متجلی له بقدر
استعداده صورتی مشاهده قیلور بنکم ذات مطلق مرایای اعیان نه تحت استعدادلرنه
وقابلیتلرنه ظاهر و نمایان اولور ۴ اعیان هر بیسنه های کوناکون بوده

کافتاده

کافتاده بران بر نوخود رسید و هن هر بیسنه که بوده سدفع و باذرد و کبود خود رسید
دران همه همان رنك نمود و عطایای ذاتیك بر نجی مرتبه وارد اولر فیض اقدس در که
ذات حقدن بنه ذاته فایض اولوب بو فیض ایله اعیان ثابته و استعداداتی حاصل
اولور ایکنجی اعیان ثابته دن طبایع کلیه خارجیه اوزره فایض اولوب فیضیدر بو
صورتده اعیان ثابته که اکا عماد دخی تعبیر ایدر الر تعین ثانی در که حق سبحانه و تعالی نزد
واحدیتدن عبارتدر زیرا بو عمایی اکثری فرد و تمییز ایده میوب حق سبحانه نزد
مرتبه احدیتنه عز و حصر ایدرلر اوچنجی طبایع کلیه دن بحسب مراتبهم اشخاص
موجوده اوزره فایض اولور بو عطای ذاتیه هیئت احدی النفتدر کقوله تعالی وما
امرنا الا واحدة کلمح البصر او هو اقرب بو ایة کریمه معنای قطعی المفادینه نظر اولنه
اعیان ثابته اشخاص موجوداتك علی مراتبهم استعداد لرندن عبارتدر که اول عطای
ذاتیه بحسب الاسما و الصفات و المظاهر و القوابل متعدده و متکثره اولور
اما عطایای اسمائیه بو نلك خلافیدر زیرا اسم رحیمدن صادر اولان اسم منتقمدن صادر
اولدینك ضدیدر هر بری مرتبه معینه سنه مقید اولدیندن اولتوری و مصدر عطایای
ذاتیه اسماء ذاتیه در الله و رحمان و ورف و قدوس و غنی و بو نلر امثالی اسمادر
و اما الوسمائیة فتکون مع الحجاب اما عطایای اسمائیه براسمك تعینی حجابیه اولوبده
اول تعین ایله آخر اسمدن ممتاز اولور و فرق بولور اصحاب ذوق و وجدان اوربابی
شهود و عرفان عطایای ذاتیه و اسمائیه نك ما بینی و هر براسمك علی انفراد
بحثی سنی فرق ایدرلر کشف و ایقاندن و اصله اولدقلری میزان حاصله لریله پس
بحثی دخی اوچ قسم اوزره در بری بحثی ذاتیدر و علوم متحاولدرکه انوار سطوات ذاتیه
متجلی لهلك ذات و صفاتی مضمحل و متلاشی اولمقدر و بوکا صعقه دخی دیرلر حضرت
موسی یه بو تجلی ایله تجلی اولدقده فانی و متلاشی اولوب مغشی علیه بحی زمان ساقط
اولدی اما بعض سلطین بعد فناء التام بقای حقانیه باقی اولور نور ذات ایله
جمال ذاتی مشاهده قیلور انکره بحثی ذاتیدن متلاشی و اضمحلال طاری اولمز بو
مقام حضرت رسالت پناه صلی الله تعالی علیه وسلم و کمالیدر اکا وارث و متابع
اولنلره مخصوصدر ایکنجی قسمی بحثی صفاتیه در و بونلك علوم متی بودرکه اکر ذات
قدیم صفات جلالی ایله بحلی ایدرسه اذا تجلی الله لشیئ خشع له فحوا سنجه خضوع و
خشوع ظاهر اولور و اکر صفات جمالی ایله بحلی ایدرلیسه انده رأفت و رحمت و لطف
و کرامت و سرور و انس حاصل اولور و اوچنجی بحثی افعالدر و علوم متی اولدرکه
افعال خدقدن قطع نظر ایدوب بو ندرن صادر اولدینی خیر و شر و نفع و ضرهر نه

نظر اصول تعلیمات

قل کل من عند الله مصداقیه فاعل حقیقی حق کون اشیاء کما آنت محض کوره ولو تقبل القابل هذه العطیه و قابل اولون کسنه قبول اینه شو اعطیه حقی اکرمای اولسون و کراسمای اولسون الو بما هو علیه من الاستعداد الو قابل اولون کسنه استعداد نه ایسه قابیتی اولیشی قبول ایدر حق فیاندان آن نورزا برجانها مقبلون برداشته دامانها و ان نثار نورزا وایافته روی از غیر خدا برتافته هرکزا دامان عشقی نایافته و ان نثار نورزی بهره شده پس جناب حق جمیع اشیایه بحسب استعداد ایه تجلی قیلمش ظهور ویرمشدر لکن هرکس دامن استعداد و قابلیتنه تجلی و ظهوردن و نثار نورزه یعنی لسویه در لکن هرکس مقدار استعداد و قابلیتنه مقداری انوار استفاضه و استفاده ایدر و بو معنا قطعا لما یرید معنا سنی متنافی دکلدر زیرا جناب حقک مشیتی بحسب حکمتنه در و انک حکمتنده نوردکه هرشیئه بحسب استعداد ایه تجلی قیلمه مثلو موضع رخصتن اولنه انتقام و موضع انتقامده اولزینه رخصت اینمز زیرا حکمتنه مخالفدر و هو قوله تعالی و اعطی کل شیئ خلقه ثم هدی یعنی بو استعداد الله تعالی نک قولینک مضمونی و مدلولیدرکه بعد دی اعطا ایدی اول الله اشیادن هرشیئه خلقنی یعنی استعداد کلی و جزوینی عام و عینا ما خلق له و ما قدر له سنی اکرا اول شیئک شیئیتی ثبوتیه اولسون کرکسه وجودیه اولسون تکلم حق سبحانه و تعالی مرتبه علمی قبول وجوده وسیله اولون استعدادات کلیه جزئیه مجعوله بی اعطا ایدیکی کبی مرتبه عینیه دخی اشیای وجودیه یه قبول احوال وجودیه یه واسطه اولیچون استعدادات جزئیه مجعوله بی اعطا ایدر پس دینلمز بونجون فقیر اولدی و بونجون غنی اولدی و بونجون عاصی اولدی اول برینی بونجون مطیع اولدی نکلم انسان بونجون انسان اولدی و کلب بونجون کلب اولدی دینلدیکی کبی زیرا حکم الهی هرشیئک عین ثابتنک اقتضا و استعدادنه کوره اعطا ایدر اندن صکره اکا کوره هدایت ایدر فمن ذلک پس حق تعالی نک هرشیئه اعطا و مقدر قدیمی جعل دندر الو استعداد یعنی یراقدینی و قابل اولمق اکر کلی اولسون و کر فعلی جعل دندر الو استعداد موخر مبتدا فمن ذلک مقدم خبر در پس حضرت حق نی اولسون الاستعداد موخر مبتدا فمن ذلک مقدم خبر در پس حضرت واجب الوجود و مفیض النعم والجود بحسب الفیض الاقدس مرتبه علمده جمله اعیانه صور استعدادات و قابلیاتی اعطا ایدوب بعده زمان بحسب فیض مقدس اول اعیانه هاربع وجوده بحسب استعدادا تلرینه و قابلیاتلرینه خلع البسه وجودی یوشنیدی قدیمی پس برشی قابل و مستعد اولمز الو انک فیض اقدسیه قابل اولور و داوحق را قابلیت شرط نیست بلکه شرط قابلیت داداوست بو مرتبه یه نسبتله اولور و کذلک هرشی مقبول اولمز الو انک فیض مقدسیه مقبول اولور و ان یکی جعلدنش کذا ردیدیه و ان دیکر بخشد کدایان امده و قد یکون العطا عن السؤال بالحال

از اولورکه

از اولورکه اکرمای اولسون و کراسمای اولسون معطی لهک لسان حال ایله سؤالدن حاصل اولور مثلو فقیرک بین یدی الغنی قائم اولمسی کبی و لسان حال ایله سؤال ایتمکه مناسب اولان بیت بودرکه بیورمشدر و فی النفس حاجات و فیکم فطانة سکوتی بیان عندکم و خطاب الو بدمنه لابد و لو زمد رحال ایله سؤالدن اول حال دخی کرتی استعداد ده منسوب حال اولسون و کرتی سؤاله باعث اولان حال اولسون حضرت شیخ بو محلده استعداد ایله استعداد ده مقابل اولیچون حالی فرق ایتدی لکن فصوص لحکمده فرق ایدوب بیورمشدر فانه لابد فی نفس الامر عن السؤال اما باللفظ او بالحال او بالاستعداد پس معلوم اولدرکه بو محلده حال استعداد ده و سؤاله باعث اولان حال شامل اولدرکه طرفینی بیله شامل اولمزلیکه لابدمنه ده ضمیرک زجوعی سؤال بالحال صحیح اولمز زیرا کاه اولورکه معطی لهه عطا بغیر سؤال حالی و صول و عیانه اولور پس بو سؤال اوزره اولان عطا لسان استعداد ایله اسمای الهیه ثابته نک سؤالیدر و استعداد ایله حالک ما بینده فرق اولدرکه صاحب استعداد اولدرکه اکثری استعداد و قابلیتی یتمز مکر اقطاب افراددن اولنه مکاشفین و عارفین بیله لر که سر قضا و قدره و اعیان ثابته یه عالم اما صاحب حال کاینا ما کان بیلورکه سؤاله باعث اولان اوزاعیندن اولیچ حالیدر او عن سؤال بالقول یاخود سؤال ازاولورکه لسان قول ایله اولیچ سؤالدن اولور یاخود امر مقیده مثلو رب زدنی علما و ملک کبی و یاخود امر غیر مقیده اوله مثلو اللهم اعطنی ما فیه مصلحتی فانک تعلم حالی و ما فیه صلاحی و یوب تعیین مراد ایتمیه سنه بلکه محبوبه مرادینی تفویض ایده سنه تکم شاعر تفویض ایدیکی دیرکه وکلت الی المحبوب امری کل فان شاء احیانی فان شاء اتلفنا علی قسمین یعنی بو سؤال بالقول ایکی قسم اوزره در سؤال بالطبع بر قسمی سؤال بالطبعدر که باعث سؤال و اعیانک استحصال طبیعی اولیچ خلق الانسان عجولا مخواسنجه زیرا طبیعتک شاهد در که برمرادک حصولنه قبل الحصول الوقت محول اولور و بو قسم اکر سؤال استعدادیه موافق اولورلیکه حصولی میسر اولور والو اول سؤله حصول متعسر اولور زیرا الامور مرهونة باوقاتها مصداقنجه هرامر بر وقته مرهوندر و هرکار بر ساعته منوطدر پس قبل حصول وقتیه اکا کار محله بولمز فائده در و سؤال امتثال الامر الهی و بو ایکی قسمک ما بینده بر سؤال دخی واردرکه اول امر الهی یه امتثال و انقیاد سؤالیدرکه اول امر الهی ادعونی استجب لکم در و بو قسم سائل ستول عبد مخصوصدرکه انک عبودیتی شوق و محرضه مشوب و جهه تعالی امر الهی اغراضنه مقرون و کلدر و مطلوب و مرادی همان للهدر

وبوکونه واعی لسان قال ایه اکر سئوال دفی ایدسه مرادی امتثال امر حضرت ذوالجلال
بنحه وصول مراداف حصول حاجات وکلدر کما ورد مطابقاً لهذا المحل فی المنثوی
اوکدالی خواست شاهی چون کنم • او مذلت خواست عزت کی کنم • چون طمع خواهد زمن
سلطان دین • خاک بر فرق قناعت بعد ازین • نالم اورا نالها خوش آیدش • از دوعا نالم له
وعم بایدش • زیرا بو مرتبه ده اولان صاحب سعادتدر مراد دنیا و اخرتدن مبرا اولوب طالب
ومارف وجودیه دله مصرح اولدر اکر حالدی سئوال اقتضا ایدرسه ساکت اولورلر
وبو محلده سئوال وارد اولورکه حضرت شیخ رضی الله تعالی عنه محی قیمین ویدی
بعد ازان اقسام ثلثه ایراد ایدی پس توفیق وتطبیق نیجه قابدر الله اعلم جواب
بودرکه مثلث امر الهی اولوب سائلك مسئوله هیت وقصدی اولدیغی صورتده سئوال
اولور پس حقیقتده سئوال ایکی قسم اولدیغندن اولوری محی قیمین دیوب بوکونه
سائلی بیمناهده علی سبیل الاستطراد کشف مقدر ولکن بوتقدیرجه انسب اولدن توسیط
ایبیاب فیمیندن تاخیر اینك کرك ایدی کما وقع فی الفصوص مکر الله‌م قسم اخیر
طویل الذیل اولدیغنه بناء تاخیری روا کورمش اولدیغندن بعض نسخه اوعن سئوال یا تقول
محی اقسام واقع اولمش اکرچه بوتقدیرجه بو تکلفدن خلاص اولور وسئوال نبا اولور
نقتضیه الحکمة والمعرفة ایکنجی قسمی سئول سئوالدرکه حکمت ومعرفتك اقتضاسنه سبیبه
لانه زیرا اول مقتضای حکمت ومعرفت سبیبه سائل اولدن کمسه امیر مالك یعنی
متصرف قدر وحاکم قدر رعایاسنده اهل عالم ویاخود اهل مملکت اولسون ویاخود
اهل دار ویاخود مملکت وجودیه‌نك قوای روحانی وجسمانی وعمله اولسونلر
پس بعض مطالب موقوف علی السئوال والدعا وبعضی علی السکوت والتسلیم
للقضا در پس مذکور زائدن برینه امر ومالك اولدن سائلك یجب علیه
اوزرینه واجب اولور عقلاً وشرعاً انه یعنی فی ایصال کل ذی حق الی حقه که
یجب المقدور رعایاسنده هرذی حقی حقنه ایصال ایتمکه سعی ایده ویو معناده
دلالت ایدر حضرت رسالت پناه صلی الله تعالی علیه وسلم‌نك بوحدیث شریفی که
تیخ حضرتلری بیورورلر مثل قول علیه الصلوة والسلام ان لاهلك علیك حقا
ولنفسك وعینیك ولزوجك یعنی آفاقده اولدن ازواج واولاد وعیالك که
اهلکدر ویاخود قوای روحانی وجسمانیه‌نك که خانه وجودلده اهلکدر رعایاسنك
اوزرینه بوندن حقی وارد ور پس لابقدرکه لما خلق لهنه ایصال قیده سعه وکذلك
نفسنك دخی اوزکده حقی وارد ور بر مخوای نفسك مطیعنك فاردغی بهاپس لازم در
علی میزان الشرع الکا دخی طعامدن وشرابدن ولباسدن حقنی اعطا ایده

وکذلك

وکذلك جسمنك دخی سنك اوزرنده حقی وارد ور نوم کبی وبوکا بکزر تانی منع کله
ایبه منع ایلیه‌بیلرسن وکذلك زوجنك دخی اوزرنده حقی وارد ور جماع ووقاع وسائر
مؤننلر کبی وکذلك سنی زیارت ایدنلرك دخی حقی وارد ور نتکم صحیحنده محمد اتفاق
الشیخین بوحدیث عبد الله ابن عمرو بن عاص رضی الله عنهما دن روایتا ولیتعدد
که حضرت رسالت پناه صلی الله تعالی علیه وسلم الکا خطابا بیورد یدر الم اخبر انك
تصوم ولا تفطر یعنی بن خبر ایدیلمی یا عبد الله که تحقیقاسن واناصایم اولورسن
وافطار ایتمزسن وتصلی اللیل بوبنده محذوف وارد مقدم اولدن کلام بوکه دلالت
ایدر یعنی قیام اللیل ایدرسن ودرتقدیر کلام ودخی نماز قیلدیرسن حمد کبی یرده اولبو مرتبه
فلا تفعل پس یا عبد الله بویله یاتمه فان لعینك علیك حقا زیرا کوزلرنك
سنك اوزرکده حقی وارد ور نوملدن ولنفسك حقا نفسنك دخی حقی وارد ور طعامدن
ولاهلك حقا واهلنك دخی حقی وارد ور جماعدن فصم وافطر وصل ونم پس
هم صائم اولدم هم افطار ایدرم هم نماز قیلرم هم اویورم حضرت صدر الدین قونوی انجاز
البیانده بیورورلرکه اخبرنی شیخی وامامی واعلم الزمانین رضی الله تعالی
عنه انه منذ تحقق ما استعمل قوة من قواه الا فیما خلقت له وان قواه کثیرة
عند الحق لو قامت تعدل فیها ویصرفه ایاه فیما خلقت له وهذا من اعلا صفات
مرتبة الکمال عند من عرف ما الکمال فکن یا اخی ممن عرف ان شاء الله تعالی
فص حکمة سبوحیة فی کلمة نوحیة سبوح بمعنی مسبح بفتح الباء علی صفة اسم المفعول
قدوس بمعنی مقدس اولدیغی کبی وحضرت نوح ایده حکمت سبوحیه‌نك ما بیتکده
وجه مناسبت بودرکه حضرت نوحك مشرب سعاده تنزیه حق غالب اولمغله
زیرا اول مرسلین دندر ورسولك شانکدرکه امتنی نقایض امکانیه دن منزه
اولدن واجب الوجود بالذاته دعوت قیله واسم غیر تیمنه مسمی اولدن الهه‌لی
منی قیله اکرچه اول اصنام و آلهه‌نك مجلای الهی اولدیغنی بیلورسه ده پس حضرت نوح
قومنه اصنامه عبادت قلمق غالب ایدی حضرت نوح علیه السلام بوندن عبادت
اصنامدن تنزیه قیلور ایدی بو معنا سبیله حکمة سبوحیه کلمة نوحیه یه
مقارنت اولندی وحکمت نقتیه دن تاخیریه مناسب بودرکه بو المرتبه الهیه
والمبدئیه عالم ارواحدر وانکره نقایض امکانیه دن وحقی تنزیه ایدن غالبدر

زیرا بوندرك جمیع كمالاتی بالفعل موجوده در وبوندرك نقصانی بحب وجود انهم
المتعینة وذواتهم المقیده ایجاد احتیاج وامكان بود پس حق اینه تنزیه اولنمز الو
احتیاج ونقصاندن پس صفت تنزیه عالم ارواحه غالب ومناسب اولدیسه
بو حكمتی حكمة نفیسه یه ارداف ایدی تقدیر معنا خلوصه حكم مستحیه حقیقت توجیه ده
متحقق ویا خود محل نقوش حكمت ومنزهیه تابسه در التنزیه هو سبحانه وتعالی
تنزیه ایتمك من المنزه منزه اولمق عبد دن تحدید للمنزه منزه اولمن جناب
حقی تحدید وتقیید در اذ قد منزه زیرا عبد منزه جناب حقی تمییز ایتمش اولور
عما لا یقبل التنزیه سوال امور جسمانیه ونقائص امكانیه بلكه كمالات انسانیه دن كه
تنزیه قبول ایتمز لی شك حقی بواموردن تنزیه ایتمك تحدید وتخصیصدیر ما
سوا هذا المرتبه حالی انكه بویله دكل زیرا جمیع موجودات باسرهم مظاهر حقدر
وحق برمقتضای وهو معكم اینما كنتم هر حالده بونلرایله بیله در بلكه من
وجه بوصورده ظاهر اولدن حقدر وبوصورتلرك صاحبی حقدر وباكثیه تحققدر
تنكم مولانا نظام الدین نیشابوری واذا سئلك عبادی عنی فانی قریب آیتنده
بیورولدیغی اوزره لا ذرة من ذرات العالم ونور الحق محیط بها قاهر علیها قریب
منها اقرب من وجودها الیها لا یتجرد العلم فقط ولا یتجرد الصنع وان یجاد
بل یضرب آخر لا یكشف المقال عنه غیر الخیال وبو قیاسه كوره در فالاطلاق
پس اطلاق وفی لمن یجب له هذا الوصف تقیید سوزی جناب حقه كه بو اطلاق
وصف ایله توصیف ایتمك واجب اولدی اطلاق ایله تقیید در خاتمه پس بو اطلاق
ایله قید ایتمك قصد بوقدر الا اطلاق ایله مقید اولمق وجود واردر
اعلوه باطلاقه ایله مقید اولدن وجود در كه عبد منزه هلك مرتبه سی سایر
مقیدانك اوزرینه عالی ورفیع قلمش اولور سبب اطلاق حال بوكه بو منوال اوزره
اولدن اطلاق قید محضدر كه اطلاق حقیقی در اطلاق حقیقی اولدر كه ضد تقیید
اولمیه بلكه بر اطلاق اوله كه عین وحدت وكثرت واطلاقی وتقییدی جامع و
احد امرین آخر دن اولی اولمیه بلكه طرفینی بیله بو اطلاقه سبتله علی السوای
اوله زیرا تنزیه عقلی ایله منزه اولمق ناقص المعرفه در آنكیچون كه وجود مطلق
مقیده ومحدده در كذلك مشبهه بین دخی مقید لردر زیرا تشبیه دخی تقیید و

تحدیدر

تحدیدر سوزل وجود مطلقی كه انك هدی بوقید اما سوزلركه كه میان تشبیه و
تنزیهی جمع ایله عارف ومحقق ومسدد در انكچون فصوص الحكمه حضرت شیخ سعید در
فان قلت بالتنزیه كنت مقیدا وان قلت بالتشبیه كنت محددا وان قلت
بالامرین كنت مسددا وكنت اماما فی المعارف سندا پس تنزیه بی شائبه
تقیید وتشبیه بی غائله تحدید اولمیجق اكر قابل تنزیه اولور ایسك مقید اولور
واكر مابین تشبیه اولور ایسك محدد اولورسه اما بو ایكی امری جامع اولور ایسك
طریق اسدد ومعارفده امام وسید اولورسه ان زمان كاور اعمیان هویی
نهان وان زمان اور انهان هویی عیان كر عمیان هویی نهان انكه بوده در
نهان هویی عمیان انكه بوده وبرهم هویی هویتست او ان زمان از هردو
بیرونست او پس انك تنزیهی من حیث الحقیقة والذات والتجرد عن المظاهر
الكائنات در وتشبیهی باعتبار الظهور فی مرآت الاكوان والتجلی فی عرایس الاشكال
والالوان در پس عارف محقق طرفینده بیله بنور الحق مشاهده حق فیلور بو محله مناسب
حضرت مولانا ذهی منزه بیرنگ بیرون ز كاه خود شید وكهی دریا سوی كاه كوه قاف
كه عنقا سوی توبه این باشی نه آن در ذات خویش ای برون از وهمها در بیش بیش
از نوای بینقش باچندین صفوه هم موحد هم مشبه خیره سر واعلم ان الحق الذی
طلب ان یعرفوه پس ای طالب عرفان وراغب راه ایقان تحقیقا سوزل طریق
حقی كه حق تعالی قولرندن بلكه طلب ایدی بحكم فاحببت ان اعرف فخلقت الخلق
لاعرف وبرخوای وما خلقت الانس والجن الا لیعبدون قال ابن عباس رضی الله
عنهما ای لیعرفون والمراد بهذا العرفت المعرفة الحاصلة من التصفیة لا من النظریة
خاطرت كی رقم فیضی بذیرد هیهات مكرا نفس براكنده ورق ساده كنی هو
ما جاءت به السنة الشرایع اول طریق حق كه حق تعالی عبادندن كندوی اول
طریق ایله بلمك طلب ایدی انبیا ومرسلین اوزره منزله اولدن شرایعك السنه
كتبده یكی برهان وایراد ایدیكی عرفاندر فی وصفه اول حقك وصفنده كه اول
تنزیه ایله تشبیهی جمع قلمقدر زیرا حق سبحانه وتعالی كندوی هم تنزیه ایدی
وهم تشبیه ایدی وایته واحده ده تنزیه وتشبیهی جمع قدری تكم بیوردی لیس كمثله
شیء پس جمیع شبهاتك اكاوجهاندن الوجوه مانعندن تنزیهدر كافی وافی اولدیغی بعبارة

وقوله وهو السميع البصير تشبيه بدد زيرا بوصفا تدرهم اكا وهو اندن غيرت
عبادنده اطلوق اولنور واكر كاف زايد اولمزايسه نصف اول اولدن اية واحده
وهى تشبيه اولنور زيرا تقدير كلام ليس مثله شئ وبمك اولنور بس اثبات
مثل قيلنش اولنور ونفى مائيت اول مثبت اولدن مشتق اولنور وحصر مفهوم
فتوحاتده بيورر لركه كاف زايد اولديغى اعتبار ايله مثبت اولان مشتق سواد
انماندد بحكم ان الله خلق ادم على صورته بس فقرة اولده واقع نفس تنزيهده
عين تشبيه بولنور وكذلك نصف ثانى كه وهو السميع البصير در نفس تشبيهده
عين تنزيه بولنور زيرا علم برزخ وفصاصتده فاعدة مشهوره دركه فجائ
مسند اليه ضمير مقدم اولسه ومسند مؤخر معرف باللام اولسه حصر افاده
ايدر كقولك فلان الرجل اى الرجولية منحصرة فيه لا لغيره بس بو محلده
بو يله در يعنى هان سميع وبصير اودر وبو صفاتدرهان اكا منحصر در و
حقيقتده شئ وبنا اولدر دبوب غيريدن نفى قلنش اولور بس اهل كمال
اولدركه كرك حق تشبيه وتنزيهده وكرك معانى سايره ده دقايق حقايق معانيى
تدقيق وقرانده واقع اولان نعت موضوعه ومنزل اوزره مبنى على ما وضع له سنه صرف
وكشف وعطلتك اهاطه اولان اصول وقواعده توفيقه سعى ايتمز وبو وجهله وزره
تنزيه وتشبيهى جامع اولوب طرفيندن برينه زياده ميل ايتمه فلا يتقيده عقل
بس اول حقك وصفيدر السنه شرايعك كتور دكى اوصاف تشبيهيه دن عقل تعدى
وتجاوز ايتديرمه قبل ورود الشرع شرعك ورودندن اول واندن معارفى اخذ ايتدن
مقدم عقل كادر آموز اينجا استراحت كبى كمال ازهر وانش برتراست بلكى تنزيهه
تصديق ايدركى تشبيهه دخى تصديق ايتيه زيرا بو عالم صورت حقدر وحق بو
عالمه نسبت نفسى وقواى مدبره اولان روح مثابه سنده در انكيجون حضرت نبى
عليه الصلوة والسلام معرفت حقى نفسه ربط ايدوب من عرف نفسه فقد عرف
ربه بيورمشدر فالعلم به بس اول عقل ايله حقه علم تنزيهه عن السمات الحدوث
جناب حقى سمات حدوثدن ونقايض امكانيه دن محض تنزيه ايلمكلدر زيرا
عقلك ثانى ايجون تنزيه ربانى قلمقدر فالعارف صاحب المعرفتين بس عارف
ايكى معرفت صاحبى در معرفة قبل ورود الشرع برمعرفتى قبل ورود الشرع اولوب

ادراك

ادراكى وعزم ايدر كه انك ايله تنزيه الهى حاصل اولور بمقتضاى عقلى وفكرى و
معرفة تلقاها من الشارع وبر معرفتى دخى اولدركه الهى خطاب وقبول ايده واضع
شرايعك حضرتندن وشارعدن اخذ ايدوكى معرفت تنزيه ايله تشبيهك مابينى
جمع ايلمكدر كما ورد فى القرآن والاحاديث وست دركفته بزدان دن واخبار
رسول هرجه بيننى بخ اين هردو فاشت وهوس ولكن شرطها ولكن معرفة
ثانيه نك شرطى ان يرد على ما جاءت به الى الله عارف اولان كسنه الى رد وتفويض
ايليه شرايعك كتور دكى اوزره الله يعنى شول بحتمى مقصر الفاظ وتشبيهى موهم كلام
كه قرآن عظيم واخبار رسول كريمده واقع اولمشدر كاستوى الرحمان على العرش
ويد الله فوق ايديهم ويصنع على عينى ووضع الجبار قدمه فى النار وقلب المؤمن
بين اصبعين ووضع كفه بين كتفى وضحك حتى بدت نواجذه ورايت ربى
فى صورة شاب امرد قطط ومن رآنى فقد راى الحق وبونلرك امثالى اباطيل
احاديثه كه نازل وواردا ولمش ليسه بلد تاويل تصديق ايليه اكر حقيقتلرينه
كشف اولدى ليسه فيها ونعمه والا السنه شرايع ايراد ايدوكى اوزره بمقتضاى
فان تنازعتم فى شئ فردوه الى الله جناب حقه تفويض وتسليم اولنه انكيجون
ابو حنيفه رحمة الله بوصنده ده توقف ايدوب تاويلى جائز كورمدى نتكم فقه اكبرده
ديدركه يد قدرت مناسبتله تاويل جائز كلدر به باى عقل وتوان رفت اين راه
بعلم ازوى نشايد كشت آكاه درين ره چون اميد منزلى نيست بجز حيرت
كسى را حاصلى نيست فان كشف له عن العلم بذلك بس الله تعالى اكر اول
معاونه متشابهاتدن اولان علمدن حجاب ونقابى كشف ايدرسه فذلك بس اول
كشف تن ناب العطاء الهنى الذى ايدر وقد تقدم فى فص شيث عليه السلام
بعنى كشف مذكور نوحه عطاى الهى دائى قبيلندن اولديغى تحقيقا فص
شيثيه ده تقدم ايدى وبحاصل حضرت شيخك مراد سرايدرى نفى تاويلدر
كما قال فى مقدمة فتوحاته الاستواء حقيقة معقولة معنوية ينسب الى
كل ذات تقطيه حقيقة تلك الذات ولا حاجة لنا الى التكلف فى صرف الاستواء
عن ظاهره كذا قال هناك بحر الحيا برزخ بين الحق والخلق وهذا البحر
متصف الممكن بعالم وقادر وجميع الاسما والمتصف الحق بالتجلى والضحك
والفرح وغيره واكثر النعوت الكونية فرع ماله فخذ ما لك فله النزول
ولنا العروج اى برادر تراايدان منزل چون نداشت ره قدم چه زنى

فص حكمة قدوسية

في كلمة ادريسية قدوس تقديس مستفاد بمعنى المقدس در بروزن اسم مفعول تقديس لغتده تطهير و برلر و اصطرجده جناب حق سبحانه و تعالى و الهى امكاندن واهنياجدن و نقايص كونيه دن و بوندن اماني صفاتدن تطهير و تنزيه ايتمكه ديرلر و بو اسم ستوحدن بس حيث الكيفية و الكمية اشد و ابلغ و اكثر در انكيچون كلمده اولنوب ستوح قدوس ديدكده بس ايقتضى حكمة سبوحيه ده تاخير و بوده مذكور و مشهور در كه تنزيه نوح عليه السلام تنزيه بحفظ و تنزيه ادريس عليه السلام تنزيه عقلى و نفسى اولمه بس بو حكمتك مقدم اولدن حكمة من وجه مباينى اولدغى اكون شيخ حضرتلرى اكا ارداف ايتوب ادريس عليه السلام تخصيص ايدركه و رياضات كامله ايله نفسنى ستواغلديدنيه ده تطهير و تحفل و روحنى صفات رديه و اخلاق حيوانيه ده تقديس ايدنجه روحانيتى هيولانيتنه غالب اولوب اكثر زمانده بدنندن منسلخ و سماوات علوه عروج ايدوب ملوكه ايله مخالطه و ارواح مجرده ايله محاكمه و موانست ايدردى شان شريفدنر بوده مشهور در كه اون الى سنه طعام و شرابدن و بسنه و خوابدن منقطع اولوب عقل صرف و روح محض قالمشلر ايدى نتيجه تقديس هرسيده علوى مقتضى اولديغندنه اولتوردى جناب حق شانه اكا منزله رفيعه اعطا قيلوب شانى و رفعناه مكانا عليا تشريفى ايله عالى قيلدى بو احيدن حضرت شيخ رضى الله عنه بحث علو مكانيتى بو فقره تخصيص ايدوب و تحقيق و تفسيرينه شروع بيورديلركه الفاظ علوان علوا يكى قسمدر علو مكان برقسمى علو مكانه در بس اكر بو علو مكانه هفه نسبت اولنسه مثل قوله الرحمن على العرش استوى الله تعالى نك بو قوليله مثلى بو معنايه دلالت ايدركه عرش اوزره اولدن رحمانه استيلاء و قصد ايدى و بملك اولور بس عرش جميع اجسامى محيط برفلكدر كه اعلاى جميع اماكندر و رحمان اكا مستوى در باعتبار ظهوره فيه بس انكيچون علو مكان تحققه اولور باعتبار ظهوره و اسمائيه و صفائيه و اقتا بحب ذاته منزه عن الامكانه و مستعال من الزمانه در والعلا قوله اوزره معطوف در اى و مثل العلا

بعنى

يعنى حضرت پيغمبر صلى الله تعالى عليه وسلم كه في العلا قولى دلالت ايدركه كذلك حقه مكان باعتبار اسما و الصفات و الظهور ذات متحقق اولمه و بو حديث شريفك سبب ورودى بودركه براعرابى حضرت رسالت پناه صلى الله تعالى عليه وسلمه سئوال ايدركه يارسول الله ج اين كان ربنا قبل ان يخلق الخلق حضرت رسول صلى الله عليه وسلم بيورديلركه كان في العما، ما فوقه هوا و ما تحته هوا عما يفتده سحاب و فيقه برلر چونكه سحاب و فيقك فيما سنه فوقنده و تحتنده هوا اولمه لزوم اولمغله حضرت رسالت پناه صلى الله تعالى عليه وسلم عمانك سحاب و فيقى مثلى اولدن معناى فحوى سنى نفى و سائل اولدى اعرابى كى كور فهملرين ناملنه محتاج اولدن لغت معناى ربانيه لحاظ ايدوب بيورديلركه اويله عماكه فوق و تحتنده هوا اولمه چونكه هيچ جل اسمه نك مرتبه احديه سنده تعين و اسم و رسم و لغت و صفت تصور اولنمديغندن وحدت وجود اهلنك تداول ايدن اصطلاحلرنده اكرچه عماى مرتبه احديه يه برلر لكن عماى مرتبه واحديه نكم رويت سحاب رقيق بين السما، و الارضدر مرتبه واحديت دخى حائل بين السما، الرحمة و الارض كثيفدر و بو محمه مناسبا ولدن دخى بو معنادر فكيف و اردولدى سئوال اين كان ربنادر اين كان الله دكلدر بنا، عليه مرتبه ربوبيتدن خبر ويرلمشدر و السما، و العما اوزره معطوفدر اى و مثل السما، تقديرينه در يعنى ظهوراف الهيه و اسما و صفات ربانيه بو مظاهر امكان مثابه سنده اولدغنه حق تعالى نك بو قول مثلى دلالت ايدركه ٤ و هو الذى فى السما، اله و فى الارض اله قولى اوله و باهو حضرت پيغمبر صلى الله عليه وسلمك تنزل الله كل ليلة الى السما، الدنيا قولى مراد اولنه و باهو بو ظاهر بو نمرك امثالى آيات و احاديث اولمه بس عما و فى بين الحق و الخلق اولوب بو مظاهر اشيا حقك صفات و اسمائنه مكان مثابه سنده در و بملك اولور ٤ خدا ظاهر در اى غائب ايتمز كم خصوصدر مستور و علو مكانه انكيچون قسمى علو مرتبه در و بو معنايه شاهد مثل قوله تعالى كل شيء هالك الا وجهه در و ضميرها فوق بو جهدن بر وجهى كل شيء هالكدر الا اول شيئك وجه حقيقتى كه ظهور حقدر باقيدر و بر وجهى و كل شيء هالكدر الا اول الدهك ذاتى دكلدر بس موصوف اولديغنه

باقی فالمه وجمله یه مرجع و مصیر اولق وصفت لوهیته منفرد اولمه برمرتبه
خطا در که بو قوته قدره برمرتبه دخی منضوق وکلدی والناس بین علم وعمل وناس
دخی علم وعمل مابینده دایر لردر فالعلم للمکان پس عمل عالمده تحصل مکان
عالی کوندر والعلم للمکانة وعلم عالمده تحصل مرتبه رفیعه ومنزلة عظیمه
ایجون در که عمل جسدک کادی وعلم روحک شعاریدر پس بکان جسدک
ومکانت روحکدر وعملک علمه نسبتی جسدک روحه نسبتی کبیدر والعلم
روح العمل والعمل جسده پس علو مکانت عالمینک وعلو مکان عالمینک
اولور وبینهمایی جامع اولدن علو بنیه واصل اولور ه خاتم مهر سلیمانیست
علم جمله عالم صورت وجانست علم مفتاح ظهور حقایق ومصباح دیجور
خلایق محمدیه نظام سلسله وجود وقوام مرتبه شهود بیمدد الناس موتی
واهل العلم احیاء والناس مرضی وهم فیهم اطباء الناس ارض واهل العلم
فوقهم سماء نور ومافی النور ظلماء والعالم راس الخلق کلهم وسایر الناس
فی التمثیل اعضاء واما علو المفاضلة واما صیغه تفضیل ایله معتبر اولمغله
اولور علو فقوله تعالی وانتم الاعلون یعنی علو مفاضلت سزل علو درکه
حق سبحانه وتعالی امت محمده مخاطبا بیوردی یا امت محمد سیزلر سایر امملدن
اعلی سز من حیث المرتبه والمنزله والله معکم والله سبحانه وتعالی بو علوده
سزکله بیله در من حیث تجلیه وظهوره وان کان من حیث ذاته واطلاقه بتعالی
عن المکان لاعن المکانة زیرا مکان خواص اجسامدر وحق سبحانه وتعالی مکاندن
وخواص اجسامدن منزهدر اما مکانة امر معنویدر بحکم ازله الخالق والامر
زیرا حقیقت انسان امر اعتباریدر ممکندر پس علمیله ونصرتیله وعلو شانیله
وسایر صفاتیله الله سبحانه وتعالی انسانیله بیله اولق بعید دکلدر وجایزدر
کر بعلم اهیم آن ایوان اوست وز بجهل اهیم ان زندان اوست وز بخشم و
هنک عکس مهر اوست وز بصلح وعذر عکس قهر اوست پس والله معکم دن
مکن حق سبحانه وتعالی ولن یترکم اعمالکم تولیه بوامنی تشریف بیوردی نا
علو مکان ومکانتی جامع اولدیغی سزک اعمالکزی یعنی حقیقتکزی
اعمالمز محمد ناقص وزایل قلمز بلکه بحسب اعمالکم سزی درجات عالیه ومقامات
سامیه یه واصل ونائل قیلور وسز علو مکان ومکانتی شانی اولور سکز دیمک
اولور فهذا راجع یعنی شول علق مذکور راجعدر الی تجلیه فی المظاهر اول

حقک

حقک مظاهر مختلفه ده اولان تجلی سنه تاکم نمایز وهی وتغایر اعتباری حاصل اولمه
واز فی الحقیقه مرتبه احدیتیه نسبت ایله الحق واناالحق منضوق اولمز فهو سبحانه
فی تجلی ما اخلد منه فی تجلی آخر مثل لیس کمثله شیء پس هو سبحانه وتعالی بحسب المراتب
والمظاهر برشیدر اولان تجلی سندن برشی اخرده اولدن تجلی اعلی ودر نکو مرتبه یه
نسبت تجلی ده نکی مثلیت بیورلیس کمثله شیء بمکله کافه زائد اعتبار اولندی نقدیر ده
مثلنی نفی ایتمش اولور وشبهه یوقدر بحکم ان الله خلق آدم علی صورة الرحمان انسان اولمز
ومثل قوله تعالی انتنی معکما اسمع وادی ودخی بو مرتبه یه نسبت الله تعالی نک موسی
ایله هارونه اولدن قولی کبی که انلره خطابا بیوردی ای موسی وهارون من سز کله
بیدایم بن ایشیدیرم وبن کورورم یعنی بن سزک صورتیکزده متجلی یم وسز بنم ایله
سامع ومنله بصیر وبنده عالم ومریدوقادر سز ومثل جعت ولم تلدنی ودخی بو
حدیث قدسی کبی که جناب حق جل شانه بیوردی یعنی ای آدم اوغلی بن آچ وکرسنه اولدم
بکا طعام ویرمدک وشیخ محمد بزی رضی الله تعالی عنه فتوحاتنک باب سادس و
سبعین وماتینده بیوردیکه لما جاع بعض عبیده قال للاخر جعت فلم
تطعمنی ولما عطش آخر من عباده قال سبحانه تعالی لعبده آخر ظمئت فلم
تسقنی ولما مرض آخر من عباده قال لو فر من عباده مرضت فلم تعدنی فاذا
سئلوه یقول العبید من هذا کله یقول الله لهم اما علمت ان فلانا جاع
فلو اطعمته لوجدت ذلک عندی واما علمت ان فلانا عطش فلم تسقیه
لوجدت ذلک عندی واما علمت ان فلانا مرض فلو عدته لوجدنی عندی
والخبر صحیح وفی المثنوی آمد از حق سوی موسی این عتب کای طلوع ماه را
دیده ز جیب شرقت کردم ز نور ابزدی من حقم رنجور کی نم نامدی
گفت یارب نیست نقصان مرترا عقل کم شد این سخن را گفت را
آن بنده خاص کزین گشت رنجور او منم نبکو بین هست معذور یش معذوری من
هست رنجوریش ورنجوری من هر که خواهد همنشینی با خدا گو بنشیند در حضور اولیا
فصل حکمة مهیمیة فی کلمة ابراهیمیة مهیم اسم مفعولدر تهییج هیجاندن مشتقدر
هیجان شدت عشق ودوقوط محبتدن حاصل اولدن وکاه بعض هیجانفه دیرلر
وعشق ومحبت تجلیات حضرت جمال مطلقدن حاصل اولور وهیجان تجلی جلالیه دن
حاصل اولور مثلا مهیمیتی وناسوتی مجذوبینه وکمل اولیایه دخی بوجذبه و
هیجاندن نصیب وافر در بدایت سلوکده وبافود نهایت سلوکده بس بوجذبه
وهیجان ایله حکم مهیمینه داخل اولور ز وبو حکمت مهیمیه نک حضرت ابراهیم

صلوة الله وسلامه حضرتنه تخصيص اولنمسنده وجه مناسبت بودركه جناب حق جل شانه
مظاهر كونيه يه سار يه اولوب ذوقيت ذات وصفات بتون بتسبيه اولوب آدمده تجلى
تجلى قلدى اكر ابتدا حضرت ابراهيمه پس بو مرتبه التنزيه والتقديس مرتبه
تشبيهدر وصور مظاهره اولان مرتبه تجلى الهيه در كه تشبيهاى موجبدر پس حضرت
شيخ رضى الله تعالى عنه حكمة تسبيح وتقديس بو مرتبه يى تعقيب ايدوب كلمة
ابراهيميه يه تخصيص قيدى زيرا اول حضرت عليه السلام مظهر محبت وخلتدر كه مؤدى
هيمان وحيرتدر ومحبت وخلت ووصلت وقربيتدن سائر واردات انبياء
وهى حصه دار اولديغندن اونوردى شيخ حضرتلرى حقيقه عبدك ما يمتنع اولوقته
محبت وقربتك تحقيقه شروع ايدوب بيورورلر لو بد من اثبات عين العبد بين
لوبد ولوزمدركه عبدك عينى مقام فنا فى الهده ثابت وباقى اولمه زيرا فنادن
مراد اضمحلال عين عبد دكلدر بلكه مراد اندراج النور الضعيف فى النور القوى
كاندراج الكواكب فى النور الشمس پس فنا عبادتدر استيلاى ظهور متى حققدن
وجوه سوهوم عبد اوزره پس وجود عبد نور حقله منصبغ اولدقده كندو
عينيله سمودى قالميوب حكم غالبك انوار صبغة الله هست ونك خم هو
بيتنها يكرنك كردد اندرود ونك آهن محو رنك آتش ست زاتشى محى اوندو
فاش زشتست شد زرنك طبع آتش محتشم كويد او من آتشم من آتشم
چون بسرخى كست همچون زركان پس انا النار ت لزغش بكيان اوكمى چون
نور كردد از خدا هست سبحانى من زنك زاجتبا وحينئذ يصح ان يكون الحق
سمعه وبصره ويده ولسانه ورجله بو تقديرجه صحيح اولوركه حق سبحانه
وتعالى عبدك سمعى وبصرى ولسانى ويدى ورجلى اولمه بر مقتضاى حديث
قدسى قول الله تقرب قيد قده جناب حق سلطان جنى الكا غالب قيلوب ظاهرى
وباطنى انوار حق ايله منصبغ والله ايله بشنوا والله ايله بينا والله ايله
كويا وكبرا وبويا اولور فتم قواه وجوارحه بهويته عين المعنى الذى عليه
پس جناب حق جل شانه تمام ايدى قدرتيله ظهور سريانى عبدك قواى باطنه
واعضا وجوارح ظاهره سنه زيرا سمع وبصر اسماء قواى ويد ورجل
اسماء اعضا وجوارحه در پس حديث شريفده بتبيه اولور بو معنايه كه حق
جل شانه عبدك هم عين باطنى وهم عين ظاهرى اولمه اما بو قرب حلول ويا
اتحاد قبول

اتحاد قبول ايتمز بلكه شول معنا اوزره اولان قرب وانضمامدر كه بو حلول
واتحاد انك شائنه لايق اولمه نتكم حضرت مولانا بو قرب انضمامى حاوى مثنوينده
خمر وبزوغ بيورورلر مه اذ انا چون رست اكنون ستد انا آفرينها بر انا
بى عنا اذ انا بى ازل دل ونك شد اين انا بى سر دكست ونك شد
كى شود كشف از تفكر اين انا اين انا مكشوف شد بعد الفنا انضمامى تكيف
بى قياس هست رب الناس را باجان ناس وهذه نتيجة قرب النوافل اشته
بو صنوال اوزره اولان قربه نتيجه قرب نوافل دبدلركه عبد ظاهر اولوب حواس
مختفى اولمه وحق قوله انك وقد ستايه سنده اولمه واما القرب الفرائض فهو
ان يسمع الحق بك وبصر بك ويبطش وينطق بك قرب فرائض اولدركه
حق سنكله بشيده وسنكله كوره وسنكله طوته وسنكله سويليه يعنى حق
سنك ذاتكده ظاهر اولوب سن اندە مختفى ومستور اولمه وس انكا انت ستايندە
اولمه سن وسار مبت اذ رميت ولكن الله رمى نص هيبله بو قرب فنا طرق
ومحققه دركه اول حضرت صلى الله تعالى عليه وسلم وجود شريفدى حقه آلت
اولمشدر والنوافل تسمع به وبصره واما قرب نوافل سن انكله اشيده
انكله كورديكدر فقد درك بالنوافل على قدر استعداد المتجلى له پس نوافل ايله
ادراك اولنور متجلى لهك استعداد وقابليتى مقدارى وبالفرائض
كل ادركه فافهم وفرائضله ادراك اولنمز هر ادراك اولنمسى معانى اى طالب
فهم ايله بو اسرار اولى فصل حكمة حقية فى كلمة اسحاقية حكمة حقيه كلمه اسحاقيه
اسناد اولنمسنده وجه مناسبت بودركه حضرت ابراهيم عليه السلام مناسندە
اوقعمش اسحاقى ذبح ايله كوردوكى پس على طريق المشاوره انكا ويدبكه يا بنى انى
ارى فى المنام انى اذبحك فانظر ماذا ترى پس حضرت اسمعه وهى بو رؤيايى
حق وتعالى قبلوب ويدبكه يا ابت افعل ما تؤمر اى اجعل ما اراك فى رؤياك
حقا اى محققا فى الخارج تكلم حضرت بوسفه ويدبكه هذا تاويل رؤياى من قبل قد
جعلها حقا پس حضرت اسحاق رؤياى حقيقت قيدنى انجون حكمت حقيت انكا
اولندى اما اصحاب رسول واهل تفسير حضرت ابراهيمك اولاد نبينك اختلاف
ايدديكر حضرت على وابو هريره وعبد الله ابن سلام وعكرمه وقتاده وكعب احبار
ووهب بن منبه رضى الله تعالى عنهم اجمعينك اتفاقلرى رؤياى ذبح اسحاق عليه

واقعدد و نورانیدن و فی اخبار اوبناده اسحاق علیه السلام ذبیح الله گفته
و فدیناه بذبح عظیم اینی و بشرناه باسحاق اینی مضاف اولدیغندن حضرت
اسماعیل علیه السلام ذبیحدر دیه ذاهب و سالار و کتاب سنه تسلیک ایتمشلر
پس رویا عالم خیالده مرئی اولدیغی اجلدن حضرت شیخ رضی الله عنه مرتبه خیالک
بحقیقه شروح ایدوب بیورلر اعلم ان حضرت الخیال یعنی سن بیل ای طالب
علم و کمال که عالم خیال ایکی قسمه منقسمدر خیال مطلق و خیال مقید
و فی بیورلر که بو عالم کبیرک خیالیدر و بر قسمنه دفی خیال مقیدیدر بیورلر که
عالم مثاله منقسمدر و انک بر جدولی کبیدر که انسانک وجودنده اولان
خیالدر و بو عالم خیال بر جوهر روحانی و عالم نورانیدر که جوهر جسمانیه
مشابهدر محسوس و مقداری اولمقده و نورانی اولمقده جوهر روحانی به مماثلدر
صرف مجرد مادی دکلدر و محض جوهر مجرد عقلی دفی دکلدر بلکه برزخ حاجز
بین الشیئین وحد فاصل بین العالمین و جمیع صور عالم اجسامی مشتملدر
فافهم تمکم بیورلر هی الحضرت الجامعة الشاملة لکل شئ و غیر کل شئ یعنی
اول حضرتی خیال برحضرتدرکه هر شئی و هر غیر شئی جامعه و شامله در زیرا
مرآت جمیع موجودات عینیه و جمله معدومات عینیه در حکماء اشراقیه
بو عالم اقلیم ثامن و ارض هفتیقت و عالم اشباح و عالم مثال دیورلر هر شئک
بو عالمده مثلی موجود اولدیغندن اوتوری تمکم بولونا سعد الدین تفتازانی دفی
شرح مقاصدنده بوندن نقل ایدوب بیورلرکه فیه لکل موجود من المجردات و ا
الاجسام و الاعراض حتی الحرکات و السکنات و الاوضاع و الهیئات و الطعوم
و الروایح مثال قائم بذاته پس بو عالمدرکه غیر متناهیدر تمکم قدماء حکما
بیورلر ان فی الوجود عالما مقدارا غیر العالم الحسی لا یتناهی عجایبه و غرایبه
و من جمله تلک العجایب هابیقا و هابیلیا هما مدینتان عظیمتان فیهما
الالف باب لا یحصی ما فیها من الخلایق و علیه بنی امر معاد الجسمانی زیرا هر فرد
مرضیه و اعمال صالحه تلک مثالی بو عالمده بساتین و ریاحین ثمار و انهار لذة
للشاربین اولور و اخلاق رذیله تلک و اعمال سیئه تلک مثالی عقارب و
حیات و غیاهب و ظلمات و غساق و غسلین اولور پس هر کسی صیقت دنیاده

غالب

غالب اولورسه عالم برزخده اوا کا مناسب صورتله مصور و متجسد اولور مثلا
اکر کبر غالب اولسه صورت پلنک و اکر غضب و حسد غالب اولسه صورت کرک و اکر
شهوت و عدم محبت غالب اولورلیسه صورت خنزیر و اکر حرص و امل غالب اولسه
صورت موش و بوزده مصور اولور تمکم بیورلرلر هر خیالی کوکنده دردل وطن
روز محشر صورتی خواهد شدن سیرتی کان بر وجود غالبست هم بدان مصور خواهد
واهیست حکم آن خوراست کر غالب تراست چون ذرتیش از پس اندان در رستاخیز
روز محشر هر عرضرا صورتیست صورت هر یک عرض را نوریست چون روشنی
ذهم بر مظلوم رست ان درختی کشت از ذقوم رست این سخنهای هومارو
کژدست مار و کژدم کشت می کیرند دست یحشر امتی علی عدة
اصناف بعضهم علی صورة القردة و بعضهم علی صورة الخنازیر حدیثی الی اخره بو
معنایه دلالت ایدر بر محوای قد افلح من زکیها و قد خاب من دسیها و
مصداق یوم لا ینفع مال و لا بنون الا من اتی الله بقلب سلیم هان ترکیه
نفس و تصفیه قلب ایچون بو صفتلردن خلاص و نجات بولور و اکثر عوارض
عادات و کشف کرامات بو عالم مذکوردن ظاهر اولور تمکم بعض کبار مع اقامته
فی وطنه بعض دیارده تمثل و تجسد ایدکلری کبی پس بو عالمک عجایب و غرایبه
حدو غایت یوقدر یعنی حضرت الخیال حضرت الانسان در و لها علی الکل حکم تصویر
و بو حضرت خیالیه ایچون موجودات و معدومات دن هر شیئک اوزرینه حکم
و ارد رکه انک صورت و مثل بو عالمده مثل و مصور در کما اشار الیه و العلم
ان الناس ابن العباس فیما روی عنه انه قال هذه الکعبة بیت و احوطه
من اربعة عشر بیتا و ان فی کل الارض من الارضین السبع خلقا مثلنا حتی رأیت
ان فهم ابن عباس الف مثل و صدقت هذه الروایة عند اهل الکشف و هی کلها
صدق بو تصویر خیالیه نک کلی حق و ثابت و صدقدر زیرا معانی کلیه
ام الکتابدن ابتدا قلب عالم مثاله سنده اولیا روح محفوظه نزول ایدر اندن
عالم مثاله نزول ایدوب بوندن متجسد اولوب صورت بغیر عالم حسه اندن
صکره نزول و متحقق اولوب مشاهد اولور پس خیال انسانیه نک دخی
بر طرفی عالم مثاله متصلدر و بر طرفی کندو نفسی و بدنه بیوسته در پس هر بارده
بو جهت سفلیه ده بو صورت و نقش خیالی انسانیه منطبع و مرتسم اولسه

ارباب اخلاق المزاج کاصحاب اعمال خولیا و یا سبب غلبة السوء ایه طرف سفید
اولوب ضرورک حقیقتی بوقدر اکر ارباب الخولیا انک خیال فاسد اولسون واکر تاثیر
واقعه اولسون زیرا بوکونه واقعه اضغاث واحلام درکه ملوعبه خیالدن حاصل اولور
اما اکر اول مرآت خیالده مرئی و مصور اولوب صور مهیت علویه یعنی عالم مثالدن
نزول ایدیسه اول صورت متمثله حق و ثابتدر اکر نومده اولسون واکر یقظه ده
اولسون زیرا عالم مثال خزانهٔ علم حقدر اندن خطا متصور اولز و هی تقسیم
الی قسمین و بو تقدیر تصویر ان خیالیه ایکی قسمه منقسم در قسم مطابق اولان
الصوره من خارج بر قسمی اولدرکه مطابق اولدیکی شیئه که خارج خیالده
انک صورة تصویر اولنمشدی و هو یعنی اول صورت خیالیه تک خارج خیالده
اولان صور محسوسانه مطابقتی اولان قسم المعتبر عنه بالکشف اندن کشف
اولور غیبیه یه اطلاع و یمکله تعبیر اولنور و تاویل و تعبیره محتاج در کلدیکه کم حضرت
رسول علیه الصلوة والسلام بعض واقعه کبی کما ذکر فی القرآن لقد صدق الله
رسوله الرویا بالحق لتدخلن المسجد الحرام ان شاء الله آمنین محلقین رؤسکم
و مقصرین پس حضرت رسول صلی الله علیه وسلم قبل الخروج الی المدینه واقعه
کندولی اصحابیله مسجد حرامه امن اولدیکه بالفعل تراش ایدرلر اولدیغی حالده
داخل اولورکوردی هجرتدن التی سنه صکره بعینه ظهور کلوب بو سوال اولدیکه
داخل اولدیلر پس اول حضرتک اکثر کوردیکی بو قیلدن اولورایدی نه کم
حضرت عائشه دن مرویدر بیورر اول ما بدأ به من رسول الله من الوحی
بالرؤیا الصادقة فکان لا یری رؤیا الا جاءت مثل فلق الصبح وقسم
غیر مطابق و بو برقسمی اولدرکه صور خارجیه مطابق اولمیه وفیه یقع التعبیر
بو قسم ثابته تعبیر واقع اولور یعنی اول مرئی اولدن صور خیالیه مناسبتی اولمق
صور محسوسه یه تاویل اولنور نه کم حضرت رسوله واقعه سنده برکاسه لبن و برشربت
العسل ایدوب جرعه سنه حضرت عمره اعطا ایدی بو واقعه فی اصحاب کرامه تقریر
ایدکده و بیده بها اولته یارسول الله قال اولته العلم و بیناده وجه مناسبت
بیورر که علم غذای روحدر نه کم لبن غذای بدندر بو وجهله علیه تعبیر اولندی و
کذلک حضرت یوسف صدیق بابا سنه دیدیکه یا ابت انی رایت احد عشر کوکبا
والشمس والقمر رایتهم لی ساجدین پس قرق سنه مابینده متجاوز اولدقده

بابلم

بابلم وانلم واون برادرلری کندویه مطیع و منقاد اولدقده و بوحال انلره
مشاهده قلندقده دیدیکه هذا تاویل رؤیای من قبل قد جعلها ربی حقا وکما
قال رجل ابن سیرین رایت فی المنام کان فی یدی خاتما اختم به افواه الرجال
و فروج النساء فقال انت مؤذن تؤذن قبل الصبح فی رمضان قال صدقت
و بیناده مناسبت ذی قطنت اولنه معلومدر و انلنک خوابی کاه صواب
و کاه خطا اولدرینه کورنمسنه سبب بودرکه اکر خطاب حقه کمال توجه ایده عبادت
و اخلاق مرضیه ایه اتصاف و التفات و اوصاف دنیه و زمیمه دن تنقیه طهارت
قلبیه و صحت بدن و اعتدال مزاج و دوام ذکر و مواظبت وضوایه و جوری
محل اولدیسه انلک واقعه صحیح اولدیغی اولور و اکر بوقدکور انلک خلوی اولدیسه
اضغاث و احلام و ناصواب و بی انجام اولمغه سبب اولورنه کم شیخ سهروردی
عوارف المعارفنده بیورر قال علیه کردوه اذا نام العبد و لم یحفظ الطهارة عرج
روحه الی العرش و کانت رؤیاه صادقة و ان لم یتم علی الطهارة تصرفت روحه
عن البلوغ الیه فتکون المنامات اضغاث احلام والمراد بالطهارة طهارة القلب
من الحدوث الهوا و کدورة محبة الدنیا و اذا طهرت النفس عن الرذایل انجلت مرآت
القلب و قابل للوح المحفوظ و انتقش فیه مجایب الغیبة و بو واقعه نک صحتنه اصل
رکن اعظم اعتدال مزاجدر و بونک تغییرنه بر قاعده و قانون بوقدر بلکه کاه اولوکه
انبیا و صدیقین دخی تغییرده عاجز اولوب حقیقتین یده مستنه کم بخاری و مسلم و ابو
داود ابن عباسدن روایت ایدرلرکه بر کون بر شخص حضرت رسوله کلوب دیدیکه
یارسول الله بن دیکه واقعه ده کوردمکه بر بلوتدن بال ایله یاغ آقار و خلق اندن کمی
و زیاده و یکی ناقص حسب نصیبهم اخذ ایدرلر و بر ریسمان اسمانه بوسنه و بر اوجی
زمینه پس سز اول ریسمانی طوتوب بن به عروج ایدوب کندن بر مسنه دخی درحقت اول
ریسمانی طوتوب کذلک اولدخی صعود ایتدی بعده بر آخر مسنه دخی بو سوالی اوزره اول
ایبه یاپشوب کندی بعده اول ریسمان منقطع اولوب تکرار بر مسنه ایبی بوسته قیلوب
اولدخی یاپشوب بالذات به صعود ایتدی پس حضرت ابوبکر بیورر دیدرکه یارسول الله اکر اجازت
بیورورسه کز بو خوابی تعبیر قیلم حضرت رسول اجازت بیورر دیدر پس حضرت ابابکر تعبیره
شروع ایدوب دیدیکه اول ابر دن مراد اسلام در و اندن یغان بال ایله یاغدن مراد
قرآندرکه اندن بعضلنک ضیقی زیاده و بعضلنک کثرتدر و ریسمان دن مراد حبل المتین
اولدیغی سز تعیین ایدرسز ای طوتوب اعلای حقیقته عروج ایدرسز پس سندن نصکره بر مسنه اول

اول حمل شهریتی طونار و بالزیه صعود ایدر بعده برکسه دفی طوتوب اولدقی صعود
ایدر بعده منقطع اولوب یه انی برکسنه بیورسه قلوب اولدقی باکزیه صعود و عروج ایدر
پس یارسول نه بیورر سز تعبیر واقعه ده اصابت ایدمی یاخود اخطا ایدمی حضرت علیه السلام
بیوردیکه اصبت بعضاً و اخطات بعضاً و کذلک حضرت ابراهیم علیه السلام واقعه سنده
بردوایتده اسمعیل دراویت صحاحده اسحاقی ذبح ایدکوردی و بو واقعه نی
بعینه ظاهریه حمل ایدوب ذبح ولده مباشرت قصد ایدرها لبوکه مراد الله نی کیمسنک ایدی
بیلمیه اما مناسبت ذاتا و صفتی مقرر ایدی مناسبت ذاتی ایکی یه مظهریت اولمسی
و مناسبت صفاتی هر بیرینک امر حقه اطاعت و انقیاد و تسلیمیتی صفتلریدر **واناس**
هنا و انسان بو واقعه خصوصنده **علی قسمین** ایکی قسم اوزره در **عالم و متعلم**
برقسمی عالم و برقسمی متعلمدر **فالعالم** یصدق فی الرؤیا بصدق التخییل
پس عالم اولان واقعه سنده صادق اولور یعنی مرئی اولدن صورت واقعه صادق
اولور تعبیره محتاج اولمز زیرا انک واقعه سی بوتقدیرجه مطفأ الله تعالی
اراده ایدیکی صورت مرئیه در بعینها **والمتعلم** یصدق تشبیها بالرؤیا
و متعلم اولان کمسه منامنده کوردیکی صورتی صادق قیلور خفی یعنی الحق حاصل
اراده ایدیکی تلک الصورة التی جعلها حتی جناب حق اولکمسه متعلم ایدیجه به درک کیه واقعه
اکا کشف وحی قلدیغی صورتده شی مراد ایدی پس بوقسمک واقعه سی تعلیم و
تعبیره محتاج اولدیغی حضرت ابراهیم علیه السلام واقعه سی بوقسمدن اولور
زیرا حق جل شانه اکا ندا ایدوب بیوردیکه **یا ابراهیم قد صدقت الرؤیا** یعنی
یا ابراهیم رؤیاکده کوردیکی یکی صادق ایدک تعبیر قلدیغی و بو معنایه شاهد
جناب حق بیوردیکه یا ابراهیم قد صدقت فی الرؤیا اکر مراد الله بعینه صورت
صورت واقعه اولیدی تحقیق ایده صدقت فی الرؤیا بیورلیدی معلوم اولدیکه
مراد تعبیر اقتضا ایدرمش **فقد حکمه علیه فی کلمة اسماعیلیة** حکمت علیه نک کلمه
اسماعیلیه یه قریب اولمسنده وجه مناسبت بوردیکه حضرت حق انی لسان صدق و
صادق الوعد صفتلریله توصیف **وکان عند ربه مرضیا** نصیحه تشریف بیوردی
و انی مظهر اسم علی قیلدیغی یکی انک عند ربه مرضی اولمسی علو مرتبه سنه دلالت و صادق
الوعد اولمسی سمو درجه سنه شهادت ایدر لاسیما هاجر تشخص اکمل اخبار ایدیکه اول
حضرت انک ذریتندن اولوب سلسله شریفه سی اکا منتهی اولور پس علی اسمندن اسماء
ذاتدن پس حضرت شیخ بحسب ذات و بحسب اسما و صفات انک مرتبه سنک

بیانه

بیانه شروع ایدوب بیوردیکه **وجود العالم الذی لم یکن** یکن بوردقده افعال تامه دندر
یعنی لم یوجد یعنی سئول عالم امکانی نک وجودیکه بالذات اولمه مسندی **ثم کان**
پس بعد العدم موجود اولدی **ویستدعی نسبا کثیرة فی وجوده** و بوجمله جمله
مستانفه در سئوال مقدره جواب اولور کانه دیمک اولدیکه بو وجود عالم امکانی که
بعد العدم موجود اولدی بو عالم امکانینک موجد و خالقندن متحققه اولان نسب کثیره یی
اقتضا و استدعا ایدر و اول نسب کثیره دن مراد اسماء الهیه درکه هیات و علم
و ارادت و قدرت و بونلرک امثالیدر زیرا کر بونسب الهیه اولمایدی موجودات
ایله موجدی بینلرنده ارتباط و لمیدی پس بونسب الهیه روابط موجوداتدر
که خدوا بشئون ذاتی ان یرده شئین **شد جلوه ده** اظهر دنی و دنی **زیبا**
نکته که کفتم ای طلبکار یقین **ذات و صفت و فعل تراجیست بین** **او اسماء بنسبا**
اوزره معطوفدر یعنی یاخود اسماء کثیره استدعا ایدر ما بینت قبل اکر استرسلک
بویله دی زیرا از منازعة فی الاصطلاح کرکی نسب کثیره دی و کرکسه اسماء کثیره
دی ایکسنک بله مفهومی بردر بوراده اسمادن مراد صفات الهیه در و صفات
اکرچه من حیث ما یفهم العقول غیری ذاتدر امامن حیث التحقق الحصول عین ذاتدر
مثلو عالم ذاتدر باعتبار صفة العلم و کذلک قادر ذاتدر باعتبار صفة القدرت
و کذلک مریدباعتبار الارادة پس معلوم اولدیکه اکرچه اسما بحسب المفهوم بیر رتبه
مخالفدر اما بحسب الحقیقه عین ذاتدر و اسما و صفات نسب و اعتبار اتدر
ای درهم سان ذات فتوبات ازهم شئین **نه در حق تو کیف تو ان کفت و نه این**
ارزد بتعقل هم نه چند صفات **باذات تو ارزد بتحقق هم عین** **لو بعد حمل ذلک**
لو بعد و لو زد مدرکه اول ذکر اولنان نسب و اسماء کثیره دن و بالمجموع بکنز و وجود العالم اولدیغی
زیرا بو اسماء کثیره نک مجموعیله وجود عالم حاصل اولور زیرا هر بریمز و بو
اجزای عالمدن بر اسمک مظهر یدر پس بو موجودات مظاهر اسما و صفات
الهیه در بو مجموعه کائناتدن مسطور و کلدر کرانک اسما و صفاتی **مجموعه کون را**
بقانون سبق کردم تصفح ورقا بعد ورق حقاکه نبیدم و نخواندیم در جز ذات
حق و شئون ذاتیه حق **فالعالم موجود عن احدی الذات** پس بو عالم امکانی
ذاتدن وجها من الوجوه کثرت اولمین موجود دن موجوددر زیرا حقیقة الحقایق
که ذات الهیه در جمیع اسمانک حقیقتدر و اول فی حد ذاته واحددر که
عدد و کثرتدن مبرادر امابا عتبار التجلیات المتکثرة و التعینات المتعددة

محل صفات الله حبیب الله فقیر عفی عنه

فی مراتب الکائنات تارة بشکل حقایق جواهر متبوعه و تارة بر هیئات اعراض
تابعه مرئی و نمایان اولوب اولمده در پس ذات واحدك بواسطة الصفات المتنوعه
واسماء المختلفة شکل جواهر و اعراض شکلنده ده متجلی اولمسندن حقیقت وحدة
اهل کلمز ای برسر این و آن زد خط بندارد وی دلیل بعد است و سخط
درجه کائنات بی سهو و غلط یك عین محبت وان و یك ذات فقط منسوب الیها
منسوب در اول ذاته احدیته الکثرة من حیث الاسماء من حیث الاسماء المتعدده
اولوکثرتك احدیتی واحدیت کثرتدن مراد جمیع اسمانك بر اولدیغی مرتبه در
که اکا واحدیت غیب ابدر لر و بو مرتبه ذاتك جمیع اسما و صفات ایله اتصافی صورتیدر
که جمیع اسمانك مسماسیدر زیرا هر اسم ذات احدیته ولدیت ابدیه یدر و اسم
ذاتك بر صفت مخصوصه ایله ظهوریدن عبارتدر مثلو سمیع دیسك و تذلل دیسك
بو ایکیسنك بده متجلی اولدیغی ذات واحددر مانع و معطی دیسك کذلك بنه اولدر
پس من حیث الاسما ظاهر اولدیغی کثرتك احدیتی اکا منسوبدر پس عین واحدیت
تعینات و تقیدات مذکوره دن تجرد و اطلاق حیثیتیله حق و برلر و اسماو
صفاتنه متلبس و تعینات و تشخصاتنه متعین اولدیغی حیثیتله خلق و عالم
و برلر پس عالم ظاهر حق و حق باطن عالمدر عالم قبل الظهور عین حق ابدی
و حق بعد الظهور عین عالم اولدی بلکه فی الحقیقة حقیقت واحد در کة ظهوره
بطون و ازلیت و ابدیت و اولیت و آخریت فی نفسه نسب و اعتبارات در لر
لهو الاول هو الاخر هو الظاهر هو الباطن بحر باهو و باس هوسی دیکر نمدانم
حقایق العالم تطلب ذلك منه زیرا حقایق عالم که عند الصوفیه اعیان ثابته
و عند الحکما ماهیات اشیا دیدکلریدر یعنی اول حقایق عالم هر برلری لسان استعداد
بر یه فیاض حقیقی اولیه وجود مطلقدن وجود بر یی طلب ایدر لر پس اول فیاض
مطلق هر شیئك قابلیت و استعدادی علمنده نسبه اقتضا ایدرسه اکا کوره وجود
اعطا ایدر بو تقدیر جه جناب حق جل شانه ایجاد ایمز الا بحسب الاستعداد و
قابلیات الاعیان و بر شی بو وجوده واقع اولز الا اعیانك اعطا ایدیکی
اوزره اما عقل و وهم حکم ایدرکه ممکن الوجود البته بر شی اولمغه قابلدر و هم
نقیض اولمغه قابلدر زیرا طرفین بیه اکا مساویدر اما ستر قدره واقف
اولدن محققین بیلورلرکه اعیان ثابته مجعوله و کلدر و اکا جعل جاعل
تعلق ایتماشدر زیرا صدور علمیه خقدر پس بویله اولیجق سؤال لزوم کلمز که

عین مهدی نیجون هدایت اقتضا ایدر و عین ضلال نیجون ضلالت اقتضا ایدر
عین کلب کلب قلندی و نیجون عین انسان انسان قلندی و یلمز و زیرا اعیان
صور اسماء الهیه و مظاهر صفات ربانیه یه در بلکه ذات قدیم ایله قایم اولوقه
من حیث الحقیقه عین اسما و صفا ایدر پس ظاهر و مظهر عین حق اولیجق بو سؤال
وارد اولمز قیل من قبل اولبعثة ورد من ردّ لبعثة اما بونی توفیقدن محجوبینه
لو یسئل عما یفعل وهم یسئلون کلمز میه جواب و برلور جناب کبریای لزوالیست
منزه از قیاسات وضبابیست چه بود اندر ازل ای مرد ناهل که ایتمك شد محمد
وآن ابوجهل نه ظلمست این که علم و محض عدلست نه جهلست این که عین لطف
و فضلست ثم ان العالم ان لم یکن ممکنا بو مذکور اولیه معاند لك ضمن تحقیقا بو
عالم اکر ممکن الوجود اولمیوب بلکه ممتنع الوجود اولیدی فما هو قابل للوجود پس
اول عالم وجود قابل و مستعد اولمیدی حقایقك انقلابی محال و ممتنع اولدیغندن اولدی
زیرا ممتنع الوجود ممکن الوجود اولز فما وجد العالم الا عن امر منه پس عالم موجود
اولمدی الا بکی کاردون اولدی عن اقتدار الهی منسوب الیه ماذکرنا بری اقتدار
الهیه در که بزم ذکر ایدیکمز شیئیه منسوبدر که اول من حیث الاسما کثرتك
احدیتی در و عن القبول بری و هی حقایق اشیا و اعیان ثابته نك قبولندیه
فان المحال زیرا محال ذاتی و عدم محض لایقبل التکوین اصلا تکوین و ایجاد و قبول
ایتز و لهذا وجود عالم اقتدار الهیه و قبول ممکندن اولدیغجون قال الله تعالی
عند قوله کن الله تعالی بیوردی کن قولیمك عندنده بواشارتدر که اقتدار الهیه
سانه نسبت قدری عالم التکوین تکوین اولمقله تکوین بوراده کونده مبالغه
قلمق ایچوندر تفصیل قوله مبالغه قلمق ایچون اولدیغی کبی من حیث قوله اول
عالمك امریمی قبول ایتدکی حیثیتدن اکر بو عالم نفسنده بکونیه مستعد اولمیدی
عنیتماع امر کن موجود اولمیدی پس حضرت شیخك کلدیکی مذهر اولدن بوردکیه
فجان الله سبحانه و تعالی بر شیئی کن دیو امر ایمیه اول شی کیدو نفسك موجود قیلور
موجد یمك امریه امتثال ایتمکله بو اعتدن هی تعالی تکوینی شیئیه نسبت قدری شکم
بیوردی انما امره اذا اراد شیئا ان یقول له کن فیکون فجان اولله بر شیئه
اولمغی مراد ایمیه انك امری اول شیئه اول دیمك ایمیه در پس اول شی وهی
کیدو نفسنده اولدر اکر اول شیئك تکوینه نفسنده استعدادی اولمیدی

عند سماع امر کن وجود کلبیدی و بواستعداد و قابلیت اول شنیدن نفسند
مرکوز و کامنددر که اکا بواستعداد فیض اقدس حاصل اولور و فیض الهی
ایکی قسمدر بری فیض اقدس و بری فیض مقدس اولکی ایله جمیع حقایق اعیانه
واستعدادات اصلیه لری مرتبه علمده حاصل اولور و ثانیه اول اعیانک مع توابعها
ولوازمها حاد جده وجودلری حاصل اولدقدر سؤال اولنور لیسه که بو اشیا
قبل وجودها عالم عدمده معدومه در پس امر الهی به امتثال و انقیاد ایده
نجه متصف اولورلر بو ذکر اولنان مقایسه وجودی اولوب شیده قاعدر یعنی
برشیئک تکوینی که انک وجود بنفسه غیریدن مستفاد اولمه نجه حکمه اولور جواب
بو درکه بو اشیا جمیعاً مرتبه علم الهیده ازلاً و ابداً وجود علمی ایله موجود لردر هر نه
قدر بالنسبه الی عالم الوجود معدوم لیسه اول کن امری موجود علمی اولدر
اولدرکه سماع و کونه مستفاد اولمه فیض حکمه روحیه فی کلمه تعقلیه روح بفتح
امر راحته دیرلر و حکمه روحیه نک کلمه تعقلیه به تخصیص اولنمسنده وجه مناسبت
اولدرکه حضرت یعقوبک شرب شریفلرینه علم انفاس و ارواح غالب ایدی انک
ایچون اول حضرتک اکثری وصایا و اخباری رایحه اولزه مبتنی اولمقدر
تنه کم اولزدینه بوردیلر یابنی اذهبوا فتحسسوا من یوسف و اخیه ولا
تایسوا من روح الله انه لا ییاس من روح الله الا القوم الکافرون
و برمحمد، دفی ملی انی لاجد ریح یوسف لولا ان تفندون بیوردیلر و بو قصه
انقیاد و جزا و عادتدن اولزدینک احوالنی بیان قیلمقدن بیوردیلر زیرا بوندن اظهر
برندن راحت حقیقیه ابدی و رایحه دائم و سرمدی حاصل اولور اما انقیاد
الهیه دن راحت بو نمسی بودرکه برکسه امر حقه اطاعت ایله درجه عنایه واصل
اولور و راحت عظما بولور و اما عادتدن حاصل اولان ظاهردر زیرا انسان
قجان برشیئ ایله اعتیاد ایله انس متلذذ اولوب راحت بولورپس راحة انسانه
و بیندن حاصل اولور اکثیجون شیخ دینک شرحنه شروع ایدوب بیوررلرکه ان الدین
عند الله الاسلام دین لغت عربیده برنجه معنایه در هر برینه بحسب القرینه علی طریق الاشتراک
اطلاق اولنور بوجمله دن انقیاد و عادت مقایسه کلور و ان فلزناً یقلزنه ای
انقاد لامره و یمکدر و عادت مقایسه کلدیکنه مثال هذا دینه ابداً یعنی هذا عادته
ابداً و یمکدر پس بحسب دین محمد ظاهراً و باطناً انقیاد دینه عبارتدر و اسلمک
مقایسه سی دفی انقیاد و اطاعت و یمکدر پس دین اسلامدن عبارت اولدیسه

پس

پس دین ایمان عبدک انقیاد ندن اولور فاذا کان کذلک اکر جسم حقیقت بین ایله
نظر قبول سلک جمیع موجودات مطیع و منقاد مقدر اولور زیرا ظهر شی براسمک
مظهریدر اول اسم الکاهاکم و غالبدر پس هر کس مظهر اولدیغی اسم حیثیتندن
حقه مطیع و منقاد در اکر چه آخر اسمک مقتضاسنجه عاصی و طاغی کورینور
نته کم شیخ حضرتری بو عبارتله موضعنایه اشارت بیوروب دیرلر و من طلب منه امرا
مثلاً برکسه دن امر اولدقده بر امر طلب اولنه فالانقاد الی الطالب فیما طلب پس اولکسه طلب اولنان
شیئک ادا سنده طالب اولدن کسه انقیاد ایله فهو مسلم پس اولکسه مسلم
و منقاد در فافهم پس سن فهم ایله بو معنایی و کیفیتی عن الی طالب اسرا اولمه
اولدیکسه فانه یسری زیرا بونک فهمی تعدی و سرایت ایدر مسئله علیه نک
خاتمه و اول مسئله جمیعه نک هر شیئک من وجه سلم و منقاد اولمسندر و قضی
ربک ان لا تعبدوا الا ایاه مفهومی اوزره عبدنک اطاعتی و انقیادی من وجه
الکادر اکو یسری سری بسویدن طوتیلور لیسه مفعول محذوف اولورکه تقدیری
کلام یسری ای تتعدی الی مسئله جمیعه دیمک اولمه اما بعضی نسخه ده یسری
واقع اولمقدر بشارتدن تقدیری تحقیقا بو معنایک فهمی نکاح شارتدر دیمک
اولور و بو معنایک فهمی بشارت اولمسی توحید افعاله مؤدی اولدیغندن فهم
ایده جمیعی شرک خفی یه منتفیدر فالدین دیانة پس دین ایکی قسمدر دین ماخوذ
من عند الله بر قسمی اول دیندرکه من عند الله امر اولنمشدر و هو ما جاءت به الرسل
و اول من عند الله مأخوذ اولدن دین رسللک کتور دیکی دیندرکه هر برینک شرعی یعنیدر
و دین معتبر بر دین دفی اولدرکه من عند الله دکلدر لکن عند الله معتبردر و هو
الابتداع بو عند الله معتبر اولدن دینی ابتداع و اختراع اولمه و ابتداع اصطلاحدرکه
من عند انفسهم طریق ریاضت و خلوت و عزلت اختیار ایدوب و من تلقاء ذواتهم
راه بحرة و انقطاعی احداث و اختراع ایدیر شکرا لنعم الله و طلبا لمرضاة الله
تهلیلهم الذی فیه تعظیم الحق اولمه معتبر اولدن دین مبتدع و مخترع کمه اشاره تعظیم حق
اولمه فمن رعایة پس سؤال کمه که اصفیانک مبتدع اولدن دینه و مخترع اولمه
طریق و اینه و عبادت ایله حق رعایته هق رعایت ایلمه و کمال تعظیم و خدمت
و خشیته استغناء رضوان الله هق سبحانه و تعالی دنک و رضاسنی طلب ایچون فقد فاق
پس اولکسه تحقیق فلاح و نجاح بولوب بو عبادن مقصود اولدن اعنیه یدی
شیخ حضرتری بو عبارتله بو آیته اشارت بیوررلرکه جناب حق جل شانه قرآن تعظیمنده

ولقد ارسلنا نوحا وابراهيم يعنى تحقيقا نه ارسال ايدك نوحى وابراهيمى بو خلقه
وجعلنا فى ذريتهما النبوة والكتاب وبز قلدك بو ايكيسنك ذريتى
ما بينلرنده اهل نبوت واصحاب رسالت كمسنلر و بوندن صكره كتاب ارسال قلدق فمنهم
مهتدى بولندك ذريتلرندن بعضيسى طريق اتباعدن حصه مهتدى اولديلر وكثير منهم فاسقون
بولندردن اكثرى مقتضاى طريق اتباعدن و احكامنه انقياددن خارج در ديمكدر وبز
على آثارهم برسلنا اندن صكره بز تابع قلدق ارسالده انبيادن ذكر ايدين كمسنه لرك
اثرلرى اوزره رسولرمزى وقفيناه بعيسى بن مريم وبوندردن صكره عيسى بن مريمى
ارسال ايدك وآتيناه الانجيل واول عيسى بن مريمه انجيل عطا ايدك وجعلنا
فى قلوب الذين اتبعوه رأفة وبز اول عيسيه اتباع ايدن كمسنه لرك قلبلرنده رأفت
وموفت وشفقت قلدق ورهبانية ابتدعوها رهبانيه منصوبنى فعل مقدرايله
كه مابعدنده اولان ابتدعوها كا دلالت ايدر تقديرى اى ابتدعوا الرهبانية ابتدعوها
ديمكدر وبوندن رهبانه وهايفعله منسوب اولان فعلدرى وخصلتدرى اختراع
واختيار ايدرلر كه اول طريق رياضت وعزلت وانقطاع وخلوت ودهشت
ودهشدر ما كتبناها عليهم واول عبادت ورياضتى بز اندرك اوزرينه فرض قلمامش
ايدك الا ابتغاء رضوان الله استثنا منقطع ايمش اولورسه تقديرى بز بونلرى
بورهبانيتى فرض قلمامش ايدك لكن بولندرانى طلبا لمرضاة الله اختراع ايدرلر ديمكدر
اولدر وبعضلرى استثناء متصل طوتمشلر اما خفرت شيخ فضل الحكمده فلما دعوها
قولنده استثنا قلمشدر اكر مستثنى منقطع ايسه مستثنى منهك اوزرينه مقدم اولورسه معناده
مناسبت مفايت لطيف اولور نته كم بيورلر فما رعوها هو لاء الذين شرعوها حق
رعايتها الا ابتغاء رضوان الله يعنى شو قوم مذكور شروع ايدكلرى عبادت ورياضته
حق رعايه ايله رعايت ايدمديلر الا الله لك رضاسنى طلب ايچون رعايت ايدمديلر
فآتينا الذين آمنوا منهم اجرهم وبز اعطا ايدك اندن مؤمن ومطيع اولنلره انوار
قدسيه وكمالات نفسيه واخلاق شريفه واسرار لطيفه كبى اجرلرى وكثير منهم فاسقون
وبوندن اكثرى بوطريقدن خارج در ومقتضاى احكام دينه انقياددن منحرف در
والامر الالهى امران والامر الالهى قسم اوزره در امر بواسطة برقسمى انبيا و
مرسلين واسطه سيله اولور امر در وبو امره امر ايجابى ديرلر وتكليفى دخى ديرلر
فما فيه الوصيغة پس بواسطة الانبيا اولان امرده بوقدر اوهان ضيفه امر اولور
تكم اقيموا الصلوة واتوا الزكوة كبى وبو امر هربار امر ارادته موافق اولمز اكثر
احيانا وامر بلا واسطة وبرقسمى دخى بز واسطة الانبيا اولان امر در وبو قسمه
امر ارادى ديرلر وامر ايجادى دخى ديرلر كه ازل آزالده نوح قضاده اولزده

امر در

امر دركه انما امره اذا اراد شيئا ان يقول له كن فيكون امرى بو معنايه اشارتدر
وهو الذى لو يتصور مخالفته و بو امر ارادى شول امر دركه وجهاً من الوجوه بوندن
مخالفتى متصور دكلدر زيرا قضاى حقك تغييرى قابل دكلدر واما بالواسطة فقد يخالف
اما بواسطة الانبيا والمرسلين اولان امره مخالفت اولدقده اكر امر ارادته موافق اولنيسه
اكر موافق اولدقنيسه مخالفت اولنمز پس انبيا و مرسلين و وارثين ارادته موافق اولان
امرك خادملرى اولدقلرنيسه مخالفت اولنمز اكر ارادته خادملرى دكلدرسه اكر ارادته خادملرى پس نيسه
ناظر قضا اولوب جميع برسيئ خيرات وسعادات طرفنه دعوت ايتمه لرايدى بشكه على ما هو عليه
هرشئى حالى اوزره ترك ايده لرايدى پس معلوم اولدكه بوندن امر بالوراثة موافق اولان
خادملرينك اكر و نوعى مراد اولمين شيئ حق تعالى تكليف ايلدون فائده ندر ديو سؤال
جواب ويرلور كه قبوله استعدادى اولدن كمسه ايه قبوله استعدادى اولميان كمسه نك
ما بينلرنى تمييز دركه هرجماعت اصنه مراجعت ايدرلر وليس المأمور بواسطة الا
الكاين خاصة لا الموجود امر ايجاد به مأمور اولدن دكلدر الا هان كائدر يعنى
عين ثابته در خاصة كه صور علم حقدر بو موجود يعنى بو امر ايله مأمور لردكلدر زيرا
اكر بو امر ايله مأمور اولسه لر ايدى تحصيل حاصل اولورايدى پس بو موجود يعنى امر تكليفى
ايله مأمور لردر والله اعلم فص حكمة نورية فى كلمة يوسفية حكمة نوريه نك كلمه يوسفيه
اسناد اولنمسنده وجه مناسبت بودركه كشف صور خياليه و مثاليه يه متعلق اولدقى
علم نورانيدك وجود شريفدرى مظهرى اولمسيدى عمى وجه الاتم والاكمل كه مراد علم
تعبيردر بو علمه صور مرئيه مثاليدن مراد الله نه ايدوكنى بيلوب تعبير ايدردى باخصوص
كه وجود ظاهرى حسن بهجت ونضارتيه منور ايدى بو اجلدن كاشفة الحابق اولان
حكمة نوريه نى انك كلمه سنه اسناد ايدوب وشرح تحقيق نور، شروع بيورلركه النور
يكشف و يكشف به يعنى نور بر كيفيتدركه بذاته كاشف وظاهر اولور وانكله
سائر اشيا مكشوف و مبصر اولور واتم الانوار واعظمها نفوذا انوار اتمى
واكمل واعظمى نافذ و ثاقب اولدقى حيثيتدن النور الذى يكشف به شول نور
دركه انكله كشف اولنه ما اراد الله بالصورة المخيلة المرئية فى المنام الله سبحانه
وتعالى نك واقعه ده مريه اولدن صور متخيله دن مراد ايدكى شئى كالسر المتخيله
حقيقة الانسان بحكم المناسبة فاذا انتبهوا زيرا عالم مثالده مرئى
اولان صور بر عالم شهاده نده اولان صوره مخالفدر نته كم صور ظاهره انسان
صور باطنه لريله مخالفدر اختلاف طبايع واستعداد لريله متنوع متخيله مشاهده لرين
كورمك بو عالمده علم ايله تعبير اولنور پس بو نور اعظم نور معرفتدر ما دامكه

برکسیم حاصل اولیه بو مرتبهٔ اولیٔ صورک حقیقتی اکلومدہ عاجز اولور وهو التقیید
یعنی نفوذ ایده اولیٔ کشف مذکور علم تعبیر درکه مرتبهٔ اولیٔ صور خیالیه‌یه صورحسیه‌یه
عبور قلمقدر تذکر حضرت یوسف علیه السلام ذندانده ایکیسه انکله بده اولیٔ کسه کرودیه
ایکی کسه کلوب قال احدهما انی رانی اعصر خمرا من واقعه‌ده بنی خمر صیقاز کورم
وقال الآخر انی رانی احمل فوق رأسی خبزا تاکل الطیر منه یعنی تحقیقا صانمده
بنی کورم که باشم اوزره اکمک کتورمکده وقوشلر اندن یرلر ایدک بس بو واقعه لری
حضرت یوسف علیه السلام تعبیر بیوردی و دیدیکه یا صاحبی السجن اما احدکما فیسقی
ربه خمرا یعنی ای سجن مصاحبلری اول بریکزکه خمر صیقاز کورمش اولدیکه سیدنه
ساقی اولور واما الآخر فیصلب فتاکل الطیر من رأسه واول بریکزکه خبازلق ده
اول مصدق اولوب انک باشندن قوشلر یر لزات الصورة الواحدة ایکیسون اولسه
صور متخیله‌یه کشف ایدن نوره تعبیر دیرلرکه صورت تظهر لمعان مختلفة مرتبهٔ
خیالیده معانی مختلفه ایکن ظاهر اولور بر صورتده یراد منها اول معانی مختلفه‌دن
مراد اولنور فی حق صاحب الصورة واقعه‌ده اول صورتی کورن کسه‌نک حقنده
معنی واحد اول معانی مختلفه‌دن انکی بر معنا مراد اولنور فمن کشفه بس بریکزکه
اول معانی کشف ایدیه بذلک اول اتم واعظم حس ایله فهو صاحب التقدیر بس اول
کسه صاحب نور در فان الواحد یؤذن فیتجح اول صورت واحده‌نک بر یرنی
معانی مختلفه اوزره ظاهر اولمسنی بیان ایدوب بیوردیلر زیرا شخص واحد منامنده کورلن
اذان ویرر اول هج ایدر واول کورلن صورت همچه دلالت ایدر و آخر یؤذن
فیرفث و بر شخص آخر دخی کورلرکه اذان ویرر اول خیرسزلق ایدر کورلن صورت
سرقه‌یه دلالت ایدر و صورة الاذان واحدة هالبوکه صورت اذان بر در اما
اول صورت واحده رائینک فاجیئنک کوره معانی مختلفه اذان تعبیر اولنور و آخر
یؤذن فیدعوا الحالة علی بصیرة و بر شخص دخی واقعه‌ده اذان ویرر اولکه
دعوت ایدر علی بصیرة مرشد و هادی اولور و آخر یؤذن فیدعوا الی الضلالة
و بر شخص دخی اذان ویرر کورلر اول ضلالته دعوت ایدر و الحاد دلالت ایدر شکم
ابن سیرین حضرتلرندہ مروی در الحاد بر کسه کلوب دیدیکه بن بویله واقعه‌ده
کورم که اذان ویرم الحاد دیدیکه خیرسزلق ایدوب الی قطع ایدر و بر کسه دخی
کلوب دیدیکه واقعه‌ده کورم اذان اوقورم الحاد دیدیکه مرشد و هادی اولوب
حقه خلقی دعوت ایدرسه بر کسه سؤال ایدوب دیدیکه ای اهل بو ایکینک
واقعه لری بر صورت بولندی بیکه فرق ایدوب همه‌سینه بر کونه تعبیر بیورلدی

بو بیرکه

دیدیرکه اولکی کسه‌نک سیاسنده اثار صدیق کورلدم بس انک واقعه‌سنی واذن
فی الناس بالحج آیتنده اولیٔ اذان اوزره تعبیر ایتدم ایکنجی کسه‌نک سیاسنده
اثار فساد کورلدم انک واقعه‌سنی ثم اذن مؤذن ایتها العیر انکم لسارقون
آیتنده اولیٔ اذان ایله تعبیر ایتدم اوچنجی کسه‌نک سیاسنده اثار رشد کورلدم
بس انک واقعه‌سنی ومن احسن قولا ممن دعا الی الله آیله تعبیر ایتدم بس
معتبر اولندہ مناسبت کورلدیکی صور خیالیه‌یی وفق ایدرسه عارفین و محققین
عالم شهادتی کورلدیکی صور محسوسه‌یه ماهو المقصود تعبیر ایدرلر زیرا بو
عالم جسد ظاهر اولیٔ صورت عالم مثالدن ظاهر اولیٔ صورک اثاریدر و بو عالم
مثالده اولیٔ صورتلره حضرت الهیه‌دن ارواح مجرده اوزره فیضان ایدن معنی در
فتفیضات اسماء الهیه‌در بس عارف حقایق اولیٔ کسه‌نک قیامی بو عالم شهادتده
صورت کورسه و یا خود برکلام ایشتسه یا خود قلبنه معاینده برمعنی داخل اولسه
اندن ماهو المقصود استدلال ایدوب مراد الهیه واقف اولورلر انکیچون بعض کبارده
منقولدرکه بیورمشلردر ان کل ما یحدث فی العالم کلام رسل من الحق الی العبد
یبلغون رسالات ربهم یعرفها من یعرفها و یعرض عن المقصود من یجهلها
کما قال الله تعالی وکاین من آیة فی السموات والارض یمرون علیها وهم عنها معرضون
زیرا نبی علیه السلام بو حدیث ظاهری دخی انواع نومدن بر نوعدر ایدیر الکری
ناسک بو عالمدہ معانی غیبیه و حقایق الهیه‌دن غفلتی اولدیغندن انلری تنکم
نائمک بو نمدن غفلتی اولور ان الناس نیام فاذا ماتوا انتبهوا بو تقدیرجه بو
عالم ناسوت یا کلیه خیال و ناس دخی جمیعا نیام یعنی نائمدر و بو مرایای
موجوداتده مرئیه اولان صور جمله صور خیالیه در تنکم حضرت شیخ بر موضع آخرده
بو بیتی بیورلر انما الکون خیال وهو عین فی الحقیقة کل من یفهم هذا حاذ جمیع
اسرار الطریقة فص حکمة احدیة فی کلمة هودیه بو حکمتک حضرت نوح علیه السلام
نسبت اولنمسنه سبب بیورلرکه انلرک مشرب سعادتلری شاهدهٔ احدیت کثرت
غالب اولمشدی بس بو اجلدن اول حضرتک رتبه‌سنه احدیت طرفی مضاف
قیلنوب بیورلدیکه وما من دابة الا هو آخذ بناصیتها ان ربی علی صراط مستقیم
یعنی اشیادن هیچ بر شی یوقدر الا اول انک ناصیه‌سندن آخذ والکا کیف
مایشاء متصرف وحکمی نافذدر و تحقیق بنم ربم صراط مستقیم وطریق قویم اوزره

٧ هود

که طریق توحید در پس احدیت کثرت طریق بو معناده موجود اولدیغی ایچون بوحکمی
حضرت هوده اسناد ایدوب بو فصده جمیع منه اولکز یتدن و هر سبیلك نهایت و
غایتدن خبر ویروب دیر لرکه غایة الطرق کلها الی الله یعنی برمحوای کل شی
برجمیع الی الله جمیع طرقلك غایت و نهایتی جناب الله منتهی و واصدر دیرا
اعیان موجوداتدن هربرمعین اسماء الهیه دن برسمه مرتبط و مستند و اول
اسمك حکمی اورزه جاری و انك مسلکی اورزه سار بیدر پس جمیع اسماء الهیه راجعه
و منتهیه در کذلك مظاهر دخی الله راجع اولمسی مقرر در فان الله غایتها
فاذا کان کذلك حق سبحانه و تعالی جمیع طرقلك غایت و نهایتی بیدر زیرا طریق
معناسی اولزمانده متحققه اولورکه انك برجه بدایتی و نهایتی اولمه پس معارف
متحققه معلوم اولدرکه بدایت جمیع اشیا برمعنای قول کل من عند الله التهدندر
وکذلك نهایت جمیع اشیا برمحوای والیه مصیر الکاردر نته کم حضرت صدرالدین
قنوی اعجاز البیانده بیورورلر اعلم ان الحق سبحانه لما ان کان محیطا بکل شی
وجودا و عدما و نفصا هیا لکل شی بحقیقته ذاتیته المقدسة عن المزاج والحلول
والانقسام وکل ما لایلیق بجلاله کان سبحانه منتهی کل صراط و غایت کل
سالك کما اخبر سبحانه بقوله بعد قوله وانك لتهدی الی صراط مستقیم
الذی له ملك السموات وما فی الارض الا الی الله تصیر الامور پس مشتهی
اولکه هرشیئك مرجع و مصیری الکاردر و کلشیئك توجهی و تعلقی اول درکاهه در
و هرحرکه قدم ذی یم در کوی تو بود و هرکس شه که رفتیم هیا هوی تو بود و کفتیم
مکر سوی دیکر راهی هست و هرراه که دیدیم همه سوی تو بود فکلها صراط
مستقیم پس جمیع طرق من وجه صراط مستقیمدر زیرا همه سنك نهایتی حقه در
اکرچه بوطرقلرك جمیع اشیا بولنماقلری مستوبة الاقدامدر امانافذه دخی
بوقدر زیرا استقامتك اوج مرتبه سی واردر برمی مرتبه صغراکه بومرتبه ده
عامة خلق مستویدرکه الطرق الی الله بعدد انفاس الخلایق مقتضاسنجه
هرکسك جناب حقه برنفسدن توجهی و سلوکی مقرردر والیکنجی مرتبه سی
وسطی در زمان ابوالبشردن تا حضرت سید البشره کلنجه یه دك شریعتلری
امم سالفه در اوچنجی اولمرتبه عظمی و شریعتی جامعه حضرت محمد مصطفادرکه

موصل

موصل دولت و سعادتدر نته کم حضرت شیخ دخی اولکی مرتبه دن طریق محمدیه یی استثنا
ایدوب بیورورلر لکن تعتدنا الله بالطریق الموصل الی عاداتنا خاصة لکن بزم
مابین الخلق خاصة عادتمز موصل اولدیغی طریق ایله الله سبحانه و تعالی به عبادت
اتخاذ ایدوکدر و هو ما شرع لنا اول سعادتمز موصل اولدن طریق اول شیدرکه جناب
حق انی بزم ایچون شرع قلدی حضرت نبی یاسیدن و سوره فاتحه دن مفهوم
اولدن صراط مستقیم و غیر المغضوب علیهم طریق قویم بولدرکه اقرب جمیع طرقدر
الکیچون اهل هندسه دیرلرکه خط مستقیم بین النقطتین اقصر جمیع خطوط دیر
بوخط مستقیم بین العبد والرب سیر طرقدن اقصر و اقرب اولدیغنی حضرت
رسالت پناه عمی طریق التشبیه بوکونه خطدر جکوب اول خط مستقیمی کندو طریق قویمنه
تشبیه ایدوب اطراف ستة اولدن خططری طرق شیاطینه بیوروب دیرکه مهما وسل
بعبد وطرق متفرقه دن محقق بحق استقامت نخواست که الی استقامت
رشد کار راست رود استقامت روی آنی بوالهوس که این ره منتهی است و پس
فالاول وسعت رحمة کل شی پس اولکی مرتبه یه بوکون وسعت و رحمة کل شیئ
فیض منبعثك مفهوم مطبقی اولدرکه وجهان الکل در و وجود خیر محض و
رحمتدر پس رحمت سابقه کل شیئ محیطدر اکر وجودا و اکر حکما و غضب
و قهر و انتقام دخی من وجه حقلك رحمتندن اکثر اهل عالم انکله کمالیه
واصل اولدیکر اکرچه بونه قدر طبیعتلرینه غیر ملایم لیسه دخی پس رحمت رحمانیه
و ذاتی و اصلیدر و ضلولت و غضب عارضیدر نکم سبقت رحمتی علی غضبی
بیورلمشدر و حدوث ضلالته دلالتی کل مولود یولد علی فطرة الاسلام در
ثم ابواه یهودانه و یمجسانه حدیث شریفنه که کل ارواح حسب فطرة الاصلیه
توحید اصلیه قابلدر نکم الست بربکم و بلی کدن جمله ارواح بولدیکر
و بونه قولی اول عالمدن بعضی سنه مختص و بعضی سنه غیر مختص دکلدر بلکه
عموما ارواح اول عالمده توحید حقه اقرار قلدیکر پس معلوم اولدیکه ضلولت
صکره دن عارض و حادث اولدی و رحمت و رضا ذاتی و اصلی اولدی
فالمآل الی السعادة حیث کان العبد فاذا کان کذلك رحمت و رضا
اصلی و ذاتی و غضب و ضلالت عارضی و حادثی اولدیکه پس مرجع و مآل

دکلد بحکه انده محسوس وظاهر اولوب حقدر بو تقدیرجه عبد باطنی وحق انده
قوت وقدرتیله وصفات وکمالاتیله ظاهر اولور وهویت حق بو حلول واتحاد
عینی قوای عبد اولور کما قال کنت سمعه وبصره وبو مرتبه عبدالله منزله رفیقه در
فص حکمة فتوحیة فی کلمة صالحیة بو حکمه فتوحیه نك کلمه صالحیه یه مخصوص
اولمسنده وجه مناسبت بودرکه فتوح فتحدن جمعیدر عقول عقلك جمعی اولدیغی
کبی وفتوح لغتده بر موقع اولدیغی شیدن بر شیئك حصول وظهوریدر
عبارتدر نته کم جبل منفتح اولوب اندن ناقه صالح خروج وبروز ایدیکیم اصله
اندن موقع وکلدی پس حق تعالی بو معجزی سببیله بعض قومنه ایمان فتحی کبدی
وبعض نسمه ده فاتحیه واقع اولمشدر پس حضرت صالح مظهر اسم فاتح اولوب
بو فصده اسرار فتحیه الهیه یی تذکار وایجاد وابداع مکون اندن اخبار
ایدوب بیوردیلر لمّا اعطیت الحقایق وقتاکه تقریر ظهور الهیه متعذر اولیدی
حقایق علمیه اعطا وامداد ایدیلیه ان النتیجة لا تکون الا عن الفردیة
تحقیق نتیجه اولمز الا فردیه دن حاصل اولور بو اراده اولنان فرد دن مراد
زوجك مقابلی اولان فرد در اسماء واندن بمعنی الواحد اولان فرد مراد
دکلدر ونتیجه نك فردیه دن حاصل اولمسنه سبب بودرکه نتیجه حاصل اولمز
الا اواخر شیئك ترکیب وانضمامندن بری موضوع نتیجه وبری محمول نتیجه
وبری وفی هذه اوسطه نته کم شکل اولدقده اولیه ترکیبیله العالم متغیر وکل
متغیر حادث نتیجه العالم حادث والنشئة اول الافراد هالبوکه شئة اول
افراد اولدیغی وثوقه نك اول افراد اولسی بودرکه محمد ایکی وجهدن
تعالی دکلدر یا زوجدر یا فرد در پس اول ازواج ایکیدر اول افراد واحددر
واحد عدد حکمنده داخل دکلدر زیرا متعدد اولمز اکر واحد مرتبه نائبده
متعدد اولسه ایکی دیمکدر واکر مرتبه نائبده متعدد اولسه اوچ دیمکدر
کذا وکذا جعل الله تعالی ایجاد العالم عن نفسه ارادته وقوله بو جمله
لمانك جوابیدر یعنی حالاً وقتاکه مسئول مذکور اولدی مقرر اولدیکیم حق
سبحانه وتعالی ایجاد عالمی اوچ شیدن قبلدی بری واندن واکنجی اراده
واوچنجی کی قولدن اکر بو اشیاء ثلثه که واندر واراده در که براهمن تکوینه

بنه سعادت ورحمت سابقه یه درکه کل شیئی محیط وواسعه در ورحمت حق
بیشتر از خشم ماست نکته سریسته چه دانی هویتش وهو الوصول الی المزیج اول
سعادته منتهای اولیه مال ومرجعیت ومرادات وصولدر ومن الناس من نال الرحمة
من العین الثنیة ناسدن بعض کسنه وارد رکه انلر عین ثنت ومحض عطیتدر الله
تعالی نك رحمتنه نایل وواصل اولدیلر وبو عین ثنتدن اولدی رحمت اولدرکه
ذات حقدن بحسب القضایات الوولی عبده حاصل اوله که اعمال عبد اکا سبب
اولمیه یعنی عبدك اعمال صالحه وافعال حسنه سندن اولیه ومنهم من نالها من حیث
الوجوب بو ناسدن بعض کسنه دخی وارد رکه انلر حیث الوجوب رحمت
حقه نایل وواصل اولدیلر ورحمت وهوبیه اولدرکه عمل مقابله سندن اوله و
عبدك عملی اولدرحمتی موجب وستلزم اولمه کما قال الله تعالی کتب ربکم
علی نفسه الرحمة ای اوجبها علی نفسه بعض عبدی وطاعت مقابله سندن رحمت
حق مقرر در ونال سبب حصولها من عین المنة وناسدن رحمت وهوبیه یه
نایل اولمق کسنه لر بو رحمتك سبب حصولنه که نایل وواصل اولدیلر یعنی ثنت
منت الهیه و موهبت رحمانیه در که اعمال عباد مقابله سنده حقك کندو
نفسنه رحمتی فرض وواجب قلدیغی رحمته مستحق اوله واکر حقه حقیقتده
بر شی واجب اولمز واما المتقی فله الحالون واما المتخذ اولیاء اولکه
عبدلکدن ایکی حال وارد رحال یکون فیه وقایة الله اولکیسی عبد متقی
ذلك الحاله آلت وقایة الله اوله ووقایه دن مضاف مقدر ای الة وقایة
تقدیرینه نته کم خذوا حذرکم ای الة حذرکم دیمکدر پس عبد حقه وقایه
اولدیغی تقدیرجه جناب حق جل شانه باطن ومعقول وعبد ظاهر ومحسول
اولمسی اولور وحال یکون الله له وقایة فیه ایکنجیسی الله تعالی اول عبد
متقی یه ذلك الحاله بر ده ووقایه اوله بو تقدیرجه حق جل وعلی محسوس
وظاهر وعبد معقول وباطن اولمسی اولور وهو یعنی حقك عبد متقیه
وقایه اولمسی معلوم معلومدر ارباب مجاهده یه بالمشاهده وبوده
جایزدرکه ضمیر عبد متقی یه راجع اوله وآنی خالیه اولوب تقدیر کلام بو یله
اوله که هالبوکه اول عبد متقی بو حال نایلده معلوم ومعقولدر محسوس

توجه هفدن بعبارتدر ایدن صکره بو توجه فتنده امر کندر پس بو اوچ شی
اولمیدی بر شی وجوده کلمیدی و حاصل اولمیدی و عالمك بو اوچ شیدن
حاصل اولمسی توحیدی سائغ اولمز فان العین واحدة والنسب مختلفة
زیرا ذات بر در نسب اعتبارات ذاتیه مختلفه در فقال پس حق سبحانه و تعالی
بو اوچ امور نوعیه یه اشارت ایتمکله دیدی انما امرنا لشئ اذا اردناه ان نقول
له کن فیکون یعنی شوی و قندہ کہ بز بر شیئك وجودنی مراد ایجه وز یوم امرمز
اول و یمکله در پس اول شی اولور و هر موجود اولان شیده اخی امور نوعیه تمواردر
طوبجه ندہ اولون امور نوعیه مقابله سنده بری مبتدء محکمه ثابت اولان ذاتی ایکنجی
کلمه ربیسی استماع اولنجق امره امتثال در ولا یحجبنك ترکیب المقدمات فی النظر
فی المعقولات ای صغیر صغیر سنی محجوب و ممنوع قلمسون نتیجه فردیه نك
امور رابعه دن ترکیب اولنمسی زیرا مستدل و ناظر اولان کمسنه اکر بر شیئك نتیجه سنه
واقف اولمغه استه سه قیاسی الکی مقدمه دن تالیف ایدر و هر مقدمه ایکیشر
مفردون مرکب اولور پس بو صورتجه اخذ اولون حاصل اولور مثلا العالم متغیر
وکل متغیر حادث فالعالم حادث فاذا پس تحقیقا بو مقدمات وان کان اربعة
اکرچه صورتا دو رندر مرکب ایسه فهی ثلثة پس فی الحقیقه اوچدر لکون الواحد
المفرد من الاربعة زیرا اول ادبعه دن اولون مفردك بری که مراد هذا اوسطدر
یتکرر فی المقدمتین اول حده اوسط مقدمه صغراده و مقدمه کبراده متکرر
اولمشدر مثلا العالم متغیر و متغیر لفظی متکرر اولمشدر پس حق سبحانه و تعالی
منزله مقدمه صغراده و ارادة منزله هذا اوسطده و مقدمه کبرا منزله
قول کنده اولور فافهم فان التثلیث معتبر فی الوتر پس ای طالب اسرار
الهی سن فهم ایله بو معنایی زیرا تحقیقا تثلیث معتبردر اکر وجود عینی نك
نتیجه ویرمه سنده اولورسه والعالم نتیجة بلاشك و عالم بو اوچ شی که ذات
حق و ارادت حق و امر حقدن نتیجه در زیرا عقل سلیم قطعا شاهد ما بیرکه بر عالمك
وجودی کندو نفسندن و کلدر بلکه مذکور اولان قاعده اوزره نتیجه امر و ارادتدر
مقدم حکمدہ ثانی حکمادر نتیجه هست فرزندای برادر ترتیب مقدمه لرك
معلوم شود تصدیق نا مفهوم مفهوم فصل حکمة قلبیة فی کلمة شعیبیة حکمت
قلبیه نی کلمهٔ شعیبیه به اضافت قلبی وجه مناسبت بودرکه شعیب شعیبدن
ناخوذ و حضرت شعیبه شعیب دنلمسی کثیرا شعب و قبایل و نتایج
و اولاد اولدیغجون در و کذلك قلب دخی کثیرا شعبه در عوالم و عقایدی

حبیبی و قوای روحانیه و جسمانیه سی سببیله و دائما بین الوصبعین من اصابع
الرحمان من حال الی حال متقلب و متحول اولدیغی واسطه سیله و حضرت شعیب
علیه السلام امتی ما بینده مقام قلبدہ ایدی معانی کلیه و جزئیه نی شاهده و اخوذ
الهیه ایله متحقق و الکمال بکیال و میزان و اقامت عدل و ایفای حقوق و عهد
و پیمان ایله متحقق ایدی پس بینهماده کمال مناسبت بولندیغندن حکمت قلبیه نی
کلمهٔ شعیبه اسناد قلوب احوال و اسرار قلبیه دن بو فصده بر مقدار بیان
قلبدیکز و قلبدن مراد عند المشایخ صوفیه نفس ناطقه در و قلب تسمیه اولنمق
وانما بین الوصبعین متقلب و بین العالم العقل و عالم النفس المنطبعه متحول
و متبدل اولدیغجون اعلم ان القلب ای طالب اسرار و معارف بلکه کل
قلب عارف وان کان موجودا من رحمة الله اکرچه الهك رحمتندن موجود
اولمشدر فانه اوسع من الرحمة اما تحقیق اول قلب عارف بالله رحمة الهیه
اوسعدر لان الله اخبر زیرا حق سبحانه و تعالی نبی سی لسانندن هدیث
قدسی خبر ویردی ان قلب العبد وسعه و رحمة لا تسعه تحقیقا عبد عارف
بالله نك قلبی اکا واسع و رحمتی اکا واسع اولدی نتکم بیوردی ما وسعنی
ارضی ولا سمائی ولکن وسعنی قلب عبدی المؤمن التقی النقی الوتاع فانها الواقعة
حکمها الوتر بالحوادث زیرا تحقیق اول رحمتك حکمی متعلق ایلمش اولدیغی حوادثه پس حق جل
شانه صفت حدوثاتدن منزهدر اما قلب عارف بالله عین نور حقدر که اکر عرش
و ما فیها نه قدر اشیا وارایسه انك قلبنك بر کوشه سنده وضع اولنسه دائما غرق
تفاوت ایتمه پس حقیقتده عرش الله و بیت الله عارف بالله قلبیدر نته کم حضرت مولانا
وحی بو معنایه مشنوینرك نظم کتوروب بیوررلر * کفت پیغمبر که حق فرموده است *
کنجم در خم پالوده ایست در زمین و اسمان و عرش نیز من نکنجم این یقین دان ای عزیز
در دل مومن بکنجم ای عجب کر مرا جویی دران دلها طلب خواه بنکری عرش باشد
بر مزید لیك صورك هیئت چون سفر رسید وهن مسئلة عجیبة و بو قلب
عارف بالله الهك حقه واسع اولمسنك مسئله عجیبه و نکته غریبه در
ان عقلت اکر تعقل ایدوب فهم قدرکی لیله بو سترك که بوندن ظرافت
و طرافت سفلی کلمز بلکه بو سترك تحقیقدر که حلول و اتحاد مفاسدن
معرا و منزه و غیر متدن مبرادر و بو بیت شریف بو معنایه مفایت
خوشکوار در وقت الزجاج و رقت الخمر فتشابها و تشاکل الامر فکانما

خمر ولو قدح وكانها قدح ولو خمر واذا كان الحق كما ورد في الصحيح تحول
في الصورة وقد ذكر حق سبحانه وتعالى خبر صحيح نبوي وارد اولدقي كي
عند التجلي في الصور متحول اولديسه نكم حديث بيورد ان الحق يتجلى يوم
القيامة للخلق في صورة منكرة فيقول انا ربكم الاعلى فيقولون نعوذ
بالله منك فيتجلى في صورة عقايدهم فيسجدون له پس بو حديث
جناب حقك من حيث التجلي تحولنده حجت قاطعه در مع انه في نفسه
لم يتغير من حيث هو يونك برله كه ذات بيچون في نفسه امر متغير ومتحول
وكلدر من حيث هويته وذاته فالقلوب له فاذا كان كذلك جناب حق
من حيث التجلي متحول ومن حيث الذات غير متحول اولديسه پس قلوب
بني آدم دخي اول حقه كه الوهيت للماء ينشكل بشكلها اوعيه و
ظروفك آبه اولون اشكالي كبيدر آب اول اوعيه نك شكليله اكر مستدير
واكر مستطيل واكر مثلث واكر مربع واكر مسدس واكر مثمن هر نه ليسه
شكل اولور پس جناب حق قجان تجلي متنوع ومتلون اولسه
صور مختلفه وقلب دخي بالضروره اكا كوره كاه جمع وكاه ضيق وكاه
شديد وكاه عظيم وكاه رحيم ورفيق اولور تجلي هر نه يوزدن اولور
زيرا قلب انسان مثلو محل فصل كبيدر پس سنك خاتم اكر مستدير ليسه محلي
دخي انك كبي اولور واكر مثلث ومربع ومسدس ومثمن هر نه ليسه محلي دخي اكا
مناسب وموافق اولور بونده زياده ونقصان پس جناب حق قجانه شئون
متنوعه ده قلب انسانه تجلي قلسه اول قلبك استعداد وقابليتنه كوره متنوع
وضيق اولور پس مرآت كامله ومظهر شامله انسان كامل قلبيدركه مجلاي
ذات وصفات الهيه در انما غير بك قلبي ذاتك برشان ايله تعين وتقيدي
حيثيتندن اولون مرآتدر بو متوان اوزره اولوب قلب احكام جزئيه وخواص
اولمديغندن تجلي حق يونك آنك استعداديله منضبع اولور مع كونه لم
يتغير عن حقيقته يونك برله كه اول قلب دخي حقيقتده متغير اولمز
نه كم جناب حق في الحقيقه متغير ومتحول اولميوب بحسب التجلي متنوع
ومتلون اولور قلب دخي بحسب التجلي متحول در فافهم پس اي طالب سراك
الهي قلب ايله حقك مناسبت واهو انني فهم ايله الوترى ان الحق كل يوم هو في

كورمز پس

كورمز پس اي سالك تحقيقا جناب حق جل شانه هر انده بركار و برشانده در
اكثر محققين يومي آن مناسبته ظن ايتمشلر در واجماع صوفيه يونك اوزرينه در كه
تجلي حقدن اصلا بكرد يوقدر يونكم بو طايفه نكي بيورد لم يتجلى الله في صورة مرتين
ولا في صورة مرة واحدة پس جناب حقك هر انده اولون شانى ان اقدره اولدقي
شانى مثلاو كلدر بعينه بلكه هر بر شانى شان آخر مغايردر لذلك القلب
قلب دخي يونك كبيدر كه هر انده اكا وارده اولان خواطر اردن
متقلب ومتحول اولور بحسب اختلاف تجليات وقلوب مثنا تجليات استعدادات در
پس تجلي قلبه تابعدر من وجه وقلب دخي من وجه تجليه تابعدر لذلك حضرت عيسى
فتوحاتنده بيورر لون المحب لون محبوبه كالكاس الزجاجي يضل الصافي
بتنوع بحسب السقي الماء يقوم حال فيه زيرا شئون مظهره كه احكام كثرت
غالب اولديغي تجلي حق انك استعداد نه كوره متنوع اولور وكذلك ستول مظهره كه
احكام احدت غالب اولديغي تجلي حق انك استعداد نه كوره متنوع اولور ولذلك
يعني قلبك هر انده برشان اليه متقلب اولديغي اجلدنه جناب حق جل شانه قرآنده
تذكره ومو عظه وارد
يبوردى ان في ذلك لذكرى تحقيقا بو قرائنه وارد
لمن كان له قلب قلب خاطري اولديكسه ايچون ولم يقل عقل جناب
حق قلب برينه عقل ديمدى زيرا عقل عقالدن در عقال دوه نك
ويزن بغلدقدى صبعه ديرلر پس عقل دخي قيددر برامرى ثبت واحده
مقيد وحاصر اولور بخلاف القلب فافهم بو ذكر اولنان عقل صفتنك
خلو قيددر قلب فهم ايه بو معنايي زيرا قلب هر حالده برصورتده اولوب
هر صورتده جناب حقه اطاعت وانقياد ايلمده در وعقل لبه براعتقاده
مقيد اولوب عقايد اخرى وظهوراتدن خلالي اكثر شيده نفي قلمده در پس
حق هر شيده ما هو اليق اصحاب قلوبدر بوخصه ارباب عقول دائما
بر بريني تكفير وسب الحاد واعتقاد والادراك برى بريني تقرير ايلمده در
لان منكر الباطل في طوره فانه بعض ظهوراته في كلمة منكية كلمة لوطية
بفتح الميم وسكون النون شدته ديرلر نكم ملك شديده ديرلر ملكت اليمين
بن حمري محكم ديرلر فلم ديمكدر وحكمة لمكيه نك كلمه لوطيه به اسناد
اولنمسنك وجه مناسبت بيورركه حضرت لوط قومي اغويا واشدا ايدير

بس حضرف لوط قوت وركن شديد بو طيب ايدوب ديديكه لوان لى بكم قوة او آوى
الى ركن شديد تا اعدايه غالب وقوى اولديه بو مناسبت ايله الحاصل اضافت اولنمش
بو فصل قوت وشدتك اسبابنه متعلق بعض معانى بيورولوب ديبورلركه قال الله
تعالى الله الذى خلقكم من ضعف يعنى اول الله سزى خلق ايدن اى انسان
بالرضاله عين ضعفدنكه اول عدم مدر زيرا ضعف عدم قوته ديبورلر وقوت
وشدت حقايق وجوديه در واصل حقيقت عدم در بس ضعف خلقه بالرضاله
اولديكه خلق الانسان ضعيفا وقوت وشدت بالتبعيه اولدى ثم جعل من
بعد ضعف قوة اندن صكره جناب حق شانه من بعد ضعف قوة قولدى قوت
عرضيه وجعليه ايله ثم جعل من بعد قوة ضعفا اندن صكره اول انسانى من بعد
القوت ضعيف قولدى فالضعف الاول اشارة الى خلوص ضعف المزاج والعجز
الخصوصى بس اولكى ايتده اولان ضعفدن مراد كه الذى خلقكم من ضعف در
ضعف مزاجدر بو طرف ارباب عموم واصحاب خصوص قتلرنده والقوة التى
بعد قوة المزاج ودخى بعد الضعف الاول ده قوتدن مراد دخى قوة مزاجدر و
تضاف اليه ودخى اول قوت مزاجك مفهوم ظاهريه مضاف اولدر فى الخصوص
فهم ارباب خصوص قوة الهيه دن مؤثره وحال قوته قدرتى ويو محلده
اشارت اولدر ارباب خصوص تفسيرنه تاويلك ما يتبنى جمع قد قدرتى ويزا
بونلر يا لكن تاويله قائل اولمزلر نه كم حضرت شيخك شيخى ابو مدين مغربى
بيورمشلر ان الجامع بين الطرفين اى التفسير والتاويل هو الكامل فى السنة
والمعرفة والضعف الثانى كه مراد ثم جعل من بعد قوة ضعفا آيتنده اولان
ضعفدر ضعف المزاج شيب وشيخوخة حالتنه اولان ضعف مزاجدر كما قال الله
تعالى ومنكم من يرد الى ارذل العمر لكيلا يعلم من بعد علم شيئا بس حكم بر حكم
طفل رضيع اولوب اول حالتنه شابه اولور ويضاف اليه و بو ضعف مزاجه
مضاف اولور فى الخصوص ارباب خصوصلرك فهمى قتنده ضعف المعرفة موخذه
حاصل اولا ضعيفلك ضعفك معرفتنه اضافتى بيانيه اولور من معناسنه
متضمن اولدر شول حيثيتدكه عارف مرتبه شيخوخيده ونهايت معرفتده كمال
قوة مؤثرة بالرضاله اول التهلكدر وغيريه بالتبعيه دوالنكى معرفتده بيغبر

صلى الله

صلى الله تعالى عليه وسلم اشد قوة او اعلى المعرفة بيورديغى بر عارف كامل
شاهد بس مقصود فرقى اولمديغى حقيقتدر واحد كمل بيورديغى قوتدن مراد
صعوبتا اهل طرف مورثيه در انبيا غيريت مرتفع اولديغندن ارشاد هدايت ايچون
بر اخر مكمله بيورمسنه ارسال هدايت وتاثيره محتاج اولمديغندن بو معرفت ارتفاع اولور اى
الحقيقة بالرضاله ارتفاع صفتى بتصفيه بالتراب جمع حرفت الله تعالى كما قال الله ضعف
قليلب ضعف اصيبكم كمجز وفقر واظهار ايدر حق مرتبه ده افضل واكمل اولمغله
الضعف ايله فلم يقدروا على شئ بس جمعيتنه قوت قدرة قالت اندن عاجز
بجهد بيه جمعيتنه قوت قدرة الله تعالى وتقدس بس متصرف
حقيقى مالك الملك قال الله يريد ليؤدن جهدك بعجزك وهى تصرفى انك ارادتك
بس بركه تصرف جميع اشياء حقك اولوكن ونقصك بو تصرفى شانه سندن ظاهر
بجهد بعجزك ايتمى اولوز واول بركه تصرف البدن مراجعه ايله اول حالدر
تصرفك وتصرفك تصرفك مرتبه انكيله تصرف بكه تصرف وبرابر معرفت
ويريد كمدن خلق عنوى صافيدر تصرفه ارشاد هدايت ايدر اما اولياء وانبيانك
تصرفلرى اراده الله اولدر لفظنا متصرف فيه شفقت وتنبيل بجوز بعد
اكر صعوبتا هو كن ليسته بس انبيا واوليا وجهل قوتو هو بريزده بجوب وهو حقه باقى
اولمغله در الت هقدر در وتصير فى نفسه عند نفسه بس عارف كامل
دخى كمدوقوف وقدرتنده كمال موقنى سببيله متخلع اولمق نقصان ورده وضعفه
اولمز والدى قتنده طفل صغير وعاجز كبى اولور والحاصل كمال معرفت عارفه
عالمك تصرف ايلمه مانع اولمز كما يقال التصرف مع التصوف لاجتماعهما
وخصوص الحكم حضرت شيخ بيورديركه قال الشيخ عبد الله قائد للشيخ الاعمى
ابن السبيل لم لا تتصرف فقال الى السعوة تركت الحق تتصرف لى كما شئنا
يريد قوله تعالى امرا فاتخذه وكيلا فامتثل ابو السعود امر الله فاتخذه
وكيلا بس عارف بالله اراده تشريعيه خلوص اولوب هر حالده حق وكيل مطلق
بيلوب يد مشيئة الله الت مثابه سنده اولمغله وتوكل بعنى كمال موقت
عارفه ضعف ويرد بحى ايجوده قال لوط عليه السلام لو ان لى بكم قوة
بعنى نو ليدى بنم ايجوده سزلرى مدافعه كوزه بر حمت كوزه و قوة مؤثره الهيدى

او آدی الی رکن رشید و یا خود ایوا بن بر رکن رشید یه ایجا ایشیلیر معنی قدیم
غالبه و قاهره بن سوزی وقوع بولدی و نولیه جوابی ایجون قدیم قدرتک تقدیر یه
برینه قبیل. حضرت بولطه رکن رشید یه قدیم غالبه و قاهره مراد ایدیلیور که
احد اوزره غالب اولیه و بقول رسول الله صلی الله علیه وسلم و جهه ایله اخی بولطه
تقدیر کان یا دی الی رکن شدید یعنی حضرت الرسول بیورلرکه الله سبحانه ایله صحبت بولطه
بولطه که تحقیقا رکن شدید ایوا و ایجا ایدیکندن معرفت الله ضعیف و بید
و رکن شدید هو الحق جل جلاله و مرتبه ورکن شدید فی الحقیقه حقدر که اول بولطک
تدبیر و مزجی سبیدن اکر سهو الی و نسیان کبی رکن شدید فی الحقیقه حق تعالی ایجون
بولطه ایجون قدیم من فی یدی جلور ایدیکه اضداد الله هادی جمله ظاهر ایدر الوهیت
مظاهر دن بس جناب حقدن شوجه اولیوب اذن الوهیت و اقتضاء طلب ایدیکه
اعدام اوزره ناصیه اولیه فضی حکمة قدرته فی کلمة تحریره حکمة قدرته دیه
سر دیکر قدرکه اعیان ثابته و صور علمیه حقدر نفس حقدر و کلدراکه قضاء
صورت تفصیلیه سی اولیه زیرا قضاء ایتمک دیدیکی وک اوزره جاری
اولیوا هوالله حکم کلی اجمالیدر و قدر ذلک الحکم اوقات آتیه معینه ده موجب
اقتضاء استعداد ات اشیا ایجاد صورت تفصیلیه سیدر و حکمة قدرته ایله
کلمه عزیزیه یه اضافت قلمشدر و هم مناسبت بولدرکه مشرب عالیدرینه علم
قدره اطلاق غالب اولمشدر ایجیجی قدرتک معدوده کیفیت تعلقدن
علی سبیل الاستفهام و الاستعظام و التعجب سؤال ایدوب دیدی ایجیجی
هذه الله بعد موتها بس قاما یاته الله یا یاته علم
محو اسنجه جناب حق
بوزسنه مقداری اوندیروب کم لبثت دیو اکلتمشی مقدار ندن
سؤال ایدکده لبثت یوم او بعض یوم دیو تقدیر ایتکله جواب ویردی
و جناب حق دخی بل لبثت مائة عام دیکله مقدار معینده خبر ویردی
بس مصرف شیخ اسرار قدری بو فصده ایراد ایبوب اکا مناسب کلدیکه
اعماز ایدوب بیورلرکه لله الحجة البالغة علی خلقه یعنی الله ایچون
حجة تامه و قویه وار در خلقی اوزره کفر و ایمان و انقیاد و عصیاندن
هرنه ویرد یسه و خلقدن الله اوزره مجتی بو قدر زیرا جناب حق

بونلر

بو نلره اعطا ایتمز الو استعداد لری حقدن نه اقتضا و طلب ایدر لیسه الی اعطا
ایدر و قابلیت جهلری نه استدعا ایدر لیسه الی تقدیر ایدر مشه کم عین حار صورت
حماریه ده و عین کلب صورت کلبیه ده اقتضا ایدوکی کبی و بو راده سؤال و ارد اولمز
مشه کم اکثر جهله دیرلرکه نیچون حق تعالی کافره و عاصی یه عصیان و معصیه ایجاب
تقدیر ایدر و تقدیر ایدرکه نفکره عبدك و سعید و تحدر شدنه اولمز شبه نیچون
سؤال اخذ ایدرکه اول تعالی ازلده اکا مقدر قلدی زیرا علیم و حکیم اولدیغه الله تعالی
معلوماتدن بر شیئیه حکم ایتمز الو محکوم علیهك استعداد ذاتی غیر مجعول
سنك اقتضا سنه کوره حکم ایدر بس حکم و علم محکوم علیهك استعداد تابعیدن
و قابلیت و سعتدن زیاده حکم ایدمز اکر سؤال اولنورسه اعیان و اعیانك استعداداتی
حقدن فائضه در و حق سبحانه و تعالی اول استعداد ذاتی علمنده ایجاد ایبوب
اول عینه اعطا ایدی اول استعدادی بر عین اخره دخی اعطا ایلسه ایدی لزمندی
جواب ویریلورکه بو بحث قبل الایجاد معلومات ازلیه و اعیان ثابته نك
بحثی در و اعیان ثابته یه جاعلك جعلی تعلق ایتمشدرکه اعیان صفات
علمیه و سئون ذاتیه حقدر و قابل و کلدرکه ذاتیات متغیر و متبدل اولیه
بو صفات علمیه من وجه تعلق خاصه ایله متحلیه اولدن عین زائد در قال الشیخ
فی باب الحادی عشر و اربعمائة من الفتوحات لا یتعلق علم الالهی الا
بما هو المعلوم علیه فی نفسه فلو احتج احد علی الله بان یقول علمك سبق
فی بان اکون علی کذا فلم تاخذنی یقول له الحق هل علمتك انه ما اتت
علیه فلو کنت علی غیر ذلك لعلمتك علی ما تکون علیه و یقول له فارجع الی
نفسك و انصف فی کلامك فاذا رجع العبد علی نفسه و نظر فی ذلك علم
انه محجوج و الحجة لله و لذلك قال الله تعالی و ما ظلمهم الله و لکن کانوا
هم الظالمون و قال و ما ظلمناهم و لکن کانوا انفسهم یظلمون لو شهم المعلوم
زیرا بو خلق الله مرتبه علمده معلوم الله در و المعلوم یقتضی العالم ما هو علیه فی
نفسه و معلوم نفسنده و هذه ذاتنده ما هو علیه هرنه سی و ایسه عالمه
اعطا ایدر و هو معلوم عالمه علی ما هو علیه فی نفسه اعطا ایدیکی شی العلم

بحمدہ ولہ اثر العلم فی المعلوم وعلمك معلومہ اثری بوقدرکہ اول معلومك
ذاتنہ اولمیان شیئ اهداف ایبہ بلکہ علم معلومہ تابعدر وعلمك معلومہ
تابع اولہ بس بوجهلہ دركہ علم ازلی نك معلومندہ هیچ اثری یوقدر براموری
یا اثبات ایلیہ کہ اول معلومدہ مثبت اولمش اولہ وباخود براموری نفی قیلہ کہ
اول امر معلومدہ مثبت اولمش اولہ بلکہ تعلق علم حق بوجهلہ معلومہ تعلق
ایتمشدرکہ معلوم فی ذاتہ اوزرینہ فلو حکم علی المعلوم الوبہ بس عالمدہ معلوم
اوزرہ حکم یوقدر اگر معلومك هذا ذاتنده اولہ نلہ در والحاصل هناب حقك
معلومہ حکمی علمنہ تابعدر وبو علم معلومك هذا ذاتنده اولدیغنہ قائلدر بس معلوم
اوزرہ اولان حکم معلومہ تابع اولور وبو تقدیرجہ علمك معلومہ تاثیری اولمز
بلکہ معلومك علمہ وعالمك اثری اولور ومعلومك عالمدہ اثری اول عالم
وقادردن علی ماهو علیہ ایجادنی اقتضا وطلب ایتمشدر وبو معلومك علمدہ
غیری قیاس اولنمش افضلدرکہ حتی علم حق حقك غیریدن استفادہ سنی
لازم کلمہ انکم عبدالکریم جیلی بویہ قیاس ایدوب انسان کامل نام کتابندہ
حضرت شیخہ تخطیہ ایدوب ویرکہ قدسسرہ الزمام محیی الدین ابن العربی
حیث قال ان معلومات الحق اعطیہ العلم من انفسها ان کانت المعلومات
اعطیہ العلم من نفسها فقد توقف حصول العلم لہ علی المعلومات ومن
توقف وصفہ علی شیئ کان مفتقرا الی ذلك الشیئ فی ذلك الوصف و
وصف العلم لہ وصف ذاتی فکان یلزم من هذا ان یکون فی نفسہ مفتقرا
الی شیئ تعالی الله علوا کبیرا بوجلہ دخل وتخطیہ معلومی علمك غیری
قیاس اولنمشدن اولور اما معلوم عین علمدر وعالم ومعلوم وعلم
امر اعتباریدر بس علم حق غیرہ متوقف اولمز وحضرت شیخك مرادی
فنی وقیقدر هرکس فهمہ قادر اولمز الومن عصمہ الله وکشف الاستار عن
بصیرتہ واعلم ان کل رسول نبی یعنی ای طالب معارف الهی کہ هر رسول
نبی در من غیر عکس نبی شول شخصدرکہ مبعوث اولہ فقط حضرت عصمہ ده
مقدر اولور کما لدینہ هادی ومرشد اولدی اولدرکی بونلر بحسب استعداداتهم

کمالدینہ

کمالدینہ موصل اولہ ذیرا عند الصوفیہ نبوت ذات وصفات واسما واحکام الهیہ
خبر ویرمکدر اکرمع انتباسہ والکتاب اولدرسہ وجهاد وقتال ایلہ وعوت
حق قیلدرسہ نبوتی تشریعیدر ورسول اولور العزمدر واکر بلا سیاست والکتاب
اولدرسہ اکا رسول ومنذر ایچی نبی دیرلر قال الشیخ فی باب الرابع والثلثین
من الفتوحات اعلم ان النبی هو الذی ناتیہ الملك بالوحی من عند الله یتضمن
ذلك الوحی شریعۃ یعبد بها فی نفسہ فان بعث بها الی غیرہ کان رسول
بس نبی ایلہ رسول اما بینلرنده عموم وخصوص اولور هر رسول نبی در من غیر عکس
وکل نبی ولی وهر بر نبی ولیدر ولیت نبینك حقہ تقربی وفنا سی یوزیدر ونبوت
نسبتی طرفیدر بس هر نبی نك ولیتی نبوتندن افضل واولی در قال ولیاء
ورثۃ الانبیاء فی المعارف والحقایق والعلماء مجتهدس فی الشرع بالوجتهاد
قال ولیاء ورثۃ بواطنهم والعلماء ورثۃ ظواهرهم اما هم علم ظاهرهم علم باطنی
جامع اولدن وارث ظاهر وباطندر وکل رسول ولی در وهر رسول ولی در ورسولك
ولیتی هانبی رسالتی طرفندر اتم واولی در ان الولی فوق النبی و
الرسول دین قائلك قولندن مراد اولدن دکی بودر الله اعلم فص حکمۃ نبویۃ
فی کلمۃ عیسویۃ حکمۃ نبویہ نك کلمہ عیسویہ اسناد اولنمسندہ وجہ مناسبت
بودرکہ حضرت عیسی نبی ایلہ ولیت اولوب نبوت عامہ ایلہ ازلا وابدا نبی در
ونبوت خاصہ ایلہ دخی نبی در انکیچون حقدن انبا ایلمك مشروع البدایۃ
غالبا اولوب مهدده ایکن کندو نبوتندن انانی الکتاب وجعلنی نبیا
انبا واخبار ایدوی وبطن مادرنده ایکن دخی سیادت ازلیہ سندن انبا
ایدوی کبی الوحمن قد جعل ولك تحتك سریا ای سید اعلی الفضل
وبعضیلر نبیا بنا یسنودن بغیر الهمزه اود یمشلر بو تقدیرجہ ارتفاع
مناسبتہ اولور بس بو فحوای بل رفعہ الله الیہ حضرت عیسی نك سعایہ ارتفاعندہ
اولدرکی حکمت نبویہ اکا اسناد اولندی اولہ کما قال الله تعالی انی
متوفیك ورافعك الی وکمال روحانیت مشرب سعادتلرینہ غالب
اولدیغندن بو فصدہ خصها بنص ارواحہ متعلق السر اریروب ویرلر

من خصائص الروح روحك بعض خصائص وخصائيندن در انه مايمز على الشيء
الزحيي ذلك الشيء تحقيقا اول روح برشيئه مرور ايمز الز اول شيئي دنده
زنده قيلور زيرا ارواح قطاهر اسم ربدر وهو سبحانه وتعالى انكله اشيايي
تربيه قيلور وحيات بحسب الوجود اول صفتدركه اشياده لازمدر و
اصل جميع صفات وجوديه در انكيچون اسم حي امام اسماي سبعه در زيرا
علم وارادت وقدرت واسماء الهيه دن عبارتي هرنه كه وارلشه وجودلرك
مقصود اولمز الز بعد الحيات و هرشيئك خاصة رجيسندن كندويه
فايض برروحي واردر وكندويه مناسب برحياتي واردركه اول شيئده
مع توابعها ولوازمها ظاهر اولدركه اول علم وارادت وقدرت ونوعلرك
اسمالدر لكن بحسب مزاج ذلك الشيء ظاهر اولور واكر مزاج اعتدالدن
بعيد لسه نفس حيات مع توابعها نده مختلف اولور نكم جماد ونباتاتده
اولدبغي كبي بو معنايه اشارت ايدوب بيورر لركه ولكن اذا حيي يكون
بتصرفه لكن فجاف اول حيات بوتسه محدوريه اولوشيده اول روحك
بتصرفي وتاثيري اولور بحسب مزاجه واستعداده ذلك الشيء مزاجنه
كوره وتابع مزاجي اولوب استعداد وقابليتنه كوره اولور لانحب الروح
بحب الروح وكلدر فان الروح امر قدسي زيرا روح امر فرد سندر جميع
اشياده وافعالده وتاثيراته على اكثر اولوب بلكه هرشيئك مزاجنه كوره حكمي واردر
الا ترى لدة النفخ الالهي في الجسم الساوي كورمزمين اي طالب
اسرار الهي بر تخواني فاذا سويته ونفخت فيه من روحي اجسام مسوت
واجساد معتدله يه اولو نفخه الهي معنز اهيه وعلو مضريه اول نفخك
نزاهتيله وبراهتيله بيله وتانفخك علو حضرتي ايله بيله وسمو سمائيه
بيله كيف يكون بتصرفه بعد استعداد المنفوخ فيه اول نفخ اولنيانه
روحك بتصرف وتاثيرك نيجه منفوخك فيه اولوبدنك استعداد وقابليتنه
كوره اولور الا ترى الى السامري سامري بني اسرائيل قبيله لرندن بر
قبيله نك ايسمي وسامري دبمكله تذكير اولونه تابي هوسن بن ظفر در واوائل
هاننن سنه سنيه حضرت موسايه ملازمت وخدمت ايتمش ايدي بس جبرايل

فرس الحيات

فرس الحيات نام آتشيه حضرت موسى يه محل كن اهاس واز واك ايدي وسامري
قبليكه حضرت جبرائيل فرسي هيزنه كه قدم بصيرسه حيات بولور ايدي لما
عرض عليه الارواح وقتاكه سامري ارواحك بحضرتيانده تاثيرك كوروب
تلدي كيف قبضت قبضة نه مال ايله قبضه سنه رسولك اثرندن ومو ضعي
قدمندن بر اوچ خاكي بس سامري اول خاكي صاغلديوب حضرت موسى طوره
كندكن قومنك حلي وسيم وزينه جمع ايدوب الى اريوب جسد عجل
بر صورت كوزوب فنبذها في العجل بس اول مقبوض اولدغي تحجيله وحي
ايتدكده اول جسد عجل كوساله كبي آواز ايدي اكر اول حلي بر صورت
اظرده كوزوب اكا وحي ايتسيدي صورتنه مناسب اواز ايدرايدي فزاجنك
استعداد يله مناسبتي قريب اولدي انسان كبي نطق ايدرايدي فص حكمة
رحمانية في كلمة سبحانية حكمت رحمانيه نك كلمه سبحانيه به اسناد اولنمسنده
وجه مناسبت بودركه اول حضرتك رحمت عامه وخاصه سي محي وجه اكمل
والاعم وباسم الاكمل والاتم ظهور ايدكندن اوتوريدر زيرا حكمت رحمانيه
دن مراد انه من سبحانه وانه سلم عليه الرضي الرضي قوله مشار اليهما اولوب
رحمتيك ايسعاد ايچي بيانندر وحكمت رحمانيه جميع اشياده عام الحكم شامل الرحمة
اولدبغي كبي حضرت سبحانك وحي حكمتي وامرتبي خطاب حق جل شانه جميع عالمه
عامه وشامل قبلوب مخلوقاتي كامستخر قدرتي حتى ديه يا ايها الناس
علمنا منطق الطير واوتينا من كل شيء بس حضرت سبحانه نبوت ورسالت
وولايتيله متصف اولدبغندن ماحد اعجب الظاهر برسلطان عالمشاهده
ايدكه جن وانس ووحوش طيور ومعادن ونباتاته امر وحكمي شامل اولدغي
ايچون حكمت رحمانيه نك اكا اسناد ايدوب ديو كامناسب اسرار كفتارينه
شروع بيورر لما كانت مقيس له وقتاكم بقيس اول سبحانه ايجونه خاصه
اولدبغيه من حيث لا تشعر خلوصيه وخصوصيت خلوصيتي بلديكي
هيئتيندن قالت القوم انده كامن وناقوه اولان خلوصي سبيله ديدي
يا ايها الناس في كتاب سبحانك كندو اوزينه واز اولان مكتوبنك شانه انه كتاب
كريم يعني تحقيق اول سبحانك كتابنك مضمونه بنم فقده كريمدر ومعظم

بنم عندمده پس کتاب سبحانی کریمکله توصیف بحسنی انک محبت معنویه و لفظیه
و آتیه سنه دلر نشدر و ماظهر اصف القوی علی الاتیان بالعرش دون سلیمان
و آصف بن برخیا که حضرت سبحانک وزیریدر عرش بلقیسی قوه و اقتدار ایله
اتیانه قادر اولدیغی عند السلیمان و یاخود بغیر السلیمانه سئوال زماندرکه
حضرت سبحانک حق تعالی نک کندوسنه موهبت قلدیغی قدرت و قوتی بلقیس
سائر جنده و عسکر کوسترمک اطرافنه توجه ایدوب دیدیکه یا ایها الملؤا ایکم
یاتینی بعرشها قبل ان یاتونی مسلمین قال عفریت من الجن انا آتیک قبل ان
تقوم من مقامک و اصف بن برخیا دیدیکه انا آتیک به قبل ان یرتد
الیک طرفک و عند الوقوف معلوم درکه رجوع الطرف الی الناظر قائمک
مقامندن قیام ایمکدندر اسرعدد ازبرا بصرک حرکت ایدیکی زمانده بصرک
تعلقی ایدیکی زمانک عینی درمیع بعد المسافة بین الناظر و المنظور و مقدار
قیامندن بو قدر سرعت بولدیغی پس اصف بن برخیانک قولی حق قولندن
اتمدر زیرا بو آن واحده عرشنک عینی اعدام و ایجاد یعنی عدم تعرضه
حتی آنی موضعندن اعدام اولوب سلیمان حضورنده آنی ایجاد ایدیکی پس
بو اتیانه بالقوه عند سلیمانده قادر و غالب اولدیغی الا یعلم الجن ان
شرف سلیمان عظیم الوجهی طائفه کم پس ترجمه سنی تحقیق شرف سلیمان
عظیمدر وجهی سئوال ارواح مجتمده و اجسام لطیفه یه دیرلرکه ایدوک
مناجنه نادر و هو غالبا و له تکلم انسانه تراب و ما غالب اولدیغی کبی
وجه بالا کمال لطافتدندر و اوحدیثک غایت فوق و قدرتدر اولور
اشکال مختلفه ایله متشکل و بعض عجایب و غرایب احواله مقتدر اولور
محقول بشر آنی ادراک و تخییل و ادراکدن عاجزدر هو نعمة من حسنانه
هذا من فضل ربی اصف بوندن قصدی الوجهی سبحانک شرف عظیمک
هذا اوقتدار یعنی اصف بوندن قصدی الوجهی حسانندن و خواصندن
بسوده ایکن زیرا ستوکت و اقتدار سلیمانک حسانندن و خواصندن
برخاص نمسی ایکن اولور پس برخاص خاصه سندن نیوقت الهی ظاهر
اویمق کندوده اولیه قدرت اکا کوره قیاس اولور قال القصیری فی الفصوص
الحکم کان هذا الکامل وزیر السلیمان الذی کان قطب وقته و ان هو ایرق

العادات فلما یصدر من الاقطاب بل من وزرائهم و خلفائهم بقیام بالعبودیة
التامه و اتصافهم بالفقر الحقیقی فلا یتصرفون لانفسهم فی شئ حضرت
و قتاکم بلقیس عند السلیمان عرشنی بیکه حاضر اولدیکه سلیمان علیه السلام
اکا اهکذا عرشک یا بلقیس دیدی قالت فی عرشها کانه هو بلقیس دخی عرشنک
مانندن دیدیکه کانه اولدر یعنی وقتاکه بلقیس عرشنی اول مدتده کندوقتده
کوردی اسه مغایرت و مشابهتی جامع تکلم ایدی و زیرا تشبیه اولمز الا
بین المغایرین الکیفیکه مثل شی عینی شی دکلدر فیه شعور علی تجدد الخلق
فی کل زمان پس بو بلقیسک قولنده اطلاع و شعور و ادراک حق سبحانه و تعالی نک
هر آنده و هر زمانده خلقی تجدید ایمسنه فائت بکاف التشبیه زیرا کلام منک
ایله داخل اولو کاف تشبیه ایله ایراد ایدی پس صورت عرشنه بلقیسه
نمایان اولان سبادن اولو عرشنک عینی اولدیغی کبی بو عالمی و فی الحق سبحانه
و تعالی هر آن و هر زمانده اعدام ایدوب انک عقب ایجاد ایدر
پس بو عالمک عینی هر وقده عدمه گیدر و انک مانندی هماندم وجوده گلور
لکن بجهت تعاقب امثال و تناسب احوال قیاس ایدرکه وجود عالم
و تیره واحده یعنی بر منوال اوزره برقرار اولور بل هم فی لبس من خلق جدید
سبحان الله ذی الحق خداوند ودود مستجمع فضل و کرم و رحمت و جود
در هر نفسنه بر دو جهان بعدم اراده دیکری جهان هان دم موجود
عند ارباب الکشف و الشهود مقرر و محققدرکه حباب حق جل
شانه هر نفسده بر تجلی اخر ایله متجددرکه دمان اخرده انک عینی
تجلی اولیه بتجلی ایمن زیرا تحصیل حاصل لزوم کلور و تحصیل حاصل کار عقله
محالدر پس عرشان بر شان و هر زمانه بر تعین اخر ایله متجلی و نمایان
اولور هتی که عیان نیست روان و رشانی در شان دیکر حبی لند
هر آنی کر بایدت از کلام حق برهانی این بخون کل یوم فی شان و
بو نک سری بودرکه حق سبحانه و تعالی نک اسماء متقابلیه سی واردر کیمی

لفظیه وکمی قهریه و جمله و انما کارده و در لر و تقطیل هیچ برینه بر آن قابل دکلدر
پس حقایق امکانیه دن بواسطه حصول شرایط و ارتفاع موانع بر حقیقتکه وجوده
مستعد اولدقده رحمت رحمانیه انی اخذ ایدوب اکا افاضه وجود ایدر و حقیقتنه
مناسب اول وجود احکام و آثاری ایله متلبس اولوب تعین خاصه متعین و متجلی
اولور بعد ذان احدیت حقیقی که مقتضی اضمحلال تعینات و مستلزم انتهار آثار
کثرات در حال اول وجودی تعینلدن منسلخ قدقده هماندم رحمت رحمانیه
تعین سابقه یه محائل بر تعین خاصه اکا وجوده افاضه ایدوب و ان قائده
بنه قهر احدیت حقیقی انی مقتضی و متلاشی قیلوب بنه رحمت رحمانیه اکا ایلوب
سابق اوزره وجوده اعطا ایدر و هکذا الی ما شاء الله پس هیچ برانه بر تعینده
برتجلی واقع اولز لکن بطون انا ظر انها امر واحد مستمر فانها صریح القواعد
قواریر قاروره نك جمعیدر پس حضرت سلیمان بلقیسه کوستردی زجاجه دن
خالص و صاف بر قصری کانه لجه کان اول قصر زجاجه ما متوجه کبی ایدی
و ساقان لجه وهابوکه اول ما تکلمده نمایان اولدی قصر لجه دکل ایدی بلکه
زجاجه صاحبده شکل ماده ساخته اولمش ایدی پس اول بلقیسه حضرت
سلیمان طرفندن دیدیکه ادخلی الصرح فلما رأته حسبته لجة وکشفت عن ساقیها
پس اول بلقیس اول قصری لجه قیاس ایلوب تشمیر ساقین ایدوب یا اول
صرح انك متوجه اولدی پس سلیمان علیه السلام کمال علمنده اکا
بو تکنه ایله تنبیه ایدی که کما ان العرش المرئی اول صرح ممرد حاضر و مرئی
اولدیغی عرش کبیدر که لیس عین العرش که اول مرئی اولان عرش سیاه اولان
عرشك عینی دکلدر من حیث الصوره و جواهر واحد جرمنده
ولکن جوهری اول جوهردر و بو تنبیه فعل اهکذا عرشك سؤالنده اولان
قولی کبیدر الکیجون هذا عرشك دیمدی پس کانه سلیمان علیه السلام بلقیسه
دیمش اولور که ای بلقیس متنبه اولکه شکلك حالی و فی صرح ممرد حالی
حالی کبیدر هر بر سی بر بر ینه شابه و مماثل اولمز اما عرشك حالی سیاه

متقدم اولوب حضور سلیمانه اول عرشه مماثل و مشابه باذن الله ایجاد ایدی پس
ایجاد ایدیجی و فعل ملکه ایجاد متقدم و بلقیس کانه هودهدی و اما صرحك حالی
عاج قطعات و کمال صفوفندن مابه مماثل و مشابه اولوب ناظر اولانه کسنه یه
متوجه کبی کورینمدن راجی حقیقتنه شعور اولمیان بکزه انی ما تحتی ایدر ایدی
و هذا ساری فی العالم کله و سر التحدید ضیق باسیر کل عالمده ساریدر فهانه
هر اینه عرش بلقیسه مخصوص دکلدر و اکثر محققین بو آیتك معنای حقیقی سنی
بر کما حمل ایتمشلر و [illegible] اما اکثر ناس ضیق تحدیدن
[illegible] و شو ملك که ایدی نصکره براحده لایق اولمیه اول ملك مجموع اجزای ملکده
متصرف ظاهر اولدی و بو معنایه حدیث عفریت دلالت ایدر
نکم ابو هریره دن شیخینك اتفاقله مرویدر که حضرت پیغمبر بیورور
ان عفریتا من الجن تفلت علی البارحة لیقطع علی صلوتی فامکننی الله
منه فاخذته فاردت ان اربطه علی سارية من سواری المسجد حتی تنظروا
الیه کلکم فذکرت دعوة اخی سلیمان رب اغفرلی وهب ملکا لا ینبغی
لاحد من بعدی فرددته خاسئا و بو امر بعدی سلیمانه مجموع ملکده
تصرف علی الظاهر بکسنه یه اولمدی اولدی پس مجموع اجزای ملك و اندهه
علی الظاهر تصرف اکا مختص اولدی الکیجون حضرت پیغمبر عفریتدن
اعراض ایدوب فتسخر الریح بامره فتجری الی ارض الیه و الشیاطین کل بناء
پس الله تعالی نار
نار یه نك تسخیری سلیمانه در زیرا اول ارواح ناریه ارواح فی ریاح
شول روحلردر که اندرون بدنلرنده جوهر هوائی و ناری غالب اولمغله
نکم و خلق الجان من مارج من نار ایتی بو معناه دلالت ایدر و لهذا اصلدی
نار اولدیغیچون بو ارواحه ارواح ناریه دیرلر فقال هذا عطاؤنا فامنن او
امسك بغیر حساب حتی جل شانه حضرت سلیمانه خطاب ایدوب دیدیکه
یا سلیمان شو بخشیده اولدیغمز نعم بزم عطامزدر پس سن استرسك اعطا
ایله و استرسك امساك ایله بغیر حساب [illegible] بعنی یا سلیمان

كما قال الله تعالى و لقد اتينا داود و سليمان اى لم يكن ظهور سليمان من داود بل
عمل صدر عنه بوكان لمحض الموهبة و الافضال پس بوعبد اسم وهابدن
اعطا اولنان و ركه جزاى عمل مقابله سنده دكلدر و نفى قوله تعالى و لقد
اتينا داود و سليمان فضلا و لكن حق سبحانه و تعالى لك و لقد اتينا داود و سليمان
فضلا قولى باقى قالدكه زيرا بونده لفظ هبه لغه تصريح بوقدر بل هذا العطاء
عطاء جزاء او بعضى الهبة سؤال عطا عطاء جزاى عمل مقدر و باخود محض
عطا سيد و من المبين انه لو كان عطاء جزا لم يكن المعطى فضلا و ظاهر
الاول بو در ركه اكر بو عطا عطاء جزا اوليدى معطى من حيث الفضل اولمز
ايدى و بو مقتضاى من قولى دكل بوقدر و كذلك مقابله سنده بو نك اوزرينه
جزاء طيب ايلدك و قتا كه بو نعمتك اوزرينه شكر طيب ايدرسن آل داود
طيب قيلوب ذكر داوده تفويض و تحدث بنعمة ربه كذلك زيرا اصل فعله انعام اخلاق فعله
و نبى به انعام عين اختيار المقادير حقيقت پس انكيچون بو نعمتك مقابله سنده
شكرى آلمدك طيب قلدك او يم انكيچون بو عطا حضرت داود حقنده عطاى
فضل و موهبى اولدر و الى حقنده عطاى جزائى اولدر انكيچون بو نعمتك اوزرينه
شكر واجب اولوب بو نظرين طيب معاوضه قلدى فقال اعملوا آل
داود شكرا او قليل من عبادى الشكور پس حق سبحانه و تعالى آل داوده
امر ايدوب ديدكه اى آل داود عمل اولك بنم نعمتمه شكر قبيلدن حالبوكه
بنم عبادمدن شكور قوليدر آز در شكران خدايى داكه او ازغايت
لطف و كرم هم نعمتم بى تحديد هم شكر تعيين ميكند بر قوللرينه هو سبحانه
و تعالى هم نعمت عطا قيلدو هم نعمت مقابله سنده شكر ايتمكى ارزانى قيلدو
اضعاف مضاعف نعم كثيره موهبت قلمكى اولدر نعمتم دارى و دارى بعدرن
توفيق حمد شكر نعمت بعد نعمت نعمتى باشدر عظيم تنبيه للمخالف جناب
حقك بو قولنى مبالغه يه تنبيه داودر المشكور شكرا لتكليف و شكرا لتبرع

انعم بزيد من هذا العطيه و ده محاسب اولمزسن زيرا بونده سكا محضا موهبت
و عطيه مزدر و اول حضرتك جناب حقه وهب لى هكذا دعاسى ربينك
امريله امتثال يوزندن و مراد الله يه موافقه در و الزاك طيب سلكدر غرضى
يوقدر و لهذا كاه بعمل بيده و ياكل من كسبه و يجالس الفقرا و المساكين
و يفتخر بذلك و يقول انا مسكين و اخالس مسكينا و لو كان محتاجا الى من
عرض نفسه من غير امر ربه لحوسب بالعطا فهو فكر و هو بونده و كلمه داود
حكمه و هو ديه نك كلمه داود ديه اسناد اولنمينده وجه مناسبت اولدركه
صورت انسانيه ده وهو و تمام اولمز الزخرفت الهيه ايله و احكام خارجيه
بتماميها اكا كلمخه يه دك بركسه ده ظاهر اولدى الزامده انكيچون هو سبحانه
و تعالى انبيادن بركسه نك خلوفتنه على طريق التصريح مخاطب اولدى
الزاكا يا داود انا جعلناك خليفة في الارض فاحكم بين الناس
خطابيه اتى تشريف قيلدى پس اكا احسان و اعطا اولنان مواهب و
عطيا يانك شرحنه شروع ايدوب بيورر ركه و هبنا لداود سليمان فضل
الله تعالى موهبت ايدى حضرت داوده من حيث الفضل ذاته
و صفاته و اسما و مراتبنه معرفت هبه ايدى كما قال الله تعالى و شددنا
ملكه و اتيناه الحكمة و فصل الخطاب و كذا قال و لقد اتينا داود و
سليمان علما و قال الحمد لله الذى فضلنا على كثير من عباده المؤمنين
و بونده اعطا اولنان معرفت بالله لك فضل اولمسى بوجهتدن ركه
لا يقتضيها عمل جناب حق جل شانه اول و يردكى معرفته اقتضاى ايمز
داود جزاى عملى زيرا بونده بو اعطا بد اسم وهابدن در فلو
اقتضاها عمله پس اكر جناب حق اول اعطا ايدكى معرفت مقابله سنده
حضرت داود جزاى عملى اقتضا ايتميدى لكانت جزاء پس اول
معرفت هبه اولمز ايدى بلكه عملى مقابله سنده اولور جزا اولور ايدى و ايتاء
الله تعالى اسما و مراتبنه معرفتدى اختصاصاتهى و موهبت زمانيدر ركه
كسبك انك دخلى يوقدر و وهب له سليمان و كذلك جناب حق
حضرت داوده حضرت سليمانى موهبت قلدى من حيث فضله و كرمه

كما قال الله

شکور ترا نعم و عطایا ست شکر تکلیف ایه و شکر تطوع ایه شکر ایتکلکه ٩
شکور ترا نعم واجب اید بر خرد • ورنه بکشاید در خشم ابد • سر بسجد شکر
شکر نعم واجب اید بر خرد • ورنه بکشاید در خشم ابد • سر بسجد شکر
خواهد سجدة • تا بیجد شکر خواهد قعدة • نعمت از نعمت بود و شکر
از انتباه • صید نعمت کن بدام ذکر شاه • شکر التزع افزا کون عبداً
شکور او هو قول النبی علیه السلام پس شکر تطوع که واجب اولیه حضرت
نبینک صلی الله علیه وسلم افزا کون عبداً شکور قولی بهوده و اولیه بیلور
نکم حضرت عایشه دن شیخینک اتفاقیه روایت اولندر قالت للنبی
علیه السلام حین زال ان قد غفر لک ما تقدم من ذنبک و ما تاخر لم تقوم حتی
تورمت قدماک فقال علیه السلام افلا اکون عبداً شکور
ای مبالغه فی شکور ربی پس بو شکر حقک ایدن طلب ایتمندن دکلدر
بلکه تبرعاً من تلقاء نفسه در و شکر تکلیف لما وقع به الامر
و شکر تکلیف اولدرکه ایده امر ایجابی واقع اولیه مثل و اشکروا لله شکر و
و بنعمة الله تعالی نک و اشکروا لله ان کنتم ایاه تعبدون امری کبی و
وفی و شکروا بنعمة الله امری کبی و بین الشاکرین ما بین الشکورین
لن عقل عن الله شاکر بالتکلیف و شاکر بالتبرع اولزده تکلیف ما
بیننده اولان تفاوت شکور لربنک ما بیننده اولان تفاوت قدر در
زیرا تکلیفی ایه شاکر مرتبه مجتبین دندر که شکوری حقدر و بو معنا
ظاهر و واضحدر امور و اسرار الهیدن عامل اولوب فکر و خیالنده
عاقل اولمیه و داود منصوص عمی خرجته و داود محله سر دلک خرجتی
منصوص علیه در یا داود انا جعلناک خلیفة فی الارض تصلیم و الزعامة
بمنع حضرت ابراهیم حقنده یا ابراهیم انی جاعلک للناس اماما قولی
و غیرها و اما مستدن غیری حضرت ادم حقنده جناب حقک ملائکه یه
بیورد بنی قولی که انی جاعل فی الارض خلیفة قولیدر پس کذلک داود

حقنده

حقنده وارد اولان کبی و کلدر زیرا معلوم در که امامت خلوفت کبی و لکن ستم امامت
بورادہ خلوفت مقایسه اولسه در بنه انک کبی و کلدر زیرا خلوفة اخص اولوب اسما ایله
ذکر ایتمش اولمزاکر انی جاعل فی الارض خلیفة کلامی حضرت ادم حقنده نصدر دیرسک
بدو خلق و اوده حقنده اولان تنصیص کبی و کلدر زیرا ملائکه یه خطابا انی جاعل ید
اخبار طریقیله یا ادم انی جاعلک فی الارض خلیفة ولدی پس بو اشارتدن مفهوم
اولدیکه هر انسان کامل امر خلیفة الهیه انی جاعل قولندہ داخلدر **ومن اعطی الخلوفة فقد اعطی التکلم و التصرف فی العالم** و هر سؤال کسه یه که خلوفت
اعطا اولنه اول کسه تکلم صوری با تسیف و تصرف معنوی کرامت و ولایت و حرف عادت
اعطا اولنور عالمده زیرا خلوفت بو جمله یه شامدر **ترجع الجبال بالتسبیح** و جبالک
مع داود النبی تسبیح حق و ترجیع اصوات ایتمسی و الطیر کذلک طیورک انکله
تسبیح حقنده ترجیع اصوات یوزن بالموافقة له سؤال ایکی نوعک اکا موافقتی
شعر و معلم اولور مع بعدها عن ادراک الانسان زیرا مرتبه انسانه بوندن قریب
و کلدر **و موافقة الانسان له اولی** انسانک موافقتی اکا اولی و قبوله اقربدر
خرصه کلام بودرکه وقتاکه اول حضرتک روحی بالکلیه حضرت الهیه یه متوجه اولدیسه
تسبیح و تحمید ایله نور الهی انک جمیع قواسنه و اعضاسنه شامل اولوب هر عضوی
روحنه موافق تسبیح خوان اولدی کندولره مخصوص اولان تسبیحدن ماعدا و بو جهتله
ظاهره و صور محشوره بو عالمک اعضا و قوای کبیدر پس حقیقتا انسانیه بو
جمله یه شامدر وقتاکه انک هر عضوی بالحق و الحقوق تسبیح خوان اولدیکی بیلنیسه
بو فاضلا فائده اولز قوای عالمه تابع ایدب انک ایله تسبیح ایدر زیرا بدی لکن
بدن تسبیح حضرت داوده بالزبور و قوای عالمه بالتبعیه در **فص حکمة نفسیة فی کلمة یونسیة** حکمة نفسیه نک کلمه یونسیه یه اسناد اولنمسنده وجه مناسبت
بودرکه حق سبحانه و تعالی انی هوته جسد ایدوب بطن ماهیده بیچ ایام و ماه
تسبیح الهیه یه مشغول اولوب کمال توجه و تضرع سببیله فتخیناه من الغم
و کذلک ننجی المؤمنین بو سخاوت حق سبحانه و تعالی اکا خلوص و نجات ارزانی قلدی پس انفس ناطقه
انسانی مثل حوت جسد مثلو ایدوب بطن مقتضیات طبیعتده محبوس
تا المشدود اکد بوجسم ظلمانیدن و بخروجدن بیده تسبیح ربانی و عبادت
سبحانه یه مشغول اولوب جناب دن سنه کمال توجه ایله متوجه و متضرع

اولور ایسه برسفیر ای وکذلك ینجی المومنین همّ وغموم نفس شومدن خلاص ونجات
بولمدی وارض الله واسعه وصحرای روحانیه واصل اولور یونسیت دریطن
ماهی نجاته شد مخلصنی ایسیت ازتسبیح بد کرنبدی اومتیح بطن نوندن خلص
وندانش بدی تایبعثون ومناسبت اخر اینه وبین النفس اولدرکه حوت رحم
مادر نفس ناطقه ندر وحیاتینی شتی اولدن نطفه ای ابتلای ایوب ظلمات
وحده بنجه ایام قالوب نفس ناطقه حیاتی لسان استعداد ایله تسبیح وتقدیس
ایتمسی سببیله ظلمت رحمدن خلاص ایسه اولدی وبو معناینه نفس سکون فا ایله
اولدیغی تقدیرجه در اما بعضید بفتح الفاء در یعنی بو تقدیرجه حق سبحانه وتعالی
اکا قومندن واهل واولادندن وظلمت بطن حوتدن طاری واوحق اولدن کربت و
غمومی تنفیس ایدوکی مناسبت ایله خلصت نفسه اکا اسناد اولنمش اولور لکنه
اوکی معنا اسعد در پس حضرت شیخ بعض خواص واسراری بوفصلدن ذکر ایدوب
بیورر عادت برکته علی قومه حضرت یونسك برکت ومنفعتی قومی اوزره عموم
ایدی اول وجهله که قومی الی تکذیب ایدیلر پس انی غضب ایدوب عذاب حق
وعد ایدوب کندوما بینلرندن فرار ایدی اول وقتده که موعد قریب اولدی
کوردیلرکه اسمانون برابرسیاه پرانش بدیدار اولوب بولندی اوزرینه حایل
اولدی پس یونس خائف وتایب اولوب یونسی طالب اولدیلر فضل الله یله
سفینه جانبنه هارب اولمش هامنم اکا تصدیق ایدوب جناب حقه توجه تام ایله
متوجه ومتضرع اولوب دعا قدیلر حق سبحانه وتعالی یونسدن عذابی رفع ایدی
بنکم ایت کریمه ده بیورر فلولا کانت قریة امنت فنفعها ایمانها الا قوم یونس
لما امنوا کشفنا عنهم عذاب الخزی فی الحیوة الدنیا ومتعناهم الی حین
لزوال الله اضافهم الیه انکیون برکتی قومنه عاید اولدیکه حق سبحانه وتعالی اولقومی
اکا مضاف قلدی الآ یونس دیمکله اکر سوال اولنورایسه که زمان قران زمان
قوم یونسدن موخر در پس موخر اولانه اضافت مذکوره مقدم اولان نجات قومنه
حال ایله سبب اولور جواب بودرکه معنای قران عند اهل الحق قدیمدر اکر
بحسب النزول والحروف حادث ایسه ده پس علم الهی قومی ایمه کندو
ما بینلرنده علاقه واضافت ازلیه در پس قومنه حق تعالی انی مضاف قلدیغی
سببیله قومنه برکتی عودت ایدی وذلك بعد یونس قومی اوزرینه عودت

برکتی

برکتی لغضب علیهم فیه یونسك قومی اوزره فی ایمه ولرجع الله عضبی ایجوندر
فکیف لوکان حاضر حال الرضا وقتاکه عضبدن برکتی قومنه عاید اولدیغنه
پس امر وکار نیجه اولوردی اکر انك حالی حال رضا اولیدی فظن بالله خیرا
پس حضرت یونس جناب حقه خیر ظن ایدی فنجاه من الغم پس حق سبحانه وتعالی
اکا غم بطن حوتدن نجات وسرور برساحه قذف ایدی وکذلك ننجی المومنین
یعنی صادقین فی اقوالهم جناب حق بیورر که بزیونسی غم وغصه ایدیکمز کبی مومنلری
وفی غموم وهموم شیطانیدن ونفسانی ودنیوی واخرویه هله غم وغصه ایله رنج پس
مومنلره مراد اهوال واقوالنده صادق اولنلردر بوایت برمعناده دلالت
ایدر وذا النون اذ ذهب مغاضبا فظن ان لن نقدر علیه فنادی فی
الظلمات ان لا الوله الا انت سبحانك انی کنت من الظالمین فاستجبنا له
ونجیناه من الغم وکذلك ننجی المومنین ومن لطفه انجت علیه ننجه من
بقطین اول الیهك لطف وکرمندندرکه حرارت شمسدن ونضرت زبابدن
حفظ ایچون ساقی یعنی کوکی برده اولین شجره ونباتی یونسك اوزرینه
بیتردی اذ خرج کالفراخ سود وقتنده بطن حوتدن طاوق یاپیجی کبی چیلاق
چقدی فلو نزل علیه الذباب لوذاه یعنی سومرینه سقیم ورمیم اولمش
ایدیکه اوزرینه مکس قونه رنجیت اولیدی ولما ساهم وقتاکه حضرت
یونس اهل سفینه ایله ساهمه یعنی مقارعه ایدیلر پس اوخل نفسه فیهم
یونس کندونفسنی بوندرك مابینلرنه ادخال ایدوقه اهل سفینه انکار
کامدر فعمت الرحمة جمیعهم پس یونسدن جمعیتنه رحمت حق عام وشامل
اولدی بطن حوتدن خروجنی مشاهده ایدوب اکا ایمان وتصدیق ایدوکی
سببیله کما ورد فی بعض التفاسیر موافقا لهذا المحل ان سفینتهم وقفت
فقالوا هنا عبد ابق ای محبوس عندنفسه فاقترعوا فظهر الاسم
فوقعت القرعة علی یونس فاعترفوا باق عبد الابن من سیده فروح
قرمی بنفسه فی البحر الذاتی والتقمه الحوت لنفسه وسار مع السفینة
نفسه تنفس فی بطن السفینة النفسه وتسبیح ولم یفارقهم الحوت لقوله
لنفسه حتی انتهوا الی ساحل الروح فلفظه سالما فامنوا به لما شاهدوم

خروجیم عن بطن الحوت النفس ففاز الی السعادة فص حکمة غیبیة فی کلمة ایوبیة حکمت غیبیه نك کلمهٔ ایوبیه بر اسناد اولنمشدر وجه مناسبت اولدرکه وقتاکم هویت الهیه بر محوای انکم لو شئتم بجعل لهم طلسم علی الله جمیع اشیاء محمویه وسفلیه یه ساری اولدیسه جناب حق جل شانه حضرت ایوبه بیورمکله ارکض برجلك هذا مغتسل بارد وشراب پس حضرت ایوب علیه السلام پایمرینی زمینه اوردقده جناب حق تحت رجل ایوبده مستور وغایب اولمش ماء الحیوة حقیقی یی انکیتوب ظاهر قیلوب اکا مس شیطان وبعد زمانده حاصل اولمش امراض صوری ومعنوی یی اول ماء ایله ظاهر قلدی بو ماء اول مائك جنسندندرکه حضرت جبریل حضرت پیغمبرك صدر مبارکینی اکله تطهیر ایدی پس بو حکمة حکمت غیبیه تسمیه اولنمش اول ماء الحیاتك عالم غیبدن ظهور ایدیکیوندر بو ماء الحیات حضرت ایوبه بلا ومحنتده صبر وتحمل ایده واصل ونائل اولدی ولهذا حضرت شیخ بو فصدی اسرار ومواهب صبر وتحملی بیان ایوب پیغمبر لرکه لنا لم یناقض الصبر الشکوی الی الله بعضناس صبری بو کونه تعریف ایدرلرکه الصبر حبس النفس عن الشکوی مطلقا لکن عند العارفین حقیقت تعریف الصبر حبس النفس عن الشکوی الی غیر الله در زیرا الهدن غیره شکایت قضاسنه عدم رضا اولدیغی مقرردر واما الله شکایت بحز ومسکنت وفقر ومذلتی مخبردر ونعم ماقال فی هذه المعنی ای انفارض وبحس اظهار التجلد للعدی ویقبح غیرا لعجز عند الاحبة وجناب حقه شکوی قضایه رضایی منافی اولمز زیرا بو مقتضی دن شکایتدر بوحه قضادن وکلدر اکر سؤال اولنورلیسه الهدن غیره شکوی نیچه منصور اولور حالبوکه عند اهل التوحید لا موجود الا الله در پس هرکیمه شکوی اولنسه حقیقتده اول شکوی الله در نعم بویله در لکن غیریتدن مراد بعضیت الهیه نك تعین جزئیه ایله متعین اولدیغی وجه در اما وجه حقیقی که جمیع تعینات جامع اولمق مرتبهٔ الهیه در که حق سبحانه وتعالی بو وجهی

قبله

قسم حاجات جمیع موجودات ایلمشدر پس لدیق اولمق بو درکه هرنه مقصود و مراد وآرزیسه اول بو زمینه سنا اولسه که جناب حقدن اول وهله کلمات تامات دیه انسان کامل در وقتاکه الله شکوی صبری منافی اولدی بسبب ولو قادم الوقوع اخبار الهی بصبره حضرت ایوب انزال بلا واولمق اقتدار الهیه به صبرینه تمکله ونفسین دعاو تضرعدن حبس ایمکله مقاومت ایلدیسه وعلم الله هذا منه وجناب حق جل شانه بو عدم مقاومتی اول ایوبدن بدیسه اعطاه الله تعالی وتبارك بعد الله الی ربه اعطا ایدی الی مسنی الضر وانت ارحم الراحمین انی مسنی الشیطان بنصب و عذاب بعد النفوه انك قتنده جمع ایلمکایله وحشلهم معهم ودفی اهلك ایدی اکا اشارتله ایلرایه بیه حتی انك ضعفی اهل واولادی و خدم وحشم ونروت ونعمت بولدی ۞ در صبر کنی بی صبر وبی شك ۞ ایدبتو دولت اندك اندك ۞ هان تا نه سوی بصابری سست ۞ کوهر بدرنك تو توان سفت ۞ به کردی اکرچه دور وشدی ۞ جد انکه که کرسیتی بخندی ۞ ان نخبه که در خشك نهفتست ۞ پیغام ده کل شکفتست ۞

وارکض برجلك عن امریه حضرت ایوب ارضه ضرب ایدی یایمرینی یرینی سنك ایرکدنه نکم حق تعالی امر ایوب پیغمبر دی شیخ حضرتلری دخی بو معنایی مؤید پیغمبر لرکم فازال تلك الرکضة الوحیه پس حضرت ربی تلك الضربه ایله انك آرام جسمانی وروحانی حسنی ازاله قلدی ونبع الماء الذی هو منبع الحیات السماویه فی کل شیء حی وجناب حق ظاهر ونابع قلدی شول اصل حیات اولمق ایله کی هرحی اولمق یچون شیئك وجودنده ساریه در وبو ماء اول ماء الحقیقی ایدی لکه عرش الله وعالم خلق اولمزدن اول بو مائك اوزرنده ایدی بو مایه عند المشایخ نفس رحمانی دیرلرکه هیولای کل و جواهر اصلی کمایه محمدی یعنی سر ماء مهین در فمن ماء خلق وفیه یرد

پس اول ابوب ما، حیات حقیقی دن خلوق اولندی و اول ماده امراض و اسقام
تفا بولدی فجمعه رحمة له پس جناب حق تحت دهل ایوب علیه السلام دفن تا بع
اولوب الی الکا دهمت قندی وذکری تا ابد و ایوبه انی تذکیره قندی ووفق به فیما بعد
جناب حق اول ایوبه دفعت قندی تذرا بید یکی شیلری مرویدرکه زوجه سی برجاریه
ایجون بر بیر کیدوب هیچ زمان اندن اکلمندی حضرت ایوب تذرا بندی حالبوکه
اکر صحت بولدرلیسه الکا بوزدکنک جاله پس صحت بولوب اول تذرندن قالقمن
استدکده جناب حق انی قدرت ایدوب و رخصت ارزانی بیوروب ویدیکه خذ بیدک ضغثا
صفت برطوتام اونه دیرلر فاضرب به ولا تحنث یعنی یا ایوب برطوتام اوت
آل واکا سرکز اود و یمینکده حانث اولمیه سین والا بو رخصت بزم شریعتمزه
دخی جاریدر وجعلت الکفارة فی امة محمد لستر هم بما یعرض لهم من العقوبة
فی الحنث نقض عین ایکدن خاصل اولان عقوبتی اخروبه دله و کفارت یمین
بدایة کریمه ده بو کونه بیان اولنمشدر و کفارة اطعام عشرة مساکین من
اوسط ما تطعمون اهلیکم اوکسوتهم او تحریر رقبة و من لم یجد فصیام
ثلثة ایام پس خالف اولنه لازم کدکه بو ندردن برینی ادا ایتمکله حنثدن
اولمقدن اذا اولور والکفارة عبادة امرها زبرا کفارت یمین عبادتدر
کما ایکلمه امر اولندی اذا رای خیرا مما حلف علیه شول وقتده که یمین ایدوب
شیئدن خیر اولورسه ی کوره تکم حضرت پیغمبر علیه السلام بیوررلرکه من حلف علی
یمین و رای غیرها خیرا منها فلیکفر عن یمینه و فی روایة الا یحلف
پس الله تعالی یمینده مراعات ایدر تفاوت سنه ایتای و حنث ایتمکله
وان کان فی المعصیة اکر خالف معصیتده نیسه ده فانه ذاکر الله تعالی
زیرا اول الله سبحانه و تعالی نک ذاکر یدر لسانیه یمینده فلیطلب
العفو الذاکر نتیجه ذکره ایاه پس عضو ذکر که لسانیدر حال ایله الهدی
نتیجه ذکر بنی رحمت و ثوابدن هرنه لیسه طلب ایدر اولکونه اول خالفک
فی الطاعة او معصیة حکم اخر طاعت و معصیتده حکم خلوق اخر اولوب الله

اولدی

اولدی لیسه لم یلزم الذاکر منه شیئ بحضور ذکره اول حکمده مشترک و
و عقوبتدن برحسنی لزوم کلمز تکم نوحه مناسب حضرت شیخ فرموانده
بیورورلر ان تتحرک بحرکة الا و انت تنوی فیها قربة الی الله هنی المباح
اذا کنت فی امر مباح فاتوضه قربة الی الله من حیث ایمانک به انه مباح
ولنیة توجر فیه ولا بد حتی المعصیة اذا اتیتها اتوضها فتوجر علی
الایمان انها معصیة حتی لا تخلص المعصیة لمؤمن ابدا من غیران یخالطها
عمل صالح وهو الایمان بکونها معصیة کما قال الله تعالی فیهم و اخرون اعترفوا
بذنوبهم خلطوا عملا صالحا و اخر سیئا فالعمل الصالح هنا الایمان بالعمل السیئ
انه نسی فص حکمة جلالیة فی کلمة یحیاویة حکمة جلویه نک کلمه یحیاویه
اضافت اولنمشدر وهو مناسبت بورکه حضرت یحیی علیه السلام وهو
مبارکدر هل غالب ایری ایکیون دائما خوف و خشیت و حزن و ملازمت
اوزره ایدی حتی سرشک دیده ری خد مبارکلرین اوزره اخادید قلمشدی
کما اخبر رسول الله صلی الله علیه وسلم قال یوما لعیسی علیه السلام کانک قد
آیست فضل الله و رحمته فاوحی الله الیهما ان اجتمعا الی اهنکما فاتاه
پس مظهر جلال اولدیغندن اخر الامر مقتول اولدیر حتی قانی نور اندن خالی
اولدی یتمش بیک کسنه اکا قصاصا قتل اولنمیجه پس حکمت جلویه کلمه
یحیاویه نک ما یتمشدر مناسبت تامه اولدیغیچون اکا اسناد اولندی
فی السماء یعنی الله تعالی حضرت یحیایه انزال اندی فضیلتی فی السماء اسماده
کمذکور منزله سنده فلم یجعل له من قبل سمیا زیرا جناب حق اندن اول یحیا اسمی ایله کمسه مسمی
کمه لله کمذکور و اسمنه شریک قلمدی یعنی اندن اول یحیا اسمی ایله کمسه مسمی
اولمشدر کما قال الله تعالی یا ذکریا انا نبشرک بغلام اسمه یحیی وجناب
حق کمذکور اسمنک شائنه دخی بیورکه رب السموات والارض وما بینهما
فاعبده واصطبر لعبادته هل تعلم له سمیا ای شبیها فی الفضل والکمال
والاسم وبعد ذلک پس اول حضرت یحیی اسمیله مسمی اولدقده نصدک وقع الفتنه

فالمعنى انك اسمعه سائر الناس وفي يحيى اسمعه مستما اوالمقدر الكاف اقتدا بمكه
واقع اولدى ليرجع اليه الكاف راجع اولثوب اسمى نفسى اوطاعه دن اولقدرى و
اثرت فيه همت ابيه اول يحيى و تاثير ايدى بدر بنك همتى مادر بنك رحمنه
القاى نطفه ايدكى جهتدن لما اشرف فى قلبه حب مريم بابا سنى ذكريا بنك قلبنده
مريم بنت عمرانك حبى مخلوط اولديغندن اوتورى وذكريا ابيه مريمك بيتنده
حب حقيقى نك سببى اولدركه اول زمانده كه مريمك والدسى حضرت مريمى وضع
ايدى الى برحرقه يه لف ايدوب و مسجد اقصانك ايچنده ساكن اولدقدن
اخيارك اوكلرينه قويوب ويدبكه لله فى الله بوندن غيره فى الايه بيت المقدس
خدمتنه نذر اولنمدى پس انثرا كمال رغبتله مسارعه ايدوب زيرا اجرلرنى
ورتسه رنك بنتى ايدى زيرا بحمد الله بابا سنى مانان بنى اسرائيلك وتيسى
ايدى و بركزيدم ايدى پس حضرت ذكريا ويدبكه بن بونك تربيه سنه اهل و
اليقم زيرا حالكز بنم قتمده در اندن بدكا راضى اولميوب مقاومه يه راضى
اولديلر پس يكرمى بدى كمسه ايدلر هرسى بر دمورون قلم اوزره اسمهرينى
يازوب برصوبه يه قديلر ذكريا نك قلمى فوق الماء ثابت اولوب اندن قالقى
باندى حضرت ذكريا تربيه سنه تكفل ايدى وحضرت مريم ايچوله بيت مقدسك
بركوشه سنده بر مكان تخصيص قيلوب بالكليه شهواتدن منقطع اولوب عبادت
خالقه اوتشيدى فجعله حضورا بهذا التخيل پس جناب حق جل شانه اول
يحيانى حضور قلدى يعنى مرضى و شهواتدن حبس نفس ايدوب مبالغه ايدوب
قلدى حضرت ذكريانك ستوجب مريمى تخيل ايلمسى سببيله وعنت الحكمة
على مثل هذا وحكمة علم حكمت وفى ستوجب اسرار مطلع اولديلر ويدبكه
فاذا جامع احدكم اهله ستول وقتنده بركمه كه اهلى ايله مجامعت ايلمه
فليتحقق فى نفسه عند انزال النطفه عند انزال الماء افضل الموجودات
نفسنده برافضل موجودات واشرف مكنات اولكمه بى تخيل ايلمه
فان الولد ياخذ من ذلك الحظ وافر اول ولد اول تخيلدن حظ وافر
اخذ ايدر وان لم ياخذ كله هرنه قدر اول حظدن كليسنده اخذ اولمز تخيلدن
قصور ندر بوكا كليا اول حظى اخذ ايدر قال القيصرى فى شرح الفصوص
التى تشهدها المراة و تخيلها عند المواقعه لها اثر عظيم فى صورة الولد

حتى

حتى ان المراة و لدت ولدا صورته صورة البشر وهيئته هيئة الحية والماسئل
عنها اخبرت قالت رايت هيئن المواقعة حية فص حكمة مالكية فى كلمة ذكريائية
مالك مكدن ماخوذ در بو حكمة كلمة ذكريانيه اضافت اولنمشدر وجه مناسبت
اولدركه حضرت ذكريا همت تامه و قوت مؤثره يى عندالله تعالى موجود در و مقامات
شدائد و بليات مكابده اولمز صبر ايلمكده قوى و شديد در حتى انى كاد ان ينثار
ايله دونيم ايدلر جناب حقه دعا قلدوب انك دعاقلدوب انك دعاقلدى مع هذا مستجاب
الدعوه ايدى و لهذا انكيون بو حكمت مالكيه اكا مختص قلندى لما فاز ذكريا
برحمة الربوبية وقتاكه حضرت ذكريا رحمت ربوبيه يه فائز و واصل اولدى
يعنى نفس صوريه و معنويه ايله حقك الى تربيه قديغى سره جائز و فائز اولدى
ستر نداء ربه طيب ولدوده رحمته ايتدكى دعاسى ستر ايدى عن سماع
الحاضرين نته كيم قران عظيمنده بيورر كهيعص ذكر رحمة عبده ذكريا اذ نادى
ربه نداء خفيا دعاسى خفى قديلغنه برقاچ وجه ويرمشدر دعا اخلصدن اتم اولديغى
ايچون اولدر و ياخود كبر سنكدن و ولد طيب ايلمسى خلق قتنده ملامتدن سبب
اولميون ديو اولدر و ياخود شيخوخت قواسنه ضعف ويرديكندن اخفاى صوت
ايلمش اولدر فقال رب هب لى يعنى اول ذكريا عليه السلام سردن جناب حقه ندا
ايدوى فاستجاب ذلك پس اول دعا مستجاب اولدى من لم تجر العاده باتيانه سئول
ايلمسه كه عادت الك اتيانه جارى اولمشدى زيرا زوجه سى محقيم ايدى سئول
زمانده كه ملكلر يحيى يى تبشير ايدكلرنده ويدبكه رب انى يكون لى غلام وقد بلغنى
الكبر وامراتى عاقرا عاقر اول زنه دن منقطع اولمشه ديولر فان العقم مانع
زيرا محقم اتيانه مقتدر محقيم قيصر اولوب اوغلى طوغورمين محورته ديولر
ولذلك قال الله تعالى الريح العقيم المحقيم بن قالت اولمز دوزكاره الله تعالى
عقيم ديدى نته كيم قوم عاد حقنده بيورر وفى عاد ارسلنا عليهم الريح العقيم
و فرق بينهما و بين اللواقح و هو سبحانه و تعالى ريح عقيم ايله ريح لواقح
ما بينى فرق ايدى نته كيم قرانده سوردى و ارسلنا الرياح لواقح يعنى و يقاح طوار
طوار يوكلر اولمغه دير پس جناب حق خير و فوائد ايله سحاب ماطرى مشتمل اولر

ریاهی لوا فحه تشبیه ایدوب خیر وفائده اولین عقیم خاتونه تشبیه ایدی و
جعل الله یحیی ببرکت دعاسنه وحق سبحانه وتعالی ذکریا نك دعاسی برکتیله
یحیایی خودی تنه کم حقه بوکونه دعا ایدوب یدیکه هب لی من لدنك وذیا یرثنی
ویرث من ال یعقوب واجعله رب رضیا پس حق تعالی دعاسین مستجاب قیلوب
وارث ما عنده عندنده اولین معارف الهیه لی واسرار ربانیه لی واخلاق
حمیده وارث واشبه مریم حضرت مریم دخی یحیایه مشابه اولدی فص سابقده
ذکر اولنان علاقه معنویه ایجوب وجعلها وابنها ایه للعالمین حق
سبحانه وتعالی اول مریمی ال ابراهیمدن اولین پیغمبر اولان اسمائیله وارث ایدی
فص حکمة ایناسیة فی کلمة الیاسیة حکمة ایناسیه نك کلمه الیاسیه یه اضافت
اولنمسنده وجه مناسبت اولدرکه اندرك مشرب عالیدنه کمال دوحانیت و
قوی ملکیه غالب اولدیغندن مولاسی ایله انس ایتمیدی تکلم بواسطة الصورة البشریة
انس ایله انس ایتمیدی انك مزاحنه عنصر روحانیتندن وتاثیر نور ایتدن
برکون جبل لبنان متفلق اولوب انکله انس دوق لبنان جیلندن برفرس نارمی
خروج ایدوب انك وکونه امر اولنوب اکا رکب اولوب انکله انس ایدیکی آنده
بشریتدن تسلخ اولوب حضرت عیسی کبی اولدی ولهذا حکمة ایناسیه
اکا مختص اولندی ویوالیاسیده مراد عند الجمهور مشهور اولوب اولدرکه حضرت
موسی وهارونك نسلی اولمکله حضرت شیثك تحقیق بوالیاس قبل نوح
اولمق اوزره بیوردقده پس اول آنه کلنجه قلب لوقلبك اولوب فلك شمسده
ساکن ایدی امر حق ایله تکرار بعلبك قریه سنده بعث اولندی بو تقدیر
بدنك بوصورته عودتی نزول عیسی علیه السلام کبی اولوب بنجه کمسه لر بوندن
تناسخ زاعمه سین استشهام ایدوب مذهب تناسخه اشارت اولنماسنه
حمل ایتمه لکن مناسبت بو قدر ذکر اعند الشارح بو معنایه برورد دیولر
وبروز ایله تناسخك میانده فرق بوذکر ایتناسخ عبارة عن تعلق الروح
بابدان بعد المفارقة من بدنه الی اخر من غیر تخلل زمان بین التعلقین
للتعلق الذاتی بین الروح والجسد وهذا لیس کذلك والبروز تعلق
الروح من ارواح المکمل علی کامل کما تقدم عند المتجلیات وهو یصیر مظهره
ویقول انا هو پس حضرت شیثك الیاس هو ادریس کلدی یا بروز
یا نزول قیلندر یقول احسن الخالقین یعنی اول الیاس عبادت بعل

اوزره

اوزره عاکف اولوب قومنه دیرکه اتدعون بعلا وتذرون احسن الخالقین یعنی ای
قوم بعلی اسمیله مسما اولان صنمه عبادت ایدرسز خلق ایدیجیدرك احسن اولان
خالقك عبادتنی ترك می ایدرسز ویقول الله انی خالق کمن لا یخلق یعنی الله
تعالی دخی دیر ایا سوکلمکه که خلق ایدر شیایی اول الله در سوکلمکه کمی بیدر
که اول خلق ایلمیه که اول صنم ما سوالله در یعنی خالق وقادر اولیوب خلقه قادر
اولمین عبادتی کمی دکلدر پس بوایت ایله اولکی آیتك ما بینلرنده بحسب الظاهر
تناقات لزوم کلدر ذیرا اولکی آیتده خلقدن غیری بنجه خالق اولمرکه حق انکر
احسنی اولمه وایکنجی آیتده خلقدن نفی خالقیت ایدوب پس حضرت شیثك جواب
ویروب بیوردیرکه فخالق الناس تقدیر یعنی خلق بین المعنیین یرنقط
مشترکدر یا بمعنی التقدیر یا خود بمعنی الایجاد پس ناسدن صادر اولان خلق که
ایت اولمق نامدر ولیکن ایتدیکی معنیده بمعنی التقدیر در تقدیر کلوم احسن الخالقین
تقدیراً وبعمل اولور وهذا الخلق الوقوع الایجاد وجناب حقك خالق اسمی
بمعنی الایجاد اولوب خلقدن فارتفع المنافات فافهم فص حکمة احسانیة فی
کلمة لقمانیة حکمة احسانیه نك کلمه لقمانیه یه اضافت اولنمسنده وجه مناسبت
اولدرکه اندرك مشرب عالیدنه شهود مقام احسان غالب اولدیغندن ذوق
واحسانك اوج مرتبه سی وارد اول لغوی که برشیئه ایولك ایدوب انظار مرحمت
ایله ناظر اولمق وثانی شرعی که ان تعبد الله کانك تراه وان لم تکن تراه
فانه یراك وثالث حقیقی که شهود الرب مع کل شیئ در کما اشیر الیه بقوله
تعالی وهو بکل شیئ محیط وهو معکم اینما کنتم ای مشاهدته بحمد تعمیم ذاته و
قلبه الیه پس حضرت لقمان صاحب حکمتدر بشهادة قوله تعالی ولقد آتینا
لقمان الحکمة وهو کبیه که حکمت اعطا اولنه اکا خیر کثیر اعطا اولندیغی مقرردر
وخیر کثیر عین احساندر پس حکمت احسانی مستلزم اولدیغندن ولهذا اشاره بوکلوه
حکمت احسانیه کلمه لقمانیه یه تخصیص قیلندی لما علم ان الشرك لظلم عظیم
للشریك مع الله وقتاکه لقمان یدی الله شرك ظلم عظیم در الوهیتك حقه
شریك قیلمان شیئه لمانك هوالی محذوفدر کلوم مجیدده مذکور اولدیغی قرینه
ایله تقدیری فقال یا بنی لا تشرك بالله ان الشرك لظلم عظیم وشرك ظلم

اولمسی بود و هم دزدکه قیچی برضد جناب حقه الله اخیر بر شریک اعتبار بد
اول شریک دیمکدر الیکی الله موجود در هم موجودک وجودی فی نفسه امر حقدر
وحق سبحانه و تعالی ذاتده متجلی و ظاهر در پس فی الحقیقه اشراک الشیی مع نفسه
لازم کلور بویله ظلم عظیمدر وجهل فاحشدر زیرا ظلم وضع الشیی فی غیر
موضعه در و بعد اشیایه شریک کندی نفسنه شریک اولمسیدر پس مستلزم الوجود
دوکه الکا شریک اولم فهو من مظالم العباد فاذا کان کذلک شرک عبادک
و شرکیک ظلمدر یعنی محل شرک اولان اشیا اوزره اول شریک قتنات اشیا
مظلوم اولمش اولور زیرا قبول انقسام ایچون بعض ولهذا بی انقسام و اجتنبت
ایله توصیف ایتمش اولور پس اول بعض واحددن منفصل ضعوف بنه انکا
شریک قلمقلوق من وجهه اول شبهه ظلم اولمش اولور نعوذ بالله شهدت
شهادة لوشک فیها بان الله لیس له شریک وان محمداً صلی الله علیه بدین الله
الحق ارسله المالیک وله الوصایا بالجناب الالهی و اول لقمان ما یجوز اولوز
و اتباع و لواحقنه وصیتلری و اردر جناب الهی یه ایمان ایلکلکدر و شرک
قلمامقلقدر و بونلردن غیروفی وصایا المرسلین و وفی انک مرسلین کبی
وصیتلری و اردر بو قول نبی وکلدر دیمکسه تک قولنی ودر و حضرت
تیخ وصایای فتوحاتده انک وصیتین تقریر بیوردب و برلرکه قال لقمان لابنه
یابنی جالس العلماء واستمع کلام الحکماء فان الله یحیی القلب المیت بماء العلم
کما یحیی الارض المیتة بماء المطر و شهد الله له بانه اتاه الحکمة و الله تبارک
و تعالی انک ایچون شهادت ایدی الکا حکمت ایتا ایدوکنه تنکیر بیوردی و لقد
اتینا لقمان الحکمة فحکی بها بضم الکاف ای ضبط حکیما یحکم بعنی اعطا
اولنان حکمت ایله حضرت لقمان حکیم اولدی علی نفسه کندو نفسنی اوزرینه حاکم
اولوب مقتضا حقیقتله عمل قیلمق اکناف علوم انبیا و استکمال اخلاق
اصفیا قدرک و جوامع الخیر و جناب حق الکا جوامع الخیری اعطا ایلدی
زیرا تولی الحکمة فقد اوتی خیراً کثیراً بیوردی پس هرکیمه که حکمت موهبت
قلنه الکا خیر کثیره محطیه قلندیغنه شایه شک یوقدر فصل حکمة امامیه فی کلمة

هارونیة

هارونیه حکمت امامیه نک کلمه هارونیه یه اضافت اولنمسنده وجه مناسبت اولدر که
امامت اسماً خلوفتدن بر اسعدر تکم حضرت ابراهیم حقنده انی جاعلک للناس
اماماً محض شرعی واقع اولدی ای خلیفه و یمکدر پس امامت یا بالواسطه یاخود
بلاواسطه در ایکی قسمی بیله حضرت هارونده در بالواسطه اولق امامتی
موسی نک خلیفه سی اولدیغندو اول زمانده که طوره توجه ایدیجک قال
اخلفنی فی قومی و اصلح و لا تتبع سبیل المفسدین قولنجه کندی بلاواسطه اولق
امامتی جناب حقدن خلقه بالسیف و الدعوه مبعوث اولمشدر قرنداشی
حضرت موسی نبی نسبت امامت الحاقوی اولدیغندو حکمة امامیه کا
اضافت اولندی هارون موسی بمنزله نواب محمد ناب فزون بمعنای
قائم مقامی یمکدر لمحمد بعد انفصاله الی ربه یعنی هارون موسی یه حضرت
محمدک نوابی منزله سنده در حضرت محمده رحلتندن انفصالندن صکره
بو عالمدن رحلت ایتوب نشأه عنصریه سندن مفارقت قدر قدسکره
و لهذا قال النبی علیه السلام فی حق علی کرم الوجهه یا علی انت منی بمنزلة
هارون من موسی الا انه لا نبی بعدی فینظر الوارث من ورثه پس
وارث اولمکه نظر ایدوب نه یه وارث اولدی و فیما استنب
و نه شیده نایب قلندی فتعینه صحة میراثه افعال بابندن یا امانتدن
یا خود اعتماد ندن ای تعیین الوارث عمناً زیرا اول وارثه میراثی
وقوف و رانتی عناویر یقوم فیه تاکیم حضرت نبی ده مدروث بالخلق
و المعارف مبعوث اول میراثه قائم اولمه مقام رب المال مال صاحبی مقامنه
قائم اولمه کبی رب مالدن بعد انتقاله وارث مال اخذ ایدوکی کبی رب
مالدن دخی بعد انتقاله او فی حیاته احوال شریفه و اسرار الهیه یی اخذ ایدر
کما قال رسول الله صلی الله علیه وسلم ما ورث الانبیاء دیناراً و لا درهماً انما ورثوا
العلم فمن اخذه اخذ بحظ وافر اعماء بالله ورثة انبیادر و سائر انبیانک

وارثندرند حضرت سید انبیا نك وارثلری اکمکدر دیرا اول حضرت آدم جمیع انبادر
علما وحالا وحقاما انکیجون علماء امتی کانبیاء بنی اسرائیل بیوردیکر فمن کان علی خلاف
فی حضرته کان کانه هو پس کاملردن بر کسنه رب مالکك اغلوفی اورزه اولیجه فرض فیلنه
وحکمنه وتدبیرنده وتدارکنده اول کسه کانه انك کبیدر پس اصحاب تمکین
وارباب یقین وعلماء دین بحسب استعداداتهم وقابلیاتهم وارتبی انبیاء
ومرسلین اولدقلرندن بین اقوامهم انبیا ومرسلین کبی قدر قال المسیح فی باب
عشرین من الفتوحات ان انبیاء بنی اسرائیل کانت تحفظ شرایع رسلهم
وتقوم بها فیهم وکذلك علماء هذه الامه یحفظون احکام رسولها علیه السلام
کعلماء الصحابه ومن نزل عنهم من التابعین واتباع التابعین کالثوری
وابن عیینه وابن سیرین والحسن والمالك وابی حنیفه ومن نزل عنهم
کالشافعی وابن حنبل ومن جری هولاء الی هلم جرا فی حفظ الاحکام
وطائفه اخری من علماء هذه الامه یحفظون اقوال الرسول واسراره علوه
کعلی وابن عباس وسلمان وابی هریره وحذیفه ومن التابعین کالحسن
البصری ومالك ابن دینار وغیرهما ومن نزل عنهم کالجنید والشبلی
بالزمان کشیبان الراعی وفضیل بن عیاض وذی النون المصری ومن جری
مجری هولاء من السادات فی حفظ حال النبوی والعلم اللدنی والسر الالهی
فص حکمة علویة فی کلمة موسویة حکمت علویه تك کلمه موسویه یه اضافت
اولنمسنده وجه مناسبت بوردکه حق سبحانه وتعالی انك شانده لا تخف
انك انت الاعلی بیوردی پس حق سبحانه وتعالی انی معالی قدری سوکل فرعونه
اوزره که انا ربکم الاعلی دیمکله علو ادعا ایدی وعند الله علو مرتبه اولدیغنه
جناب حق ایله بلاواسطه الهك مکالمه قدری جناب حق اکا توراتی کندو
الهله یازدوم بیوردی کما ورد فی الصحیح کتب الله التورات لموسی بیده وحضرت
رسالت پناه بوحدیث صحیحنده اکا اشارت بیوردیلرکه لا تفضلونی علی

موسی

موسی فان الناس یصعقون فاکون اول من یفیق فاذا موسی باطشا
بمقابلة العرش فلم ادری اجوزی بصعقة الطور او استثنی الله تعالی وقال
پس علوشانی مقرر اولدیکه حکمت علویه اکا اضافت قلنوب اول حضرتك شانه
مختص اولان اسرارندن بوقصده بر مقدار اشارت بیوردیلر سمیت ابنه حیات
کل من قتله فرعون او جنده فرعونك قتل ایدیکی اطفالك کلسنك حیاتی اکا سرایت
ایدی وصورت موسویه جمله مقتول اولان اطفالك ارواحی تجمع اولوب واندن
ظاهر ومتحد فرعونك هلاکنه معاونت تقدیر نامجازات وقصاص حاصل اولمه
وسبب قتل ابناء اسرائیل اول ایدیکه منجمین وحکما اکاخبر ویردیلرکه عن قریب
بنی اسرائیلدن بر کسه طوغاوسنك قتلك انك الندن اولمه پس فرعون اولادمانك
توالیده اولان اطفالی قتل ایتمکله امر ایدی وانلرك ارواحی حضرت موسی ده
جمع اولوب قتل فرعونه اعانت تقدیر وبو اسرار واستار بوکفایه ایله
مکتشف اولیدکه حقیقت وجود واحده در اندن تعدد وکثره محال لوقدر
تعددات وکثرات بحسب التجلیات والتعینات در پس بو واسطه تجلیات
الهیه ارواح اولور واجسام اولور ومعانی روحانیه وجسمانیه اولور و
ارواح کلیه وجزئیه اولور الی ما لا نهایه پس انبیا علیهم السلام ارواحی ارواح
کلیه در که تحت حکومتلرینه داخل ورفرف اشارتلرینه واصل اولدقلرندن کسه لری جمعیتلر
روحانی محیط در سائر المشرب در اسما کلیه نك تحتنده اسماء جزئیه داخل
اولدقدر کبی نتکم روایت دفی بو معناید ولوقت ایدر ان ابراهیم کان امة
قانتا فاذا کان کذلك جایز در که بعض ارواح بعض ارواح ابنه اتحاد ایدیه
کاتحاد الانوار الکواکب والمصابیح مع تعدد الشمس والاتحاد والتصادق
سببیله معاونت قلنوب لحال فوقت وقدرت حاصل اولمه فخاف
انما کان لبقاء حیات المقتولین وحضرت موسی نك قبطی قتل ایدیکی وقتده
شهر مصر دولنه خائفا ترقب وفرارایلمسی ابقای حیات مقتولین ایچون
ایدی بناء علیه مطلع کندو نفیچون وکل ایدی فخانه فرعون بس کانه اول حضرت

فراى غيرك حقنى صيانت ايجون ابدى بوراوده فى بعض لوم اولدقنكم وخصوصا انبا
امراف فى هرة ده كى فى كبى سن حق الغير وفى نسخه در فاحتطناه الله الرحمن
بس انده اولن بو شفقت ورحمت سبيله حق سبحانه وتعالى اكا رسالت اعطا ايدوب
والكليم وبلاواسطه كلام ايلمك اعطا ايدى حتى كليم الله كبنتى ايله بين الانبياء
مشتهر اولدى واقامة التى هى الحكم وهو فى اكا شول فرض قنى اعطا ايدكه اول
حكمدر وامر ونهى وقبض وبسطدر كلمه الله فى عين حاجته حق تعالى وعلى اول
موسى يه كلوم ايدى انك فى عين حاجتنده متجلى اولدغنى حاكدر كه انك حاجتنه
نادا ايدى وادى ايمنده نته كم قرآن عظيمده قصه سى مفصلدر كما قال الله تعالى
وهل اتيك حديث موسى اذ راى نارا فقال لاهله امكثوا انى انست
نارا لعلى آتيكم بقبس او اجد على النار هدى فلما اتيها نودى يا موسى
انى انا ربك فاخلع نعليك انك بالواد المقدس طوى او استفتاح
همه قيلها استفراغ مجهوده ديمكدر اى بذل وتجدد وباخود بركسه يه
سافرخ لك فلانا ديمه سا تجرد لك من كل ما يشغلنى عنه ويمكدر بس
تقدير كلام حق تعالى اول موسى يه عين حاجتى شكلنده تكلم ايدى اول
موسى نك بذل قصدى وتجرده حتى اولدقدن اونورى اول حاجتنه
بس حضرت موسى تجرد همت وكمال توجه طويت ايتمك واسطه سيله جناب
حق اكا عين حاجتنده تجلى وتكلم ايدى يه فعلمنا بس بز بو معنادن
بدن ان الجمعية تحقيقا جمعيت قلب وتوجه باطن مؤثره هر امرده تاثير
ايدوب يمكدر وهو الهمة بالفعل اول جمعيت موثره بالفعل همتدر كما
جمعيت باطن وتوجه خاطرك تاثير ندن فعله كلدغى نته كم حضرت شيخ بو محله
مناسب فضى اسحاقيه ده بيورر لركه التعارف بخلق تهمة ما يكون له
وهو فى هاجس وشيخ قيصرى شرحنده ديرلركه اى التعارف تخلق بتوجهه و
قصده وبقوته الروحانية صورا خارجية فى الخيال موجودة فى الاعيان
الخارجية كما هو مشهود من ابدانهم بحضرتده فى ان واحد اماكن مختلفة

ويقضون

ويقضون هر ايكى عباد الله وبو معنى دن خلق ايتمكى مخلوقه اضافت فعلنه
توهم اولنمه نته كم فصل الياسده عن قريب كلندوكى تصريح بيورديكى كبى
مظهر عباد قده خلق ايتمى نته حقدر نخير دكلدر ولما علم من علم منا هذا
وانتاكه بدليله شول كسه كه علم ايله متصف اولدى ايدكه مراد سامر يدر شول
ذكر اولنان مثللى جمعيت موثره وهمت قويه نك تاثيريدر ضل عنى طريق
الهداه حضرت موسى نك طريق هدايتدن ضلال اولدى اتخاذ عجل ايتمكله و
خفى انك عباد نته دعوت ايتمكله وهو عنه سبحانه شئ دنيه يه صرف اينمك
سبيله حين اهتدى غيره يه شول حينده كه اول سامريدن غيرى سائر
امت موسى اولدقدن صوكره موسى دن اولدن هدى ايله مهتدى اولديلر
جمعيت موثره لرين وهمت قويه لرين امر مرضيه يه صرف ايدوب كاراتهيه
صرف ايتمكله فاقامه بس حق تعالى هداى موسى لى اقامت قلدى مقام القرآن
فى المثل مضروب مثل مضروب موقعنده واقع اولدن قرآنى مقامنه اقامت
قلدى نكم قرآن عظيمده مضروب اولدن امثال بيجه كسه هيچ بيجه كسه لى اضلال
ابدوكى كبى جمعيت موثره وهمت قويه ايله وفى بيجه شئى هدايت وسعادت
اهلى قيلوب وبيجه كسه اهل ضلالت وغوايت اولدرنته كم حضرت شيخ استشهاد ايدوب
بيورديلر كما قال الله تعالى يضل به كثيرا ويهدى به كثيرا وما يضل به الا الفاسقين
واسبيله نزول ايت بيورركه يهودى ومنافقون بعوضه وذباب وعنكبوت
مثالدرين كوستى ايتدكده ديديلر بو نجه كلوم حق اولوركه ذباب وعنكبوت
سوزلرى اولده كلوم حق بولندن مستغنى در ديو كلدينده جناب حق جل شانه
الغيره دفعا ورد ايچون بيورر ان الله لا يستحيى ان يضرب مثلا ما بعوضة
فما فوقها تحقيقا الله تعالى استحيا ايلمز مثللردن هر قنغى مثل اولورسه
بيان ايلمكدن اكر بعوضه يى واكر بعوضه دن حقيرى ويا خود بعوضه دن
كبيرى اولسون فاما الذين امنوا اما شول كسه لركه جناب حقك

وحدانیتنه وارسولنك نبوتنه وكلوم الهیك صحتنه تصدیق ایدرلر فیعلمون آیه
بیورر لركه تحقیقا اول مثل الحق واست ودرست وثابت وعیان حكمیدر
مراد بهم حضرت دیمكدر فاما الذین كفروا اما كه انكار كافر اولدیلر فیقولون
من حیث العناد والجدل دیرلر ماذا اراد الله به شیئا دیدكلری نه یعنی
مثلا شو قول ایله كه مثل بوندن الی دیدی پس جناب حق جل شانه جواب
ویروب بیورر كه یضل به كثیرا اول مثل سبیله منافقون وكافر اولدیلر
كمسنه لرین اضلال مراد ایدی ویهدی به كثیرا واول مثل سبیله چوق مؤمنین
ومسلمانلك هدایتی مراد ایدی وما یضل به الا الفاسقون واول مضروب
اولان مثل ایله حق تعالی اضلال ایتمز الا طریق حقدن خروج ایدنلری وهم الخارجون
عن طریق الهدی یعنی اول ضرب مثل سبیله حق تعالی نك اضلال ایدوكی اول فوندر كه
طریق هدایدن جار جلردر زیرا فسق خروج ایتمكلكدر نقطه حقدن وطریق حقدن
كه الذی فیه ایله طریق هدا كه قرآن عظیمدن ذكر اولندی پس شیخ حضرتلری
هنت مؤثره لی قرآن عظیمدن اولان مثل مضروبه تشبیه قندی بعضی سنه هدایت
وبعضی سنه ضلالت ویرمكلكه عصمنا الله وایاكم من اراده كون الی الضلال فصل
حكمت صمدیه فی كلمه خالدیه حكمت صمدیه نك كلمه خالدیه یه اضافت اولنمسنده وجه مناسبت
بودركه صمد لغتده قصد دیرلر مصمود مقصود دیمكدر وقد جی جوقی اولین شیئ
دیرلر یقال هذا مصمود ای لیس بمجوف و مقصد و ملجاء دیرلر وقتاكم خالدین سنان
قومی بیننده مقصد و ملجاء و محتاج الیه اولوب جمله سنك هر حاجتده محل استناد
اولدیسه واول مظهر اسم صمد اولوب قومنی احد و صمد اولان الله دعوت
ابتدای لیسه حضرت شیخ حكمت صمدیه بی انك كلمه سنه اسناد ایدوب انجا
منقول اولان اسراری بعضی نی علی طریق الرمز واختصار بیان بیورلر
كما قال رسول الله صلی الله علیه وسلم انا اولی الناس بعیسی بن مریم فانه لیس
بینی وبینه نبی ای نبی المشرع داعی الخلق الی الله تعالی فاضاع قومه الی آخره

پس

پس اول خالدین سنان اول آیه و مجرمی حال حیاتنده اظهار ایتدیكی
سببیله ضایع قندی واضاع قومه بورادا مضاف مقدر اولوب ای نفع
قومه ویا افاده قومه دیمك اولوب یعنی قوم منك نفع و افاده سندن ضایع
قندی دیمك اولور فاضاعوه فاذا كان كذلك قومی دخی الی ضایع
قندی لر وقصه سی بودركه خالدین سنان بلوغدن صاكن ایدی اول سببدن
قریب بر مفاره ده بر آتش عظیم جیقوب بو ندن ذوع و هرج و ضجه دن
احراق قیلوب قوم خالدی مضطر قیلدی پس قومی اكثر بیه دن جناب خالده
التجا ایمكین اعتماد ایتمشلر ایدی بنه جمع اولوب استمداد و استغاثه ایدرلر
پس خالد خصاص ثوب اول آتشه ضرب ایدیجك اول آتش خروج ایدیجك عاره
فرار ایدوب تمام مفاره یه منتهی اولدقده خالد اولوده بنه دیدیكه بن بو مفاره یه
بو آتش اردنجه كیردم و بونی تا اصلندن اطفا ایدرم لكن سزین وصیتم بودركه
اوجكزه قدر بنم اردمجه بو ایدوب صدا ایتمیه سز اكر ایدر سه كز بنی ضایع
قیلورسز دیوب اول آتشك اردنجه مفاره یه كیردی پس اولوده خالد دخی مفاره ده
ایكی كون صبر ایدوب شیطان بوندن اغوا ایدی وظن ایدیركه یالكز ایدوب
غارده هلاك اولدی پس صبر ایدیوب همانم فریاد و فغان ایدیرلر پس
حضرت خالد درحال جیقوب كمال اضطراب والم ایله بوندن دیدیكه ضیعتمونی
واضعتم قولی ووصیتی پس موتنی بوندن صبر و یروب تكرار بوندن
وصیت ایدیكه بن عن قریب اولیسم كركدر پس بن اولدكدن بنی دفن ایدیكز
وفرق كون منتظر اولوكز قرقنجی كون بر قیوق سودوكم مرقدم اوزینه كلوب حكمدر
اول سوروناك ایچون مقطوع الذنب بر حمار تقدم ایدوب بنم قبرم قتنه كلوب حكمدر
وبر مقدار توقف ایده جكدر اول وقت سز بنم قبرمی اچه سكز تاكه بن سزین
احوال برزخی و انده اولان اسراری بالكلیه خبر ویرم تاكه بعد الموت اولوقت
احوال قبره عن بقین تصدیق ایدوب انبیا و اولیانك احوال برزخیه سوروقدری

كلامی وتحقیقی بلکه پس بوندن فرق کون منتظر اولوب اول کون تمام اولدقدن وصیت
موجود اولدیغی اوزره اول قبون سوروسی کلوب ایچنه برحمار تقدیم ایدوب
قبر خالده محاذی اولدقده قومندن بعض موصنین انك وصیتی اوزره قبر بنی آچمغه
شروع ایدکلرنده اولادندن بعض کبار حمیت جاهلیت اوزره عار لرحق اولوب
الی دفع ایدیرتاکه بوندن اولاد منبوش القبر دیمیه لر زیرا اولاد عرب ایچنده
بوقبیل عار ایدی پس حمیت جاهلیه سببیله بابالرینك وصیتلرینی ضایع
قدیر ولهذا قال النبی فی ابنة یابن نبی اضاعه قوله یعنی بوکی حضرت
صلی الله تعالی علیه وسلم اول خالدین قبرنی حفنه یوردی اول زمانکه انك
قبری اول حضرته کلدی دیدیکه مرحبا یابنة نبی اضاعه قومه یعنی خوش کلدك
اول بنیك قبزیکه انی قومی ضایع قلدی وما اضاعوه الا بنوه اول خالدی
ضایع قلمدیرلر اولادلری وحیث لم یترکوا الناس ینبشونه شول جهتدن
ناشی قومدیدیکه انك مقبره‌ی بنی آچه لر والی حیقادوب احوال برزخدن خبر
الرلر لما یطرأ علی القبر من انهدام المتعاد انکیچون ناس انك مقبره‌سنی صوکیمه
قومدیدیکه عربك معتاد ومشهور عار عندندر که قبرك منبوش اولمسندن
اترن عار طاری ولرحق اولور فصل حکمة فردیة فی کلمة محمدیة حکمة فردیه نك کلمة
محمدیه یه اضافت اولنمسنده وجه مناسبت بوندکه اول حضرت مقام جمعیت الهیه
منفرد ایدیکه انك قوتندن بر مقام یوقدر الا مقام ذات الوحدیه ودخی ابتدای فردیت
حاصل اولمدی الا اول حضرتك عین ثابته سندن وبرا فیض اقدسك اعیان
ثابته دن اقل فیض ایدیکی اول حضرتك عین ثابته سیدر وهاوج موجوده دخی
فیض مقدسه اول موجود اولان انك روح مقدسیدر نتکم بیوروبلر اول ما
خلق الله روحی ولهذا بوحکمت فردیه نك کلمة محمدیه یه تخصیص قلندقدن صکره اول
حضرتك وجود شریفلرینه وذات لطیفلرینه متعلق بعضا اسرارك بیانینه شروع
ایدوب بیورلرکه معجزة القرآن اقل اول حضرتك صدق ودعواسنه شاهد
اولدن معجزه‌لرندر پس قرآن عظیم الشاندکه تشبیه وتنزیهی جامع واسرار الهیه
ومعارف ربانیه‌یی حاوی وشامل در وعظیم الشانه وکمال برهانه بوایة کریمه

ولوکنت

دلولت ایدرکه حضرت حق جل شانه بیوردی قل ان کنتم فی ریب مما نزلنا علی عبدنا
فاتوا بسورة من مثله وبرمحمدده دخی بیوردیکه قل لئن اجتمعت الانس والجن علی
ان یاتوا بمثله ولوکان بعضهم لبعض ظهیرا پس کمال اعجازینه بوایة کریمه لر
دلولت ایدر فالجمعیة اعجاز علی امر واحد قرآن جمعه دیرلر پس کتاب الهیه
قرآن دنلسی آیات وسورك وحروف کلماتك برینه جمع اولدیغندن اولوزیدر
پس قرآن اعجاز اولیجون کوناگون برامر اوزره جمعیت همت واتحاد وقوی ظاهره
وباطنیه ایله توجه انجاوی مستلزم وهارق عاده اولوشیدنك اتیانی موجب اولور
لما هو الانسان من الخلق المختلفة کالقرآن بالآیات المختلفة هو ضمیر
مبهمدرکه مابعدنه اولان انسان قبیلدن مفسردر وبوکونه عبارت شیخندن
چوق واقع اولمشدر تقدیر کلام جمعیت همت ایله برامر اوزره انجاز در انکیچون که
اول انسان حقایق مختلفه وقوی روحانیه وجسمانیه دن مرکب ومجتمعدیر
آیات مختلفه ایله اولان قرآن کبی انکیچون بوحقیقتی کندوزه مشاهده قلندقدن صکره
انا القرآن والسبع المثانی وروح الروح الروح الروانی وحضرت علی کرم الله
وجهه بیوردیلرکه وانت الکتاب المبین الذی باحرفه یظهر المضمر پس انسان
حقایق مختلفه یی جامع اولدیغی جامع حقایق مختلفه اولمغه تفرقه یی موجبدر
پس لابد اولزمدرکه برکامل حصولنده قوای مختلفه وحقایق متنوعه یی
جمع ایدوب متوجه اوله تا اندن خرق عاده ظهور وصدور ایمیه بما هو کلام الله
مطلقا قرآن مطلق کلام الله اوله وبرکسنه دن حکایت اولمیه الحمد لله رب
العالمین کبی ودخی قل هو الله احد کبی وامر ونهی کبی وبما هو کلام الله و
وحکایة الله اولمیه وجه وبرکسنه دن حکایة الله اولمه من وجه مثلو سحره نك
حضرت موسی یه قولی کبی یاموسی اما ان تلقی واما ان نکون اول من القی
بو قول جناب حقك سحره فرعوندن حکایه بیوردقلریدر فمن کونه کلام الله
مطلقا هو معجز پس قرآن عظیم الشان مطلقا کلام الله اولدیغی حیثیتدن
معجزدر حضرت شیخك بوکلامنك مفهوم مخالفی مطلق کلام الله اولمیه بلکه

كلام الله وحكاية الله اولم اول كلام الله اولميوب حكاية الله اولدیغی وجه دست
معنی وكلدی دیمك اولور زیرا كلام مخلوق مثلی اولور وكلام مخلوقی اتیاندن
عجز اولمز مثلی اما ان تبقی واما ان تكون اول من الفی ویمكن عجز بوقدر بلكه
اعجاز بو نظم غریب و معنای عجیب وجزالت الفاظ وبلاغت وفصاحت واطناب
واعجاز اوزره ایراد ایمكدن در وعلی هذا وهو اجمعت اول اعجاز جمعیت مذكوردر
كمسه انكار ایراد یته قادر وكلدر وعلی هذا شو ذكر اولنان طریق جمعیت قران اوزره
بكون جمعیت الهمة جمعیت همت ودخی اعجاز اولوب واتحاد قصد وتوجهدن عبارت
عاده حاصل اولور وما صاحبكم بمجنون ایه كریمه اوزره الله تعالی اول سلطانك
حقنده مجنوندر دیندی رد ایدیوب بیوردركه سیزك صاحبكز محمد علیه السلام مجنون
وكلدر ای ما استرعنه شیئ یعنی اول محمددن برشی مستور وكلدر دیمك اولور
وحضرت شیخك مجنونك ما استرعنه ایله تفسیر بیورمسی انكیچون دركه مجنون
جنوندن مشتقدر جنون ستره دیرلر وجن وجنه وجنین دخی بوندندر پس تقدیر
كلام سیزك صاحبكز ای كافرلر اسرار جبروت ومكنونات ملكوت ومرصونات
لاهوت وناسوتدن برشی اكا مستور وكلدر بلكه مستورات غیبیه ومعلومات
الهیه اكا منكشف ومنجلیدر ولا یضنین ای ما بخل شیئ مما هو نافع لكم
واول محمد اسرار غیبیه دن وانوار رضیه صفات الهیه دن سیزه نافع اولانی
شیطان برشیده بخیل وكلدر همزه وعاصم وابن عامر ضنینی ضاد ایله
قرائت ایتمشلر اما اهل بصره وابن كثیر وكسائی وعاصمی ظا ایله قرائت
ایتمشلر بو تقدیرجه ظنینی ظنینت دیه اولور ظننت تهمته دیرلر تكلم اتی
ظننت دیرلر ای اتهمت دیمكدر یعنی حضرت شیخ بو قرائت اوزره اولانی بغایه
دخی اشارت بیوررلر كه ما یتهم فی ان یبخل بشئ من فیض الله هو نافع لكم
یعنی اول حضرت متهم اولمز سیزك ایچون هو سبحانه وتعالی نك فیضندن
نافع اولوشیئ بخل واسك ایمسنه بو تفسیر ایله حضرت شیخك تهمت
الله بخلك ما ینبغی جمع ایتمش اولور وایكی معنایی بیله تحقق قیلور زیرا ضاد
ایله ظانك اكرچه مخرجدری حسبیله تفاوتی واردر لكن عند وصولها الی السمع

بربرینه

بربرینه مشابه ومماثلدر ولما كان الخوف مع الضنة وقناكم خوف وخشیت ضنك ایله
اولدیغی قال الله تعالی ما ضل صاحبكم وما غوی هو سبحانه وتعالی اول حضرتك حقنده
بیوردی ای كافرلر سیزدن صاحبكز محمد علیه السلام ضال اولمدی ای ما خاف فی
حیرته یعنی اول حضرت وحدت حقدن وكثرت صفات وجود مطلقدن حاصل اولوف
شان بوردركه من علم ان العالم بركه كه بیلسه تحقیقا جمیعا عالم فی الحق هی الحیرة
طلب حقدن حیرتدر ودر وهو نه مرتبه یه وارسه عین حیرتدر فقد اهتدی تحقیق
اول كمسه مهتدیدر طریق حقدن فهو صاحب هدی وبیان فی اثبات الحیرة پس
اول كمسه صاحب هدی وبیاندر اثبات حیرتدن حضرت شیخ قصوصك بر محلنده
بیوررلركه والحایر یتحرك بالحركة الدوریة لانه یری مطلوبه من كل موجود فی
دائرة الوجود پس محمد تو كه سرعكی دوریه در مستطیله وكلدر دائره وهو دود
مطلوبك مشاهده ایدرلر زیرا دائره در وحیرت دخی ایكی قسمدر برقسمی محمود
وبرقسمی مذموم در محمود اولانی حیرت مولانی ونعمتدینی وصفات وسماتنا
تجلیاتنی مشاهده ایتكله متحیر اولمدر وحیرت مذمومه دنیا ومافیها ومحبت
ماسوا ومشتهیات نفس وهوادن حاصل اولمدر پس شول كمسه یه كه عنایت
یزدانی وهدایت سبحانی ودلیل وهادی اولمه اولكمسه حیرت محمودایله
متحیر اولور وورد زبانی پیغمبر واری رب زدنی فیك تحیرا اوعاسنی ایدر
وحضرت ابن الفارض بوایكی قسم حیرته اشارت بیوررلر وما اهتزت
حتی اهترت حبك مذهبا فواحیرتی ان لم تكن فیك حیرتی

اللهم اجعلنی من المتحیرین فی محبة ذاتك والمهیمین
المولهین فی صفاتك واجعل قلبی متوجها
الیك وروحی وسری بیدیك
یا مجیب السائلین لا احصی ثناء
علیك كما اثنیت علی
نفسك اهب وعاء
مشتاقیك بحبیبك
یا ارحم الراحمین

شرح لمعات عراقی للشیخ یار علی
الشیرازی قدس سره

هذا الکتاب لمحات فی شرح اللمعات

بسم الله الرحمن الرحیم رب تمم بالخیر

سزای ثنای بحمد و لایق سپاس بیقیاس بران وجود مقدس خدائیست که باعتبار غیب هویت و از تعینش مطلق از حصر در اطلاق و تقید و از جمع بینهما و معرا از جمیع نسب و اعتبارات است و باعتبار احدیتش که اوسع و اول تعینات است منزه از امتیاز درمیان وحدت و کثرت و از تقابل درمابین اسما و صفاتست و باعتبار واحدیتش متصف است بمبدائیت که محتد جمیع نسب اضافاتست و درود و ستایش بیشمار بر افضل موجودات و اکمل مکونات دُر دریای اصطفی و کوهر کان صفا اعنی محمد المصطفا که حقیقت و جمیع حقایق و مرتبه او مستجمع تمام لوازم و دقایقست و بر آل و اشیاع طیبین و طیبات او و بر اتباع طاهرین و طاهرات او که هریک از مشکات اقوال و افعال او مقتبسان انوار عرفان و هدایاتست و از نیاز بجناب اطلاق و احوال او معترفان امواه وحدان و دریاباتست اما بعد چون خلاصه اهل عالم و بقاوه اولاد آدم بعد از زمره انبیا علیهم السلام طایفه اولیای عظام اند که نور معرفت در قلوب ایشان کامن و مختفی و نار محبت بارواح ایشان متعلق و منمحی است ذوق جام و صهبای چشیده و شراب تجلیات جمال و جلالی کشیده اند و نفوس ایشان از برای وصول باقی شاهد کداخته و قلوب ایشان از محبت ماسوای هو برداخته و ارواح ایشانه از لذت مکاشفه و عیان متحظی و اسرار ایشان از کؤس مواهید و عرفان مرتوی است لاجرم صبایا از فتوحات علوم و مناذل سیراب و رشحه از اقداح شاهدات و مواصلت بقلوب سالکان صادق و مریدان لایق ریخته و خلاصه این را برزمین استعداد طالبان مجد و محبا مستعد یافته اند و للرومی من کاس کرام نصیب و هریکی ازان معارف حقیقی و عوارف یقینی رمزی بطرزی گفته است و در اثنای اشارتی بالماس عبارتی سفته چنانکه بعضی بعبارت نثر افادت نموده است و بعضی باشارت نظم فرموده لیکن لسان حال هو و زبان مقال جمله این بیت بوده **بیت**

عبارتنا

بقصود باغ در یافت کشف واطلاع معترف بود و بقلت بضاعت بنزد اهل صناعت
متصف ازین معنی اهجام می نمود والحاح اخوان صفا وخلان وفا در سؤال سبب
اقدام می کشت و مدتی در میان اهجام واقدام مردد ماند بوفاکه هاتف غیب که مفتی
وقت کودیب است این بیت را بگوش هوش هر فرا خواند شعر چو فیاض عنایت کرد یاری
بیارای کان کوهر تابد داری بعد از تقدیم استخارت علی مقتضی لسنة النبویة
واستخارت عمه الحضرات الزاهیه بشرح لمعات شروع افتاد و نام اورا لمحات
فی شرح اللمعات نهاد و در بیان لطایف و دقایق که مصنف رحمة الله علیه در تقریر
معارف و حقایق درج کرده است ظاهر استعانت از کتب و مصنفات شیخین
معظمین و امامین مفخمین رضی الله عنهما کرده و باطنا استمداد از همم علیه ایشان
نموده و مقدمه مشتمل بر هفت لمحه که موقوف علیه اتحاف آنیه بود مقدم داشت و
بعد ازان هفت بر شرح این رساله شریفه می گماشت تا توفیق از کرم اصحاب و انس
والتماس از لطف ارباب بینش آنست که اگر بر مواقع خطا و خلل و مواضع سهو و زلل
مطلع شوند تشریف اصلاح ارزانی فرمایند شعر محو لفظ درست از سماد است سنه
جون اینجا هو هو لفظش ادیب آمد ادیب ماشود طیب لمحه اول در بیان
موضوع و مسایل و مبادی این علم باید دانستکه علم الهی را اهاطلست تجمیع
علوم که متداولست در میان مشایخ و علما چنانکه مشتمل اوراکه ذات حق تعالی و
اهاطلست بر جمیع اشیا و این علم را چنانکه سایر علوم را موضوع و مسایل و مبادی
هست موضوع و مبادی و مسایل جمیع علوم فروع موضوع و مبادی و مسایل
این علمست و موضوع که باین علم الهی مختصاست وجود حق سبحانه تعالی و تقدس
و مبادی او اتهات حقایقند که لازمی وجود حق تعالی است وان حقایق عبارتست از
اسمای ذات و اسماء صفات و اسماء افعالند و مسایل او عبارتست از انچه
بدو مبین میشود حقایق متعلقات این اسما ثلثه و مرجع این همه بدو
چیزاست و هما معرفة ارتباط العالم بالحق و الحق بالعالم و ما یمکن معرفته
من المجموع و ما یتعذر و لو بداست مرکبی دانکه طالب این مبادی و مسایل
باشند مسلم داشتن از طایفه اهل الله که عارفان علم الهی اند تا وقتی که وجه
حقیقت این علم الهی بر ایشان متبین گردد یا بدلیل عقلی اگر چنانکه حال و
وقت و مقام آن عارف و مخبر اقتضای آن کند و اثبات آن بدلیل عقلی از روی
مثانی گردد و با سامع که طالبست بصحت آن متحقق گردد و وجه حقیقت این

بامرکه در نفس خود بیابد لزوم کردد بی انکه اورا افتقاری باشد بسبب عارضی
من الوقیسة والمقدمات و نحوها همچنانکه شیخ کامل و مکمل نجم الدین کبری
در هواتف اسامی فخر الدین رازی رضی الله عنهما که برسیده است وکفت بم عرفت
ربک فرمود که بواردی که بر دل من ترد علی القلوب فتمحق التفوس عن تمذیبها پس این
مقدمات معلوم شود که علم الهی اشرف و اعز جمیع علومست لشرف موضوعه
وعزت مبادیه و مسایله و علم و حکمت و کلام اکرچه موضوع ایشان موضوع
این علمست لیکن دران دو علم از کیفیت وصول العبد الی ربه و القرب منه الذی
هو المقصد الاعلی و مطلب الاسنی من تحصیل العلوم والاعمال والطاعات والعبادات
بحث نمی کند پس این علم انفع و ارفع بل صفاوة و نقاوة جمیع علوم باشد فلو مطمع
للنجاة الی بحصوله و اقتنایه و لوفوز فی الدرجات الزبوصوله و اجتنایه
لمحه دوم در بیان وجود حق سبحانه و لوازم آن بیاید دانستکه حق سبحانه
و تعالی در مذهب محققانه متصوفه عبارت از وجود محض است و وحدت او
وحدتیست حقیقی نه وحدتی که در مقابله کثرت باشد و وجود در حق او سبحانه
عین ذات اوست و در ماعدای او امر زاید بالنسبة الیها بر حقیقت ایشان
و حقیقت هر موجودی عبارتست از نسبت تعینی او در علم حق سبحانه انچه
و آن حقیقت را در اصطلاح محققان عینی ثابته می کویند و در اصطلاح حکما
ماهیت می کویند و در اصطلاح متکلمان معلوم و معدوم و در اصطلاح معتزله
شیء ثابت می کویند و حق سبحانه ازان حیثیت که واحداست صادر نمیشود
الا واحد زیرا که متحقق است از واحد ازان جهت که واحداست ایجاد و اظهار
کرده چیزی که اکثر از واحد باشد ولکون آن واحد که اول صادر از حق سبحانه صادر
شده است بنزد محققان متصوفه وجود عامست که بر اعیان ممکنات آنچه
بوجود آمده است و خواهد آمدن محاسبق العلم بوجوده فایض شده است
و این وجود مشترکست میان قلم اعلی که اول موجودانست و او را عقل اول
نیز می کویند و میان سایر موجودات اثنانیه همچنانکه فلاسفه می کویند در واقع
بنزد محققان وجودی نیست الا حق سبحانه و عالم را و عالم امر زایداست
بر حقایقی که معلوم الله اند ازلا و منصف بوجود میشوند ثانیا و این حقایق
از حیثیت معلومیت و تعینی صور ایشانه در علم حق سبحانه مسمیات که مجعول
باشند لاستحاله قیام الحوادث بذات الحق سبحانه و لاستحاله ان یکون الحق سبحانه

ظرفاً لسواه او مظروفاً و این جا سکته حقایق نزد محققان اهل کشف و نظر نیز موصوف بجعل جاعل نیستند از آنکه المجعول لهو الموجود فما لم یوجد لم یکن مجعولاً و لو کان کذلک لکان للعلم القدیم فی تعیین معلوماته فیه او لاثر مع انها غیر خارجه عما تعلق العالم بها فانها معدومة لانفسها بنفسها لا تتصف بالوجود او لها فی نفس العالم بها فلو قیل بجعلها لزم مساوقتها للعالم بها فی الوجود او ان یکون العالم بها محلاً للقبول او ترمس نفسه فی نفسه و ظرفاً لغیره کما مر و کل ذلک باطل لانه قادح فی صرافه وحدته سبحانه اذ لا وفاض بان الوجود المفاض عرض او شیء موجوده لا معدومة و کل ذلک محال مر هیت انه تحصیل للحاصل پس ثابت شد که حقایق مجعول نیستند و در واقع وجود و وجود نیست بلکه وجود واحد است و این وجود در میان موجودات مشترکست و مستفاد از هو سبحانه است و این وجود واحد که بر ممکنات مخلوقه عارض شده است فی الحقیقه مغایر نیست و وجود حق باطن واکه مجرد از اعیان و مظاهر است الوجوب و اعتبارات کالظهور و التعین و التعدد لحاصل بالاقتران فی قبول الحکم الوشتراک و نحو ذلک من التعوت التی تلحقه بواسطة التعلق بالمظاهر

لمحهٔ سیوم در بیان غیب هویت و احدیت و واحدیت بباید دانست که غیب هویت حق سبحانه اشارتست باطلاق او باعتبار لا تعینی و حق سبحانه از هیث اطلاقش لا یصح ان یحکم علیه بحکم او یعرف بوصف او یضاف الیه نسبة ما من وحدة او وجوب وجود او مبدئیة او افتقار ایجاد بوصف او صدور اثر او تعلق علم منه بنفسه او بغیره زیرا که این همه مقتضی تعین و تقیدست و شک نیست در آنکه تعقل هر تعین مسبوق بلا تعین ست و این همه که ذکر رفت منافی اطلاقست بلکه مشروط در تعقل اطلاق حق سبحانه است که تعقل آن بمعنی وصف سلبی کنند نه بمعنی آنکه در مقابله تقید اطلاق باشد بلکه از وحدت و کثرت معلوم متعین اطلاقست و از حصر نیز در اطلاق و تقید و در جمیع بین کل ذلک لتنزه عنه فیصح فی حقه ذلک الحال لتنزیه عما الجمع پس نسبت این همه مذکورات بدو و سلب ایشان از وی برابرست لیس احد الامرین اولی من الاخر و تعین حق بواحدیت حقیقتی که ماحی جمیع اعتبارات و اسما و صفات و نسب و اضافاتست تالی لا تعین و اطلاق

هو است

هو است سبحانه و این واحدیت حقیقی عبارتست از تعقل حق و ادراک او موجوداً خودرا و این تعقل و ادراک تعینی اگرچه تالی اطلاق مشارالیه است اما بنسبت با تعین هو سبحانه در تعقل هر متعقلی و در تعین هر تجلی مطلقست و این تعین که اوسع تعیناتست مشهود کمال نخواهد بود فقط و تجلی و تالی عبارت از این تعینست و این مرتبه را احدیت میگویند و تالی واحدیت مذکوره تعقل حقست بآن اعتبار که او خودرا بخود در خود میداند و این مرتبه را نسبت علمیه میگویند و این اعتبار از آن جهت تالی اعتبار تقدست که اعتبار سابق مقید بتعقل و احدیت نخواهد بود زیرا که حاصل از آن اعتبار در تعقل حق نفس متعین نیست لیکن تعین فعلی نه فرض عقلی و حاصل اعتبار دوم که علم حقست مر خودرا بخود در خود افادهٔ فتح اعتبارات فا النسبة العلمیة مقام واحدیة التالیة للاحدیت المذکورة التی تلی الاطلاق المجهول الغیر متعین و این نسبت علمیه را تعینی است که جامع جمیع تعیناتست و از هیثت این نسبت علمیه مبدائیت و واجبیت و موجودیت و فیاضیت و مؤثریت را بر حق سبحانه اطلاق می کنند فا التوحید للوجود و التمییز للعلم من هیث الوحدانیت لوجوه هیث الاحدیت النافیة باتحاد العلم و المعلوم و الاطلاق للذات بس از این مقدمات معلوم شد که محض ذات اطلاقست که ذهن و همی کما سبقت الاشارة الیه و احدیت حق را نفس تعینست فقط باعتبار المسقط للاعتبارات کلها و وحدانیت حق سبحانه را باعتبار دوم از هیثت نسبت علمیه ثابت میشود کما مر

لمحهٔ چهارم در بیان مراتب الهیه و کونیه و در تحقیق آنکه نزول تجلی الهی و مراتب مذکوره بین الاجمال و التفصیل است بباید دانست تعین اول را که عبارت از احدیت نسبت جمع و اجمالست چنانکه دانستی و این جمع و اجمال را تفریق و تفصیل نسبی است که اورا تعین تالی و مرتبه واحدیت نیز می گویند و المکنة النسبة الظاهر باسماء الالهیة فی هذه المرتبة و این تفرقه و تفصیل را جمع و اجمالیست که اورا قلم اعلی گویند و این جمع و اجمال را تفرقه و تفصیلست که اورا لوح محفوظ خوانند بما اشتمل علیه

من الارواح والملائكة والروحانيات واين تفرقه وتفصيل را جمع واجمالست
واين عين هباست واين جمع واجمال را تفرقه وتفصيل است كه عبارت از عرش
وكرسى وجميع صور مثاليه است واين تفرقه وتفصيل را جمع واجمالست كه اورا
عنصر اعظم خوانند وتفريغ وتفصيل اوركان اربعه وسموات سبع وموالدات
ثلثه است واين تفرقه وتفصيل را جمع حقيقى غائيست كه آن صورت آدم است
عليه السلام وتفرقه وتفصيل او من حيث كليات ماكان معناه وصورة جامعه اما كه انما
كان حقايق الخلق والكمل وصورة جميعه الجمع واحديت جمع تفرقهم الكلية وجمله
تفصيلهم الحقيقى تابعهم ومتبوعهم انما كان الصورة المحمدية الزكية ومعناه و
حقيقته الجمعية وتفرقه وتفصيل اين احديت جميعت حقايق كمل وخلفا واقطاب
وابدالست وماكان داخل حيطه كل واحد منهم من هذا الامة المحمدية والله اعلم

تنبيه بايد دانستكه هر كجاكه در اين كتاب شيخ اكبر كفته مشود مراد شيخ
ناصر الدين وقطب دوزكار عالم الواصل الموصل والعارف الكامل المكمل الفرد
الراسخ والطود الشامخ وجامع الجوامع وبرزخ البرازخ صاحب الجمع والفصل
ومحتد الاماثل والعصر غوث الاسلام والمسلمين ابو الاولاد والملهمين امام
الورثة المحمدين محى الحق والدين ابو عبد الله محمد بن على بن محمد العربى الطائى
الحاتمى الاندلسى است ومراد از شيخ كبير شيخ معظم وامام مفخم سلطان المحققين
كهف العارفين الواصلين ذخر العالمين بالله فى العالمين مكمل الافراد والنذد
من الاولاد الملهمين الشيخ صدر الحق والدين محمد بن اسحاق ابن محمد بن يوسف
القونوى رضى الله عنهما ومراد از شيخ مطلق در استشهادات نظم پارسى
شيخ كبير وامام الخطير سلطان المدققين برهان المحققين الداخل فى زمرة
اساطير الواجدين الواصل الذى انحى افئ عليين سلطان الاولياء والاقطاب
والمرشد الى طريق الحمد والصواب عالم ربانى عارف صمدانى شيخ اوحد الدين
حامد الكرمانيست رحمة الله عليه ومراد از خواجه ومولانا وحكيم طايران
زرده فلك وسايران زمرة ملائك محفوظان كرشمة الهى ومخصوصان مراحم
نامتناهى شيخ سرمد ان وقت وحال شهسواران ميدان قال شهباز ان آشيانه

لى مع الله

لى مع الله عنقايان قاف لبس فى جبتى سوى الله چست دوان عرصه جستجوى
وكوى ربايان كوى كفتكوى ستاهان بحار عرفان ستاهان بوادى وجدان
خواجه فريد الدين محمد العطار النشابورى ومولانا جلال الدين الملة والدين
محمد بن الحسين الرومى وحكيم الهى مجد الدين بن آدم السنايى الغزنوى
رحمة الله عليهم اند تا معلوم مطالعه كنند كاه باشد والا آوان شروع
فى المقصود بعون الله الملك المعبود **قوله** الحمد لله الذى تو توجه حبيبه
بتجليات الجمال حمد ودر عرف بتفضيه تعريف محمود است بنعوت كمال وذكر
او مر مخاطب را بانكه محمود بسر آنست از فضايل ومحاسن خصال همانكه
چون كوئى زيد عالم وحكيم وعادل وكريم توصيف كرده باشى او را بنزد مخاطب
بعلم وحكمت وعدل وكرم وحمد او لازم بود وقسم منقسم ميشود ازبراى انكه حامد
يا حق باشد ياخلق وهريكى ازين دو قسم ثانيا بدو قسم منقسم ميشود زيراكه محمود
نيز يا حق باشد ياخلق پس حمد بر چهار قسم باشد ومثال هريكى را در شرح فصوص
الحكم شيخ المؤيد ذكر كرده است از انجا طلب بايد داشت و الله كه متصوفه او
بجلاله را بتعبير ميكنند بلفظ ما لذكره اسم است جامع كلى مر ذات حق تعالى را واين اسم را
بعضى از علما كفته اند كه عربيست وبعد اتفاق هذا البعض على العربية وبعضى كفته اند كه
ابن اسم عملست وبعضى كفته اند كه منتقلست ودليل طرفين در شرح مذكور مطورست
وشيخ كبير در تفسير فاتحه كفته است كه لا يصح ان يكون للحق اسم علم بدل على ذاته
مطابقة بحيث لا يفهم منه معنى آخر وبيت آنرا ابيان ذوق ونظر واصطلاح تفوى
بيان كرده است فليطلب منه ومراد از وجه حقيقت وحقيقت هر موجودى عبارة
از عين ثابته اوست همانكه در مقدمه كذشت ومراد از حبيب محمد مصطفى است
وحبيب فعيل است بمعنى مفعول يعنى نور حقيقت محبوبه بدانكه اهل الله كه اهل كمال اند
بر دو قسم منقسمند قسمى محبوب باند وقسمى محبانند آنانكه محبوب باند جذبه ايشانرا
بر سلوك مقدم است ودين مقام را قرب فرايض ميكويند چه بندهٔ متجلى له در ين مقام
آلت ادراك حق متجلى مى باشد از مقام سمع الله لمن حمده وان الله لينطق على لسانه
عمر و وانانكه محبانند سلوك ايشان بر جذبه مقدم افتاده است واين مقام

قرب نوافل میکویند چه حق متجلی درین مرتبه الت ادراک بنده متجلی له می باشد
از مقام کنت سمعه و بصره و مقام محبوبی باری مقام محبی است چه در مقام اول
یکون العبد بحسب الحق والثانی یکون له چه سمع حق و بصر حق بحسب ذات او باشد
و در مقام دوم یکون الحق بحسب العبد لوت کینونة المطلق فی المقید انما یکون
بحسبه کالعلم فی الجاهل هادیاً و الحیوان فی الانسان انساناً و اللون
فی الاسود سواداً چنانکه شیخ اکبر در مفتاح الغیب فرموده است کینونة کل شیء
فی شیء بحسب المحل و سوای کان المحل معنویاً او صوریاً و لهذا وصفت المعلومات
الممکنة من حیث ثبوت نفیتیاتها فی العلم الحق وارتسامها فیه بالقدم کما ان
متعینین فی علم الحق من وجه الاخر لا یحاوره حکم الحدوث لزوم وجود العالم و علوم
اهله هادیاً و منفعلاً بخلاف وجود الحق و علمه فاعلم ذلک ترشد انه شاء الله
و مراد بتجلی انکشاف شمس حقیقت حق است نه انکه حق تعالی متلون شود بلون
تعالی الله عن ذلک علواً کبیراً و بتجلی نیز بر دو نوعست تجلی جمالی و جلالیست تجلی
جلالی و علی متن انکه اکر ذات قدیم بصفات جلالی تجلی کند از عظمت و کبریا و
قهر و جبروت خضوع و خشوع نبود که اذا تجلی الله لشیء خشع له و بتجلی جمالی و
علی متن آنکه اکر ذات قدیم بصفات جمالی تجلی کند از رافت و رحمت و لطف و
کرامت و سرور و انس بود معنی ابن سخن نه آنستکه ذات باری تعالی و تقدس
متبدل و متحول موصوف بود تاکاهی بصفت جلالی ظاهر شود و کاهی بصفت جمال و لکه
بر مقتضای مشیت و اختلاف استعدادات و قوابلی کاهی صفت جلال ظاهر بود
و صفت جمال باطن و کاهی بالعکس و چون صفت قهری در تحت جلال و صفت لطفی
در تحت جمال داخلست اضلال اثر جلالیست و هدایت اثر جمال و حضرت رسالت
پناه مظهر تام صفت هدایتست و ابلیس لعین مظهر تام صفات ضلالست چنانکه
حسین ابن منصور الحلاج در بعض از رسائل خود بدین معنی اشارت کرده است و کفته
ما صحت الفتوة الا لابی حمد و ابلیس لاجیم مصنف کفت نور وجه حبیبه بتجلیات الجمال

قوله فتلألأ لوامع نوره ای فتشعشع وجه محمد صلی الله علیه جهة النور یعنی آثار آن
تجلی جمال در آیینهٔ حقیقت محمدی ظاهر شد **انتباه** باید دانستکه مراد از تنویر وجه محمد
عبارة از حقیقت اوست آنستکه حق سبحانه نور وجود عالم را بحقیقت محمدی مقترن

کردانید

کردانید و در عرف محققان فارق عبارت از اقتران وجود است بحقیقی از حقایق کونیه
پس مراد از تنویر حقیقت او بتجلیات جمال افزودن او و مظهر تام هدایت خود بر عالمیان
کردنست پس بر کافهٔ امم عموماً و بر امة محمد خصوصاً واجبیت در مقابلهٔ این
نعمة عظما و موهبت کبری حمد حق سبحانه را بتقدیم رسانیدن فکیف که وجود همه موجودات
بر مقتضای لولاک لما خلقت الکون تابع وجود اوست لاجرم مصنف کفت الحمد لله الذی
نور وجه حبیبه بتجلیات الجمال الی آخره **قوله** و ابصر فیه غایات الکمال یعنی حق سبحانه
در حقیقت محمدی بعد ازانکه بوجود مقترن شد نهایات کمال ذاتی و اسمائی خود را
عملی التفصیل مشاهده کرد بباید دانست که کمال الهی بر دو نوع است ذاتی و اسمائی
اما کمال ذاتی عبارت ازانکه حق سبحانه ذات خود را در خود علی سبیل الاجمال
مشاهده کرد بشاهد علمی فاما کمال اسمائی آنستکه حق سبحانه خواستکه خود را و
اسما و صفات خود را در مظهر تام المواة کامل المواة مشاهدهٔ عینی کند
پس حقیقت محمدیرا ایجاد کرد و در آیینه حقیقت او مشاهدهٔ ذات خود و اسما و
صفات خود کرد **قوله** ففاح به سرورا یعنی چون در آیینهٔ حقیقت محمدی مشاهدهٔ
جمال باکمال خود کرد فرحی از روی سرور بسبب ظهور محمد علیه السلام حاصل شد
یعنی راضی کشت بر مثال صاحب جمالی که حسن خود را در آیینه مشاهدهٔ عینی کند **لجه**
فرح و سرور حاصل نمیشود که جمال خود را در آیینه مشاهدهٔ عینی کند **لجه**
در بیان وجه صحت اطلاق صفات بشری بر حق سبحانه و تعالی بدانکه هر صفتی را
از صفات بشری مبدأیست و منتهایی مثلا غضب را که از صفات بشریست
مبدأ او غلیان دم قلب است و منتهای او ارادت انتقامست از مغضوب
علیه و چون غضب بر حق سبحانه اطلاق کنند مراد منتهای اوست که ارادة
انتقامست همچنین فرح و سرور را نیز مبدأیست که آن عبارت از اهتزاز
در نفس بشری از ادراک امری مستحسن ظاهر شود و منتهایی که ان عبارت
از رضاست و چون فرح و سرور را بر حق سبحانه اطلاق کنند مراد منتهای
اوست که رضاست **قوله** و صدره علی بدیه و صفی و آدم لم یکن شیئا مذکورا
یعنی چون وجود را بر حقیقت محمدی مقترن کردانید پس او را تصدیر کرد

برید قدرت خود صدره در پیش نشاند اورا وصافاه دوستی با او یعنی پیشوای جمیع
مخلوقات کرد چنانکه حکیم گوید بیت پیش وجود همه آیند کان اورا دوست ویژه کرد ایزد
یعنی محبوب خاص خود ساخت وحال انکه آدم هنوز از کتم عدم بفضای صحرای وجود
ننهاده بود کما قال النبی علیه السلام کنت نبیاً وآدم بین الماء والطین ای بین العلم
والعین قال الشیخ اکبر فی الفصوص فانه علیه السلام بحقیقة موجود وغیره من الانبیا
ماکان نبیاً الا حین بعث سؤال اگر گویند که حقایق انبیا نیز علیهم السلام بحسب استعداد
خود سان طالب ظهور نبوت خود ساں بودند جواب گوییم که اگرچه اینچنین بودند لکوکبه
یا وجود نور حقیقت محمدی ظهوری نداشتند کما اختفاء الکواکب وانوارها عند طلوع
الشمس ونورها اما وجود در مقام طبیعت جسمی وظلمت لیالی عنصری تحققه
یافتند بانوار خود که مختفی بودند کما ظهور الکواکب فی لیلة المظلمة ظاهر شدند
قوله ولا القلم کاتباً ولا اللوح مسطوراً یعنی هنوز نه قلم بود تا کتابت تواند
شد ونه لوح بود تا تواند مسطور گشت واین ترکیب از قبیل لا ترمی ولکن الله رمی
بنجهاست بباید دانستکه حق سبحانه چون خواست ایجاد موجودات کند اول
ماهیتی که بوجود مقترن گردانید قلم اعلی بود که اورا عقل کل وروح
محمدی نیز می خوانند سؤال اگر گویند که اول اسم فرد سابقست اطلاق
اول بر سه چیز چون راست می آید جواب گوییم که اطلاق اسم اول بر سه
باعتبار است باعتبار آنکه اول موجودی موجود خود را متعقل کرد
اوست که عقل کل نام دارد وباعتبار انکه چون اول آن حقیقت بوجود
آمد حق سبحانه فرمود اکتب علی مخلوقی قلم اعلی می گویند وباعتبار انکه
مدبر بدن حضرت رسالت علیه السلام همان حقیقت است بنفسها و
روح محمدی می گویند ودر مرتبهٔ دوم حقیقتی دیگر متعین شد که اورا نفس کل
ولوح المحفوظ میخوانند وارواح سایر مخلوقات دران مرتبه متعین شدند
سؤال اگر گویند که مصنف گفته است قصده ومصافاه محمد را پیشوای
جمیع مخلوقات کرد ودوست خالص خود ساخت وتو گفتی که مراد از قلم
محمدیست پس ولا القلم کاتباً چون راست می آید جواب گوییم که از تقریرات

سابق

سابق معلوم شد که مراد از تنویر وجه حبیب اقتران وجود ست بر حقیقت
محمدی وشکی نیست که حقیقت محمدی بر روح او مرتبه و زمان تقدم دارد
قوله فهو مخزن کنوز الوجود یعنی پس حقیقت محمدی خزینهٔ گنج وجود موجودات
چراکه حقیقت او حقیقة الحقایق است که اورا برزخیت کبری نیز می خوانند
وانتشای جمیع حقایق کونی از حقیقت اوست واتصاف جمیع حقایق بوجود
بحکم لولاک لما خلقت الکون تابع اتصاف حقیقت اوست بوجود پس حقیقت
او مخزن کنوز الوجود باشد قوله ومفتاح خزائن الجود یعنی وجود محمدی
کلید خزینهای جودست ومراد از خزائن جود حقایق غیبیهٔ اسمائیه
الهیهٔ وجوبیه است نه حقایق کونیهٔ امکانیه چه اصل همه حقایق فعالیه
مؤثره اند نه حقایق منفعلیهٔ متاثره واز اینجاست که محققان میگویند که
هر اسم الهی مقتضای استعدادی خاص است پس آن اسم خزانه کمالی باشد که
آن استعداد مقتضی آنست در حضرت واحدیت که اعیان ثابته دران
حضرت ظهور علمی دارند وبعد ازان در وجود بر وفق علم مفصل متبرز پس
این حقایق اسما خزائن جود وکرم باشند وجود حضرت محمدی قطب حقیقة
وصاحب اسم اعظم است که شامل حقایق جمیع اسماست لهذا جمیع مفاتیح خزائن
باشد لمحه در تعریف جود وتردد فان آن بباید دانستکه جود وصفی
ذاتیست مر جواد را که عطای آن جواد نه باعتبار استحقاق قابل ونه از سؤال
سائل باشد وهبه آنستکه برای عوضی ویا از بهر غرضی باشد وسماحت
آنستکه از طیب نفس وطلاقت وجه باشد وسخاوت آنستکه از برای مصلحتی
یا از برای رعایت حالتی باشد قوله وقبلة الواجد والموجود بدانکه ولکل
وجهة هو موتیها استناد هر قومی بل هر شخصی بل هر حقیقتی بحضرت اسمی از
اسمای الهی وجودیست که تربیت ومدد جز از حیثیت آن اسم بوی نرسد
ومرجعش عاقبة الامر بحضرت همان اسم خواهد بود پس قبلهٔ او در هر جهة توجه
بحق کند از صلوة ودعا ونحوها حضرت همان اسم می باشد ولهذا روایت
در قرآن وحدیث منسوب باسم رب آمداست قال الله تعالی وجوه یومئذ

ناضرة الى ربها ناظرة ومن كان يرجو لقاء ربه ورب ارنى انظر اليك
وكلوا انهم عن ربهم يومئذ لمحجوبون وقال النبى عليه السلام انكم سترون ربكم
وقبله آن اسم و منشاء آن حضرت احديت جميع است كه حقيقت محمدى مظهر
آنست پس او هم قبله جميع واجد و موجود بلكه جميع موجودات حقيقت او
باشند قوله وصاحب لواء الحمد والمقام المحمود لوا علم را گويند وعادت
آنستكه لوا در دست امير جيش مى باشد ومراد از صاحب لواء حمد انفراد
حضرت محمديست بحمد حق سبحانه وشهرت او بر سر خلايق چه عرب لوا را در موضع
شهرت وضع مى كنند ودر روز قيامت هر متبوعى لوائى خواهد بود تا به
سبب آن لوا معلوم شود كه آن متبوع فوق خواست باسوء باطل وهيچ مقامى
وفيعتر از مقام حمد نيست وچون محمد عليه السلام حامد ترين جميع خلايق است
هم در دار دنيا وهم در سراى اخرا او هم اسم او از حمد مشتق شد ولواء حمد
او را خواهند داد تا اولين وآخرين بروز محشر در تحت لواء او باشند
كما قال النبى عليه السلام آدم ومن دونه تحت لوائى ولا فخر وازينكه ابتداء
كتاب او بالحمد شد ومقام او مقام محمود خواهد بود كه براى او موعود شده
لقوله تعالى عسى ان يبعثك ربك مقاما محمودا ودر ان روز از زبان
او ومحامدى خواهد آمد كه بيشتر ازان نه از زبان او ونه از زبان ديگرى
غير او شنيده باشد كما ورد فى اثناى حديث طويل فاستاذن على ربى فيأذن
لى ويلهمنى محامد احمده فيها الان بحضرتى الآن فاحمد بتلك المحامد و
ازينكه در تورات نعت امت او حمادون آمده است ومراد از مقام
محمود مقام شفاعت است كما قال عليه السلام فى تفسير قوله تعالى عسى ان يبعثك
ربك مقاما محمودا هو المقام الذى اشفع فيه لامتى وامام در تفسير كبير او ورده است
محمود كسى را مى گويند كه حامد آن حمد او مى گويد وحمد در مقابله انعام مى باشد
پس مقام محمود وقتى مقام محمود باشد كه حضرت رسالت پناه عليه السلام بدان مقام
برتوى انعام كنند تا آن قوم در مقابله آن انعام حمد او گويند وآن انعام
جايز نيستكه بتبليغ احكام دين باشد ازبراى انكه انعام در دنيا حاصل بود
وقوله تعالى عسى ان يبعثك ربك مقاما محمودا منقطع است وتطمع او در چيزى

كه حاصل

كه حاصل باشد نشد او در حال ممالست پس واجبست كه آن انعامى كه حضرت
رسالت بسبب آن محمود خواهد شد در آخرت ما مردم واصل شود ونيست
آن انعام الا شفاعت او عند الله سبحانه مر امتان خود را پس اين مقدمات
دلالت ميكند كه مراد از مقام محمود كه در آيت واردست مقام شفاعت باشد
قوله الذى لسان مرتبته يقول انى وان كنت ابن آدم صورتا فلى فيه معنا
شاهد بابوتى يعنى هر اگرچه از روى صورت فرزند آخر آدم بود ليكن در من
معنى هست وآن معنى حقيقت حقيقى است كه گواه منست بر پدرى من مر آدم را
يعنى اگرچه تعين اين صورت منازع عنصرى مرا اصل وپدر آدمست فاما از جهة
پدر واصل او يم يكى انكه حقيقت من حقيقة الحقايق است كه آن عبارت از
برزخيت كبراى است كه ميان احديت وواحديت ثابتست وحقيقت آدم وسائر
حقايق انسانى منشاء واصل آن حقيقة الحقايق است ومعنى دوم كه گواهست بر
پدرى من آدم را آنستكه روح ونفس ناطقه ومدبر صورت آدم وغيره
من الحقايق الانسانية نفس كلست ومدبر اين صورت اجمالى بحضرتى من روح
اعظم وقلم اعلى است كما قال والذى نفس محمد بيده وما فى بداكتاب الخالق غير
القلم وروح اعظم كه عبارت از عقل كلست اصل ومنشاء وجود نفس كلست
كه عبارت از لوح محفوظست لاجرم از جهت اين معنى ديگر كه مناسبست از روى
معنى من پدر آدم اگرچه از روى صورت او پدر منست قوله كفتا بصورت
ازجه ز اولاد آدم از روى همرتبه بهم حال بر نرم معنى اين بيت از تقرير بيت عربى
كه نوشت ومعلوم كشت كويا خود ترجمه آن بيتست قوله چون بنكرم در آينه عكس
جمال خويش كردد جهان بحقيقت مصور مقصود ازين بيت در لمعة ششم
معلوم خواهد شد ازينجا طلب بايد داشت قوله خود شد اسمان ظهورم عجب
مدار ذرات كائنات اكر كشت مظهرم معنى اين بيت معنى آن حديثست كه اول
ما خلق الله نورى ومراد از ذرات كائنات ماهيات موجودات ممكنة اند كه
انرا محققان اعيان ثابته مى گويند يعنى ماهيات موجودات در ظلمت مرتبه امكانيه
متوارى ومختفى مانده بودند چون نور من بظهور آمد بر مثال ذرات كه از شعاع
آفتاب ظاهر مى شود ماهيات موجودات بظهور آمدند والى هذا المعنى اشار النبى

آبی که زنده کنست از و حضر جاودانه آن آب چیست قطره از حوض کوثرم
وان دم کز و مسیح همی مرده زنده کرد بکنفخه بود از نفس روح پرورم چون
از تقریرات گذشته معلوم شد که حقیقت محمدی اصل جمیع حقایق است روح
او منشاء جمیع ارواحست پس جمیع انبیا که فروع و اجزای او باشند از جمیع
کمالات و معجزات هم فروع کمال معجزه او باشد برای آن آب حیوة حضر رشحه
از حوض کوثر علم او باشد و دم جانبخش عیسی نفخه از نفس روح اعظم او باشد
و مصنف از جمیع معجزات انبیا این دو معجزه را بذکر تخصیص کرده است زیرا که
احتیاج نفوس بشری بآب و نفس از جمیع احتیاجها اشد است **قوله** بحر ظلمت
و بحر بطوبه قدم بهم درمن به بین که مجمع بحرین اکبرم که چون از قواعد
سابقه معلوم شد که حقیقت محمدی حقیقة الحقایق است که نورا بر زخیت کبرای بین
میکوبند و برزخ حاجزی هائل را کویند که در میان دو چیز باشد پس حقیقت
او برزخ باشد درمیان وجوب قدم که تعبیر از او بحر بطون کرده است
و درمیان امکان و حدوث که تعبیر از و بحر ظهور کرده است پس حقیقت او
مجمع بحرین اکبر باشد زیرا برزخیت او اعظم برازخست **قوله** فی بجمله
مظهر همه اسماست ذات من بل اسم اعظم بحقیقت چو بنگرم چون از مقدمات
مقدمه معلوم شد که حضرت محمدی بحکم ان الی ربك المنتهی مظهر اسم الله است
که مرجع منتهاست و الله اسم جامع کلیست مشتمل بر معانی و حقایق سایر
اسما و صفات پس حقیقت محمدی مظهر جمیع اسما و صفات باشد و جهة
اشتقاق اسم از سمو است و سمه علامت را کویند و همچنانکه معانی
علامت اند بر وجود واجب الوجود اعیان هم علامت اند بران و فائده
این معنی آنست که اسم در لغت ما یعرف به الشئ را کویند و معلوم شد که
اشرف اعیان وجود حضرت محمدی است پس دلالت او بر وجود واجب
الوجود اکمل دلالت باشد پس وجود اعظم اسماء الهی باشد و الله الهادی
صلی الله علیه وسلم صلوة در لغت دعاست و در عرف محققان عبارت
از حقیقی اضافیه است که رابطست میان داعی و مدعو پس اگر نسبت

علیه السلام ان الله خلق الخلق فی ظلمة ثم رش علیه من نوره **قوله** ارواح
قدس چیست نمودار معنیم اشباح انس چیست نگهدار یکرم یعنی
چون بحکم اول ما خلق الله روحی روح من اصل و منشاء کل ارواحست
پس جمیع ارواح فروع و اجزای روح من باشد کو یا همه ارواح نسخه
روح منند و چون لولاك لما خلقت الکونه وجود من مراد از ایجاد موجودات
پس جمیع اشباح کو یا الوقت ظهور وجود عنصری من بوده اند پس کو یا
جمیع اشباح حارس و حامی بدن من بوده اند و مصنف این بیت یا کو یا
که از فصین ثانیه فارضیه کرفته است که فبالنفس اشباح الوجود تنعمت
و بالروح ارواح شهود تهنت **قوله** بحر محیط رشحه از فیض فائضم
نور بسیط لمعه از نور اذهرم بحر محیط که پیرامن ربع مسکونه آمده است
اندك قطره ایست از فیض فائض بحر علم محیط من و نور بسیط یعنی نور اقدسیه
منبسط است بر جهان و تربیت و ابقا و نشو نما همکی متعلق باوست تا بی و
درخشندکی او از نور دوش منست و این بیت نیز بعینه ترجمه بیتی ست
از فصین ثانیه مذکور که و من مطلع النور البسیط کلمعة و من شروع
البحر المحیط کقطرة **قوله** از عرش تا به فرش همه ذره ایست نور افتاب
ضمیر منوطم مراد از ضمیر دلست بر سبیل مجاز از قبیل ذکر حال و اراده
محل میکوید که فرمنای فضای دل من بمثابتی استکه نسبت آنچه از فوق العرش
تا تحت الثری است باسعة دل من بمقتضای ما وسعنی ارضی و سمائی ولکن
وسعنی قلب عبدی المؤمن همچو ذره ایست نسبت بافتاب و چون بنا شد که بایزید
بسطامی از سعة دل خود چنین خبر داده است که لو ان العرش و ما حواه ما به
الف الف مرة فی زاویة من زوایای قلب العارف ما احس به و تعریف قلب و بیانه
حقیقت آن در لمعه پنجم خواهد آمد **قوله** روشن شود ز روشنی ذات من همه
کز برده صفات خود از هم فرو درم کوید که نور ذات من برده صفات بشری
محتجب بود از برای آن آثار و هدایت در جمیع نفوس ان فاسریت نکرد که اکر نور
من فی برده صفات نجلی کند آثار ضلوت بکلی از جهان نابود زائل کردد چنانکه مولانا
میکوید به شد ست نور محمد هزار شاخ هزار کرفته هر همه از کنار تا بکنار
اکر هجاب محمد بدرد از یك شاخ هزار راهب و قسیس کند زنار **قوله** آبی که

بارب کنی عبارت از رحمت و لطف و عطفست و اگر نسبت با بنده کنی عبارت
از دعا و خضوع و استکانه نست و جمیع استقاقات او جون وصله و وصله و وصل
و وصل و وصال و وصولت بر معنی ارتباط دلالت میکند و وصله و وصل
و وصال بین الشیئین بر اجتماع دلالت می کند بعد از افتراق و وصله اتصال
عطای مرغوب و مطلوبست از معطی با معطی له و وصولت ایصال حرکت قهریست
مر مستحقان قهر را پس مراد از وصول حق سبحانه بر حضرت محمدی آنست که
او را بحضرت خود رساند و خلیفهٔ خود بر کافهٔ عالمیان سازد و وصلی
یعنی تابع سازد او را مر حق سبحانه مستخلف را در ظهور بمظهریت کامله
در ذات و صفات و اسما و صلهٔ تجلیات اختصاصیهٔ ذاتیه و اسمائیه از
محض عطای خود او را رساند و او را از هول و قوهٔ ذاتی خود وصولت بر اعدا
بخشد و مراد از وصول عبد مر خدا را ایصال حقایق نشات انسانیه کمالیه
کلیهٔ احدیهٔ جمعیه است و ربط آن حقایق بحضرت اسمی که از و ظاهر شده است
و حامل صفت او گشته و آل او عبارت از اقارب اوست که آل امور او و
موارث علمیه و معانیه و حالیه او بایشان نسبت و اما تسلیم بر رسول بعلیه السلام
عبارت از طلب تحیتست استدعای سلامت از خدای تعالی و سلام
از حق سبحانه تجلی مخصوص است از حضرت اسم سلام تا دوان تجلی حقایق بکمالات
بر رسول علیه السلام تسلیم کند و او را از سطوات تجلیات جلالی دایم سالم
دارد و سلام از امت عبارت از تسلیم کلی است و استسلام مر امر را که در شرع
او وارد شده است قال الله تعالی فلا وربک لا یؤمنون حتی یحکموک فیما
شجر بینهم ثم لا یجدوا فی انفسهم حرجا مما قضیت ویسلموا تسلیما **قوله**
اما بعد کلمهٔ چند در بیان مراتب عشق بر سبیل سوانح بزبان وقت املا کرده
می شود تا آینهٔ معشوق نمای هر عاشق باشد مراد از عشق وجود مطلوبست
و از معشوق واجب و از عاشق ممکن است چنانکه بعد ازین در مقدمهٔ بلغات
بیان خواهد شد و مراد از سوانح رسالهٔ ایست بارسی که شیخ احمد غزالی
رحمة الله در بیان عشق و معشوق و عاشق ساخته است **قوله** با انکه وحدت عشق
معشوق و وجود مطلق بر تر از انست که بعقول فهم و بیانیه بیان سرایده

جلوت

جلوت او توان گشت با بدیدهٔ کشف و عیان جمال بی مثال او توان دید
چنانکه در مقدمات کتاب بیان آن مستوفا رفته است **قوله** تعالی العشق
من هم الرجال یعنی چندانست پایهٔ عشق از انکه قصدهای مردانند که
بدانجای تواند رسید باگرد سرا پردهٔ عزت او توان گشت **قوله** و عن
وصف التفرق والوصال و چندانست از انجا بفراق و وصال او را یارای
وصف کردن نتعالیه عن کلا الوصفین **قوله** حتی ما جل شنی عنه خیال
هر گاه که چند باشد چیزی از انکه فوق خیال تواند او را ادراک کردن
یجلی عن الاحاطة والمثال پس بضرورت چند خواهد شد از احاطهٔ
فهم فافهمان وتمثل مشبهان واین هر دو بیت بیان اطلاق و تقیید و جود
مطلق میکند **قوله** به تنوع عرفت محتجبت و بکمال استغنا متفرد اشارت
بدان حدیث قدسی است که الکبریاء ردائی والعظمة ازاری بدانکه محتجب
و محجوب هر دو آن باشد که او را نه بیند لکن خدا را محجوب نشاید گفت زیرا که
محجوب آن باشد که او را نه بیند بدان سبب که ویدار او را حجاب از کمه
باز دارد و محتجب آن باشد که خویشتن را بکس ننماید پس محجوب مقهور
باشد و محتجب قاهر ولکن حجاب او از دو نوع خالی نیست یا از جانب
حق است یا از جانب خلق اما از جانب حق حجاب او شدت نور اوست
و نقاب او غایت ظهور چنانکه مصنف گوید نقاب روی تو هم روی
تست در همه حال نهانی از همه عالم ز بس که پیدایی و اما از جانب بنده
هستی اوست چنانکه شیخ عز الدین کاشی که شارح قصیدهٔ تائیه است
می گوید تا تویی در میانه خالی نیست جهد و حدت از نقاب شکی
جون حجاب خودی بر اندازی عشق و معشوق و عاشق یکی
قوله حجب ذات او صفات اوست و صفاتش مندرج در ذات
اشارتست بان حدیث که ان الله سبعین الف حجاب من نور وظلمة
لو کشفها لاحرقت سبحات وجهه ما انتهی الیه بصره من خلقه قال الشیخ
الکبیر فی انتفاء الحجب النوریة هی الاسما والصفات الوجودیة
الثبوتیة والظلمانیة هی السلبیة فافهم ودر انجه فرموده است وصفاتش
مندرج در ذات اشارتست بدانجه در مذهب محققانه صفاتش عین ذاتست

قوله و عاشق جمال او جلال اوست و جمالش مندرج در جلال اشارتست بدانکه
عاشق باطن او ظاهر اوست و بیان انکه جمال و انسبت بباطن است و جلال را
بظاهر آنستکه شیخ الوکبر رحمة الله در تفسیر خود که مسمی بکتاب الجمع و التفصیل است
آیاترا در سه مرتبه تفسیر و تاویل کرده است اول در مرتبه جلال نسبت بظاهر
و ثانیا در مرتبه جمال و ثالثا در مرتبه کمال پس معلوم میشود که ازین ترتیب که
جلال نسبت بظاهر دارد و جمال نسبت بباطن و کمال بباطن باطن و وجه
دیگر آنکه شیخ ابن الفارض رحمة الله علیه در قصیدهٔ تائیه خود گفته است
• و نعت جلال منك بعذب دونه • عذابی و یحلو عنده لی قتلتی • و سر جمال
عنك محل مرجة • به ظهرت فی العالمین و عثت • و وجه دیگر آنکه خواجه میگوید
• ای ظاهر تو عاشق معشوق باطنت • مطلوب را که دید طلبکار آمده • و در آیه
فرموده است و هو الذی مندرج در جلال هم تنبیه است برین معنی یعنی جمالش مندرج
در جلال چنانکه شاعر گوید • جمالك فی کل الخلائق سایر • و لیس له الا جلالك ساتر •
قوله علی الدوام خود با خود عشق بازد و با غیر خود نپردازد مقرر معنی
سابق است و اشارتست بدانکه لا یحب الله غیر الله قوله و هر لحظه از روی معشوق
پرده برانداز د یعنی هجابی بردارد و تجلی دیگر کند اشارتست بدانکه
تجلیات او مکرر نیست چنانکه بعد ازین در لمعهٔ پنجم معلوم خواهد شد قوله و هر
نفس از راه عاشقی پرده آغاز د یعنی نغمهٔ دیگر بنیاد نهد اشارتست
بدانکه بهر تجلی در متجلی له دردی و شوری دیگر افزاید یعنی هر چند بیش
یافت طلب بیش کردد چنانکه مولانا در مثنوی معنوی گوید • ای برادر
بینهایت درکهاست • هر هوا ایمانی رسی بالله بالله ای است • و هم او گوید در
غزلی • هر چند سوی عالی تو قصد باعلا کن قوله عشق در پرده می نوازد
عاشقی کو که بشنود آواز یعنی وجود مطلوب دائما در تهلیست و از جانب
او بکونه هوا مطلقا بخلی و منعی نیست اما عاشق می باید که دل خود را
از زنك صور کونیه و کدورات احکام امکانیه پاك کرده باشد تا قابل آن
تجلی تواند کشتن چه گفته اند که تخلیه از تحلیه منفك نمی شود همان لحظه که
آیینه صاف کشت فیض از مبدا فیاض علی الدوام است هرکاه که مانع

ذایل شد مترتب می شود قوله هر نفس نغمهٔ دیکر ساز د هر زبان زمزمه کند آغاز
یعنی در تجلیات حق سبحانه تکرار نیست کما قال الشیخ الاکبر فی الفصوص ان الحق
سبحانه ما تجلی فی صورة واحدة لشخص واحد مرتین ولو لشخص ایضا فی صورة
و تحقیق آن معنی در لمعهٔ پنجم خواهد آمد چنانکه پیش ازین گفته شد قوله هم عالم
صدای نغمه اوست که شنید این چنین صدای دراز باید دانستکه صوت
امریست که حادث میشود از تموج جسمی رطب سالی چون آب و هوا میان
دو جسم منضغط متضاد متقاوم و چون آن تموج که موجب شنیدن است
ممتد کردد و چیزی ازا پیش آید چون کوهی و یا دیواری که انرا دفع کند و
بدان سبب تموجی دیکر حادث کردد و اهب کردد که انضغاطی میان آن تموج اول
و میان آن هوا پدید اید که انرا رد کند پس منعطف شود و سبب انضغاط
بار پس آید انرا صدا خوانند و شکل هیات همان شکل هیات اول بود
جهت انکه همان هوای اولست که منعطف شد و اصل این در علم الهی آنستکه
چون بحکم انما قولنا لشیء اذا اردناه ان نقول له کن فیکون قول الهی که
اثر نفس وجودی رحمانی اوست در وقت ایجاد بحقیقی از حقایق ممکنات محدد
بواسطهٔ صدوری از حکم عدم حقیقی که فی احد طرفی تلك الحقیقة ثابت است
و آن طرف استحالهٔ اوست زیرا هر ممکنی در میان وجوب متوسط است
و استحالهٔ آن نفس وجود رحمانی نفوذ نمی کند زیرا هم همان قول بعینه حضرت
وجود که آن نفس ازوی صادر شده است رجوع میکند در حال یعنی
مرین حضرت وجود را در خودش از خودش حاصل می آید محل ظهور آن یعنی
و حکم اثر وی آن حقیقت مذکوره میشود و حینئذ آن حقیقت ممکنه موجود
می کردد یعنی میکوید که هر ممکنات محل صدای نغمهٔ قول کن است که اندازی
دارد چنانکه در اول این بحث معلوم و محقق شد قوله راز او از جهانیان
برون افتاد خود صدائی کاه دارد راز اشارتست بدان حدیث قدسی که
کنت کنزا مخفیا فاحببت ان اعرف فخلقت الخلق لاعرف یعنی سر ربوبیت
و خالقیت او سبحانه که نسبتی است از نسبت الهی از جهان و اهل او که
مربوب و مخلوق اوست آشکارا شد چه امکانیه ممکنه که بین الوجوب و
استحاله است اثر قول کن را نکاه نداشت و رد کرد زیرا جزم آن ماهیة

ابروها **قوله** وانی چه حدیث میکند در گوشم یعنی در گوش قالب و قلب صد
بزبان حال و مقالت قال و بیان غمز و اشارت می گوید که **قوله**
عشقم که درد و گون مکانم بدید نیست • عنقای مغربم که نشانم بدید نیست •
عنقای مغرب سیمرغست ناظم بتر جمانی وجود مطلق می گوید از آن حیثیت که
مطلق بی شرط شیئ و از تعین منزهست کما تقرر فی هذه المقدمات مکان
و نشانم بدید نیست و چون سیمرغ را در عرف مکانی معین شده است و آن
کوه قافست در نفی مکانه ازوی بسیمرغ تشبیه نکرد و چون از سیمرغ
بغیر از نام هیچ افزیده نشانی نمی دهد در سلب نشانه تشبیه بسیمرغ الهی
کرده است ناسخ این نسخهٔ زیبا یعنی رعنای بی نوا بوادی ذات الهی
درین مقام جنبیده خواهد گفت که از مقتضای ذات تعریف جنبش و اجب الوجود
در مرتبهٔ قدست که از شرف احدیت زاده عنقای مغربست یعنی سر ق حقیقت
محمدیست **قوله** ز ابرو و غمزه هر دو جهان صید کرده ام • منکر بدانکه تیر و کمانم
بدید نیست ابرو و غمزه اطلاق کرده است و مراد ازان مظاهر مجاز اشارت
و رمز است یعنی باشارت و رمز دلهای عاشقانه جمال باکمال خود را
در دام عبودیت در آورده ام منکر بدانکه آلت صید از تیر و کمان و میان
نیست و درین بیت لف و نشر غیر مرتب است **قوله** چون آفتاب در رخ
هر ذره ظاهرم • از غایت ظهور عیانم بدید نیست یعنی وجود غامستکه
بماهیات ممکنه مقترن شده است و آن ماهیات بسبب اقتران وجود
بظهور آمده است و غایت ظهور او حجاب او و شدت نور او نقاب او
گشته چنانکه معلوم شد **قوله** گویم بهر زبان و بهر گوش بشنوم دین طرفه
ترکه گوش و زبانم بدید نیست • این بیت اشارتست به نفی جارحه از ذات
او سبحانه خلافا للمجسمه و بیان معنی این بیت موقوفست بر آنکه
بعضی از محققان گفته اند که حق سبحانه را علم بجز بثبات بواسطهٔ آلت
ادراک بنده متعلق میشود و خود این معنا از نصی معلوم میشود که
شیخ اکبر در فصوص آورده است کل ظاهر فی مظهر فانه یفنا بر المظهر

ابروها

ممکنه از اقتران وجود بدو مخلوق گشت و سبب ظهور خالقیت خالق شد
قوله سر او از زبان هر ذره خود میشنوکه من نیم غماز اشارت بدان آیهٔ
وان من شیئ الا یسبح بحمده محققان میگویند که بمکالم این آیه همه موجودات را
حیوانی است چه تسبیح گفتن مشوق حیوانست شیخ ابو مدین که قطب عصر
خویش بوده است و فرموده است که سر الحیوة سری فی الموجودات فبه تحدث
الجمادات و حیثیت الحیوانات و مؤید این قول است حنین حنانه که از فراق
رسول علیه السلام می نالید چنانکه قصهٔ آن در کتب احادیث مسطورست و نیز
سنگی که موسی علیه السلام در وقت انکه آن سنگ جامهٔ اورا در حالت غسل او
در آب برداشت و می برد بعصای خود زد و ثوبی حجر ثوبی حجر می گفت
و این قصه هم در کتب احادیث مشهورست و آنچه شیخ اکبر در فتوحات آورده است
که موجودات همه در تسبیح اند در تسبیح انسان خرق عادت نیست بلکه خرق عادت
در نشنیدنه آن تسبیح است هم مؤید این معنی است که سر او بحکم آن که گفته است
علی فضلت الرجال شاهدات بان الله لیس له شریک و نیز گفته اند ففی کل
شیئ له آیة تدل علی انه واحد یعنی از زبان هر ذره از ذرات موجودات بشنوکه
چه گوید بر وجود و حدت شاهد و دلیل اند لیکن بقدر حیوة هر مرتبه بحسب
مرتبهٔ آن باشد و تعریف عرفی او تابع و مناسب آن مرتبه است و این معنی
مبتنی بر آن اصل است که شیخ اکبر در فصوص آورده است کینونة کل شیئ فی شیئ
انما هو بحسب المحل الذی اقتضی **قوله** هر دمان از هر زبان راز خود با سمع خود
گوید و بهر گوش سخن خود از زبان خود شنود و هر لحظه بهر دیده حسن
خود را بر نظر خود عرضه کند یعنی هان هان جوینده بر تو وجود مطلق است که
اورا وجود عام میگویند در مراتب کونیه ساری شده است و در مرتبهٔ متکلم
و در مرتبهٔ سامع و در مرتبهٔ ناظر و در مرتبهٔ منظور گشته گاهی که متکلم باشد
و کلام خود را با سامعه خود شنود و گاهی که سامع گردد و کلام خود را
از متکلمی بشنود و گاهی ناظر جمال باکمال خود باشد و گاهی منظور شاهد وجود
باشد وصف او از مو بشنوکه ؎ بحدثنی فی صامت ثم ناطق بنعمة محبوبه
تم کل الحواجب یعنی سخن می گوید با من گاهی در حالت صمت بزبان حال
و گاهی در حالت نطق بزبان قال و گاهی به مژهٔ چشمها و گاهی با شارت

من وجه او وجوه" الا لحق سبحانه وان له ان يكون غير الظاهر وعين المظاهر
فتدبر **قوله** چون هر چه هست در هر عالم هر منم ◦ مانند در دو عالم از اين
بديد نيست ◦ بايد دانست شيخ كبير در مفتاح الغيب فرموده است كه
بنزد محققان در واقع جز حق سبحانه وتعالى عالم چيزى ديگر نيست و عالم
امرى زايد نيست بر حقايق كه معلوم حقند سبحانه اولا ومتصف اند بوجود
ثانيا وابن وجود مفاض ظاهر بر ممكنات مخلوقه مستفاض از حق سبحانه است
ومغاير وجود حق باطن نيست الا بسبب واعتبارات هجوم ظهور وتقيد
وتعدد كه از اقتران وجود بر ماهيات را حاصل شده است خانكه در
لمحه سوم در مقدمه گذشت پس هر چه در عالم هست همه يك وجود باشد وهويه
وجود بكو جود است مانند جكونه متصور شود چه مانند بوده مقتضى تعدد است
وتعدد در واقع منتفى است چنانكه معلوم وتحقيق شد **قوله مقدمه** بدانكه
در اثناى هر لمعه از اين لمعات اشارتى كرده مى آيد بحقيقتى كه منزه از تعين
خواه جنبش نام نه خواه عشق اذ لا مشاحة فى الالفاظ اى از تعين ومراد
ازين حقيقت كه منزه از تعين است وجود مطلوات و در مقدمات معلوم
شد كه وجود مطلق هر حق سبحانه را در مرتبه احديت اطلاق ميكنند ومرتبه
واحديت عبارت از تعين ثانيست پس سبب تعين ازوى باعتبار غيب
هويت باشد كه مرتبه اطلاق ولا تعين است **قوله** واشارتى نموده مى شود
بكيفيت سير او در اطوار و ادوار يعنى بكيفيت سير وجود عالم كه بر تو
وجود مطلقست در اطوار عالم ملكوت كه عالم روحانى ومثالى است و در
ادوار عالم ملك كه عالم جسمانيست وتخصيص اطوار بعالم روحانى وادوار
بعالم جسمانى وجه مناسبت ظاهر است **قوله** وسفر او در مراتب استيداع
واستقرار اشتقاق استيداع از وديعه است بايد دانستكه هويت حقيقت
انسانى از مرتبه علم ربانى متوجه عالم كونى شد كه مرتبه عين است چنانكه از شيخ
كبير برسيدند من اين الى اين فرمود من العلم الى العين از علم بعين آمد و

واز كوش بهوش اولى آن حقيقت انسانى در مرتبه قلم اعلى كه عقل اولست
متعين شد بعد ازان در مرتبه لوح محفوظ كه نفس كلى است بعد ازان در مرتبه
عرش عظيم كه مجرد جهات ومسوى اسم رحمانست بعد ازان در مرتبه كرسى كه
مسوى اسم رحيمست وبعد ازان در آسمان هفتم كه مسوى اسم ملك وفلك
زحل است وبعد ازان در آسمان ششم كه فلك مشترى است ومسوى اسم عليمست
وبعد ازان در آسمان پنجم كه فلك مريخ است ومسوى اسم قهارست وبعد ازانه
در آسمان چهارم كه فلك آفتاب است ومسوى اسم محيى ست وبعد ازان در آسمانه
سيوم كه فلك زهره است ومسوى اسم مصورست وبعد ازان در آسمان دوم كه
فلك عطارد است ومسوى اسم بارئست وبعد ازان در آسمانه اول كه
فلك قمرست ومسوى اسم خالق است وبعد ازان در عناصر اربعه وبعد
ازان در موالد ثلث تا رسيده بصلب پدر ابن مراتب را مرتبه استيداع
ميكويند وچون از صلب پدر در رحم مادر مى رسد وقرار كيرد اين مرتبه را
مرتبه استقرار مى كويند ◦ قال الله تعالى وهو الذى انشاكم من نفس واحدة
وهى النفس الكلية فمستقر ومستودع اى فلكم استقرار فى الرحم واستيداع
فى الصلب وغير هاهو المراتب المذكوره ايضا **قوله** وظهور او بصورة معانى و
حقايق يعنى ظهور آن وجود بصورة معانى كه عبارت از علم اسما وصفاتست
وحقايق عبارت از عوالم روحانى ومثالى است وشهادت **لمحه** در بيان
اقسام عوالم فهم بدانكه متقسمند بر پنج قسم اول عوالم معانيست كه او را
عالم غيب نيز ميكويند ودوم عوالم جسمانيست در مقابله او كه او را عالم
شهادت نيز مى كويند وسيوم عوالم ديكرست كه متوسط در ميان غيب وشهادتست
وصاحب او انسانه كامليست وجهاوم عالم ديكر كه برزخيت بينه وبين العالم الغيب
انرا عالم ارواح كويند وپنجم عالم ديكر در بيارست كه بينه وبين العالم
شهادت متوسطاست كه انرا عالم مثال خوانند فافهم **قوله** وبروز او
يعنى ظهور او بكسوت عاشق ومعشوق چون معلوم شد كه مصنف ابده رساله را

برسنن سوابق ساخته است انتباعا له وصونا مه الملاحظة الاعتبار لمحاسن
عرایس اسرار از وجود مطلق بعشق و از واجب ممکنه بمعشوق و عاشق
تعبیر کرده است چنانکه شاعر گوید ۴ لیس الوشی لو متجملات ولکنه یبغی
به الجمال قوله و باز انطوای عاشق یعنی ممکنه در معشوق یعنی در واجب عینا
زیرا که چون ممکنه از وجود مضاف مجازی منسلخ گردد و تعین و تشخص او
از میان برخیزد و در واجب منطوی گردد عین او میشود برمثال قطره
در دریا منضمل شود عین میگردد ۴ چو ممکنه کرد امکان برفشاند
بجز واجب دیگر چیزی نماند وجوده نواجه نیز میگوید ۴ ز باطل دوکذ
تا حق بماند مفید جوده رود مطلق بماند و این مرتبه را محققانه قرب فرائض
میگویند قوله و انزوای معشوق یعنی واجب در عاشق یعنی در ممکن حکما
زیرا که واجب چون در ممکنه منزوی شود حکم ممکنه باشد چنانکه شیخ
اکبر میگوید لوده کینونة کل شیئ فی شئ انما یکون بحسب المحل الی اخره
برمثال انزوای دریا در قطره که بحسب قطره می باشد و این مرتبه را
محققانه قرب نوافل میگویند کما مر فی شرح الدیباجه و از کمال فصاحت
و وفور درایت مصنف است که عنایة الودود در جانب واجب انزوا
و در جانب ممکنه انطوا آورده است فافهم فهم منه فهم ومؤید تاویل معشوق
و تاویل عاشق بممکنه آنستکه شیخ اکبر رحمة الله علیه در فتوحات آورده است
فاندرج الممکنه فی الواجب عینا واندرج الواجب الوجود لذاته فی الممکنه
حکما و شیخ کبیر رحمة الله در نفحات کفته مطلق الظهور للاشیا حکما و مطلق الظهور
للوجود عینا قوله و اندراج هر دو یعنی معشوق و عاشق که عبارت از واجب
و ممکنست در سطوح وحدت او جمعا یعنی در وحدت حقیقت او که ماحی
جمیع اعتبارات و نسب و اضافاتست کما عرفتها فی المقدمات تنبیه بدانکه
وجود مطلق و واجب و واجد حق سبحانه را در مرتبه واحدیت که منبع
کثرات نسبی است اطلاق میکنند و حقایق دران مرتبه همه یکرا امتیاز
اعتبار

اعتباری دارند و این مرتبه و تالو مرتبه احدیتست که عبارت از وحدت
حقیقت است چنانکه دانستی اکنون چون حقایق وجوبیه و امکانیه بحکم
مسئله بدا و الیه یعود رجوع بمرتبه وحدت حقیقتیه کنند و در سطوح آن وحدت کل
ماحی جمیع اضافاتست و مسقط جمیع تعیناتست جمع شوند حینئذ دوکانی
وجوب و امکانه مرتفع شوند چنانکه مولانا گوید ۴ بیا ای عشق بی صورت
چه صورتهای خوش داری که من و تکم دران رنگی که نه سرخ است و نه زردی
چو در صورت در آیی تو چو خوب و حالف با تو چو صورت را براندازی همه
عشقی همه فردی و هم در مثنوی گوید ۴ ارجعی بستند نور آفتاب سوی
اصل خویش باز آمد شتاب نه ز کلشنها برو رنگی بماند نه ز کلخنها در و زنگی بماند
یعنی نه از کلشنهای وجوب اثری و نه از کلخنهای امکانی کدری ماند و
آنچه حق است در بن مسئله در لمعه جهاردهم خواهد آمدن از انجا معلوم شود قوله
و هنالک اجتمع الفریق و ارتفع الشقاق فتلی بسین و رفع کشادنست یعنی
حقایق وجوبیه و امکانیه در مرتبه واحدیت امتیاز نسبی و تقدد اعتباری
داشتند چون رجوع بعالم احدیت کردند آن امتیاز نسبی و تقدد اعتباری
برخیزد و همینند فتقها مجتمع و فتقها مرتفع کردد ذکر حضرت مولانا قدس الله
سره در مثنوی معنوی بدین معنی اشارت کرده است ۴ چونکه بی رنگی اسیر
رنگ شد موسیی با موسیی در جنگ شد چون به بی رنگی رسی کان داشتی
موسی و فرعون دارند آشتی در بیت اول در تقریر عالم رنگ هر دو را موسی
اطلاق کرده و در بیت دوم در تقریر بی رنگی موسی و فرعون را کفتن لطیفه ایست که
ادراک آن بلطف قریحه وجودت طبیعت تفویض دارد فهم من فهم قوله
و استتر التقدد فی النور و بطن الظهور فی الظهور یعنی مرتبه واحدیت که عالم نور است
در واحدیت که نور اتم از نوریست مستتر کشت و ظهور یعنی تعین تا که هم واحدیت
در ظهور یعنی در تعین اول که هم احدیتست مبطن و مختفی شد قوله و نودی من
وراء سرادقات العزة ۴ الا کل شیئ ما خلا الله باطل الا حرف تنبیه است یعنی
و کل نعیم لا محالة زائل

از ساکنان عالم غیب این ندا رسید که هر چه جز حقست باطل است یعنی هالکست
و مؤید این معنی قول حق است که کل شیء هالک الا وجهه یعنی هلاک تعلق تا معلوم
شود که وجود هر چه اشیا در وجود او خود امروز هالکست یعنی باطل و محالست
مشاهدهٔ این حال آنانکه بفنا رسیدند و محو یافتند الا ارباب بصایر و
اصحاب مشاهدات که از مضیق زمان و مکان خلاص یافته اند این وعد در حق
ایشان عین نقدیست ۴ یوم یرونه بعیداً و نریه قریباً عرف فرد انیت
و قهر وحدانیت غیر را در وجود مجال ندارد قوله و غایة التعین لزوم رسم
و اثر یعنی غایة آنکه چیزی بعین چیزی گردد آنست که درمیان هر دو
از اثار و رسوم دوگانگی بعینه نمانده باشد و تحقق این مسئله نیز در لمعهٔ
چهاردهم حوالت رفته است قوله و تروّح یعنی بر مقتضای اسماء و ماهیات
ممکنه که بوجود اضافی موجود و بر نفی وجود مطلق اند بظهار و وحدانیت
خدای واحد قهار است والله المرشد قوله لمحة تخمینیة اشتقاق
عاشق و معشوق از عشق است مصنف بیان مناسبت میکند در میان معنی
لغوی و اصطلاحی که خود وضع کرده است یعنی همچنانکه عاشق و معشوق از
عشق مشتق است بر قول بصریان چه بنزد ایشان صیغهٔ اسم فاعل
و اسم مفعول از فعل مضارع مشتق است از مصدر نی چنانکه در علم صرف
معلوم شده است همچنانه واجب و ممکنه از وجود مطلق معلوم شده اند
این مناسبت دقیق تر و عمیق ترین است فهم من فهم چه در حقیقت عاشق
معشوق نیست بلکه ظهور و اظهار ست قوله و عشق در مقر عز خود
از تعین منزه است و در حریم خود از بطون و ظهور مقدس یعنی وجود
مطلق باعتبار از تعین و اطلاقش در مقر عز خود یعنی در مرتبهٔ غنای مطلق
از تعین منزه و در حریم عین خود یعنی در مرتبهٔ غیب هویت از بطون و ظهور
مقدس بلکه بطون و ظهور از مقتضای ذات شان و صفات شان متنزل شود
توضیح باید دانستکه حق سبحانه من حیث هو هو یعنی باعتبار اطلاق
و از تعین

و از تعینش صحیح نیست که حکم کنند بر و بحکمی و رسمی و دانسته شود بوصفی
و اسمی و مضاف شود مر او را نسبتی از نسب مانند وحدت و وجود و
وجود و سبدانیه و از تعلق علم او بغیر او بنفسه و از بطون و ظهور فضلاً
عن الایجاد و المحمله الصدور زیرا که کل ذلک یقتضی التعین و التقید و
لا ریب فی ان تعقل کل شیء یقتضی تبین المتعقل علیه و این همه منافی
اطلاق است بحکم و تصور اطلاق حق سبحانه مشروط است که تعقل کنند یعنی
وصفی سلبی نه بمعنی اطلاق که ضد او تقیدست و هم باعتبار تعین اول نیز
که عبارت از مرتبهٔ احدیت که مسقط جمیع اعتبارات اطلاق این احکام
بروی صحیح نیست بلکه صحت این احکام بروی باعتبار تعین دوم است
که عبارت از واحدیتست چنانکه در مقدمه معلوم شد قوله یعنی بهر اظهار
کمال از ان روی که عین ذات خود است و صفات خود را در آینهٔ
معشوقی بر خود عرضه کند حسن خود را بر نظر خود جلوه داد از روی
ناظری و منظوری نام عاشقی و معشوقی پدید آمد مفت طالبی و مطلوبی
ظاهر گشت ظاهر را باطن نمود آوازهٔ عاشقی بر آمد باطن را
بظاهر بیاراست نام معشوقی اشکارا شد یعنی حق سبحانه که
وجود محض است بر مقتضای کنت کنزاً مخفیاً فاحببت ان اعرف
فخلقت الخلق لاعرف بهر اظهار کمال ذاتی و صفات خود از ان روی که
وجود او عین ذات خودست و صفات او عین ذات خود خود را
در مرتبهٔ واجبی و ممکنی بر خود عرضه کرد و حسن مرتبهٔ واجبی بر نظر مرتبهٔ
ممکنی جلوه داد یعنی تجلی کرد از روی ناظری و منظوری نام ممکنی و واجبی
پیدا شد و بعد طالبی و مطلوبی ظاهر گشت یعنی از ظاهر او که مرتبهٔ
امکانست نام عاشقی و از باطن او که مرتبهٔ وجوبست آوازهٔ معشوقی

آشکاره شد وفرق کمال ذاتی و اسمایی در شرح خطبه گذشت قوله
یک عین متفق که چنداد زده نبود چون گفت ظاهر این همه اغیار آمده
این قطعه از آن خواجه است مراد از عین متفق وجود حق سبحانه است چنین
شیخ کبیر در مفتاح الغیب آورده است که اعلم ان حق سبحانه هو الوجود المحقق الذی
لا اختلاف فیه یعنی چون وجود عام که پرتو وجود محض است بر سبیل سیرانه
در مراتب و محال موجودات ساری شد و در هر مرتبه بحسب قابلیت آن
مرتبه و محل نامی دیگر یافت چنانکه در مرتبهٔ روحانی بصفت ارواح ظاهر
شد و در مرتبهٔ مثالی بصورت جسدانی پیدا شد و در مرتبهٔ شهادتی بصورت
جسمانی بدید آمد بنابران اصل که کینونة کل شیئ فی شیئ انما هو بحسب المحل
الحاصل نه هیچ نسبت نقدی که از ماهیات وجود را طاری شد این همه
اغیار بوجود آمده اند قوله ای ظاهر تو عاشق و معشوق باطنت مطلوب
که دید طلبکار آمده معنی این بیت از سبق معلوم شد سؤال اگر گویند که
مطلوبی و طالبی در یک عین متفق چون صورت می بندد جواب گوییم که
مطلوبی و طالبی بین ایشان بدو اعتبار بود بین الذات والصفات
یک عین متفق است ذات خود را باصفاتش میطلبد و در صفات
خود ذاتش می بیند حینئذ در بینهما مغایرت پیدا شود قوله عشق او ازروی
معشوقی آینهٔ عاشقی آمد تا در و مطالعهٔ جمال خود کند و از روی
عاشقی آینهٔ معشوقی آمد تا در و اسما و صفات خود بیند یعنی بمقتضای
ه المومن مرآة المومن والله المومن هریکی از آینهٔ ممکنه آن دیگر مراد
اگر از مراد مومن اول نام خدای باشد واجب آینهٔ ممکنه باشد و
واگر مراد از مومن ثانی نام خدا باشد ممکنه آینهٔ واجب باشد زیرا که
ترکیب احتمال هر دو معنی داد پس هر دو آینهٔ دیگر باشند واگر واجب

آینهٔ

آینهٔ ممکنه باشد ممکن در وی مطالعهٔ ذات خود کند زیرا آینهٔ واجبی را لیسته
و کمال هیئت کنجایی ذات ممکنه هست و آنچه مشایخ متصوفه گفته اند الفقر
سواد الوجه فی الدارین درین مقامست که واجب آینهٔ ممکنه باشد چه ممکن را
در آینهٔ واجب ظلمت امکانی خود را مطالعه می کند و اگر ممکنه آینهٔ واجب
باشد واجب در وی مشاهدهٔ جمال و جلال و اسما و صفات خود کند چه
آینهٔ ممکنی بقصود قابلیتی و بعوز استعدادی کنجایی ذات واجب نیست و آنچه
گفته اند که الفقر بیاض الوجه فی الدارین درین مقام تواند بود که ممکنه آینهٔ
واجب باشد چه واجب در ممکنه بیاض و نورنیت اسما و صفات خود مشاهده
می کند خواجه قدس سره سر می گوید ه جام جهان نمای من روی طرف قرای تست
گرچه حقیقت منست جام جهان نمای تو یعنی در مرتبهٔ ممکنه صفات منه ذات
واجب نیست و در مرتبهٔ واجب حقیقت ذات من صفات تست قوله
هر چند در دیدهٔ شهود جنبک مشهود بیش نیست اما چون یکی روی بدو آینه
نماید هر آینه در هر آینه روی دیگر پیدا آید ه باید دانستکه عالم ممکنات
غیر متناهی در وجود مطلق احدی النسبت است چنانکه اعیان اشیا همه در
احدیت او معدوم اند ه کان الله ولم یکن معه شیئ چه وجود جز او را
نیست در نسبت ذات خود و چون وجود حق نور نیست لازم اقتضای
ظهور این نسب عدمی کند مع ان النسب فی اعیانها مع قطع النظر عن الوجود
الظاهر که معدوم اند ولکن این نسب معدوم معین و معدد و جودند بحسب
خصوصیات ذاتی خود چنانکه مصنف در قصیده گفته است ه افتابی
در هزاران آبگینه تافته پس بر تمامی هریکی تابی عیان انداخته جمله یک
نور است لیکن رنگهای مختلف اختلافی در میان این و آن انداخته قوله
وما الوجه الا واحد غیر انه اذا انت اعددت المرایا تعددا یعنی نیست
روی را تو یکی جز انکه هرگاه آینهها را متعدد کنی روی نیز متعدد گردد مراد از وجه

حقیقت است یعنی حقیقت وجود واحد است اما بحسب تعدد مظاهر که ماهیات
امکانیه اند آینه متعدد میگردد و چنانکه آنفا گفته شد **قوله** غیری چه کونه
روی نماید چو هر چه هست غیر دیگر کیست بدید آمده یعنی چون بدی
وجود است که در مظاهر ظاهر شده است پس آن وجود را چنانکه در مرتبه
اول عقل نام نهاده اند و در مرتبه دوم نفس و در مرتبه سیوم عرش و در مرتبه
کرسی و در مرتبه چند افلاک سبعه و در مرتبه چند عناصر اربعه و در مرتبه
چند موالید ثلثه و در مرتبه که اخر جمیع مراتب است انسان نام نهاده اند
هان بدی وجود سنکه بحکم هر مرتبه نام دیکر یافته است پس غیر چه کونه صعدت
بندد **لمحه** در بیان کمیت موجودات بباید دانستکه مرتبه موجودات در هجده
مرتبه منحصر است چنانکه تقریر رفت و شاعر بنظم آورده **رباعی** اول ز مکونات
عقل و جانست و اندر پی او نه فلک کردانست زین هر سه چو بکذری
جهار ارکانست پس معدن پس نبات و پس حیوانست عقل عبارت از
عقل کلست و جان از نفس کلست و از نه فلک مراد یکی عرش است و یکی کرسی
و هفت دیکر سایر افلاک و عناصر و موالید خود معلومند و فی عدد حروف
الحمد لله رب العالمین اشارت الی ذلکست و ازین جاست که در عرف
هجده هزار عالم مشهور شده است و اکرانسان را بشرفه و کرامته عالم
دیکر کیرند باانکه نوعی از حیوانست و در جنس حیوان داخل عدد عوالم
تواند باشد و فی عدد حروف البسملة اشارت الی ذلک والله اعلم
لمعهٔ دوم سلطان عشق خواست که خیمه بصحرا زند و در خزاین بکشاد
و کنج بر عالم پاشید و در عرف معتادست که پادشاهان چون خواهند
اصحاب مدائن و اهل ولایت را بی واسطه حجاب یعنی بواب عرض حاجات
کنند بارکاه و خیام و در فضای صحرا بی زنند یعنی ملک حقیقی سبحانه
بر مقتضای کنت کنزاً مخفیاً فاحببت ان اعرف فخلق الخلق لاعرف

خواسته

قوله ورنه عالم نابود نابود خود ارپیده بود یعنی ماهیات که عبارت
از اعیان ثابته است بانبوت علمی نی وجود خارجی در علم الهی مرتسم بودند
اما موجود بوجود خارجی نبودند ترتیب بدانکه اعیان ثابته که عبارت از صور
علمیه اند مجعول بجعل جاعل نیستند چه هر مجعول موجود ست وچیزیکه
موجود نیست چگونه مجعول باشد چنانکه دلیل آن پیش ازین معلوم شد پس
اعیان ثابته در علم الهی ثبوت دارند قوله و در خلوتخانهٔ شهود آراسته و
آسوده یعنی اعیان حال کونها مرتسمه فی علم الحق سبحانه مشهود ذات بودند
انجاکه کان الله ولم یکن معه شیئ منه الحقایق الکونیة روحانیة کانت او جسمانیة
او عنصریة والله اعلم قوله اندمکه ذهر خلوت کون آثار نمود بر لوح وجود
نقش اغیار نبود معشوقه و عشق و ما بهم می بودیم در کوشهٔ خلوتی که دیار
نبود یعنی در ازل آزال که هنوز عالم روحانی و جسمانی موجود نبود
و بر لوح وجود عالم صور ممکنات منقوش نگشته بودند عشق و عاشق
و معشوق در مرتبهٔ ثانی که عبارت از واحدیت باهم می بودند یعنی
امتیاز نسبی داشتند چنانکه دانستی قوله ناگاه عشق بیقرار بهر اظهار
کمال و مرتبهٔ و معرفت مراتب وجود پرده از روی کار بگشود واز
روی معنوی خود را بر عین عالم جلوه داد یعنی وجود مطلق بهر اظهار
کمال و مرتبهٔ بر اسما وصفات از روی کار ستانهٔ ایجاد بگشود و
واجبی خود را بعین ممکنه که عالم نام دارد اظهار کرد قوله پرتو هستی
چو پیدا شد عالم اندر نفس هویداشد این بیت و دو بیتی دیگر که
بعدین فواهد آمدن هم ترجیع مصنف است چون در مقدمه معلوم شد که
اول چیزیکه از هن واحد سبحانه صادر شد در مذهب محققان وجود
عام است و وجود عالم پرتو وجود مطلق است یعنی میگوید که پرتو
هستی وجود عالم او فایض شد بر عالم که عبارت از وجودیت منفیض

در مراتب

در مراتب امکان چنانکه دانستی اندر نفس یعنی فی الحال بی توقیفی ظاهر آمد
چنانکه مفسران محقق در تفسیر کن فیکون گفته اند که تمثیل است از سرعت
قبول ممکن مر اثر ایجاد و موجد را نه انکه در اینجا تلفظی و امری و مخاطبی
بوده باشد قوله وام کرد از جمال او نظری نمود دویش بدید شید
عبارت بستد از لبش شکری ذوق آن هوس بیافت کو باشد تحقیق
این بیت از مقام کنت سمعه و بصره و لسانه و یده الحدیث که مرتبهٔ
قرب نوافلست معلوم می شود یعنی چون ممکنات از آثار صفت
بصیری هوس نصیبی یافتند بنا شدند و نظر در صفحهٔ موجودات هویدا
کردند عکس جمال او را بچشم حقیقت بین مشاهده کردند و عاشق شدند
و از آثار صفت متکلمی هوس حظی برداشتند و بسبب وصول آن اثر گویا
شدند بدانکه ناظم که مصنف است از حواس اربعه که در حدیث مذکورست
بصر و لسان و ذوق که قرب محل باصره و ذائقه است بذکر مخصوص
کرده بوده است دقیقه ایست و آن دقیقه آنستکه سبب افاده و استفاده
درمیان دو کس آن جهار آلت است سمع و بصر آلت استفاده و لسان
ویده آلت افاده است و مصنف از هر قسمی یکی را اختیار کرده است از
آلت استفاده بصر را و استفاده از راه بصر بطریقهٔ عیانست و
راه سمع بطریقهٔ بیان و العیان فوق البیان و لهذا قالوا لیس الخبر کالمعاینة
و از آلهٔ افاده لسان را چه طریقهٔ افادهٔ نامه منحصرست در رساله
بعبادت و در بید بکتابت و افاده بطریق عبارت اوضح و اسهل
و اتم و اکمل است از افاده بطریق کتابت و لهذا قیل الحمد رأس
الشکر قوله فروغ جمال او بعین عاشق را نوری داد تا بدان نور
آن جمال را بدید چه او را جز بدو نتوان دید لو تحمل عطایاهم عطایاهم
بر ندارد عطای ایشان را جز مراکب ایشان یعنی پرتو آن جمال الهی

بصر را بصیرت ممکن فیضی و اثری رساند تا بدان فیض و اثر
آن جمال را بدید چه او را جز بدو نتوان دید مصنف می گوید
هم دیده تو باید تا چهره تو بیند انجا که آن جمالست انسان چه
کار دارد قال الشیخ الکبیر فی مفتاح الغیب ان الشیء لا یعلم بغیره
من الوجه المغایر المباین الی اخر قوله عاشق جود لذت شهود بیافت
و ذوق وجود بچشید و مزمزه قول کن را بشنید رقص کنان بر رود
میخانه رسید یعنی ممکن چون لذت مشاهدهٔ جمال واجب دریافت
و قابل فیض الهی شد بوجود متصف گشت بندای قول کن مسرع شد
حرکت معنوی کنان در طلب اشامیدن جام محبت یعنی در جستجوی
فیض و تجلی او متوجه حضرت ذات گشته و بسلوک و سیر مشغول
شد قوله و گفت ای ساقی از آن می که دل و دین منست
پر کن قدحی که جان شیرین منست ای معطی فیض الهی آن ذات
می محبت ذاتی بعنی فیضی که وصول آن موجب سکر حقیقی و مزیل
مابه الامتیاز بین العاشق والمعشوق و مثبت مابه الاتحاد است بینهما
و موجب تولید قلب حقیقی حاصل از میان حقایق روحانی و جسمانی
و سبب تنویر آن دل بکتابت نور ایمان در وی لقوله تعالی وکتبنا
فی قلوبهم الایمان ممتلی کرد آن مظهر را از مظاهر روحانی و یا جسمانی
یعنی تجلی کن در مظهری تا مشاهدهٔ آن مظهر حیات حقیقی یابم چه
محبی من فی الحقیقه آن فیض ذاتی است قوله گر هست شراب خورده به
آیین کسی معشوقه بجام خود ده آیین منست یعنی اگرچه مستی اسباب
عاشقانه و نشاط ذوق ایشان از شرب شراب محبت اما مستی
من از واجب الوجود است که از ورای ظروف مظاهر و اعیان
مشاهده می کنم کما قیل ما نظرت بشیء الا ورایت الله فیه قوله ساقی
بیا لحظه چندانه شراب هستی در جام نیستی ریخت که یعنی حضرت

مفیض

مفیض آن فیض را در حال جذبان فیض وجود عام در جام نیستی یعنی در ممکنه
ریخت که یعنی مقرون کرد اینکه قوله از صفای می و لطافت جام دو هم آمیخت
در تک جام مدام این بیت و سه بیت که بعد ازین خواهد آمد نه از اول
تا جیع مصنف است یعنی از غایت صفا و نورانیت آن وجود عام که بر تو وجود
مطلوست و لطافت جام یعنی مظاهر ماهیات ممکنهٔ مستعده که قابلیت وجود
داشتند چه بعضی از ماهیات ممکنه در علم حق که اعیان ثابته است علی صرافة
امکانه باقی مانده است چنانکه شیخ اکبر در فصوص گفته است در حق بعضی
اعیان ما شمت رایحة الوجود قط آن وجود ماهیات از غایت صفا و
لطافت بحیثیتی در هم آمیختند که گویا از غایت امتزاج و شدة اختلاط
متحد شدند ۴ ناسخ این نسخه ذیبا یعنی رعنای بی محابا در ایجا چنین
خواهد گفت که در اصطلاح محققانه و در نزد قائلین وحدت وجود
آن تعریف بر تو وجود مطلق نیست بلکه وجود عبارت از ذات و صفات
حق سبحانه است چه ان تعریف بر تو وجود مطلق از علم و اعتقاد مجموعیانست
و ناشه از تراسمای الهیه بخبر باشد که بالنسبة اسما صفات الله غیر ذاتست
و بقطع النظر اسما صفات الله عین ذاتست در ین تقدیر بهر کجا که
در تعریف وحدت وجود ذکر می و جام و روی زلف و نیل و نهار و
دریا و موج و مهر و ذرات و امثال ذلک که میرود عبارت از ذات
و صفات حق سبحانه است بالنسبة واحدیتی و بالنسبة احدیتش ذات
و صفات و اسم و اثر و نعت مفقود نمیشود یعنی در حقیقت ماسوای
حق نیست اگر ماسوی حق بودی بر حق سبحانه و تعالی شریک له بودی
تفسیر آن بیت ماسوی که جام جهان نمای من روی طرب فزای نیست
گرچه حقیقت منست جام جهان نمای تو موید بر ین تحقیق است قوله
هم جا هست نیست گوئی می یا مدامست نیست گوئی جام یعنی ما سوای
قائم بالذاتست یعنی از کمال اتصال و اتحادی ذات و صفات گویا که

در نظر ناظر همه ماهیة است وجود نیست باهمه وجود است ماهیة نیست
قوله باهوا رنك آفتاب گرفت رخت برداشت از میانه طلوع مصنف از مرتبه
ممکنات بهوا تعبیر کرده است وجه شبیه آنکه همچنانکه ممکنات فی حد ذاتها وجودی
محسوس نیست همچنانکه هوا را وجودی محسوس نیست یعنی تا ممکنات بصبغة
نور آفتاب وجود متصبغ شدند بسبب افتراء آن نور وجود ظلمت امکانیه
از امکانه کویبا بکلی زائل شد چنانکه مصنف میگوید در ترجیع خویش شعر
پیش ازین کی رخت چه بود جهان سایه در عدم سراب وخراب ز استغنا
مهر طلعت تو بتافت سایه از رنك مهر یافت خضاب مهر چون سایه
از میان برداشت ماچه باشیم درمیان در یاب قوله روز و شب یاهم
آشتی کردند کار عالم ازان گرفت نظام از وجود عدم بروز و شب
تعبیر کرده است که محل نور ظلمت و وجود عدم مضاف که ماهیة ممکنة است
باهد یگر مقترن شدند که مراد از خلق این اقترانست کما سبق کار ایجاد
عالم که بالنسبة اسما سلوای حق است ازان اقتران وجود و ماهیة
منتظم و متسق گشت قوله صبح ظهور نفس زد یعنی از انبثاث نفس رحمانی
موجودات ظاهر شد ومعنی ۴ انی لوجد نفس الرحمان من جانب الیمن
از اینجا معلوم شود قوله نسیم عنایت بوزید یعنی نفحات الهی بحکم ان الله
فی ایام دهرکم نفحات الا فتعرضوا لها شاعر گوید ۴ تعرضها نعرضها لعل
جانبست قوله در پای وجود در جنبش آمد یعنی حرکت معنوی طلبا لاظهار
الممکنات المختفیة فی عرصة العلم وایجادها کرد قوله سحاب فیض الهی
چندان باران نثار رش علیهم من نوره بر زمین استعداد ممکنات یعنی
بر محل قابلیتش بحکم ان الله خلق الخلق فی ظلمة نثر رش علیهم من نوره
بارید که ۴ واشرقت الارض بنور ربها یعنی ارض قابلیت ممکنات

بنور

بنور پرتو وجود منور شد یعنی موجود گشت عاشق سیراب آب جویاه
شد یعنی ممکنه مضاف که مرتبه اعیان ثابته است از فواتح عدم برخاست
یعنی ظاهر شد ۴ وقبای وجود در پوشید یعنی بلباس وجود ملتبس گشت ۴
کلوه شهود بر سر نهاد یعنی بدولت مشاهدة وجود رسید و وجود جوهر ماهیة
ممکن را شامل است تغیر از و بلباس کرد و رفعت و شرف ممکنه وجود
بسبب شهود حاصل میشود تغیر از و بکلاه کرد که بر سر میباشد که از همه
اعضا اشرف و اعزست و اعلاست کمر شوق بر میان بست مناسبت
کمر بستن در میانه چون بجد و جهد بلیغ ظاهر است یعنی از سر جد و جهد تمام
قدم در راه طلب نهاد یعنی بسیر وسلوك مشغول شد وطلب وصول
المطلوب حقیقی کرد ومناسبت قدم بسلوك در مقامات دوستست قوله
از علم بعین آمد واز گوش بهوش یعنی در علم الهی شوق علمی داشت و
بصحرای وجود عینی آمد واز گوش یعنی از خبر بعیانه هشیاری رسید
نخست بار که دیده بگشاد یعنی دیده بصیرت باز کرد نظرش بر جمال
کمال معشوق خود یعنی واجب خود افتاد وگفت ما رایت شیئا الا ورایت الله
فیه یعنی اول مشاهده صانع کرد وبعد ازان مشاهده مصنوعات
واین مذهب محققان متصوفه است که ایشان استدلال از صانع بمصنوع
میکنند وحکما ومتکلمان برعکس مارایت شیئا الا ورایت الله
بعده استدلال از مصنوع بصانع می کنند قوله انگاه نظر در خود کرد حکمی
او را یافت یعنی ممکنه در ماهیة خود نظر کرد که عدم مضافست حکمی او را
یافت وگفت قوله فلم انظر بعینی غیر عینی یعنی ندیدم بچشم خود بغیر
از وجود خود عجب کاریست چون من همه معشوق شدم عاشق کیست
یعنی چون در دار وجود بغیر از واجب الوجود وجود حقیقی موجود
نیست پس ممکنه کیست چون در حد ذاته وجود ندارد اینجا عاشق
یعنی ممکنه عین معشوق آمد چنانکه در مقدمه متن لمعات معلوم شد

قوله چه او را از خود بودی نبود یعنی ممکن را وجودی از خود نیست
تا عاشق تواند بود یعنی تا موجود بوجود حقیقی نتوان بود او لطیف یعنی
ممکن کما لم یکن موجوداً فی العلم برقرار خود است و معشوق یعنی واجب کما
لم یزل موجوداً فی القدم برقرار خود موجود است **ولهو** و هو الآن علی ما علیه کان
یعنی وجوب و امکان هر را بکیت الآن نعین روحانی در عین حالیت که بود
قال الشیخ الکبیر فی مفتاح الغیب ۱۲ لیتبیّ اذا اقتضی امر الذنه لا یشترط الزمان
علیه ما دامت ذاته **قوله** معشوق و عشق و عاشق هر سه یکیست اینجا چون وصل
در تنجد هجران کاردارد یعنی وصل و هجران در میانه دو وجود صعوبت می بیند
وجود در جسم شهود بغیر از یکوجود موجود نیست وصل و هجرانه کما مشهود
لمعه سیوم عشق هر چند خود را بخود می دید خواست که در آینه نیز جمال
کمال معشوقی خود مطالعه کند و در شرح خطبه گذشت که کمال الهی بر دو نوعست
کمال ذاتی و کمال اسمائی و حق سبحانه کمال ذاتی خود را در خود بوجود مشاهده می کرد
خواست که کمال اسمائی خود را که عبارت از کمال بحسب اسما و صفانست
در مظهر جامع که قابلیت تجلی تمامی اسما و صفات او داشته باشد که مشاهده
کند و آن مظهر نیست جز عالم و آدم و عالم را بی وجود آدم قابلیت انکه مظهر
تمامی اسما و صفات حق سبحانه باشد نبود لکونه شبحاً مسویاً لا روح فیه
کما ذکره الشیخ الاکبر فی اول الفصوص و چون شبح مسویا وجود آدم بود
لکونه مخلوقاً علی صورة الرحمانه و جامعاً لجمیع الکمالات الموزعة علی الموجودات
پس اذان مراد آینه وجود آدم باشد یعنی حقیقت انسانی شیخ عبد الله
الانصاری گوید که حق تعالی خواستکه صنع خود را بیند عالم را آفرید و چون
خواستکه خود را بیند آدم را آفرید شیخ رحمة الله گوید ۴ جهانیست و جودم
که جهانش بدینست شخصیست رخم که افتابش لکنیت من صورت خاص و مظهر
تام و یم قصه چه کنم من او یم و او جمله منیت **سؤال** اگر گویند که حق تعالی

در ازل ازال بصفت بصری خود ذات خود را و اسما و صفات خود را
در خود مشاهده می کرد محتاج نبود که در مظهر جامع مشاهده کند **جواب** آنست که
شیخ اکبر در فصوص گفته است فان رؤیة الشیئ نفسه بنفسه مافی مثل رؤیته
نفسه فی آخر یکون له کالمرآت فانه یظهر له نفسه فی صورة یعطیها المحل
المنظور فیه مما لم یکن یظهر له من غیر وجود هذا المحل و التجلیة فیه و اصل
این جواب آنست که شیخ اکبر در فصوص گفته است کینونة کل شیئ فی شیئ انما
یکون بحسب المحل کما مر مراراً یعنی اینه را خصوصیتی هست در ظهور حقیقت
چیزی در وی که آن خصوصیت بی آن اینه در ظهور آن حقیقت در وی
حاصل نمیشود مثلاً صاحب حسنی که تصور جمال خود کند در اهنه از و
البته از نه چنانست که جمال خود را در اینه مشاهده کند با انکه او را رویت مشاهده
علمی است فقط و دوم رویت عینی است بانضمام رویت علمی و ها عموم و خصوص
مطلق است فالثانی اکمل و اتم من الاول **سؤال** اگر گویند که حینئذ
استکمال حق بغیر خود لزوم آید **جواب** در مقدمات معلوم شد که ماهیات صور
علمی حق سبحانه است و وجود مفاض مضاف بر آن ماهیات که بود پرتو وجود
مطلق است که مستوکست در میان جمیع موجودات او مستفاد از حق ست
و شیخ کبیر می گوید در مفتاح الغیب که ثم هذا الوجود الواحد العارض
للممکنات المخلوقة لیس لمغایر فی الحقیقة للوجود الحق الباطن المجرد عن الاعیان
و المظاهر الوجوب و اعتبارات کالظهور و التعین و التعدد الحاصل
بالاقتران پس آن مظهر که آینه حق سبحانه است غیر او نباشد فلا یکون
مستکملاً بالغیر مصنف می گوید در ترجیعی ۴ غیر نیش نمیرد در جهان
نکذاست زیرا جمع عین جمله اشیاست ۴ ولهذا شیخ اکبر در فصوص
کالمرآت فرموده است زیرا که تعین ناظر غیر تعین مرآنست فافهم
قوله نظر در اینه عین عاشق کرد صورت خود ش در نظر اند یعنی
واجب در حقیقت ممکنه مشاهده صورت خود کرد که ۴ ان الله خلق آدم

على صورته فرموده است ودر توراية امده است كه نزيدان تخلق انساناً
على مثالنا وشكلنا وصورتنا وخواجه ميگويد ٭ فرستاديم آدم را به پيرون
جمال خويش بر صحراها ديم ومولانا ميگويد ٭ آن پادشاه اعظم يعني حقيقة
دربسته بود محكم يعني كه بود تنها پوشيد دلق آدم يعني لباس اسما تا گاه برآيد
يعني كه گشت پيدا ودر جواب او شاه نعمة الله فرموده است كه ٭ آن پادشاه
اعظم يعني حبيب رحمانه دربسته بود محكم يعني كه بود بنهاده پوشيد دلق آدم
يعني لباس نطقان تا گاه برآمد يعني كه گشت انسانه ومصنف ميگويد
٭ در مثال خويش حرفي نويشت نام آن حرف آدم وهوانهاد • تا بيخ اين
نسخهٔ روح افزا يعني رحمانيي بها بر وفق اية الله خلق آدم على صورته
چكيده يافتهٔ درهر ان بيخ صدف در تحقيقه چنين خواهد گفت كه در تعين
اوّل كه آن مرتبهٔ احديت است آنجا نه اسمست ونه مسما ونه نعت ونه منعوتست
چون حق جل اسمه از مقتضاى ذاتش در اسما وصفات تنزل كرد عين
ذاتش آدم معناكه حقيقت محمدى افتاد ودر انجا اسم احد باسم احمد مبدل
شد يعني اسماً واحديتش پيدا كشت وزانگاه بامر تكويني حقيقت محمدى
دلق آدم يعني لباس سلطانيرا پوشيد وبنام انسانه نامى ومكرم شد و
بر صورت اسما خلق وايجاد بحقيقة محمديست بنابرين در آيات كريمه هر كجاكه
ذكر خلق وايجاد وانزال واعطا ميرود در صيغه نفس متكلم مع الغير واقع
شده است چه احديت محمدى با واحديت هو سبحانه عين منفوست
قوله كفت ٭ انت ام انا هذا العين في العين هاى هاى من اثبات
الاثنين از عين اوّل مراد عين واحديتست واز عين دوم مراد منفوس عين احمديت
در مصراع دوم بلفظ هاى كه مكرر وارد شده است براى تاكيد است
او دو كاني تنزيه وجود ميكند قوله عاشق صورت خود كشت ودبدبه

بجبهم

بجبهم يعني دوست داشتن اينانرا درجهان انداختند وجون بديدهٔ
حق بين در نكرى ٭ بر نقش خود شد فتنه نقاش كس نيست درين ميان
تو هوش باش معني اين كلمات ظاهراست قوله ماه آينه افتابست همچنانكه
از ذات مهر در ماه هيچ نيست يعني بجز عكس وپرتوى واز ذات ماه در خورشيد
اثرى نه كذلك ليس في ذاته من سواه شيئ ولو في سواه من ذاته شيئ
مراد ازين سخنها نفي حالیت ومحليتست از حق سبحانه چه حالیت ومحليت
از صفت اجسام است واو سبحانه از جسميت منزهست چنانكه در علم كلام
معلوم شده است خواجه كويد ٭ اينجا حلول كفر بين واتحاد هم كفر بين وحدت
ليك بكرار آمده وچنانكه نور مهر را بماه نسبت كنند واكراجه جسم ماه
در واقع نورى ندارد صفت محبوبرا بمحب اضافت كنند قوله واز هر نقش
بر خيزد هستى پيداست ان صفت آن كسيست كه ان نقش راست يعني صفت
حقيقى كه بر لوح وجود ظاهر شده است صفت مصوّر آن صورتست بقوله
عليه السلام ان الله خلق آدم على صورته قوله دريا كهى چه برند موجى نو موجش
خوانند ودر حقيقت دريا ست يعني بحر وجود كه موصوف بقدم است چون
بصفت مظاهر متعين شود باعتبار تعدد وتعينات وتشخصات اكرچه
امواج خوانند امانى الحقيقه همان دريا ست ٭ والآ على ما عليه كان جواب ضاع
شيخ الكبير في مفتاح الغيب ان الشيئ اذا اقتضى امر الذات لو يزال عنه
ما دامت ذاته واذا اقتضى شرط زايد على ذاته فيجب ذلك الشرط
ودوام حكمت الى اخر الاصل قوله كثرت واختلاف صفات امواج بحر را
مكثر نكرداند چه اسما وصفات راس جميع الوجوه متحد كنند بيايد
دانستكه حق سبحانه واحد بالذاتست وكثير باعتبار اسما وصفاتست واين
كثرت در صرافت وحدت او قادح نيست زيرا كثرت اسما ناشى از كثرت

صفاتست وکثرت صفات که نسب نعتیا نیست که عارض شده مر ذاترا
باعتبار توجه او بعالم ظهور و این نعتیانکه بحسب اعتبار عارض ذاتست
در خارج وجودی ندارد و همچنان نعتیات صفاتی از نصفیه وثلثیه
و ربعیه که بر ذات واحد عارض میشوند باعتبار نسبت او مر اثنین و ثلث
و اربعه را و لی شک این نصف و ثلث و ربع فی الحقیقه غیر آن واحد
نیست و باعتبار نعتین غیر اوست لان نعتین ذات الواحد لا ینافی
نعتیات تلک الاوصاف و نعتین کل وصف ینافی نعتین وصف آخر فافهم قوله
دریا چون نفس زند یعنی چون منصاعد شود بخارش خوانند مترا کم شود
ابرش گویند فروچکد یعنی چون آن بخار از قطرات شود و فروچکد
بارانش نام نهند و چون جمع شود و بدریا پیوندد همان دریا بود که بود مولانا
گوید وسوسهٔ این عدد و این خلق چنرکه فریبنده و غدار نیست والله
در واقع در وجود تعددی نیست بلکه ماهیات بحسب خصوصیات خود
معدد وجود گشته اند والله اعلم قوله قابلیم بحر علی ما کان فی القدم
ان الحوادث امواج و انهار لا تحسبنک اشکال تشاکلها ممن تشکل فیها
فهی استار یعنی بحر وجود بر آنست که در قدم هواوف که عبارت
از موجودات است همچون امواج و انهارست هان تا در حجاب نمانی زیرا
آن اشکال یعنی امواج و انهار بحر را متکثر گردانیده است از آن بحر
که متشکل شده اند بآن امواج و انهار پس در حقیقت آن امواج و انهار
وجود حقیقی ندارند بلکه اشکالند فقط کما عرفت فیما سبق قوله فرو این
بحر ازلست ساحلش ابد فرو به تیه دریا می گویند و ساحل کنار دریا را
یعنی این دریای وجود را بطنی و ظهریست بطن او که تعبیر از و بغور کرده
ازلست و ظهر او که تعبیر از و بساحل کرده ابدست یعنی جانب

بطن

بطن بحر وجود را ازل نام است و جانب ظهر بحر وجود را ابد نام است
و المناسبت بین الازل و الابد ظاهرست و بعضی از معتمدان بعدم اطلاع
علی مقصود المتصنف و قصور نظر عین بیان مراده سخن مصنف را تحریف
و باین الفاظ تبدیل کرده اند که این بحریست ازل ساحلش و ابد ساحلش
و فرش بیکرانه و تصور کرده است بحر را دو کنار هست و کنارش دو قعری
و این سخن بچند وجه منظور فیهاست اول انست که بحر را دو کنار گفتن راست
نیاید زیرا هر هوائی بحر سواحلست بلکه دو کنار گفتن در هوای راست نیاید
و ثانیا انکه هر کنار بظاهر دریا تعلق میدارد و ازل را طرف باطن است
بظاهر حمل کردنه مناسبت نیست و در اینجا بر سخن شارح تامل هست در تعلیق
آن دائم یعنی در زمان فرد غیر منقسم قعر بحر کنارست و کنار بحر قعر است
چه در نقطه و حدت هر جا که انگشت نهی هان وسط اوست والله اعلم قوله
ساحلش قعراست و فرش نابدید و این وقوف بیت نیز مؤید آن دائم است
که فرش نابدید نیست بلکه فرش کنارست و کنارش قعراست یعنی ازل
و ابد بالنسبة الی الحق سبحانه یکیست و چون اولیت حق که عبارت از ازلیة
اوست افتتاح وجود از عدم نیست و بحر را دو طرف کفتن از بدایت
وجود نیست که برزخست میان هر دو و بدان معنی که او بامدی و زمانی که
بدایت وجود نیست ازل نام است و بامدی که نهایت وجود نیست ابد
نام است قوله و برزخ نقوشی نیست و نقوش بحر یکی بیش نیست از نقوش
موهوم دومی نماید یعنی دریای ذات که عبارت از وجودست یکیست و او
وجود عارض نوکه بر اسما مضاف و متوهم است دومی نماید و اگر نقوش وجود را
فرا آب دریا دهی یعنی دریای ذات را می دهی برزخی که آن نقوشی نیست از میان
برخیزد بحر ازل با بحر ابد بپیوندد و اول برنگ آخر برآید و آخر برنگ
اول و آخر و اول یکی بود ناسخ این نسخه چنین نوشته یعنی رعنائی همانا
در اینجا چنین خواهد گفت که مادامکه بدایت ماهست و نهایت ما نیست صفت

ابدیت هوی سبحانه باماست حکم کوید ۴ این همه رنگهای برنگ خیم
وحدث کند همه یکرنگ لاجرم حینئذ **قوله** امروز وبریروی وفردا
هرچار یکی بود تو فردا آ یعنی دوکانکی بواسطه هستی عارض تست
تو بفردیت در آ یعنی از هستی مجازی خود ولوازم آن بیرون آی
تا تعدد دوکانکی از میان برخیزد **قوله** وانگاه که خود دیده بکنار
همه تو باشی و تو در میان نه یعنی چون دیده بصیرت تو از سبل هوی
بمخالج بینی و رمد خود پاک شوی و نظر محققانه کنی همه یکو خود
بینی چه وجود مضاف که بر ماهیه تو عارض شده است مغایر وجود
مطلق نیست الا بر مقتضا اسماء نسب ظهور وتعین چنانکه در مقدمه
دانستی **قوله** همه خود هی که باشی ای او باش تو بنزدیک خویش هیچ مباش
یعنی اگر خود هی که همه یکو خود ماند و دوکانکی از میانه برخیزد بکلی قطع نظر
وجود مجازی متوهم خود کن والله المرشد **لمعه چهارم** غیرت معشوق
آن اقتضا کرد که عاشق غیر او را دوست ندارد وبغیر او محتاج نشود
که اگر غیر او محتاج الیه بوده باشد پس واجب الوجود واحد نباشد
پس واجب الوجود واحد نباشد وهرچند در علم کلام ثابت شده ۴
واجب واحد است مطلق بر هو سبحانه واجب الوجودی نشاید گفت
بلکه واجبیت او باماست چه ما ظاهر بالذاتیم و هو سبحانه موجود
بالذاتست **قوله** لاجرم خود را عین جمله اشیا کرد تا هرچه را دوست
دارد و بهرچه محتاج شود او بود وهیچ کس هیچ چیزی را چنانه
دوست ندارد که خود را بنابرین مصنف کوید ۴ غیرش نخیزد در جهان آن
کدامست لاجرم عین جمله اشیا منم **لمحه** در تعریف غیرت واقسام
باید دانست که مراد از غیرت از آنت نقلین وقرب غیر محبت از محبوب
باطلب انفراد محب بآن نقلین وقرب ولکن بعد از وصول وتمکن بداند

وتقلین

وتقلین این حکم غیرت بحسب تحول احوال وتقلب عاشق در اطوار متنوع
مختلف ظاهر میشود در مبادی که عاشق دوی خود دارد تا معشوق را
از بهر حظوظ ومارب خود میخواهد غیرت از عاشق بر معشوق از اغیار
سر بر می زند تا میخواهد که در نقلین بمعشوق ووصف او وحظوظ از او
منفرد باشد وغیر او را در آن نقلین مشارکت نبود وانچه گفته اند اغیار
علیه من فهم المتکلم وآنچه گفته اند ۴ خود شید نخواهد که برابر تابد تو
تنهای دوی وسایه نیابد با تو ۱۲ این مقامست وباز چون دوی عاشق
از خود سوی معشوق کرد تا حظوظ خود را فدای معشوق سازد آنگاه
غیرت عاشق بر معشوق از خودش باشد تا خواهد که هم معشوق بود واوی
او یعنی عاشقی او باضافه که مزاحم حضرت معشوق ووحدت واطلاق اوست
وبدان حضرت هیچ مناسبتی وشایستگی وصل ندارد ودران معرض بکلی
زایل گردد وباشد که هم ازین مقام غیرت از معشوق سر بر زند تا بر عاشق
از اغیار غیرت برد وتخواهد که هیچ صفت وحدت وعدالت که صفوت
وحدتست گرد عاشق گردد واز صفات کثرت وانحرافش صیانت
کند وباشد که غیرت معشوق از عاشق بر جمال ووحدت خویش باشد
تا لاجرم بصورت عظمت وجلال بر عاشق تجلی کند تا عاشق از مطلق
آن تجلی مدهوش ماند واز آن او نتوان کرد وبوحدت او نپارد
مخفوق کشش وخواجه ازین مقام گفته است ۴ غیرت آمد بردلم زد
دورباش گفت ای نااهل ازین در دورباش **قوله** اینجا بداند که تو گیستی
یعنی انسان محبوبست بر دوستی وجود وهیچ کس هیچ موجودی را از
موجودات دران غایت دوست ندارد که وجود خود را ووجود او
هم وجود واجب الوجودست پس در حقیقت خود را دوست داشته باشد

از هم مصنف گفت اینجا بدانکه تو کیستی فهم من فهم قوله ناظر بهری که هست
این رشته تو در خود اصل و فرع بنگر تو نگو اصل که وجود مطلق است
و فرع که واجب الوجود ست در مرتبهٔ واحدیت مغایر اصل نیست قوله
آن اوست و لیکن پیداست بمن شک نیست که این جمله منم لیک بدو
یعنی ظهور ربوبیت و خالقیت و رازقیت واجب بمربوبیت و مخلوقیت
و مرزوقیت ممکنست و وجود مربوبیت و مخلوقیت و مرزوقیت ممکنه
بربوبیت و خالقیت و رازقیت واجبست چنانچه مولانا می فرماید
غلام خواجه را آزاد کردم منم کاستاد را اوستاد کردم منم
معنی که دعوی من اینست که من بولزد را بولزد کردم اشارت
بدانست که اظهار از جانب ممکنست مر واجبی واجب را همچنانکه
ایجاد از جانب واجبست مر وجود ممکنه را قوله چون آفتاب رو
آینه تابد آینه خود را آفتاب بیند چنانکه شیخ گوید
چون طلعت خود شید تو تابان کرد از سایهٔ خود دلم گریزان کرد
زیرا که چون آینه ز صورت پرشد ناچار رخ آینه پنهان کرد از هم جز
خود را دوست نگیرد ۵ آن لحظه که بر آینه تابد خورشید آینه اما لشمس
نگوید چه کند چه هر چیزی محبوبست بر دوستی خود و در حقیقت
او یعنی او آفتابست چه ظهور او راست آینه قابلی بیش نیست چه
جذبهٔ من جذبات الحق توازی عمل الثقلین است چنانکه مولانا میگوید
۵ ذرهٔ جذب عنایت خوشتر است از هزاران کوشش طاعت پرست
فاما بسیر و سلوک بطریقهٔ مجاهدات جسمانی و ریاضات روحانی
احکام مراتب و عوالم و تقیید باین صورت جسمی خود مرتفع شود و فاعل
و ظاهر درین مرتبه و صور جز حق و وجود بکانه او را نبیند

و این

و این صور و اشکال موجودات را مع قطع النظر عن الوجود الظاهر
فیها المظهر لها حقایقی باقی مظلم و معدوم لذاتها و هیچ حکمی و وصفی
و اثری و معنی بایشان مضاف و قایم نه چنانکه این ها و محلهای
ظهور افعال و احوال و آثار هم وجود یگانهٔ حق اند و مظاهر
شئون عالم ظهور و تعینات نور او یند و مصنف ازین جهت گفته است
که اینه قابلی بیش نیست و مولانا در بیان تفاوت دو میان جذبه
و سلوک فرموده است ۵ چون عشق نبیند تراخد منی بجا می آرد که سر زند
نهد مزدهای مزدور را نه ولیک عشق خداغائم سلیمانست کجاست دغل
سلیمان و مکسب مور را نه مراد از عشق جذبه است و از خدمت سلوک
قوله ظهرت شمسها فغیبت فیها فاذا اشرقت فذاک شروقی یعنی
آفتاب وجود حقیقی ظاهر شد پس وجود مجازی من در سطوت نور وجود
غایب شدم و این در تجلی ذاتیست که موجب فنای وجود ممکنست عند
رجوع الفرع الی اصله و عوده الجزؤ الی کله بحکم منه بدا و الیه یعود
و الی الله عاقبة الامور و چون پرتو وجود او یعنی لمعان آن آفتاب
حقیقی بماهیت من ظاهر و مقترن گشت بپیوستم و موجود گشتم و
اینجا در تجلی صفاتیست که موجب ایجاد ممکناتست عند ابتداء خلقها
اوست که خود را دوست میدارد در تو یعنی بر مقتضای اسما و صفات
جمال کمال وجود خود را در آینهٔ ذات تو مشاهده میکند چون وجود حقیقی
ذات تو و صفات و افعال تو بخود نیست بالنسبة واحدیتش ذات تو
و صفات و افعال تو همگی اوراست و بالنسبة احدیتش صفات تو
ذات اوراست و ذات تو صفات اوراست تو در میانه نیستی خود
در باب قوله و از اینجا معلوم شود که لو یجب الله غیر الله چه معنی دارد و مفهوم
گردد که لو یری الله غیر الله چه اشارتست خواجه رحمة الله علیه می گوید

قوله عاشق خویشتن نوبی که نوبی دائما بر جمال خود نگرانه وروش
شود که لزید ذکر الله غیر الله چرا گویند مصنف رحمة الله بنا بر انکه
مدرکات یا باطنی است یا ظاهری وواصل مدرکات باطنی قلبست که
ومحبت از خواص اوست و در مدرکات ظاهری اشرف چشم وزبانست که
رویت و ذکر از خواص این دوست و این هر سه را تخصیص بذکر کرد وبدانست
قوله ومبرهن کرد وکه حضرت مصطفی صلی الله وسلم نه بهر چه فرمود که
اللهم متعنی بسمعی وبصری یعنی خدایا بر خوردار کن مرا بگوش وچشم
خود مکرمی گوید که متعنی بک یعنی بر خوردار کن مرا بانچه سمع وبصر
من نوبی از مقام کنت سمعه وبصره که مقام قرب نوافلست چونه
مصنف در رساله منظومه خود میگوید چون تقرب کنی بطاعت دوست
گوش وچشم وزبان ودست تو اوست قوله وانت خیر الواریین ای
خیر الباقین یعنی سمع وبصر الی امکانی در عرصه فنا ست وسمع
وبصر معنوی وجودی که باقی تست وهم مصنف میگوید در رساله
چون باو گویی وبالو شنوی پیش هستی او نیست شوی ناسخ این
نسخه دلفروز یعنی دعنای دلدوز در اینجا نیز چنین خواهد گفت که
سمع وبصر فنا نشود و امکانیت نپذیرد قابل فنا و امکان برای
وجود ها رجیت و انانکه حیات وعلم وسمع وبصر وقدرت وارادت
وکلام وتکوینیت مرتبه عشق است در تعین ثانی که مرتبه واحدیت
تمام عشق در اینجا بنام محبت متبدل شد وبحکم کنت کنزا فخلقت الخلق
ان اعرف فخلقت الخلق لاعرف مکونات قابل تکوین وانسان مظهر
آن صفات تکوینیه شد چون صفات قایم بالذاتست سمع وبصر
جناب خیر البشر جگونه در عرصه فنا می رسید بلکه آن صفات
تکوینیه ذات پاک اوست یعنی وجه باقی هستست چنانکه مصنف

در حق خود

در حق خود نمایان میگوید فکیف بر مضمون ٭ المؤمن کنفس واحدة
در حق خیر البشر یعنی قوله جام جهان نمای من روی طرب فزاست
کرچه حقیقت منست جام جهان نمای تو یعنی مع الذات صفات
جهان نمای من در تعین ثانی ذات طرب فزای تست کذا در
تعین ثانی جام جهان نمای تو حقیقت منست یعنی وجه طرب فزای
باقی تو با منست میگوید فافهم قوله اظهار چنین اسرار اکرچه نازکی دارد
اما معذور دارکه خود کفت حقیقت و خود شنید قوله زان روی که
خود نمود وخود دید ٭ تبارک الله وارت عینه محب هذه حیث ثبت
فان الله ثم وقل ما شئت فان الواسع الله ای فان المحیط الله یعنی
بگیر هر کجا که من خواهی یعنی طلب کن او را در هر مظهری کقوله تعالی
این تولوا فثم وجه الله و بگو صفات اطلاق او هر صفتی را که خواهی
حتی صفات المتضاده المتقابل لفضیلة الکمال المستوعب و المحیطة والسعة
اتمامة مع فرط التزاهة والبساطة قال الله تعالی هو الاول والاخر
والباطن والظاهر وهو بکل شیء علیم زیرا از زبان وکوش وچشم
بحکم کنت سمعه وبصره ولسانه هر قابلی سامعی و ناظری اوست
پس کوینده وشنونده وبیننده فی الحقیقه هم او باشد باید دانستکه
چون بعضی از مشایخ مسلوب بقلبات و مقلوب بسلبات می باشند
و کشف اسرار مغفور و در هنکام استتار معذور می باشند قوله
شیخ جنید رحمة الله علیه کفت سی سالست که با من سخنی میکوید
و خلق می پندارد که با ایشان میکوید بسمع سری هم او شنیدکه
بزبان شیخ سخن کفت که ٭ انی انا الله خود کوید و از خود
و در خود میشنود وارنما و شما بهانه ساخته اند یعنی منی و توبی
برای چشم بندا غیارست والله الهادی الی طریق الصواب

لمعهٔ پنجم ۴ محبوب و در هر آینه هر لحظه دو بی دیگر نماید و هر دم بصورتی
دیگر برآید اصل این لمعه آنست که شیخ اکبر در فصوص گفته است کینونة کل شیئ
فی شیئ انما هو بحسب المحل و برآنست که صورت بحکم آینه هر دم دیگر می شود یعنی
اگر آینه مدور است صورت مدور می نماید و اگر طول نیست طول نی
و آینه هر نفس بحسب اختلاف احوال دیگر می گردد و بر یک قرار
نمی ماند اگر حال در آینهٔ صورت انسانست عکس انسان میگیرد
و اگر صورت مرغست صورت مرغ می پذیرد همچو آب و رانانه اگر
شیشه مثلثست مثلث می باشد و اگر مربع است مربع و اگر شیشه
سرخست آب نیز سرخ مینماید و اگر سبزاست سبز **قوله** و در هر آینه
حسن دیگر گونه مینماید جمال او هر دم که در اید بگونهٔ هوا که برآید
بصورت آدم و این دو بیت از ترجیع مصنف است یعنی وجود عالم
در هر مظهری بحسب آن مظهر و حکم قابلیت او بصورت دیگر برآید
چنانکه شیخ این انفاس در قصیده می گوید ۴ ففی النفاس الاولی
تراث لزوم بمظهر هوا قبل حکم لزومه ۴ از اینجاست یعنی از بن
معنی که حال در محل حکم محل میکند که ۴ هر گز در یک صورت دو
بار روی ننماید و در دو آینه بیک صورت پدید نیاید شیخ ابو طالب
مکی رحمة الله علیه می فرماید که صاحب قوت القلوبست فرمود
لا یتجلی فی صورتین ای واحدة لشخص واحد و لا یتجلی الله
فی صورة الا شخاص هوا لا شخاص اما انکه بیک شخص در یک صورت
دو بار تجلی کند ضمنی علی اصل ان لا تکرار فی الوجود لخلوه عن الفائدة
و کونه من قبیل العبث و یقال الفاعل الحکیم عن فعل العبث فلو بد
من اختلاف بوجه ما و اما انکه بدو شخص بیکصورت تجلی کند
ضمنی علی الاختلاف الاستعدادات علی عبارة کینونة کل شیئ فی شیئ
انما یکون

انما یکون بحسب المحل **قوله** هوت جمالت صد هزار اله روی داشت بود باهر
ذره و پدید کرد از هر دم هر ذره را بنمودهٔ از جمال خویش و همساری دگر
چون بگفت اصل عدد از بهر آن تا بود هر دم گرفتاری دگر و بین سه
بیت از ان خواهد است یعنی چون تجلیات نو غیر متناهی بود هر مظهری
قابلیت دیداری دگر بود از هر دم هر مظهر را از مظاهر کونیه بحسب قابلیت
او از جمال صفات خویش تجلی دگر نمودی و بعد ازین دو بیت که شرح کرده شد
دو بیتی دگر است که مصنف ذکر نکرده است و معنی بیت ثالث که بداله
و بیت غیر مذکور مفهوم است و آن دو بیت اینست ۴ تا نماند
هیچ ذره بی نصیب داده هر ذره را یاری دگر از هر دم کوهی که
یک یک ذره را در درونه پرده شد باری دگر و معنی این بیت
و ظاهرست و معنی این بیت که چون یک یک اصلست این عدد
از بهر آن تا بود هر دم گرفتاری دگر حینئذ ظاهر میشود از هر دم
هر عاشقی اذوقی دیگر دهد و هر عارفی عیاری دیگر گوید و هر
محققی اشاری دیگر کند سخنه ایجا همه انست که **قوله** عباد تناشئی و
هستی واحد و کل الی ذلک الجمال بشیه همه یکذاتست اما
مصنف همه یکحرف و عبارت مختلف ● نظار کیاله روی خوبت
چون در نگرند از کرانها در روی تو روی خویش بینند زیجاست
تفاوت نشانها معنی این کلمات ظاهرست **قوله** و انی بریک شاهد کرا
اطلاع دهند شهود بمعنی حضور می اید و بمعنی رویت نیز می اید و رویت
گاه مبصرات را باشد ببصر و گاه حقایق را می باشد ببصیرت و
مراد از شهود در اینجا نوع دوم است از رویت **قوله** لمن کان له قلب
لمحه مفسرت قلب علی اصطلاح المتصوفه بباید دانست که علماء
مشایخ متقدم را در تعریف حقیقت دل مقالات بسیارست شیخ
الاسلام امام غزالی رحمة الله و بسیاری از علما و حکما گفته اند که

قلب و نفس و روح الفاظ مترادفند بر یک حقیقت و آن جوهر
نفس ناطق است و کشف و تحقیق مقتضی آنست که حقیقت قلب که
محل تجلی حق و عرش رحمانست غیر آن هر دو است و قلب هیاکل
احدیه جمع جمیع خواص روحانی و انسانی و هیکل جسمانیست زیرا
حق سبحانه بکمال قدرت میان نفس ناطقه که از نفس رحمانی لطیف و بسیط
نورانی و شریف علوی و میان هیکل تن خاکی مرکب کثیف جنس ظلمانی
جمع حکمی کرد خواص مقابل مرد و جوهر درهم سرایت کردند و امتزاج
مزاجی معنوی حاصل شد چنانکه خواص هریک مع حصولها لهما علی
اصالتها بحیث اذا هیت علی طبیعتها کانت علی ما کانت بر تلک وصفت
و صفة هر دو برود و کیفیت مزاجی حاصل شود همچو در ظهور سواد از مداد
مادو و ذابح و آب و همچو در ظهور آتش از مباده سنگ و آهن و این
کیفیت مزاجی که از میان آن مقابل روحانی و خواص جسمانی که ظاهر
شد عبارت از حقیقت قلبست پس قلب نه روح تنهاست و نه
نفس تنهاست و نه آن مضغهٔ صنوبریست که دل میخوانند
بل عبارت تسمیه صفت و حامل باسم موصوف و محمول بلکه احدیت
جمع جمیع قابلیات و خصوصیات جسمانی و روحانی و الهی و دانی
فافهم ترشد قوله انزاکه بقلب خود در اهواء یعنی در قبض و بسط و انس و
هیبت و غیرها تقلب و یعنی تقلب وجود واجب در صور و یعنی
در مظاهر موجودات مطالعه تواند کرد و ازان مطالعه برخوردار تواند
بود فهم نتوانکرد که حضرت مصطفی صلوات الله وسلامه علیه چرا فرماید که قوله
من عرف نفسه فقد عرف ربه یعنی من عرف تقلب نفسه فی الاهواء
عرف تقلب ربه فی المظاهر ناسخ این نسخه دلرا یعنی رعنای
بی محابا در بنجا نیز از سر قلب چنین خواهد گفت که مراتب اربعه که

بشریت

بشریت ملکیت زبوبیت الوهیتست قلب احدیت جمع جمیع الهی و ذاتی
نیست بلکه واحدیت جمع جمیع قابلیات و خصوصیات روحانی و جسمانیست
و در مرتبهٔ ربوبیت رب خاص است و محل تجلی رب مطلق است و آن رب خاص
عبارت از استعداد و بلکه نفس انسانست که من عرف نفسه فقد عرف
ربه فرموده است چه معرفت رب مطلق محالست و بنابرین ما عرفناک
حق معرفتک فرموده است و سر و هدایت دلست و حقیقت محمدیست
و خلق تکوین و قبض و بسط و انس و هیبت و در مظاهر موجودات
تقلب احوال و تقلب صور برابر حقیقت ست و سالک تا در مرتبهٔ
دل نگذارد در مرتبهٔ قرب فرائض نمی رسد و در آن مرتبه از هستی خود
رهاند و تمام فقر حاصل میشود و از نصیب ۴ انتم الفقراء الله
محظی میکند قوله و جنید رحمة الله علیه بهر چه گوید لون الماء لون
انائه اطلاع حاصل کند یعنی ظهور وجود عالم در هر مرتبه بحسب
آن استعداد و مرتبه است معلوم کند قوله صورت بحکم اختلاف
آنیه یعنی بحسب استعداد هر دم بصورتی دیگر مبتدل میشود چنانکه
دل بحسب تنوع احوال قوله در خبراست که مثل القلب کریشة فی فلاة
الارض یقلبها الریاح ظهراً لبطن مراد از تنوع احوال قبض
و بسط و هیبت و انس احکام دلست و مراد از ریاح تصرفات
تجلیات الهیست کما قال الله تعالی ۴ ان الله فی ایام دهرکم نفحات
الا فتعرضوا لها و مراد از بطن و ظهر قلب وجه اوست
در هائی که متوجه رب خاص جناب رب مطلق است و مراد از ظهر
وجه اوست که در هائی متوجه جانب خلق است و مراد از فلاة صحرای
ممکناتست یعنی مثال دل عارف چون آئینه ایست که در صحرای عالم

امکانی افتاده که بخلیات الهی روی اولی گردانند تا روی بجناب هو و اوی
بجناب الحق و او در میانه منقلب میباشد یعنی دل هون در مرتبهٔ واحب واحدیت
بین توجه و از مکانه منقلب میباشد و این حدیث نبوی موید این معنی است که
قلب المومن بین الاصبعین من اصابع الرحمانه یقلبها کیف یشاء قوله اصل
این دیگ آن دیگ تواند بود که حضرت مصطفی صلوات الله و سلامه علیه فرموده ٩
لا تسبوا الدیک فانها موقظ نفس الرحمانه اگر خواهی انتخاب این نفس نبوی بمسلم
نورسد در کارستانه کل یوم هو فی شان نظاره شو تا عیانه بینی که شئون تو
در احوال از تنوع اوست در شئون و افعال پس معلوم گشتی که کون الما لون
آئینهٔ ایناهاهان ربنا دردکه کون المحب کون المحبوبه وفیه نظر معرف وجهه
من التامل فی الزجاج السابقه قوله پس کوبی رق الزجاج ورقت الخمر فتشابها
وتشاکل الامر فکانما خمر ولا قدح وکانما قدح ولا خمر یعنی از غایت لطافت جام
صفات با لطف ذات کمال ممتزج و هم رنگ بکدیگر شدند که گوئیا هم ذات
صفات نی و یا هم صفات ذات نی چه در ماسوی و انستی که بر نهج اسما
ماهیهٔ ممکنه زاید و هم هیچند بر حکم اسما جوده ماهیات ممکنه را بر نهج
شماری یکذات و بصفات ماند مراد از صفات در مرتبهٔ تقیید ثانی
واحدیت هو سبحانه است که از مقتضای ذات احدیت جنبش مینماید
چنانکه قاسم انوار قدس الله سره فرماید ٩ ای مظهر جمال تو مرات کائنات
وی جنبش صفات تو از مقتضای ذات و چنانکه ٩ آن جای که هیچ است
بکلی هم اسم است آن جای که جانست نه اسم و نه مسمات محی فرماید
در این تقدیر مستمر مرتبهٔ واحدیت یعنی تقیید ثانی هو سبحانه است
وجان برتر قلبست که مرتبهٔ احدیتست و در آن مرتبه قلب را
قلب نمی شاید گفت چه در آن مرتبه جز اسم احد اسم و نعت
و اثر تصور نمیشود والله اعلم لمحه در توضیح تشابه بر طریقهٔ معانی
و بیانه تشابه باصطلاح اهل بیانه در تشبیهی گویند که مثال مشبهٔ

مشبهٔ به مساوات باشد در وجه شبه بالنسبهٔ الی اعتقاد المشبهٔ سواء وجد
الزیاده والنقصان اولم یوجد چنانکه هریکی از آن دو چیز مشبهٔ تواند شد
و مشبهٔ به تواند شد چنانکه شاعر گوید ٩ تشابه دمعی اذا جری و احدنا
فی مثل ما فی الکاس عینی تشکب فوالله ما ادری بالخمر اشتبکت بقلوبهم
عبرتی کنت اشرب ناظم چون اعتقاد مساوات کرده است در میانه دمع و خمر
تشابه را استعمال کرده است ٩ من با تو چنانم ای نگار خنثی کاندر عطف که
من توام با تو منی نه من منم و نه تو تویی نه تو منی هم من منم و هم تو تویی هم
منوشی لمعهٔ شیم نهایت این کار آنست که یعنی نهایت سلوک یا
جذبه آنستکه محب محبوبرا یعنی ممکنه واجب را آئینهٔ خود بندارد و خود را
آئینهٔ او بمقتضای المومن مرآة المومن والمومن هو آئینهٔ همدیگر
میشوند هر دمکه در صفای دل یار بنگرد یعنی هرگاه که عاشق چون در
آئینهٔ جمال معشوق نظر کند خود گردد و هم جهانه بحقیقت معشوق یعنی
هم حقایق اشیارا در آئینهٔ جمال محبوب بسعهٔ الناته و حیطهٔ الهیهٔ
مشاهده تواند کرد چون باز در فضای دل خود نظر کند خود بیند چو
آفتاب رخ خوب دلبرش یعنی در آئینهٔ دل خود بحکم ما وسعنی ارضی
ولا سمائی ولکنه وسعنی قلب عبدی المومن چنانکه تحقیق سعهٔ دل را
در لمعهٔ نواز دهم خواهد دانسته تجلی ذاتی او را بجمیع اسمائه وصفاته
مشاهده میکند و این خود ویت از مصنفات قوله کاه این یعنی گاه
عاشق شاهد او یعنی ناظر او آید و گاه او مشهود این یعنی معشوق
منظور عاشق و گاه او منظور این خود و این ناظر او و گاه این برنگ
او برآید و گاه او بوی این گیرد ٩ مرا کرمایه بینی بدان کان مایه
او باشد و را کر سایه بینی بدان کان سایه من باشم قوله
عشق مشاطه بست رنگامیز که حقیقت کند بر نگ مجاز یعنی وجود

محض از طلاقه و از تعینه و عدم تلونه باهمه رنگها می تواند یعنی برتو نور
وطلوع حقیقی خود را در رنگهای مجازی بحسب هر محل می تواند در آورد به
چنانکه شعاع بی رنگ آفتاب در زجاجات مختلفة الالوان بهر رنگی ظاهر می شود
قوله تا بدام آورد دل محمود بطراز بعنی در مظهر محمودی برنگ عاشقی
بدر آید خود را در مظاهر آیازی برنگ معشوقی می نماید این هر دو بیت از شیخ
مصنف است هم مصنف می گوید * عشق است که هردم بدگر رنگ برآید تا زشت
یکی جای و کرهای نیازست در صورت عاشق بصورت معشوق سوزات در کسوت
معشوق جواید هم سازست قوله گاه عاشق را هد نهاد و کمال در بر نشاند و بزیور
حسن و جمال خودش بیاراید بعنی وجود محض برتو وجود خود را بر مکمه اخذ
نامکمه جوه در خود نظر کند هم رنگ معشوق بیند یعنی وجود مضاف خود را
برتو وجود مطلق داند بلکه خود را هم او بیند گوید سبحانی ما اعظم شانی و
من مثلی وهل فی دارین غیری یعنی چون حکمه راعاهیتست و وجودی
وحقیقت او عبارت از تعین اوست در علم هو و وجود او برتو وجود اوست
چنانکه این هردو در مقدمات دانستی عاشق در صباله نباشد بلکه هم معشوق
باشد وگاه یعنی وجود محض لباس عاشق در معشوق پوشد یعنی واجد را
بصفت ممکنه متصف گرداند تا از مقام کبریا و استغنا نزول فرماید که
ان الله تعالی ینزل الی السماء الدنیا فی کل لیلة الحدیث و یا عاشق لابه گری
کند یعنی ترحم کند و رافت نماید وجود ترحم و رافت لازم لابه گریست
و این کلام ذکر منذم و ارادت لازم باشد و گوید یا ابن آدم انی وحقی لک
محب و فبحقی علیک کن لی محبا بس بحق هق من برتو توهم را محب باش
قوله گاه دست طلب این یعنی عاشق بدامن او در آویزد که * الوقد طال شوق
الابرار الی لقائی * از وصف تنزیه است یعنی اگاه باش که بدرستی شوق نیکوکاران
برای دیدار من چند کشت وگاه شوق او یعنی معشوق از کریمانه
سرا بر زند که * انی الهم لاشد شوقا یعنی شوق من ابتدا زیاده از شوق

ابتدا

ابتدا است چرا که من تقرب الی شبرا تقربت الیه ذراعا الحدیث و
مصنف از غایت فصاحت و عنایة ادب متلوق شوق عاشق را بدامنه
وهمت معشوق نسبت کرده است و متلوق شوق معشوق را بگریبان وجود
عاشق از هاطة علمیه من غیر عکس نسبت کرده است قوله وگاه ابی یعنی
عاشق بینایی او شود یعنی از مقام قرب فرایض که بنده متجلی له الت او را
حق متجلی شود قوله تا گوید رایت ربی بعینی وبی فقلت من انت فقال
انا انت منه هیت الحقیقة وگاه او یعنی معشوق گوید ای ابنه اید که
از مقام قرب نوافل که حق متجلی الت ادراک بنده متجلی له شود که فاجره
حتی یسمع کلام الله در عشق چنین بوالعجبیها باشد قال الله تعالی
وان احد من المشرکین استجارک ای ان جاء احد من المشرکین واستا
منک فامنه حتی یسمع کلام الله یعنی اعرض علیه القرآن حتی یسمع قرآنک
بکلام الله یعنی تا مشرکان بشنوند کلام الله از زبان تو یا محمد از مقام
کنت سمعه وبصره ولسانه فبی یسمع وبی یبصر وبی ینطق الحدیث

لمعهٔ هفتم عشق و دهم اشیا ساریست یعنی برتو وجود محض
که عبارت از وجود عاست در هم مرتب موجودات ساریست و
تا گزیر جمله اشیاست یعنی از بدو هم موجود است چه هیچ ماهیتی
بی وجود عام وجودی ندارد وکیف تنکر الحب وعشق چنانکه
مصنف در مقدمه ذکر کرده است یعنی عبارت از بحقیقت است که
آن وجود مطلق است یعنی چون منکر هستی وجود را و ما فی الوجود
الا هو یعنی نیست در وجود غیر حق از بالنسبة اسما ان وجود
عام که برتو وجود مطلق است قوله ولولاه لما ظهر ما ظهر ما اول
ما نافیه است وما دوم موصولست یعنی اگر سریان وجود عام
در مراتب هستی ظاهر نشدی از موجودات آنچه ظاهر شده است

وما اظهر فهو من الحب ظهر و بالحب ظهر و آنچه ظاهر شده است از موجودات
از وجود عالم و بسبب سریان او در مظاهر شده است **قوله** و الحب سار فیه
بل هو الحب کله و وجود عالم ساریست در عالم که عبارت از تعین وجودی
در مراتب امکان بلکه عالم همان وجود است و بس چنانکه از پیش در توجیه
کنت کنزاً فاحببت معلوم شده **قوله** کل محب ذاتی محب است مراد از حب
درین مسئله محبت است چنانکه از مسئلهٔ بعد درین مصنف درین لمعه معلوم
خواهد شد یعنی محبت هستی محبتست و عین او یعنی عین محبت محالست
که مرتفع شود چه اگر محبت که مرتفع شود محب خود محب نباشد **قوله** بل تنقلب
او نقل شود از محبوبی به محبوبی نقل فؤادک حیث شئت من الهوی
ما الحب الا للحبیب یعنی نیست دوستی الا محبوب اول را که محبوب
حقیقی است چه از موجودات هر کرا دوست داری یعنی همه مظاهر چون
جمال اویند او را دوست داشته باشی و بهر چه دوی داری از موجودات
بدو روی آورده باشی زیرا همه مظاهر اویند اگرچه ندانی **قوله** فکل مفزع
بمحبوب بدین له حبیبهم قد ذکّرتهم ما فطنوا یعنی هر عاشق که بمعشوق
مشیقه شده است مطیع آن محبوبیت همه آن عاشقان بدو بسی که مطیع
توانند و نمی دانند **قوله** میل خلق همه عالم تا ابد کرستا سندی و کرته
سوی تست جز تراهون دوست نتوان داشتن دوستی دیگران
بر بوی تست غیر او را نشاید که دوست دارند بلکه محالست
زیرا که هرچه دوست دارند بعد از محبت ذاتی که موجبش معلوم شود
یا بهر حسن دوست دارند یا بهر احسانه و این هر دو غیر او را نیست
زیرا حسن مجازی خوبان عکس جمال اوست و احسان محسنان مجازی
دو حقیقت انعام اوست چه ذات محسن چون از آن او نیست
احسانش نیز تابع وجود اوست بطریق اویی که آن از آن او نباشد

لمعه

لمعه در تعریف محبت و بیان اقسام آن بباید دانست که میان هر
چیز مابه الاشتراکست که افتقاش وجود یا شیئیت است و مابه الامتیاز
نیز هست زیرا چون دو اند بس میان ایشان من جمیع الوجوه اتحاد نبود
و الا خود دو نبود باشند بلکه احدی عین آن دیگر بوده باشد و مناسبت
عبارت مابه الاشتراکست و محبت عبارت ازین مناسبت است و محبت منقسم
بر پنج قسم است ۱ ذاتی و صفاتی و فعلی و حالی و مرتبی است و وجه
حصر اینکه ببینیم که مقتضی آن ارتباط که حکم مناسبت است میان محب
و محبوب ذاتست تنها یا باعتباری دیگر است منضم بذات اگر ذاتست تنها
آن محبت ذاتیست چنانکه دو کس همدیگر را دوست دارند با انکه درمیان
ایشان ظاهرا مناسبتی نبوده باشند و علامت این قسم اینکه محبت بین
المتحابین متحققه بود و سبب معلوم نباشد و اگر ذات تنها نبود بلکه ذات
بود با عتباری دیگر ببینیم که از ذات محب بسبب این اعتبار اثری بغیر او
متعدی میشود یا نه اگر متعدی میشود آن محبت فعلی است همچنانکه صانعی بر مصنوع
خود را دوست میدارد برای انکه از ذات او بسبب صناعتش اثری در آن
مصنوع ظاهر شد و اگر متعدی نمیشود ببینیم که آن اعتبار را بالنظر الی
محله الذی قام به دوامی میباشد یا نه اگر او را دران محل دوامی نمی باشد
آن محبت حالی بود چنانکه دو کس با همدیگر در حال سماع با همدیگر ذوقها
می کنند مادامکه دران حالتند و چون آن حالت زایل شود آن محبت
نیز زایل گردد و اگر آن اعتبار را دران محل که قائمست باو دوامی باشد
ببینیم که حکم از احکام مرتبه که محل شیوع آن اعتبار و احکام اوست بران
اعتبار غالبست یا نه اگر غالب نیست آن محبت مرتبی است همچنانکه دو موحد
باهمدیگر برا کم محبت ایشان من حیث الذات نیست و با اعتبار وحدت

نیز که ازان اثری بغیر مشهود هم نیست بلکه باعتبار نیست از اعتبار بیاید
ایشانه دانست و حکم آله مرتبه که ایمانست برانه مرتبه غایبست و اگر غایب
نیست محبت صفاتیست همچنانکه محبت مردم مرزد و سیم را که محبت از مقتضای
ذات نیست و هم صدور اثری ازوی نیست و هم سریع الزوال نیست بلکه
دائمست و هم باعتبار غیبه حکمی از احکام مرتبه ایشانه نیز نیست قوله فکل ملیحه
حسنه محه جمالها معارله بل حسن کل ملیحه این بیت از قصیدت فارضیه است
یعنی هر مروی صاحب مرجست و زیبایی که در عالمست خوبی و زیبایی او عاریه
داده است آن مرد خوبرا از حضرت معشوق من و هر حسنه زن خوبی و
زیبایی نیز عاریتست از حسن حضرت معشوق من چه همچنانکه در اصل وجود
حسن و ملاحت که صفت واثر اوست حضرت معشوق اصلست و وجود
مضاف بهر خوبی فرع و عاریه از و همچنین در بن صفت واثر اعنی خوبی
اصل هم حضرت معشوقست و خوبی همه خوبانه فرع خوبی او و عاریت
از او بایشانه رسیده است و کل عاریه لابد مردودة مولانا فرموده است
ع چیزی بتو می ماند هر صورت خوب ارنه از و بدن مرد و زن فارغ کنی بهل
الوانستکه پس پرده اسباب و چهرهٔ اصباب محتجبست ولهذا قال
النبی علیه السلام ع من عشق و عف وکتم ومات مات شهیدا شرط عفت
وکتمانه در عشق ازانست که عفت دلیلست براکه علت محبت که میل ذاتیست
حکم یکی ازان مناسبات ماسبق است نه میل طبیعی شهوانی وکتمانی دلالت می
کند براکه محبت مضاف بان سر وجود نیست که مکتوم و باطن است نه بنفس
وطبیعت تا باظهار وافشا بغیری چاره سازی کند لمحاله در تعریف عشق و فرق
فرق میانه عشق و محبت بداکه عشق عبارت از محبت مفرطست پس عشق
از محبت اعلی و اخص باشد مثلا اگر گویند که هر چه بحضرت الوهیت از صفات
منسوب و مضاف میباید که در غایت کمال باشد لابد کل صفت سه

صفات الله

صفات الله تعالی ینبغی ان یکون فی المرتبة العلیا من الکمال پس اطلاق عشق
مرخدایرا از اطلاق محبت می باید که اغلب و اتم باشد با انکه در کتاب سنت
اطلاق محبت مرورا سبحانه وارد شده است دون عشق جواب از دو جهتست
اول انکه اطلاق اسما و صفات مرورا توقیفی است و چون از شارع در کتاب
و سنت اطلاق عشق وارد نشده است لاجرم اطلاق عشق مرورا جایز نباشد
وجه دوم انکه کامل از هر چیزی بحکم خیر الامور اوسطها وسط می باشد قید افراط
مخرج عشق است از اصل حقیقت اطلاق مرخدایرا لانتفاء الافراط الخارج المذموم
عن الاعتدال المحمود عن صفاته واکثر بعضی از محققانه در غلیات سکر و غلیان
شوق اطلاق عشق و معشوق و عاشق مرورا سبحانه کرده اند چنانکه مولانا
در بعضی غزلیات گفته است ع همانا چه عشق آن صنم را باول پر خون شده هزارها
گوید که چونی ای دل بیچون شده نام عشق برمن و او را زمن خود صبر نیست
عشق معشوقم ذهد عشق من او زده شده اما چون ایشانه در حالت سکر مستوجب
بغلیات و مغلوب بسببات می باشند اگر چنان در ان حالت کشف سری کنند
معفوند و اگر هنک سری کنند معذورند از عین القضاة همدانی منقول
که او باوی عاشقانه را بنامهای مختلف می خوانده است چون ازوی پرسیدند
در جواب گفتکه او معشوق منست بهر نامی که خواهم بخوانم و ابن دباغ گفته است
ع سر و سهی ماه تمامت خوانم یا آهوی افتاده بدامت خوانم ذی مهره
بمونا گذامت خوانم گر دشمنک نخواهم که بنامت خوانم و بعضی از مشایخ
محبت را بازی عشق نهاده اند و استدلال بحدیث مذکور کرده که سمه عشق
وعف وکتم الحدیث و حدیثی دیگر که هبلک الشیء یعمی ویصم و وجه استدلال
انکه چون عشق مشروط بشرط عفت وکتمانست با وجود غایة عفت
وکتمانه فوق تمیز در عاشق باقی باشد و بمرتبه فنا نه رسیده باشد اما
چون محبت بموجب حدیثی دیگر که مذهب عمی وهلاکست پس محبت مزیل تمیز باشد

وموری بتحقیق یافتن بمقام فنا کرد و آنچه خواهد فرموده است مقوی و مؤید این معنی است **مثنوی** ✻ ز شهوت نیست شهوت هیچ مطلوب کسی کاین سر نداند هست محبوب ولکن چون رسد شهوت بغایت ز شهوت عشق زاید بی نهایت و کر چون عشق کرد سخت بسیار محبت درمیان آید بدیدار محبت چون بحد خود رسد نیز شود جان تو در محبوب ناچیز پس بنابرین قول سؤال گذشته از اصل ساقط باشد **قوله** نظر مجنون بحسن لیلی بر جمالیست که هزاران جمال لعبتان از او حاصل است یعنی هزاران جمال مطلق حقیقی هم جمالهای مجازی قبیح است زیرا که عکس قبیحست یعنی هزاران جمال مطلق حقیقی هم جمالهای مجازی قبیح است زیرا که عکس جمال حقیقی است و باستقلال وجودی ندارد و در محل زوالست و اگرچه محبوب نداند ان الله جمیل یحب الجمال چه غیر او را فی الحقیقه نشاید که جمال باشد در حقیقه خود ظهور نیست جمال چگونه تواند بود **نظم** ✻ ازانرا بخود وجود نبود نبود او را ز کجا جمال باشد یعنی ازانکه بذاته وجود حقیقی نبود او را جمالی که قایم بوجود است بطریق اولی که نباشد و هو یحب الجمال یعنی در حقیقه جمیل مطلق اوست و محب جمال هم اوست چنانکه دانسته چه جمال محبوب را لذاته است او ست که بچشم مجنون نظر بجمال خود میکند در لیلی لیلی و بدو خود را دوست میدارد **قوله** مرد عشق نوعی که نوعی دائما بر جمال خود نگرانه این بیت ازان خواهد است پس مجنون که نظر در آینه دوست بر جمال مطلق بود قلم انکار نزند و اینچنین عاشقی که می نمودی در همه افتاب کردش نیست یعنی اینچنین عاشقی که در مظاهری جمال مقید موصوف شد ماهذه جمال مطلق الهی نتواند کرد هیهات هیهات ایانو کجایی و ما کجاییم **قوله** و دعوای عشق مطلق مشعوذ نسل آدم اینجاکه نهد عشق است انسان چه کاره دارد یعنی دعوی عشق جمال مطلق بحذف موصوف از نوع بنی آدم ما دامکه بفنا نرسد و از احکام و لوازمات انسانیت نگذشته باشد مسموع نیست و جمال مطلق حقیقی هوسجانه راست که همه جمالهای مجازی در مظاهر کونیه اثر و پرتو فروغ اوست و اینجاست سخن شیخ ابی الفارض رحمة الله گفته است ✻ و صرح بالطرف الجمال و لا تقل بتقبیل مبلوّ لذ طرف لزینتی **قوله** ایا بخارغ زدی و جامه پاره خرند یا زاد چه طمع

فروشان

فروشان دکرست هرچه هست آینه جمال اوست پس همه جمیل باشد لاجرم همه را دوست دارد و چون در نکری خود را دوست داشته باشد خود هر عاشقی که بینی هر خود را دوست ندارد زیرا که در هر آینه روی معشوق هر خود را نبیند لاجرم هر خود را دوست نگیرد که **قوله** المؤمن مرآة المؤمن و الله المؤمن معنی این کلمات ظاهرست یعنی بیانه این همه می کند که **قوله** دو دیده بدست آرکه هر ذره ز خاک هاییست جهان نمای چون در نکری یعنی دیده بصیرت را بنور الله روشن کن که هر ذره از ذرات موجودات آینه است که در وی جمیع حقایق الهیه کونیه را بدیده بصیرت مشاهده توان کرد انکه بینی که محب در آینه ذات خود صفت محبوب بیند آن محبوب باشد که صفت خود را در آینه محب بیند زیرا که شهود محب بصر بود و بصر او بمقتضای کنت سمعه و بصره عین محبوبست پس هرچه عاشق بیند و داند و گوید و شنود یا آنچه بیند و داند و گوید و شنود عین محبوب آید فاینما تولوا فثم وجه الله و الیه پس محب و محبوب و طالب و مطلوب و سمع و سمیع و مطاع و مطیع از روی ظاهر همه یکی آمد فهم هر کسی بدانجا نرسد معنی این کلمات نیست ظاهرست **قوله** هر کدایی مرد سلطانه کی شود بیشه آفرسیانه کی شود یعنی کدا مصاحبت هر کدایی مرد سلطانه کی شود بیشه آفرسیانه کی شود یعنی کدا مصاحبت سلطان ازین نشود چه مصاحبت را مناسبت می باید و در میانه کدا و سلطان از اقسام مناسبت خمسه مذکوره هیچ یکی نیست هم برای عدم مناسبت بینهما نائی عجیب آنست که این مرد کدا همو که سلطانست سلطانه کی شود یعنی چون یک پرتو وجود است که بر مظاهر سلطانی و کدایی تافته است پس هر دو در حقیقت یکوجود باشند و ازین است که ناظم می گوید **قوله** بوالعجب کاو دست بس نادر دهی این چو عین آن بود آن کی شود یعنی چون مرد حقیقت

هر دو یک وجود ند یکی عین آن یکی کی شود این معنی مقتضی اثنینیت است و این
ابیات ترجمهٔ آن خواجه است **قوله لمعه هشتم** محبوب یا در آینه صفت روی
نماید یا در آینه معنی یعنی یا در عالم اجسام یا در عالم ارواح و امثال روی نماید
یا ورای صفت و معنی که عبارت از اعیان ثابته است اگر جمال را بر نظر محب
در کسوهٔ صورت جلوه دهد محب از شهود او لذت تواند یافت و از ملاحظهٔ
او قوت تواند گرفت لوجود المناسبة بینهما و عدم سطوع التجلی من وراء
حجب الصورة **تذهیب** بدانکه نور حقیقی را که عبارت از ذات حقست من
حیث تجرده عما سوی النسب و الاضافات تنزل کرد بوجوهی چون عایشه از رسول
پرسید که هل رایت ربک فرمود نور انی اراه یعنی نور مجرد رویت نیست بلکه
و چون ابن عباس سؤال کرد فرمود که دیدم توقیف و تعقیب در میان این دو
حدیث آنست که چون حدیث عایشه باین عباس نقل کردند گفت و یجعل
ذلک اذا تجلی فی نوره الذی هو نوره یعنی رویت باعتبار تجرد ذات
از مظاهر و نسب و اضافات متعذرست اما در مظاهر از وراء حجابات
مراتب ممکنست کما نبه علیک اجندوك و جهها فاذا اکتست بتوفیق
التعلیم امکنا مولانا گوید ؎ بی زحمت دیده رفع خود رسید که بیند
بی پرده عیان طاقت دیدار که دارد و بدین معنی حضرت رسالت
اشارت کرده است در بیان رویت همانی که بر وفق قرینهٔ است
حیث اخبر عنه اهل الجنة انهم یرون ربهم و انه لیس بینه و بینهم
حجاب الا رداء الکبریاء علی وجهه فی جنة عدن فنبه علیه السلام علی بقاء
رتبة الحجابیة و هی رتبة المظهر **قوله** اینجا سر رایت ربی فی احسن
صورة یا او بگوید که فاینما تولوا فثم وجه الله چه وجه دارد و معنی
الله نور السموات و الارض در میان نهد که ؎ جهانرا جلندی و بینی نوری

نوری ندانم چه هر چه هستی نوری چگونه بود معلوم کند که انس که گفت
در چشم من آید و در نگرید ناسخ این نسخه و تخمین یعنی رعنای بی نوریه
بر توقیف و ران دو حدیث را که یکی بر سؤال عایشه فرمود و دیگری
بر سؤال ابن عباس چنین خواهد گفت که بر وفق کلم الناس علی قدر عقولهم
سؤال عایشه را چنانه باید فرمود و ابن عباس را چنین چه عرفانه عایشه
رضی الله عنها در مرتبهٔ قرب نوافل باید بود و علم و عرفانه جناب ابن عباس
در مرتبهٔ قرب فرایض چه آنانکه علم و عرفانیرا در قرب نوافلست نور
آیات هو را ؎ بحکم سنریهم آیاتنا فی الآفاق تعریف و از نیرین تشبیه کنند
و آنانکه علم و عرفانش را بمرتبهٔ قرب فرایضست نور آیات هو سبحانه را
بحکم سنریهم آیاتنا فی انفسهم تعریف و از نفوس ذکیه تشبیه کنند و بر بن تقدیر
رایت ربی فی احسن صورة و سیرت مرا نی فقد رای الحق ظاهر میشود **قوله**
باری در مکه جسم و جان صورت اوست چه جان و چه تن همه جهانه صورت اوست
هر معنی خوب و صورت پاکیزه کاندر نظر تو آید ان صورت اوست و ابیه و باقی
از انه شیخ است و معنی این کلمات ظاهر است **قوله** اگر محبوب با حظ و جمال در رون
پرده معنی در عالم ارواح تا خش آرد محب را از خود چنانه بستاند که لکونه
التجلی الهی و اقعا بلا حجاب و صفت و شدت سطوته و غلبة قوته از و نه
رسم ماند و نه اسم یعنی بکلی هستی مجازی او را از و محو کند ؎ اینجا محبت
لذت شهود در یابد و نه ذوق وجود شناسد چه لذت ذوق قائم بوجود
تواند بود سطوت تجلی محب را از وجود خود فانی کرده است لذت ذوق
کجا متصور گردد **قوله** ؎ اینجا فنای من لم یکن و بقای من لم یزل باو نماید که
ظهرت لمن ابقیت بعد فنایه فکان بلوی لانک کنته چه گونه باشد
یعنی ظاهر شدی بانک او را باقی گردانید ببقای حقیقی خود بعد از انکه فانی

شده است از وجود مجازی خود پس موجود شده است بی وجود مجازی
از برای انکه وجود حقیقی تو قائم مقام وجود مجازی او شده است قوله و
اگر محجوب حجاب صورت و معنی از پیش جمال وجه او برافکند سطوت ذات بی حجاب
صورت و معنی اینجا با محب چه این گوید قوله در شهر بگوتا تو بائی باین کاشفته
بود کار و زیت بدوش رخت بر بند که ع اذا جاء نهر الله بطل نهر عیسی یعنی
قرب نوافل در مرتبه دیوبیت قدوم عیسی است و قرب فرائض در مرتبه
الوهیت قدوم حضرت احمد یست یعنی اذا جاء الحق البیض قرب فرائض بطل عین
الیقین قرب نوافل قوله اذ قرون الحدوث بالقدیم لم یبق له اثر مولانا گوید
ع چون قدم آمد حدث گردد بحث پس کجا ماند قدیمی را حدث بر هدف چون
زد قدم رنگش کند چونکه کردی نیست هم نگش کند قوله پشه پیش سلیمان
علیه السلام بفریاد آمد فرمود که خصم را حاضر کن پشه گفت اگر مرا طاقت
مقاومت او بودی او بفریاد نیامدی قوله خلق را روی کی نماید او و کدام
آینه دارد او این بیت نیز از ان حکمت یعنی تجلی ذاتی را لصحیح مظاهر که
از موجودات قابلیت ندارد که طاقت تواند آورد لقوة التجلی ذاتی و ضعف
المرتبة انسانی قال الله تعالی خلق الانسان ضعیفا یعنی انگاه که باسم قهاری
تجلی کند وجود مجازی انسانی برخیزد و با وجود مطلق مستهلک شود و نیز اشعی
اذا هاوز هده انعکس ضده روی نماید والله الهادی لمعة نهم محبوب
آینه محب است که در دو بچشم خود خود را بیند و محب آینه محبوب است که
در و اسما و صفات و احکام خود بیند و چون محب اسما و صفات او را
عین او باید لاجرم گوید شهدت نفسک فینا وهی واحدة یعنی مشاهده
کردی حقیقت خود را در مظاهر ما و با انکه حقیقت تو واحدی ست
بوحدت حقیقی که در مقابله کثرتی نیست ع کثیرة ذات اوصاف و اسماء
یعنی کثرتی که اوصاف و اسما بسیار دارد کثرت نسبی و اعتباری نه

نه حقیقی چنانکه معلوم شد و تحن فیک شهدنا بعد کثرتنا وما در نوشاهده
کردیم بعد از کثرت وجود مجازی اضافی قوله عینا بها اتحد المری والرائی
چنین میگوید قوله جام جهان نمای من روی طرب فزای تست گرچه حقیقت
نیست جام گدای تو این بیت نیز از ان خواجه است یعنی آینه من وجود تست
و وجود من نیز آینه تست شرح این بیت بر معنای لغویست بر اصطلاح
محققانه مراد از جام صفاتست و مراد از روی ذاتست چنانکه از ذکر
ما سبق معلوم شد پس اینکی بحکم المؤمن مرات المؤمن از طرفین باشد کما مر
تقریره کاین یعنی محبوب آینه محب بود و کما او یعنی محب آینه محبوب
بود آنگاه که آینه محبوب بود محب نظر کند اگر در و صورت باطن و معانی
خود بیند متشکل بشکل ظاهر خود نفس خود را دیده باشد بچشم خود و اورا
در حجله من یکون الحق جمیع قواه که عبارت از قرب نوافلست حاصل باشد قوله
و اگر صورتی بیند جسدی غیر شکل خود و ورای آن چیزی دیگر داند که هست
بحق عین خود صورت محبوب دیده باشد اما بچشم محبوب حینئذ بمرتبه قرب
نوافل رسیده باشد بباید دانست که در جمیع نسخ لمعات واقع شده است که
اگر صورتی بیند جسدی غیر شکل خود ظاهر آنست که درین عبارة از نساخ
تحریفی واقع شده است بعدا بالبداهه این کلمات را از فتوحات شیخ اکبر
رحمة الله نقل کرده است برسبیل تبرک و تیمن نوشته شود ان شاء الله تعالی
قوله اما اگر محب آینه بود اگر نظر کند صورت مقید است بشکل آینه بحکم اورا
باشد یعنی از طول عرض و استدارة و انحنا و بزرگی و کوچکی و این تعریف
و از استقامة طول عرض و استدارة و دیگرها عبارة از قابلیت و استعداد
و کرنه آن صورت احکام اینه نیست لون الحاملون انا نیه یعنی فی الخضرة
والحمرة والصفرة والتثلیث والتربیع والاستدارة و مراد از ما عبارة
از نور تجلی هفت و مراد از اناء مراتب قابلیت و استعداد است فافهم

واکر هادی از شکل خود هیزی دیگر بیند بدانکه آن مصوّرست که محیط است
بر همه صورکه والله من ورائهم محیط قال الشیخ الاکبر فی الفتوحات فی باب
الناس والخنس وخسماته فی معرفت الاسماء الحسنی فی حضرة الاسم السلام
فاذا حضر العبد وهو عبد السلام مع الحق فی هذه الحضرة وکان الحق مرآتا
له فلینظر ما یری فیها من الصور فان رای فیها صورة باطنة ومعانیة
منکلة بشکل ظاهره فاعلم انه رای نفسه وما حصلت له درجة من
یکون الحق جمیع قواه وان رای صورة غیر متشکل بشکل جسدی مع تعلقه
ان ثم امرا ما هو عینه فتلک صورة الحق وان العبد فی ذلک الوقت قد
تحقق بانه الحق قواه لیس هو وان کان العبد فی هذه المشهود وهو
عین المرآت وکان الحق متجلی هو المتجلی فیها فلینظر العبد من کونه مرآت
ما یتجلی فیه فان یتجلی فیه ما تقیده بشکله فالحکم للمراة لا للحق فان الرائی
قد یتقید بحقیقت شکل المراة بمراتب استعداد الرائی الیها ولها الحکم فیه
فتعلم بالتقیید المناسب لشکل المراة الذی رآه قد تحول فی شکل صورته
فی انواع ما تقطیه حقیقة فی تلک الحال وان اراه فارجا عن شکل ذاته
فتعلم انه الحق الذی هو بکل شیء محیط واز این کلمات الشیخ معلوم میشود که
مراد از محبوب واجبست که حق سبحانه است ومراد از محب ممکنست که
بنده است و چون محب نفس از عالم صورت قدم فرا ترنهد یعنی
صور عنصری و مثالی وروحانی قدم فرا ترنهد هنگام محبوب منعالی
صفت خواهد یعنی محبوب حقیقی که وجود مطلق است سر بمحبوبی فرو
نیارد که مقید بود بقید شکل در عالم عنصری و مثالی وروحانی پایه قید
علم وحال در عالم معنی جمله صور از شهود او محو شود محبوب را
بی واسطه صور بیند زیرا که انما یتبین الحق عند اضمحلال الرسوم

صورت

صورت یعنی هی ظاهر نمیشود الا در وقت مستهلک شدن رسوم بشریت
والله الهادی قوله در شکنای صورت معنی چکونه کنجد زانکه الصورة
محدودة ومحصورة متناهیة والحقیقة بخلافها فکیف یتسع الصورة الحقیقة
در منزل کدایان سلطان چه کار دارد لضیق المحل وسعة الحال وعدم مناسبت
بینهما ع صورت پرست غافل معنی چه داند آخر کو با جمال جانان بنهاد
چه کار دارد ومعنی البیت ظاهر لمعة دهم ظهور دایم صفت
محبوبست یعنی صفت وجود واجبست وخفا وکمون صفت محبت
یعنی عین ثابته ممکنست قال الشیخ الاکبر فی آخر الفصوص اعلم ان الظهور
للوجود لکن بشرط الشهود مع آثار الاعیان فیه وان البطون صفت ذاتیة
للاعیان وقال للقشاشی الغیب ایضا ع الشیء اذا اقتضی امر الذاتة لو
بشرط الاشیاء لم یعلم ما دامت ذاته قوله چون صورت محبوب در آیینه عین
محب ظاهر شود آیینه بحسب قابلیت خود ظاهر را حکمی بخشد چنانکه ظهور
ظاهر را اسمی از مستدبر وستطیبی قوله ع ولدت امی اباها آن من
العجائب والی طفل صغیر فی مجمود المرضعات ابن شعر ازان حسین ابن
منصور حلاجست رحمة الله مراد از ولادت ظهورست واز تولید اظهار
واز ام طبیعت واز اب روح مؤثر در وی ونتیجه آن عین انسانست
پس درجه پدری روح را باشد ودرجه مادری طبیعت را ومؤید این
معنی انست که شیخ مؤید هندی رحمة الله در قصیده لامیه آورده ع
ابوک روح ونور الحق والدة وامک الطبع فاعلم والهواء اخاک وهم
ناظم ترجمه این بیت که کرده کوه ع تراست روح پدر نور حق ورا والد
طبیعتست جو مادر هوای نفس خاک وبیان وجه استشهاد آنست که ظهور
اثر توقف روح مر انسانرا بسبب امومیة طبیعت مر ورا که اکر امومت

مر انسانرا نبودی ابوق روح مرور را ظاهر نبودی و تحقیق این در سابق
گذشت اینجا معنی و مالی پیدا آید توبیخی و اوبی آشکار، گردد معنی
هر یک را از مستبین ظاهر شد بسبب ان دیگر است **قوله** تعالی و امکه محب را سرور
جمال محبوب در آیینه صورت روی نماید لذت و الم صورت بندد اندوه
وشادی ظاهر شود خوف و رجا قبض و بسط و امکه سیر سالک
در مقام نفس است احوال نا ملایم و ملایم را که بروی طاری میشود خوف و رجا
میکویند و چون سیر بمقام قلب رسد قبض و بسط میخوانند و چون بمقام
روح ترقی میکند هیبت و انس نام دارد پس مناسبت بترتیب طبیعی آنه
می بود بنابرین اصطلاح متصوفه که مصنف خوف و رجا را بر قبض و بسط
مقدم کرده و هیبت و انس را نیز دیگر می کرد کما عرفته مه اصطلاح جهم و باقی
معلوم شد در کلمه ششم معلوم شد **قوله** آما چون دیاس اسما صورت از خود برشد
و در محیط احدیت غوطه خورد او را نه از عذاب خبر بود و نه از نعیم
نه امید داند نه بیم نه خوف شناسد نه رجا ۹ چه نفس خوف و رجا بماضی
و مستقبل بود و او در بحری غرقست که انجا نه ماضیست و نه مستقبل انجا جمله حال
و رهاست و ان بحر احد یست که بینهایتست و طرفین ندارد **قوله** ۹ سکی
کاندر نمکسار او فتد کم گردد اندروی موجها دریای پرشود از نمک کفته
نمیدانم حکایت می کنند که لاشه حیوانی اتفاق در نمکسار افتاده باشد
بمرور ایام و کرور اعوام آن لاشه بکل بنمک مستحیل میکردد و از نجاست
اصلیه اش میبرود و هیئت حکم ظهارت باو ملحق شود و ما دامکه از هیئت
آن لاشه چیزی باقی مانده باشد می کند و بکل نمک نمی بندد اکنونه خواجه
عطار فرماید که چون حیوان نجس بمجاورت ملاح می کند ظاهر احکم
طهارت می کیرد پس این دریای وحدت را کمتر از نمکزار نمیدانم چون
در وی مستغرق شوم نجاست عبدیت و امکانیت مرا بطهارت قدم و هویت
مبدل و مطهر کرداند **قوله** و نیز غایت خوف یا از حجاب بود که مانع از وصال

یا از رفع

یا از رفع حجاب یعنی در حالت استغراق در بحر وحدت سوخته کردد **قوله** و اینجا از هردو
ایمنست زیرا که حجاب میان دو چیز فرض تواند کرد و اینجا جز یکی نتواند بود چه
وجود مجازی در وجود حقیقی مضمحل شدنست و از رفع حجاب هم یاد نداره چه از رفع
حجاب کسی را باک بود که ترسد از حجاب بحکم کوشف ها از معرفت سبحانه وجهه
ما اشهی الیه بصر من خطفه سوخته شود و من هو النار کیف یحترق یعنی چون هیچ
از هستی هیزمی خود ندیده و بانش نرسیده باشند اورا قابلیت احتراق نماند
قوله چشت را کعبه و کنشت بکیت ساپه را دوزخ و بهشت یکیست یعنی
از نیست قلم تکلیف برخیزد و سایه چون در آتشی بر افتند اورا الم و نعیم
کجا متصور شود و کنایت آن سایه از انسانه کاملست که کمال خاک نباشد
و کمال نبات حیوان و کمال حیوانه انسانه و کمال انسانه واجب الوجودست
قوله از اطلع الصباح بنجم راح تساوی فیه سکران وصاح استغاق راعی
از رعی است یعنی کردنده و معنی بیت انست که چون صباح روز قیامت
عظمی که عبارت از فنای نفسها و تشخصات موجودات است انکاه که طلوع کند
بر ستارکانه مظاهر کونیه در لیالی امکانیه وجود منوهم داشتند برابر
شود در و اصحاب سکر و ارباب صحو از سالکان راه حق لزوال
التعینات الفاردة بینهم و بزوله الواحد القهار ست الی اصلها
و هیئت شوند یعنی کردکار واجب الوجود همه را بخود میکرداند
لمحه در موقف روز قیامت و بیان اقسام آن بدانکه بحفظ قیامت
عند اهل التحقیق مشترکه الدلالتست کاه بر انبعاثی اطلاق کنند که
بعد از موت طبیعی می باشد مر حیاتی را که در احد بر از خ علوی و
سفلی باشد بحسب حال میت در حیات دنیوی قال النبی علیه السلام
تعیشون تموتون و کما تموتون تبعثون و این را قیام صغری

کوید والیه اشار النبی علیه السلام من مات فقد قامت قیامته وگاه اطلاق
می کنند بر انبعاثی که موقت اراده باشد مرهیات قلبی ایدی را در عالم
قدسی کما قیل مت بالاراده تحیا بالطبیعه و اذا قیامت عظمی کوید والیه
اشار فی قوله تعالی اومن کان میتا فاحییناه و جعلنا له نورا یمشی به
فی الناس کمن مثله فی الظلمات لیس بخارج منها الآیه وگاه اطلاق می کنند
بر انبعاثی که بعد از فنای فی الله می باشد و هیات حقیقی را عند البقاء بالحق
وآن عبارت از حالت وصول عارفست ان زمانی که کونین در نظر او محو
ومنطمس گردد ولا یبقی الا الحی القیوم ﴿ احد قیامتی بسرم تا بدیدم انکه
رویش در بهشت ولبش حوض کوثراست وان را قیامت عظمی خوانند
والیه اشار فی قوله تعالی فاذا جاءت الطامة الکبری قوله نور نور را
نسوزد بلکه نور در نور مندرج شود پس اهل احدیت را نه خوف باشد
نه رجا و نه نعیم بود نه عذاب • بایزید گفتند کیف اصبحت قال
لا صباح عندی ولا مساء قوله ﴿ اینجا که منم نه بامداد ست و نه شام نه نعیم
و نه عبد و نه حالی و نه مقام فرق میان حال و مقام انست که مراد از حال
بنزدیک صوفیان وارد یست غیبی که از عالم علوی گاه گاه بدل سالک
فرود آید و در امد شد بود تا انگاه که او را بکمند جذبهٔ الهی از مقام
اسفل بمقام اعلی کشد و مراد از مقام مرتبه ایست از مراتب سلوک آید و
محل استقامت او گردد و زوال پذیرد خواجه میگوید در مختار نامه خود ﴿
تا وارد غیبی سفر یست آن تو نیست چون در تو مقیم گشت آن تو بود
قوله اما الصباح والمساء لمن یتقید بالصفة و انا لا صفة لی مصراع
چون نیست مرا ذات وصفات چون نه باشد لمعة باتو دهم بدانکه
صفات و اینه بهیچ وجه نه اتحاد ممکنه بود نه حلول ﴿ گوید انکس

درین مقام فضول که تجلی نداند او ز حلول اینت بیت ازانه همیست حلول
و اتحاد در دو ذات صورت بندد و در جسم شهود در هم و هود هر یک
ذات شهود نیست و نتواند بود ﴿ العین واحدة والحکم مختلف و ذات
سر لوهی العلم یکشف یعنی وجود واحد مطلق است و حکم مراتب بحسب
حقایق مختلف که مراهل علم را منکشف میباشد پس سر هر چیزی خلاصه
و علة غائیه باشد از ان چیز لمحه در بیان اتحاد بر قول ارباب حقیقت
باید دانست که حلول و اتحاد در میان دو چیز که هر کدام الوهیت باهم کمر
مغایرت باشند و عند اهل الله سر مطلق است تعالی الله عما یقول الظالمون
علوا کبیرا ﴿ حلول و اتحاد اینجا محال است که وحدة را دوئی چون ضد است
و دیگر گفته است ﴿ توحید وحلول نیست نابودن نیست ورنه بگذاف
باطلی خود نشود ﴿ بلکه اتحاد عبارتست از ظهور سلطانه اصلیه که وجود مطلق است
بر فرع که وجود مضافست بر بنده بحیثیتی که فرعرا از تصرف معدوم گردانند
وخود نائب مناب او شود خواجه گوید ﴿ ز باطل چون گذشتی حق بماند
مقید بفکنی مطلق بماند هینذ اگر چه در حسن ظهور مضاف بذات حق
باشد که منحصر است در بنده بصفاته الذاتیه والیه اشار فی نص کنت سمعه
وبصره ولسانا ربیا فبی یسمع وبی یبصر وبی ینطق وبی یبطش الحدیث
وشیخ العارف ابن الفارض در قصیدهٔ خود گفته است ﴿ وها انا ابدی
فی اتحاد مبدای وانهی انتهائی فی تواضع رفعتی واثبت بالبرهانه تتوحدی
صادقا مثالی محق والحقیقة عهدتی بمنبوعه بینک فی الفرع غیرها علی فهمها
فی سنها هیت هست ومن فقه ابند وبغیر لسانها علیه براهین الادلة
صحت و فی العلم ان مبدی غریب ما سمعت سواها وهی فی الحس ابدت
مولانا گوید ﴿ چون بری غائب شود بر آدمی گم شود از مرد وصف آدمی هرچه
گوید آن بری گفته بود چون بر این دم قانون بود کردکار آن بر او چون بود

اویئ او رفته بری خود او شده ترک بی الهام تاری کو شده هوش بخود آید
نداند یک لفت چون بریانست این ذات وصفت پس خداوند و بری و آدمی
از بری کی باشد و اخر کی قوله صاحب کشف چون کثرت در احکام بیند نه
در ذات داند که تغیر احکام در ذات اثر کند چه ذات را کما لیست که قابل تغیر
و تاثر نیست نور بالوان آبگینه منصبغ نشود اما چنان نماید شعر افتابی
در هزاران آبگینه تافته پس بر تک هر یکی تابی عیان انداخته همه یک نور لیکن
رنگهای مختلف اخشنی در بیان این و آن انداخته یعنی وجود عالم
مراد از افتاب ذاتست بر مظاهر و مرایا ستاره مقترن شده است پس
بر تک و صورت هر مظهری ازان مظاهر بحسب مقتضای ماهیة آن مظهر بر نوی
انداخته است و در مرتبه روحانی بصورت ارواح و در مرتبه مثالی بصورت
مثال و در مرتبه جسمانی بصورت اجسام ظاهر شده و الوان لون النور
بدا شعاعه فی الزجاج فتری فیه الوان و اکر ندانی چه میکویم در چشم
من آی تا به بینی یعنی همه یک وجودست که بصور نهای مختلف بحسب
اختلاف و استعداد ماهیات در امده است چنانکه معلوم شد لمعه دواز
دهم هر که این در بکشاید یعنی عنایت الهی هر سالکی را مسلوک
باد که از مقام حجابیت و هاند بمرتبه دولت فتح رساند و در خلوتخانه
بود تا بود خود نبیند یعنی قلبا و قالبا متوجه حق تا بتة خود نکرد و از
اغیار عزلت کزیند و خود را و دوست را در آینه جدیکر می بیند پس سفر
کنند چه سفر الی الله که استقامت در اینجا قطع کردد که لا هجرت بعد الفتح
و این حدیث نبوی را در ظاهر سبب ورود انستکه بیشتر از انکه فتح مکه
شد و هجرت از مکه بمدینه واجب بود و تواب بسیار داشت و چون
فتح مکه میسر شد حضرت رسالت گفت صلی الله علیه وسلم لا هجرت بعد الفتح
یعنی لا هجرت من مکة الی مدینة بعد الفتح و در باطن بعد الوصول الی
سالک سفر در مظاهر افاق سیر سلوکی نماند بلکه در نفس خود بحسب مظهر

بود

بود و در مثالش چنانست که قوله صورة و آینه از سفر دوراست کاه
بدیرای صورت از نوراست ازین خلوتخانه سفر نتواند کرد و این بیت
ازان حکیمست ظاهرا که در بیت از نساخان تغیری بحسب تقدیم آینه
و تاخیر صورت رفته است چه معنی بیت بدین طریق واقع شده است راست
نمی آید بلکه همچنین می باید که صورت از سفر دوراست یعنی که صورت که در آینه
تافته است هیچ نماند که از جهای خود رفعت کند و با آینه در آینه همه کونه
رفعت از جسم متصور میشود پس آن صورت عکسی است که در آن آینه منعکس
شده است و مراد ازین بیت آنست که شارح این نسخه و بیا اکرچه درینجا
بر نهج تعریض مصنف را مقاله پردازی کرد لیکن ناسخ این نسخه و لکین
بمعنی و عنای بی تلوین چنین خواهد کفت که مرتبه شارح شارالیه غالبا هنوز
در سیاحاتست چه این بیت حکیم را در بینجا دلیل خواهد کفت که
آن بود و لکه وقت بیجابیج اند و هر هذا نباشد هیچ چه سالک چون در مرتبه
دلست هنوز در سیر و سیاحاتست و این لمعه بالای مرتبه دلست قوله فاین
نذهبون ازین جا عزت ممکن نکردد یعنی لو سیاحة فی امتی و مراد ازین
امت آن امتانه خاصانه جناب رسالت پناهند که در سیر و سلوک مراتب اثبات را کذشت
و در قرب فرایض رسیده و حق مراتب بشریت و ملکیت و ربوبیت کرده و در قدم
احدی رهیافته و بر همه ایشان مرتبه رفیع عن سنتی فلیس منی فرموده است
قوله ایجا راه برد سد طلب نماند فلق بیار آید یعنی عین ذات شود
ترقی تمام کند اضافت ساقط کردد که التوحید اسقاط الاضافات
اشارت بتضمحل کردد حکم من والی که در وقت بر ابتدا و انتها می کند طرح
افتد چه وجود را ابتدا و انتهایست با انکه مرتبه سماست که عین
اسماست و هر جا که جسمیت بکلی هم اسمیت یعنی من والی نماند
بود و ایجا همه وجود محض است و وجود را ابتدا و انتهایست تا طرف اول

واخر تواند بود اینجا زبان حال صاحب خلق همه این گوید سهر خوف بمن اجوی
فلم یك غیرنا ولو كان غیری لم یصح وجودنا یعنی بعد زین اگر سفر نبود و رنج
بود و در صفات خود و زین مراتب سیر فی الله نهست قوله ابو بزید این آیة بشنید
یوم نحشر المتقین الی الرحمانه وفدا معنی وفد در لغت دویست یکی شتر سوار را
گویند و یکی رسول را گویند و اینجا مراد از وفد معنای رسولست یعنی اگر کسی
باشرف و هبری حضرت رسول علیه السلام و حضرت رحمانی رسید بجا محشور شود
نفرة بزد و گفت من بگوش خود این از بحر و یکری در جواب او گفت
من اسم الجبار الی اسم الرحمن و من اسم القهار الی اسم الرحیم یعنی از احکام
الوهیت صفاتیه الجلالیه القهریه الی اسماء الصفاتیه الجمالیه اللطفیه
این دقیقه لطیفه اشارت الی علم الاسماء فافهم لمحه در بیان اسفار
رابعه بدانکه سفر سالکان سبیل حق سبحانه و قسمت سیر الی الله که اورا
سفر من الخلق الی الحق می گویند و سیر فی الله اورا سفر الحق الی الحق فی الحق
می گویند و مصنف این هر دو را ذکر کرده است و بعد زین هر دو سفر ثالث
سفر من الحق الی الخلق و رابع سفر فی الخلق بالحق و اسفار اول سه
مراتب مقام الکمال و آخران من مراتب مقام تکمیل شیخ ابو مدین مفرد که
از کبار مشایخست من علامات صدق المرید فی ارادته فراره عن الخلق
و هذه حالت رسول علیه السلام فی خروجه و انقطاعه عن الناس فی غار
حراء للتعبد ای للتفکر و محققان متصوفه اجماع کرده اند بر انکه
سالک طریق سلوک را در بدایت حال عزلت بجستن واجبست مکرر
صحبت شیخ مرشد و خدمت و هم او قال و من علامات صدق فراره
عن الخلق و جوده للحق فما زال رسول الله صلی الله علیه وسلم بحیث انقطاع عنی
محبة الحق جه مشایخ گفته اند اهل الطلب و الوجدان تو آمان مولانا گوید

سایه حق بر سر بنده بود هر که بیند یابنده بود سنك براهن روی
انش بجست این نباشد و ربباشد نادرست انکه روزی نیستش بحث و نجاة
نیکرد جستش مکرر در نادراف و شیخ گوید تو راه نرفته آن نمودند و رنه
که زد این در که نکشوده اند و من علامات صدق وجوده للحق رجوعه الی الخلق
پرید حاله بعثة الرسول بالرسالة الی الناس سوال اگر گویند که شیخ ابو سلیمان
دارانی فرموده است که لو وصلوا ما رجعوا پس درین سخنان این دو بزرگ
تناقض باشد جواب گوید انکه هر یکی ازین دو بزرگ اطریق لفظ رجوع و بکر کرده است
پس هر دو لفظ رجوع بر یك معنی نباشد تا خلاف و تناقض متحقق گردد مراد
از رجوع سخن شیخ ابو سلیمان آنست که رجوع بشهوات طبیعی و لذات آن
کند که سالك در ابتدای حال ازان توبه کرده باشد و مراد از لفظ رجوع
شیخ ابو مدین رجوع اصل است برای تکمیل ناقصان و ارشاد طالبان
عن اذن الهی و بصیرة التمام و هذا هو المرشد الحقیقی الداعی الی سواء
السبیل برین تقدیر در میان کلام این دو بزرگ تناقض نباشد والله المرشد
لمعة سبزدهم محجوب هفتاد هزار حجاب نور و ظلمت از بهر آن بر
روی فرو گذاشت تا محب خو فراکند و او را پس پرده می بیند تا بیوند
دیده آشنا شود و عشق سنسده شوق بجنباند بعد عشق و شوق شوق
پرده ها بکان بکاود بکشاید انگاه سبحات جلال غیرت موهوم را بسوزد
و او بجای او بنشیند و هکی عاشق شود هر چه کند از و کیرد و هر چه بخشد
بدو بخشد مکرر اشارت حضرت محمد مصطفی صلی الله تعالی علیه وسلم و درین حدیث که
صلوة بسواك فیه من سبعین صلوة بغیر سواك بچندین سری بود یعنی یك
نماز تو بی تو بهتر از هفتاد هزار نماز تو با تو و بر اکه تو فانی تو بی این
هفتاد هزار حجاب مستدلست و چون تو بی تو باشی هجاب کبر از محجوب کرداند
شیخ مرید در قصیده لامیه خود آورده است که حجاب ظلمانی مراتب عالم جسمانی

و حجب نورانی مراتب عالم عقول و نفوس مجردات و این حجب در راه سلسله تربیت است نه در راه وجه خاص که باهل جذبه **قوله** گفته اند این حجابات صفات آدمی است نورانی چنانکه علم و یقین و احوال مقامات و جمله اخلاق حمیده و ظلمانی چنانکه جهالت و جهد و گمان و رسوم و عادات و جمله اخلاق ذمیمه و این حدیث نبوی مصدق و موید این آیه کریمه است ۴ واعبد ربک حتی یاتیک الیقین یعنی چون به حقیقت خود بیقین حاصل شد که خود وتن عین معشوق بوده و اورا از خود بودی نبود و هستی او هستوز کالم کلام بر مقدار خودست و این تکلیفات برهستی خود را بوده ۴ چون نیست ذات و صفات چون باشد مگر عبادت او عین معبودش بودن اوست بوده بنابرین این حدیث که ۴ حبب الی من دنیاکم النساء والطیب و قرة عینی فی الصلوة فرمود مراد از قرة عین در خود مشاهده حق است **قوله** پرده های نور و ظلمت را از مجاز در گمان و در یقین دانسته اند یعنی پرده های نور چون یقین و لوازم آن و پرده های ظلمت چون گمان و توابع آنست این وجه را مصنف مستحسن نداشته چنانکه بر نهج تمیز علی وجه بیان میکند **قوله** لیک ایجاد هر چیست یعنی کنه فهمی هست اگر چنانکه حجب این صفات نورانی سوخته گردد یعنی زیرا که لو کشفها لاحرقت سبحات وجهه ما انتهی الیه بصره من خلقها بصره عاید باخلق نتواند بود باید دانست که سبحات جمع سبحه است و سبحه جلالت حضرت یعنی قهرهای تسبیح راگویند و سبحات استعاره از اشعه نور و مهیاست که آن وجه را از انفصاله امتزاج نور او بچیزی از آثار ظلمت تقدیس میکند و از تمکن مدرکی را از ادراک منزه می کند و وجه حق از عبارت ظهور نور وجود مطلق است از آن جهت که مواجه همگی هفتاد عالمست و های بصره جمیع بخلیست یعنی مخلوق او صاف خلق او را ان سبحات گشند که عبارت از آن اشعه نور و صفات

سوخته

سوخته شوند و می بینم که نمی شوند که باد و بیت نمیسوزند و حجاب و انما مستدل می باید یعنی از عدم احتراق ایشان عدم او ان لازم نمی آید و از عدم ادراک ایشان وجود حجب لازم میشود و نمی شاید که این حجب خلق و صفات خلق باشد و اگر سوخته شدندی **قوله** پس این حجاب اسما و صفات او نتواند بود حجب نورانی چنانکه ظهور و لطف و جمال و ظلمانی چنانکه بطون و قهر و جلال و موید این وجه آنچه شیخ کبیر در فتوحات گفته است که الحجب النورانیة هی الاسماء والصفات الوجودیة النبوتیة والظلمانیة هی السلبیة العدمیة **تنبیه** بدانکه مصنف در همه مبحث جمال را بظهور و جلال را ببطون نسبت داده است و در دیباچه کتاب و در انکه گفته است و عاشق جمال او جلال اوست و جمالش مندرج در جلال بر عکس کرده بود چنانکه تقریر رفت پس ظاهر از عبارات این دو سخن تناقض می باشد ناسخ این نسخه زیبا یعنی رعنای و نژاد و دریجا نیز چنین خواهد گفت و در میان این دو سخن مصنف تناقض نمی باید چه مراد از این بطون قدم ثبوت بلکه خفا و نکوته عاشق جمال اوست که جمالش مندرج در جلال اوست که از اقتضای احکام اسم قهار ش بطون بود یعنی خفای عاشق جمال او نمی باید **قوله** نشاید که این حجب مرتفع شود چه اگر اسما و صفات مرتفع شود احدیت ذات از پرده غرف بتابد اشیا یعنی موجودات بکلی منزه شی گردند یعنی فانی گردند چه انتفاء اشیا یعنی ماهیات اشیا بوجود عام بواسطه اسما و صفات تواند بود قال الشیخ الکبیر فی مفتاح الغیب و لما کان امر الکون محصورا بین وجود و مرتبة و تعذر اضافة الاثر الی الوجود لان الوجود لا یظهر عنه بحیثیة لکونه تحصیل الحاصل وهو محال لخلوه عن الفائدة ولکونه من قبیل العبث و تعالی الفاعل الحق الحکیم العلیم من العبث فیتعین اضافته الی المرتبة و مرتبة الوجود المطلق الالوهیة فانها والی نسبها المعبر عنها بالاسماء تشبید الآثار و انما یتوقف انتفاء الاشیا بالوجود علی وساطة الاسماء والصفات لبرای انکه هرکه او ممکنه باید از خلق و ایجاد چیزی لازم است که او در ذات

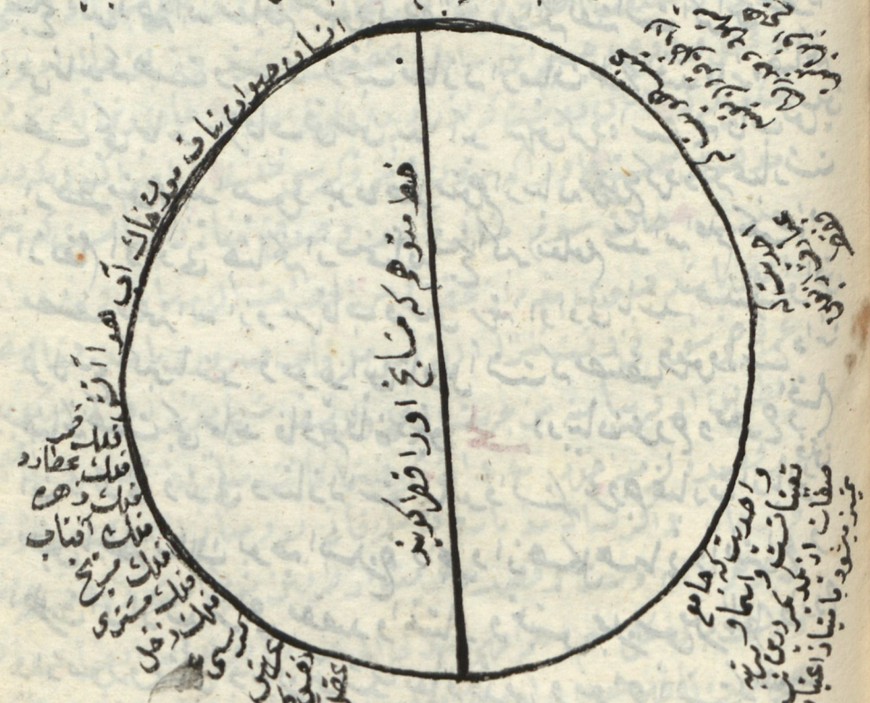
خود می باشد و این ظاهرست و باید که تفاصیل مخلوقات خود را بداند که چه آفریده است
پس عالم باشد که آنچه از و بوجود می آید یا ارادت او باشد و ضروری الوصول
نباشد از وی و از موجب بالذات نبوده باشد و لیکون فاعل مختارست چنانکه
در علم و کلام ثابت شده است پس مرید نیز باشد و باید که بر آنچه می آفریند
قادر باشد بهر وجهی و بهر صفتی که خواهد بران وجه و صفت آفریند و از آن
عاجز نباشد پس قادر نیز باشد و این جهار اسم را که حی و علیم و قدیر و مرید
ارکان الوهیت می گویند که مرتبهٔ الوهیت که منشا ایجاد موجودات بی این جهار
اسم المذکور قائم نمیشود و باید که چون خواست که چیزی آفریند و عالم شد
بحقیقت و لوازم آن و مرید آن شد که او را بوجود آورد و بر ایجاد آن قدرت
داود مباشرت بایجاد آن لوازم است و از آن مباشرت بزبان شریعت امری فرمود
تعبیر کرده اند که قال الله تعالی انما امره اذا اراد شیئا ان یقول له کن فیکون
پس متکلم نیز باشد و چون این موجودات از وی ضروری الحصول نیست بلکه فاعل
مختارست پس هر چیزی بوجود می آید و وجود او می خواهد پس خود نیز باشد
و هر چیزی که آفریده است و می آفریند لابق مقتضای حکمت اوست و همه را
در مقام خود نگاه داشته است که با هیچ کدام اختلطی و اشتباهی ندارند
و بر ذهنی در میان ایشان حایل گذاشته است تا آنچه در عالم امکانست با آنچه
در عالم وجوبست یعنی نکند و مندرج نگردد و بالعکس پس مفسط نیز باشد
یعنی عادل قال الله تعالی مرج البحرین یلتقیان بینهما برزخ لا یبغیان
تا سخ این نسخه و لزوا یعنی رعنای بی محابا و اینجا نیز چنین خواهد گفت که
مراد ازین مرج البحرین آن بحرین اکبرین است که بتر جمانه مساد مصنف
در نعت خود حضرت رسالت مقدم میگذشت و در میان و هوق قدم بحر
بطونه تعبیر رفت و در میانه امکانه و هدوق بحر ظهوره شرحی افتاد
و هقیقت الحایل محمدی بالنسبة اسما هر چند دران دو بحر یه اکبریه را

برزخ کبری واقع شده آنا بتعین روح سلطانی آن بحرین اکبرین را جمع کرده
و مجمعیت و برزخیت آن بالنسبة اسماست و الا بالنسبة ذات و صفات
نمی باید بینهما برزخ لا یبغیانه چه آن ائمه اسمای سبعه را و توابع آنه
مظاهر تامه است و فرق میان اسم و صفت چون انست که ذات را
مع صفت معینه اعتبار کنند چنانکه ذات را وجود مع صفت الحیوة اعتبار
کنند و حی گویند پس حی اسم باشد و حیات صفات و هکذا علیم مع العلم
و السمیع مع الاستماع و البصیر مع البصیرة و المرید مع الارادة و القادر
مع القدرة و المتکلم مع الکلام و الکونیة مع الکینونة فافهم قوله هو چند
وجود اشیا بحسب ذاتست اما بحسب ذات از پس پرده اسما و صفات ادراک کند
پس حجب او اسما و صفات او آمد قال الشیخ الاکبر فی الفصوص مسماة الذات
لا بغایر اسماها بوجه ما و اما الاسما فتغایر و تضاد بعضها بعضا و یجد
ایضا مع البعض من حیث الذات الجامعة بجمیعها و من حیثیة هذه الاسما
باعتبار علوم مغایرة الذات لا یقول ان الحق مؤثر بالذات چنانکه صاحب
قوت القلوب رحمه الله که ابو طالب مکی است فرموده که حجب الذات بالصفات
و حجب الصفات بالافعال و فرق میانه و صفات و افعال انست که چون
دو ذات اعتبار صفتی کنند اگر از ان صفت اثری بغیر تعدی نمی کند هم چون
حیات و علم و ارادت و قدرت از قبیل صفاتست و اگر تعدی میکنند هم چون
خلق و رزق از قبیل افعالست قوله و اگر بحقیقت نظر کنی حجاب او هم او تواند
بود هم حجاب محدود را باشد و چون ذات او محدود نیست پس او را حجاب نباشد
حجاب روی او هم نور روی او باشد چنانکه مصنف میگوید بشدة ظهوره مخفی است
و بسطوع نوره مستتر قوله لقد بطنت فلم تظهر لذی بصر فکیف یدرک من بالعین
مستتر بدرستیکه پنهان شدی پس ظاهر نشدی دیده دیده وری چون مدرک

شود الکه بالذات مستتر است و ذات او مقتضای استتار است کما قال
الشیخ الکبیر فی مفتاح الغیب الشیء اذا اقتضی امر الذات لا یشترط بشیء
لا یزال علیه ما دامت ذاته **قوله** می بینم و نمیدانم که چه می بینم مگر شیخ ازینجا
فرموده است در رباعی خود ؎ ای باهو در حدیث و کوش هر کر وی باهو
در حضور و چشم هر کور از جرم کویم **قوله** حجاب دوی تو هم دوی تست در هر جا
نهانی از همه عالم ز بس که پیدایی بهر که می نگرم صورت تو می بینم ازین میان
همه در چشم من تو می آیی الکه شیخ اکبر گفته است محقق این مقیست ؎
ولست ادرک من شیء حقیقة وکیف ادرکه وانتم فیه ز رشک تا
نشناسیم ترا کسی هرد م جمال خود بهیاس دیکر بار ای لعبرة الهه عدم القدرة
فی التجلیات **قوله** نشاید که اورا غیری حجاب آید چه حجاب محدود دانا
زیرا که حجاب متناهی را می باشد و اورا حد نیست از انکه متناهی نیست پس اورا
حجاب نیست **قوله** و هر چه در عالم بینی صورت و معنی صورت او بود و او بهیچ صورتی
مقید نه محیط کار یست **قوله** در هر چه او نباشد یعنی بر تو وجود او نباشد ان چیز
خود نباشد یعنی ماهیة او بقدرت بوجود نکردد در هر چه او بباشد آن چیز
هم نباشد که الحادث اذا اقترن بالقدیم لم یبق له اثر **قوله** تو جهانی نیک جوی
ایوبدید جمله جانی نیک کردی نهانه یعنی ظاهر این وجود عالم جسمانی تغییر
از و بجهان کرده است و باطن آن عالم روحانی که تغییر از و بجان کرده است **قوله**
؎ چون سوی پیدا چو پنهانی مدام یعنی مه حیث الذات ؎ چون نهانه کردی
چون جا و یدی عیان یعنی مه حیث الاثار فی المرتبة هم نهانی هم عیان هم هردوی
هم نه اینی هم نه ان هم این و آن یعنی هم نهانی بالذات و هم عیانی بالاثار و هم
هردوی من حیث الجمع بین الاضداد قال الله تعالی هو الاول والاخر والباطن
والظاهر هم نه اینی هم نه انی مه حیث الوطریق هم این و هم آن مه حیث الجمع
بین الاضداد و این ابیات از ان خواجه است **قوله لمعة جهاردهم**

محجوب

محجوب و محب را بیک دائره فرض کن که اثر اخطی بدو نیمه کند که بر شکل
دو کمان ظاهر کردد یعنی وهو محجوب واهب و امکانه ممکن را دائره فرض کن
چه امر وجود در وی واقع شده است که اثر اخطی بدو نیمه کند و آن خط را
قوسا و اثر می کویند و خط خط مستقیم را می کویند که از محیط دائره بر مرکز
مرور کند و هم بمحیط رسد و سایر خطوط که در میان دائره واقع باشد انرا
اوتار کویند اطول می باشد از جرم دائره بر شکل دو کمانه ظاهر بر پیه مثال



اکر چنانکه این خط که می نماید هست یعنی در وهم و نیست در واقع و آن خط
عبارة از هستی متوهم وقت منارله از میان طرح افتد و دائره که چنانکه
هست یکی بماند سر قاب قوسین پیدا آید قال الشیخ الکبیر فی فتوحاته
وما ظهر القوسین من دائرة الخط المتوهم وکفی بانک حدث فیه المتوهم والمتوهم

مالا وجود له فی عینه وقد قسم الدائرة الی القوسین فالالهیة علی الدائرة
ولیست سوی عین القوسین فالقوسان الواحد عین القوس الاخر من حیث الهیة
وانت الخط القائم المتوهم فاعلم فی حسیب الحد المتوهم الوجود والموجود
والموجود والوجود لیس الا عین الحق وهو قوله او ادنی رفع هذا المتوهم
واذا رفع من الوهم لم یبق سوی دائرة فلم یتعین القوسان تنبیه بدانکه ازسخنان
شیخ اکبر رحمة الله معلوم میشود که مصنف درانکه گفته است اکر این خط که
می نماید که هست ونیست وقت منازله ازمیان طرح افتد دائره چنانکه
هست یکی بماند سر قاب قوسین پدید آید سهو کرده است چه قاب قوسین
از خط متوهم پدید میشود چون خط متوهم از میانه مرفوع کردد دکه عبارتست
از مقام او ادنی چنانکه ازسخنان شیخ اکبر معلوم شد والله اعلم مکر مصنف
رحمة الله از سر قاب قوسین مرتبه او ادنی باشد حینئذ موافق
قول شیخ اکبر باشد ومؤید این تاویل آنست که مصنف فرموده است دائره
چنانکه هست یکی بماند فافهم فانه دقیق لمحه در بیان عروج ومعراج واقسام
آن که تدانی وتدلی ومنازله است بباید دانستکه عروج عبارت ازبالا رفتن
نفس ناطقه سالک بوجه الندرج وتجرد از هیاکل جسمانی وانشراح و
اطلاق او از قید مزاجی بقصد واختیار وتجلس بملابس من نلک وارواح
واز صور ومثال وبالا برسد بعالم قدس ومعراج آنست که عروج
سر وهدانی الذات وهو حق الذی وسعت قلب عبده الکامل وتحقق
به وفیه بحیه از قید تعین مطلق شود از سه حالت یکی بالضروره
واقع شود وباسه وهدانی بتدریج عروج کند وهر حقیقتی را که از
حقایق ذات باهل خویش رساند وانجاکه مرتبه اوست کذارد شاید

جسد را

جسد بر زمین کذارد ونفس را در مراتب نفوس وروح را در عالم ارواح
وعقل را در مرتبه عقول وسر الهی اخر در نور ذاتی مستهلک العین مستور
العین شود وبمقام قاب قوسین ومقام او ادنی وحضرت اوحی وحضرت احدیت
واطلاق تحقق حقیقی باید ومحقق این مقام را تدانی کویند حالت دوم تدلی
حق باشد بتجلی ذاتی چنانکه سیر را بروای معراج وتجاوز از مراتب خلقیت
نماند وحقیقت اطلاق ذاتی الهی حجاب خلقیت را بکلی بسوزد وحکمی دل
وعقل وروح وجسم این سالک بحقیقت بر شود وزبان حال او
بکوید که آن دوست که نور دیده وکوش منست جان ومن وهوش ودل
مدهوش منست او راکه برون عرش وکرسی طلبند ما منم اکنون که در اغوش
منست حالت سوم منازله باشد وصورت منازل چنانست که تنزل
الهی باشد بسوی بنده از حضرتی من الحضرات الاسمائیه وبنده را هم
عروجی شود فی وقت تنزل الهی پس من قاب قوسی ضروری باشد اما وسط
الطریق او قریبا منه من جهت الاعلی والاسفل شیخ مؤید رحمة الله میکوید
در قصیده ازمیه هود ۴ وان تلق فیها کانت منازلة جمیعه ولها قصد
وارحاء واکر میانه مدّ باشد ملاقاتی بود منازله جمعی بقصد وارحال
مرجوع هر ازان اوست وقصد وعزیمت از طرفین شرط است در حقیقت منازله
وذلک بان کل اسم الهی تبدلی الی عبده ویعرج الیه ایضا عبده الذی
هو عبده فافهم جدا ارادة حق متعلق بذیر بعروج بنده الیه وقصد وعزیمت
بنده فی الحال واقع شود ومنازله همی مشهود کردد وعلوم واذواق
مشاهده منازل از شرف عدوم واعمض مفهوم باشد مصنف ازین سه حالت
منازله را تخصیص بذکر کرده است لکونها جامعة البین التدلی والسلوک
والجذبه قوله مینماید که هست ونیست جهان جز خطی درمیان نور وظلم

شود اترس باقی ماند هم توفیق الله است قال الشیخ الکبیر فی تفسیر الفاتحة
ولو ارتفعت النسبة الواحدیة الامکانیة التی لا یصح سیر ولا توجه ولا
رجاء ولا طلب بدونها وهی نسبة تتعلق به وتتعلق بک کما تتعلق بابی
الاعتبارات لم یصح السلوک ولا استناد ولا غیرهما ولا یطلق اسم
هذا الکمال انما هو بالنسبة الی المحجوب فقط بل ذلک ثابت فی هو المعارف
الشاهدة ایضا فانه ولو بلغ اقصی الدرجات والشهود لا بد وان
یبقی اعتبار منفی المشهد عما لا عینا ولولا ذلک الاعتبار لم یکن مرتبة
شاهد ولا مشهود ولا شهود ولا کان سیر ولا طلب ولا بدایة ولا نهایة
ولا طریق ولا فقد ولا تحصیل ولا توقع ولا وصول ولا بیاض ولا سواد
ولا ارشاد ولا اضلال ولا هاد ولا غیر ذلک ولا من هنا ولا الی هناک
فافهم ثم ان المعارف قد ترمی هذه النسبة الباقیة بعین الحق ومن حیث
هو سبحانه لا من حیث نفسه ولا بعینه ومن حیث مرتبه فیحکم بان مشاهدة
تلک النسبة الباقیة لا تقدح فی تحقیق التوحید وبما ذهل عنها بقوله
سلطنة الشهود او حجبته سطوة التجلی عن ادراکها لکن بعدم ادراکه لا ینافی
بقاءها فی نفس الامر لان عدم الوجدان لا یفید عدم الوجود واذا تقرر هذا
فاعلم انه لا سبیل لعین بقائیة قاصمة ما تبارک عنه واختبا جلاله
الیه ولو فرضت انها نسبة بعقل تبارک عنه بنفس التعین فقط وقال
فی موضع آخر منه لو انتهی انسان الذی هو الانموذج بجمیع الممکنات
والنسخة الجامعة لخصایصها وحقایقها فی امره وهاته ترقیه الی
اقصا المراتب الاطلاق علما وشهودا وحالا ومقاما وتحقیقا وتوحیدا
فانه لا یتصف بحقیة التامة الرافعة لجمع الاعتبارات والنسب والاضافات

یعنی در نظر جهان می نماید که جهان وجود موهوم دارد اما در حقیقت و واقع
جهان جز خطی موهوم که برزخ و فاصل است میان نبود و وجود و ظلمت امکانیت
قوله که بخوانی تو این خط موهوم بشناسی حدوث را از قدم یعنی اگر تو بدانی
این خط موهوم را که عبارة از وجود مجازی موهوم است بدانی که وجود موهوم
نیست که همچون خطی دایره را دو نیم کرده باشد وجوب را از امکانه و قدم را
از حدوث جدا کرده است و برساند برزخ جامع و فاصل درمیان قدم و حدوث
و دایره مانند خط موهوم که برزخ جامع و فاصل است همه سایه آفتاب
و سایه قوله هرکه این خط هیانکه هست بخواند یعنی هرکه آن خط موهوم را
خط موهوم داند وجود حقیقی را داند و یقین بداند که هم هیجند و هیچ
اوست که اوست یعنی هوی هم ممکنات فی حد ذاتها وجود ندارند هیچی اوست
اوست که بحکم النبی اذا هاو زهده انعکس ضده یعنی برمقتضا اسما هستی
اوست که بحکم النبی اذا هاو زهده انعکس ضده یعنی برمقتضا اسما هستی
منوهم او به نیستی دفت و نیستی او بهستی برامد تنبیه بدانکه لفظ هیچ
دوم مؤکد لفظ هیچ اولست و لفظ اوست دوم مؤکد اولست و هردو
تاکید اکرچه ظاهر است اما تصریح کرده برای انستکه بکی از معاصران
که دم از بی علمی می زد و بیکی از فقر المعات می گفت چون بدیدم مصراع رسید
می گفت هم هیجند یعنی موجودات هیجند و هیچ اوست که اوست پس هم او
باشد و می گفت که هیچ اسمی است از اسماء الهیه و نمی دانست که اسماء الله
توقیفی است و با وجود انکه نمی دانست از طرق ایجنین شنیع و قبیح که بالشرع
والعقل والکشف تخالف نمی کرد تعالی الله عما یقول الظالمون علوا کبیرا قوله
اما ابجا مرفیست بدانکه اکر خط که وجود مجازی موهوم نیست از میانه
طرح افتد یعنی میان وجوب و قدم و امکانه و حدوث ما محدود صفات
دایره چنانه نمود که اول بود حکم خط دایل نمود کرچه خط دایل

واحكام القيود اصلا بل ولو ارتفع ما عسى ان يرفع بحيث ان تسقط عنه
الاحكام والتقييدية الامكانية والصفاتية والاسمائية ايضا بعد السقوط
التكليفات الوجهية عنه وحرّ وجه عن حصر الاحوال والشئات والمواطن
والمقامات فلم يحصره عالم ولا حضرة ولا غيرها فاذكر لزيد وان يبقى
معه حكم قيد واحد امكاني في مقابلة القيد الاعتباري الثابت في الحق مراتب
الاطلاق لوجوه المطلق وهذا القيد الباقي انما هو الحظ المتعين من
غيب الذات الذي قلنا غير مرة انه لا يتعين لنفسه من حيث هو الا ولا
بامر يتعين فيه بنفسه شيئا فشيئا اي يتعين الغيب المذكور هو بحسب ما به
ظهر متعينا وهو حالة المسمى فيما بعد ما يمكن فافهم وبهذا التعين يظهر
ما يراد تباطؤ الحق بالانسان وارتباط الانسان به من حيث يدري الانسان
ومن حيث لا يدري الانسان ومن حيث لا يدري ولما ذكرنا بقي قيد تعقل
الوجود المطلق على نسبة او مظهر بقيد التمر ولو عينا لا عينا كموقف ظهور
العين التي هي شرط في التعقل على الوجود واما علم شهود قوم من اهل الشهود
الخالي هذا التمر فلا ينافي ثبوته في نفسه فان الكل والمحققين من اهل الصحو
المخلصين من ورطة التكرر والشاهدات المقيد عند استقرارهم من وجه
وفي مركز مقام الكمال الواحاطي الجمعي الاحدي الوسط للغايب من اطراف المحيط
واهلها ما خفي من المتحرقين يحكمون بما ذكرنا قوله خيال كژ مبر اينجا و
بشناس كه هر كو در خدا كم شد خدا نيست زيرا هو وحدانيت كه از اتحاد
و وكالتي حاصل آيد يا بجذبه يا بسلوك وبا بالجمع بينهما كه انرا صاذنه مي گويند
چنانكه دانستي فرد انيتش يعني فرد انيت آن متحد شده بعد از وحدت وكالتي
نگذارد كه كرد سراپرده احديت كردد فيه بالبنية اسما انرا امكانيت درو
باقيست چنانكه از كلام شيخ كبير معلوم شد هم خواجه مي گويد كه ممكن نبود

هيچ

هيچ مخلوقي كه ديد خدا و باخدا كرد اما سخن درست اين باشد كه ذات
وصفات خود فنا كرد هر كه كه فنا شود اين هر دو در عين يكانكي بقا كرد
حضرت بزبان قدسي ميگويد كس ما نشود ولي از ما كرد هيزي كه بود جمله بود كي
باشد كي نادانم بود انما كرد جمله اكر بكلي انرا امكانيت محو مي كنيت فينبغي ان يعقل
العبد كل عقده الحق على نحو ما عقله ومن جملة ذلك بل الاجل من كل ذلك عقله
سبحانه ذاته على ما هي عليها ورويت لها كذلك وهما عين كلامها وكلام سوى ايضا
كذلك قوله ومن بعد هذا ما يدق صفاته وما كنه لديه واجل يعني جوهره
تقرير سخن بدين پايه رسيد ماوراي آن دقيقتر از انست كه توان صفت خدا
كرد اينجنين سزاي نسبت با جمال قابل بهر مندي وسود مندتر وبهتر است مستور
داشتن وتبع كرديد و انسبت مرتبة انست بدانا كفتنيت مصلحت نست مكوي
ومولانا ميكويد رحمة الله و دستور نيست جائزا نا كويد آن بيان را ودرين
ذكر دستور هر جا كه كار آمد قوله احديت از روي اسما احديت كثرت تواند
بود واز روي ذات احديت عين احداست و در هر دو صورت اسم از واحد
آيد قال شيخ الاكبر في فصوص اليوسفي فاخذ به الله من حيث الوهية
التي تطلقنا احدية الكثرة واحدية الله من حيث الغنا عنا وعن الاسماء احديت
العين وكلاهما يطلق عليه اسم الواحد يعني احديت هو از حيثيت اسماء الهي كه
طالب ظهور اعيان خلقست احديت كثرة نسبي دروي منفعل است زيرا
مسمايان اسماء كثرت بحسب ذات واحداست وبحسب نسب منفعليه دروي
از حيثيت اسما وصفات كثيراست برمثال واحد كه در ذات خود يكي است
اما بحسب نسب او باد و نصفست و بحسب نسب او باسه ثلث و بحسب
نسب او با چار اربع واين كثرات نسبيه در وحدت ذاتي او قادح نيستند
واين احديت هو از حيثيت غنيست از خلق كه ان الله لغني عن العالمين از حيثيت غنا
از اسماء الهي نيز جهة غناي هو از عالم عين غناي اوست از اسماء نيز زيرا كه

اگرچه اسما از وجهی عین ذات اند که مسمی است از وجهای غیرند احدیت عین
یعنی نه باعتبار تعقل کثرت در وی و نه باعتبار عدم تعقلش زیرا که این اعتبار
بر تقدیر تجرید اوست از حقایق واز اسمائیز و کثرت مبنی است از اعتبارین مذکورین
و در هر دو صورت بمعنی هم باعتبار اول که احدیت کثرت نام دارد و هم باعتبار
دوم که احدیت عین نام دارد و حق را احد ناست اما مرتبهٔ اول را مقام جمع
و واحدیت نیز میگویند و در مرتبهٔ دوم را جمع الجمع احدیت نیز می گویند واگر چه
استعمال احدیت در احدیت عینی است **لمحه** در بیان غیب هویت و احدیت
و واحدیت بدانکه وجود وجود حق را که عین ماهیت اوست بی شرط شیئی اعتبار
کنند غیب هویت و وجود محض می گویند و چون بشرط ان لایکون معه شیئی اعتبار
کنند مرتبهٔ احدیتست و حق سبحانه بآن اعتبار احد نام دارد و در اصطلاح
محققان بر اینست چنانکه در مقدمات معلوم شد مگر بعضی از معاصران سخن
مصنف را که در هر دو صورت اسم اولی واحد آید گویا نظر بقسم اول کرده
که احدیت کثرتست که اورا واحدیت میخوانند و این حیثیت اسم حق واحد
آید امّا باحدیت عین راست نمی آید که این حیثیت اسم حق احد می آید و سخن
مصنف که در هر دو صورت احد گفته است اگرچه باعتبار قسم اول راست نمی
آید اما باعتبار قسم دوم راست است و موافق طریق شیخ اکبر است چنانکه از فصوص
نقل کرده شد **قوله** احد در اشیا همچنانه ساریست که واحد در اعداد اگر
واحد نباشد اعیان اعداد ظاهر نشود و اعداد را اسم نبود و اگر واحد
باسم خود ظاهر شود عدد را عین ظاهر نشود تحقیق این سخن آنست که
اگر تجلی حق مر جمیع اشیا را نباشد حقیقت اشیا ظاهر نشود قال الله تعالی
انما قولنا لشیء اذا اردناه ان نقول له کن فیکون مراد از اراده
توجه الهیست بر ایجاد چیزی را و مراد از کون آن چیز سماع اوست
خطاب حق را پس تجلی حق مر اشیا را همچون سریان واحداست در اعداد

پس

پس ظاهر شود اعداد در مراتبش الی ما یتناهی بوجود واحد تواند بود که اگر
وجود عین واحد در اعداد نباشد نه اعیان اعداد ظاهر شود و نه اعداد را
اسمی بود و اگر واحد باسم خود ظاهر شود عدد را عین پیدا نشود پس عین
عدد و اسم عدد آنرا بیکجا مجتمع کردند چنانکه گویی دو سه و چهار الی
ما یتناهی و هر گاه که از عدد معین تجلی بیندازی اسم آن عدد زایل گردد
و حقیقتش باطل شود پس واحد بالذات خود اعیان عدد را آنگاه می آرد
و باسم خود ناپیدا می شود همچنانکه چون قدیم کونی محدث فانی شود و چون الله
کونی عالم فانی شود و چون عالم از تجلی خدا خالی ماند در حال فانی گردد
و چون تجلی خدا در عالم ساری گردد عالم باقی ماند پس بظهور و تجلی حق
عالم باقی ماند والله اعلم **قوله** گر چند تو بینی همه جهان چیست و رهیچ نیوفت
این نقصان چیست کراو را نظر الی وجود الموجودات المتکثرات می کنی صلهٔ
وجود او ان نیست پس همه موجودات چیست و اگر مراد از وجودی باستقلال
نیست پس همه این شوق و طلب که در منست و مبنی اتنینیت چیست و ثانیا
نظر بر انکه وجود حقیقی اوراست وجود هم موجودات و وجود منوهم مجازی است
بر مثال سراب که از دور آب می نماید چنانکه خواجه میگوید ۹ غیر تو هر چه هست
سراب و نمایشی است کانجا نه اندکیست و نه بسیار آمده هم چند تویی وهم
همه تو آن چیست که غیر تست آن چیست جود غیر تو فی الحقیقه وجود ندارد
و ثانیا بعد از انکه در مرتبهٔ علم الیقین دانست که غیر او را بخود وجود منوهم
نیست و در مرتبهٔ عین الیقین دانست که وجود حقیقی اوراست پس سبب
وجود از موجودات کرد اکنون در مرتبهٔ حق الیقین میگوید **قوله** چون هست
یقین که نیست جز تو آوازهٔ این همه کماند چیست یعنی چون بحق الیقین
معلوم شد که بحق وجود مطلق در واقع وجودی دیگر نیست این همه وجود منوهم
موجودات چیست **قوله** وحدت او از وحدت تو توان شناخت قال شیخ الکبیر

فی المفتاح الغیب و لا یعرف الواحد من کونه واحدا بالکثیر من کونه کثیرا و بالعکس لکن فی ذلک ستر و هو ان لا کثره وحده و تخفیها و للوحده کثره ستعلق و یتعین بها فمتی علمت احدیهما بالاخری فلما و بما فیها اذ لا بد من جامع و هذا ما لیس له فی طور التحقیق دافع **قوله** دیراکه تو یکی و او را ندانی جز بدان یکی بنا علی الاصل الذی مر انفا **قوله** پس بکنفس خود را شناخته باشد و تو و او و درمیان نه یعنی تو یی و او یی که عبارت از دو کاملی است و درمیان ایشان نیست نه انکه وجود را از حق و بنده نفی میکند تعالی الله عن ذلک علوا کبیرا بلکه سبب اثنینیت میکند **قوله** توحید بدین حرف درست می شود چنانکه گفته اند التوحید اسقاط الاضافات شاعر گوید بیت نکو گویی تکو گفتست در ذات که التوحید اسقاط الاضافات یعنی وجود عام که مضاف بماهیت شده است چون اسقاط کنند و بنظر نیاورند توحید درست شود **قوله** و کم کسی داند دیرا مرد ماند اکر سبیل خود بین را بدیده بصیرت بر نگرفته اند و بچشم احول نظر میکنند لا جرم بویی از عالم وحدت بمشام جانشان نمی رسد تا بدین سر مطلع تواند شد بدانکه افراد اعداد فی الوحدة واحد یکی اند یکی باشد شیخ موید در قصیدهٔ لامیهٔ خود میکوید بیت کواحد واحد فی کل مرتبة و ما تراه من الاعداد اشکال یکی یکی بود اندر هر انجه ضرب کنی کاین تمامت اعداد باشد بس اشکال ترجمه بیت هم ازان اوست یعنی یکی در هر درجه و مرتبه همان عدد دیکش باشد پس یکی در هر عددی همان یک عدد است چون هر عدد دیکه مضروب بکیست یک هیئت اجتماعیست از آحاد مخصوص فافهم و الله المرشد **لمعه پانزدهم** محب سایهٔ محبوبست قال الشیخ الاکبر فی الفصوص اعلم ان المعقول عمله سوای الحق او مسمی العالم هو بالنسبة الی الحق کالظل للشخص فهو ظل الله تعالی یعنی وجود اضافی ممکن پرتو وجود حقیقی و اجیت وجود در نفس خود وجودی ندارد و اکر چه در حس مینماید که وجود دارد پس کویا که ظل و ست

سبحانه **قوله** هر جا که رود در پی او رود سایه از خود کی جدا باشد یعنی ظل در هم احوال و احکام تابع شخص است **قوله** و چون در پی او رود بحکم ان ربی علی صراط مستقیم کز نرود ناصیه او بدست اوست جز براه او نتواند رفت قال الشیخ الاکبر فی الفصوص و ما من دابة الا هو آخذ بناصیتها ان ربی علی صراط مستقیم فکل ما یشی فعلی صراط الرب المستقیم فهو غیر مغضوب علیهم من هذا الوجه و الضالین مراد از دابه موجودات اند و بلفظ دابه برای آنها موجودات تعبیر کرده است که بحکم و نری الجبال تحسبها جامدة و هی تمر مر السحاب در نظر صاحب شهود حیات دارند چنانکه در ما سبق کذشت یعنی هیچ موجودی از موجودات نیست الا که هو سبحانه و تعالی ناصیه او را کرفته است و بحسب اسماء متقابله خود و دوی منصرف شده است و می شود و او را بطرف خود میکشد بهر طریقی از طرف خود که میخواهد و این خواهش رب خاص یعنی استعداد هر موجود است و او بر صراط مستقیم است و اشاره الیه هو الی هویة الحق التی مع کل من اسماء و المظاهرها و مراد از انکه اسم رب را بر نفس خود اضافت کرده است انست که هر موجودی از موجودات را اسمی خاص از اسماء الهیه هست انتسابی حقیقة آن موجودات ازان اسم است و مرجع و مآل آن هم بهمان اسم خواهد بود کما مر فیما سبق تقریره و هر یکی از اعیان موجودات نسبت بدان اسم که حقیقت آن موجود از و منتشی شده است بر نهج استعدادها بر صراط مستقیم میرود و اکر چه بالنسبة الی اسم الاخر بر صراط معوج است چنانکه شیخ ابو الحسن شاذلی در مناجات خود میکوید بیت فذکرک للانام بغیبة و اطاعتک للعاصی بعصیانه و ان من کل شیئ الا یسبح بحمدک ان عصی داعی ایمانک فقد اطاع داعی سلطانک و لکن قامت علیه حجتک فلله الحجة البالغة لا یسئل عما یفعل و هم یسئلون **سئوال** اکر کویند چون همه

موجودات بر صراط مستقیم اند پس بعثت انبیا و اولیا و ارشاد و عوف چه باید
جواب فائده انست که ایشانکه انبیا و اولیا اند از مظهریت اسم مضل و از
مذل بمعزّ و از منتقم برحمانه دعوت می کنند کما قال الله تعالی لیخرج المتقین
الی الرحمانه و فدا پس همه موجودات ماشی بر صراط مستقیم باشند بالنسبة
الی اسمها الذی هو ربها برب و چه بعنی بر مقتضا استعداد اعیانه ثابتها
نه مغضوب باشند و نه ضال از برای هریك مظهر اسمی است که رب خاص اوست
و بر طریقی از طرق مقتضای حقیقت او باشد پس در حکم مغضوب و ضال
واضل نباشد اگرچه سبب باسم دیگر که در مقابلهٔ اسم اوست در حکم مغضوب
و ضلول واصل باشد کعبد المضل بالنسبة الی عبد الهادی **جواب** بدانکه
ما دامکه حکم ازان اسما و صفات باشد تقابل که درمیان ایشانست مقتضی
اختلاف طرق میباشد امّا چون در اخر الامر حکم ازان ذات خواهد بود اختلاف
طرق ظاهر مرتفع شدن حکیم کوید ۴ این همه رنگهای پر نیرنك خم وحدت
کند همه یکرنك **قوله** فلو عبث و الحق لم یخلق سدی و ان لم یکن افعالهم
بالسدیدة علی سنة الاسماء تجری امورهم و حکمت وصف الذات للحکم
اجرف و بعد ذین بیتی دیکر می آید اگرچه مصنف نیاورده است و معنی
بیت برانست تمام مشهود و آن بیت اینست ۴ نضر فرهم فی القبضتین
و لو ولد فقبضة سعید و قبضة شقی در لفظ لو و آن حدیث را
در شرح ابیات مذکور است از کمال فصاحت و صنعت ایجاز درج کرده است
بعنی پس کزاف و لغو کاری در نظر حقیقت اصلا نبوتی و تحقیقی ندارد
و هو که در وجود موجودات بینی بر حکمت عظیمست در آفرینش هر کس بعینه

بمراد و مقصود است

بمراد و مقصود است و این جمله بی باعیانها و اعراضها مهمل و بی کار
آفریده شدند اگرچه بر قانون شرع و طریق مستقیم نمی نماید چه بر ایشانه حکم اسمائی
الهی میرود و چون هادی و معزّ و مضل و مذل و غفور و منتقم و معطی و
مانع و امثالها امور و افعال و اموال و اقوال خلق بحسب احکام مراتب که
مظاهر آن اسماءند و حکمت انکه حق تعالی بزبان قرآن و مصطفی ذات را
بقبضتین هدایت و اضلال وصف فرموده است و حکم خود را بر خلق بران
نسق می راند و آن حدیث که حق تعالی خود را بزبان مصطفی صلوات الله علیه
و سلامه وصف قبضتین فرموده آنستکه در نوادر الاصول حکیم ترمذی
مذکوره است فیما روی عن ابی درداء ان رسول الله صلی الله علیه وسلم ۴
ان الله خلق آدم فضرب بیمینه علی الیمنی فاخرج ذریة بیضا کالفضة و
علی الیسری بسوداء کالمحم ثم قال هولاء فی الجنة ولا ابالی و هولاء فی النار
ولا ابالی پس خلق را می کرداند دو بین دو قبضهٔ خود و بعاقبت اهل قبضهٔ
یمین را بر افعال و اعمال معتدل می دارد بحکم مظاهر اسم رحمه و هادی و معز
و اهل قبضهٔ شمالرا در جنب انحراف سر کردانه میکنند بحکم مظاهر اسم قهار
و مضل و مذل و بیان اظهار اعتدال و انحراف در افعال و اوصاف اهل
قبضتین را از یکدیکر متمیز می کرداند و میکوید هولاء فی الجنة ولا ابالی و
لا فی النار ولا ابالی زیرا که اهل قبضهٔ یمین را بحکم کمال استعدادهم از صبغة
بعاقبت در جهنم عدالت انداخت و بای سبب مستقیم و منتظم و بجمیل مخصوص
کردانید و اهل قبضهٔ شمالرا لنقص قابلیتهم الازلیة بصوب انحراف
ظاکرد و بتبدیل و تمیز داد لعنة قبول و رد سابق و لاحق و احکام امر و
نهی شریعت از جهت اظهار و تمیز آن استعداد و قابلیت اصلیست نه برای
تردد و قضای امر بر و کماله فی نفس الامر تعالی الله عما یقول الظالمون علوا
کبیرا؟ چه در دنیا مرآة حیث الصورة مظهر و صورت و آینه آن قبضتین ارواح
و اجسام و آسمانها و زمینهاست کما قال الله تعالی والارض جمیعا قبضته

يوم القيامة والسموات مطويات بيمينه ومن حيث المعنى ايمان وكفر مظهر
وصورت قبضتين آيد ومؤمنان بحكم اختلاف طبيعتهم كه بحكم تقيدهم بالشرايع
وشرايع بعدالة احكامها فيهم اهل قبضة يمين اند وكافران على نوعات مراتبهم كه
حكم كثرت واختلاف بخلاف برابريست نخالبست اهل قبضة شمائل اند وابن آيت
جامع اين هم مظاهر است قوله تعالى يسبح لله ما في السموات وما في الارض له الملك
وله الحمد وهو على كل شيء قدير هو الذي خلقكم فمنكم كافر ومنكم مؤمن والله بما تعملون
بصير قال الشيخ الكبير هذا تسبيح القبضتين وهذه اشارت في غاية اللطف
مبني عن كمال المعرفة والتحقيق واما مظهر قبضتين در احرف بهشت ودوزخ
كه محل غايات واخر تميز قبضتين ايشانند وبعد زان حكم وحدت حقيقي واحديت
قابض بكانه هم مستور ومقهور كردانند عند كمال الظهور سر الزبدية وغلبة
سطوات لمن الملك اليوم لله الواحد القهار فافهم قوله از جنيد پرسيدند
ما التوحيد گفت از مطرى شنيدم ميگفت ٭ وغنى لى من فنى قلبى وغنيت
كما غنى وكنا حينما كانوا وكانوا حينما كنا يعنى سرود گفت مرا از دوى
دل من كه محبوب منست ومرا خويش وقت كردانيد وسرود گفتم من
اورا همچنانكه بودند ايشانند وهمچنانكه بوديم ما وجه دلالت بيت بر توحيد كه
چون او از ميان من ومعشوق حقيقي من احكام ما به از ميان از مرتفع شده
تابع رضا وارادت او شدم تا همچنانكه ميدارد مرا همچنانه ميباشم بحيثيتي كه
در جميع احكام واحوال وافعال هرنك بكديگر مي باشيم قوله از عاشقي
پرسيدند يعنى علوج را گفتند كه بر چه مذهبي گفت بر مذهب خدا
اين سخني مؤيد سخن اولست ودر دلالت بر توحيد يعنى چون محبوب
حقيقي ناصية ارادت مرا گرفته است پس بهر طريقي كه كشد حقيقت منه مطيع
ومنقاد تصرف او مي باشد خواه بر مقتضاي اسم هادي بهدايت كشد
وخواه بمقتضاي اسم مضل بضلالت ودرهر دو حال از انقياد ومطاوعت

او ناگزير است

ناگزير است قوله انكس كه هزار عالم از تنك نگاشت يعنى انكه عوالم
متنوعه ومظاهر مختلفه را از حيث اسماء مقابله همچنانكه هادي ومضل ومعز
ومذل بحكمي ساخت از انواع ايمانه وهدايت وعرف واقسام كفر وضلالت
وهذلت تنك من وتو كجا بردای ناداشت يعنى از ايمان وكفر وهدايت
وضلالت من وتو استغناي تمام دارد ٭ اى ذات تو بر كمال استغنا وفرد
فارغ ز هدايت وكناه ذل وعز جهيد كاثنات كافر كردند بر دامن كبريات
ننشيند كرد ٭ اين تنك هر هوس بود پا نداشت او بى تنكست تنك او
پاى داشت يعنى اين تنك ايمان وكفر از همه بكذر در حالت تكليف مبنى بر
عقول جزوى مقيد باحكام ظنى ووهمى است وجون وجود مضاف از ميان برخيزد
عقل تو بالبست ومدار تكليفست هم از ميان برخيزد تنك ايمان وكفر كه
از تكليف مي خيزد وهم مرتفع شود پس تنك وجود مطلق كه اطلاقت مي بايد
داشت وتنك وجود مجازى خود را مي بايد كذاشت خواجه ميكويد ٭ زباطل
در كذر تا حق بماند مقيد بفكنى مطلق بماند وهم ميكويد ٭ عشق بازى
كفر ودين ديدم برتر از شك واز يقين ديدم كفر ودين ويقين وتنك
هر چهار هم بأعقل همچنين ديدم چون كذشتم ز عقل ضد عالم چون بكويم
كه كفر ودين ديدم قوله واكر از تا هوري ذمين سايه كستر نايد آن كترى
عين راستى او بود قال الشيخ الوكبر في الفتوحات العدل هو الرتب
والرتب على صراط المستقيم صراط الله الذي له ملك السموات وما في الارض
والعدل الميل فالميل الاستقامة فيما ينبغي استقامة العين الميل فان الحكم
العدل لا يحكم الا فيما يريد ان الميل بالحكم مع صاحب الحق واذا مال الى واحد
عن الاخر الصورة فليست الاستقامة ما يتوهم الناس ما تخصاص الاشجار
وان تدخل بعضها على بعض فهي كلها مستقيمة في عين ذلك العدول والميل
لانها مشبهة بحكم المادة على مجراها الطبيعي كذلك الاسماء الالهية يدخل
بعضها على بعض بالمنع والعطا والعز والذل والهداية والضلال

فهو المانع المعطی المذل المعز الهاد المضل فمن یهدی الله فلا مضل له ومن
یضلل فلا هادی له وکلها نسبت حقیقة ما تری فیها عوجا ولا امتا قوله راستی
ابروز کژی اید وز کژی راستی کماله اید مصنف به مدعیا به خود که راستی
کژ در کژی اوست از محسنات دو دلیل آورده است یکی ابرو یکی کمان
چه راستی این هردو در کژی اینانست پس کج در کژی خود راست
که اگر کج در کژی خود راست نبودی آن کژ راست نبودی یعنی کج نبود
ومراد از این سخن اینست که هر حقیقتی را که خدا او اسم مضل بوده باشد
وب آن حقیقت آن اسم برده باشد هدایت او در عین ضلالت اوست
بالنسبة الی اسم الذی هو به واگرچه بالنسبة الی اسم الآخر در ضلالتست
اما در آخر حال که حکم از اسما وصفات منفصل بذات شود وتوجه هم اجمالا
باسم الله باشد که جامع هدایت ومعانی جمیع اسماست هم در هدایت باشند
چنانکه در ما سبق گذشت مولانا گوید ما چو نکه بی ونکی اسیری رنگ شد
موسی با موسی در جنگ شد هون به بی ونکی رسی کان واشنی موسی وفرعون
دارند آشتی قوله والحقیقة کالکثرة هرچا که حقیقت عالم مجملی گویست
بنا بر انکه وجود کوری است ووجود وامکانه برمثال دائره است کما مر
بر هر جای او گویی که انگشت نهی حاق وسط او باشد یعنی بر هر نقطی
از آن کره که انگشت نهی یعنی نظر کنی میانه ان کره باشد چرا که نسبت آن
نقطها ی کوی بان کوی یعنی السویه است احدیرا بر دیگری ازان نقطها
نسبت بان کره در قرب وبعد تفاوتی نیست چه نسبت بحق هو سبحانه باهر
وهو چه نسبت واحد است قطعا واصلا بحسب کبر وصغر در قرب وبعد
تفاوتی نیست قال الله تعالی ما تری فی خلق الرحمان من تفاوت
در میانه انکه وجود دوری است بدانکه وجود دائره ابیت وابتدا ودائره
وجود عقل اول بود که اول موجود است وانتهای آن انسانست ودائره
وجود تمام شد وانسان بعقل متصل است چنانکه اخر دائره باول متصل میشود
وجود خطوطی که از نقطه مرکز دائره جامع میشوند محیط میرسند برابر آید

چنانکه

چنانکه درمیان انسان تفاضل نیست که اگر تفاضل واقع شود موذی بنقص
مفضول باشد والامر لیس کذلک پس نسبت فیض حق سبحانه نیز با جمیع موجودات
نسبت واحده است والنسبة وان تغیر وتفاوتی نیست پس جمیع اشیا ناظر و
متوجه الی الحی باشند وقابل ازوی بود فیض الهی چنانچه اجزای محیط
دائره متوجه نقطه مرکزند والله المحیط قوله کما افتادم یعنی بحق در سایه بود
ازان بحق دور افتادم لاجرم باز رجوع بسخن سایه کرده است وگفته قوله
بدانکه آفتاب محبت که عبارت از وجود مطلق است از مشرق غیب هویت
بتافت یعنی بتجلی کرد، محبوب یعنی واهب سراپرده سایه خود یعنی عالم را
از فضای غیب بصحرای ظهور کشید که عالم ممکناتست آنگاه محب را
یعنی ممکن را گفت آلم تر الی ما شای سایه من یعنی الم تر الی ربک کیف مد الظل
یعنی نظر نمی کنی یا محمد برحب خود الا ربا بست که وان الی ربک المنتهی که
هون بتجلی کرد باسم نور خود وبسط کرد ایشان پرتو خود را یعنی وجود اضافی را
در صورت عالم اعیان وهقایق او لمحه بدانکه از برای وجود اضافی ظل را
استعاره کرده است که نسبت ان وجود اضافی حق سبحانه تعالی بخلق ظاهر
کرده است ووجود اضافی را تشبیه بظل برای ان کرده است که ظل عبارة
از عدم نور محل است برای انکه ذات شخص نور آفتاب را واوی محب کرده است
پس در حقیقة ظل عدم نور محل است بنور آفتاب فتخیل شیئا وهو لیس شیئا الا
وجود المحل المظلل ونعینه بقید الاضافه امر عقلی لا وجود له فی الخارج اذ الاضافات
اعتبارات عقلیه لا عین لها فی الخارج فالوجود الاضافی امر متخیل لا حقیقة له
فی الخارج کما ان ظل قوله در امتداد او مرا نبینی یعنی در انبساط آن ظل که
وجود اضافی عالمیانست مشاهده وجود حقیقی مرا بکلی نخواهی کرد خانه بگذار خدای ماند
هم چنین قل کل یعمل علی شاکلته یعنی ظل جوده در جمیع احکام تابع صاحب ظل است
که شخص است پس وجود اضافی در جمیع احکام تابع وجود حقیقی باشد مولانا گوید

ه سایه شخصی و اندازه او قامتش چند بود چندم پس هود ظل تابع شخص است
بر هر طریقی که کشد هم بران طریق رود **قوله** اعتبار کنی که اگر حرکت شخص نباشد سایه
متحرک نشود پس حرکت سایه تابع حرکت شخص است **قوله** و لو شاء لجعله ساکنا قال
الشیخ الاکبر فی الفصوص و لو شاء لجعله ساکنا ای یکون فیه بالقوة از انجا بالقوه
باقی می ماند تغییر ساکن کرده است از برای انکه ظهور چیزی از قوة بفعل نوع حرکت است
از حرکات معنویه یعنی اگر حق سبحانه سکنه نبود وجود اضافی را بر اعیان ممکنات منبسط
و ممتد نگرداند و در حضرت علمیه علی صرافة امکانه باقی گذارد آن ممکنات در عرصه
علم او بالقوه می ماندند و بفعل نمی آمدند همچنانکه بعضی از ممکنات علی صرافة
اطلاقه در عرصه علم باقی مانده اند و بوجود اضافی موجود نگشته اند چنانکه
شیخ اکبر می فرماید از اعیان بعضی آنانند که ما شمت رایحة الوجود قط **قوله** و اگر
خود افتاب احدیت از مشرق غرفت بتابد یعنی ذات ما بی پرده اسما و صفات
تجلی کند **قوله** از سایه خود اثر نماند یعنی ظلمت امکانیت بکلی مرتفع شود **قوله** هر سایه که
هست آفتابش بحکم فبضیناه الینا قبضا یسیرا در برگیرد **شعر**
روی صحرا جمله بر نور خود کشید کرفت ننواند نفسی سایه دران صحرا شد این
بیت ازان خواجه است و مصنف در شرح جمیع بیان این معانی کرده است و گفته
پیش ازین بی ذکر جه بود جهات سایه در عدم سرای خراب یعنی پیش ازین
اعیان ممکنات در عرصه علم الهی ثابت بودند و بظهور وجود نیامده بودند
ه ز استوا مهر طلعت تو بتافت سایه از مهر رنگ یافت فضاب یعنی بحکم
الرحمن علی العرش استوی ای استولی و توجه الی ایجاد المخلوقات آفتاب
طلعت تو تجلی کرد سایه که عبارت از ماهیات ممکنات است از رنگ آفتاب
پرتو وجود مطلق است رنگ یافت یعنی موجود شد بوجود خارجی **شعر** سایه از سبان برداشت
مطلوع ظلمت امکانرا از سبان برداشت پس مار اکه ممکنانیم وجودی

نباشد و وجود ازان او باشد بحکم انا لله و انا الیه راجعون باو راجعت
شود فقط جه هستی ما عبارت از اقتران وجود عامست بماهیات ما و
وجود ازان اوست و ماهیت خود مجعول نیست زیرا که موجود نیست
و همان عدمت نمانیست برای عین ذات او **قوله** بحجب کاریست هر کجا که افتاب
بتابد سایه نماند یعنی چون وجود مطلق تجلی کند سایه یعنی ماهیت امکانیه
از میان برخیزد و سایه را یعنی ماهیات را بی افتاب یعنی بی وجود هیچی
خود وجود مجازی نیست **قوله** هر چیز را ذاتیست و ذات سایه را جز ذات
شخص نیست بدانکه ظل محتاجست بمحلی که باو قیام باشد و بشخص مرتفع که
تحققش بدو باشد و نبود زیرا که اظهار سایه کند همچنان این ظل وجود اضافی
محتاجست باعیان ممکنات تا امتداد او و انبساطش بروی ظاهر باشد
و محتاجست بحق نیز تا بدو و بتحقق کردد و بنود هوی تا بسبب او اظهار شود
پس نسبت وجود کونی بعالم نسبت ظل است الی ما یقوم به و نسبت او بحق
سبحانه نسبت ظلست الی ما یتحقق به و هو الشخص پس حرکت سایه
بحرکت شخص تواند بود **قوله** تا جنبش هست هست مادام سایه متحرکست
تا کام هوی سایه زدست بافت مایه پس نیست خود اند اصل سایه هیچ زیرا که
وجود او بخود نیست هستیش نهادن از خود نیست هستی که بخود قوام دارد
او نیست و لیک نام دارد این ابیات از مصباح الارواح است و معانیش
ظاهر است **قوله** شیخ الاسلام عبد الله انصاری گفت هر گاه که مخلوقی بنا مخلوقی
قائم کردد این مخلوق که هاد نشت و دران نا مخلوق که قدیمست مندرج
شود یعنی محو کردد و مولانا گوید در مثنوی معنوی **شعر** وجود قدیم امد حادث کردد
عبث پس کجا یابد قدیمی را حدوث بر حدوث جهد و قدم رنگش کند چونکه
کردش نیست هم رنگش کند **قوله** چون حقیقت صافی کردد یعنی چون سالک را
حقیقتش که عبارت از ماهیتش از هستی مجازی پاک شود **قوله** یعنی او عاریت جود

یعنی وجود مجازی او که مستفاد از وجود حقیقی است عاریت کرده یعنی واجب الرد
که العاریة مردودة **قوله** منی چیست کفتن من و تو یعنی در واقع اثنینیت نیست
همین کفار نیست • اگر تو بی بحقیقت پس حق کو • اگر وجود از آن تست پس
وجود هو کو • واگر هو است حق یکی بود نه دو زیرا که وجود یکی بیش نیست **قوله**
من و تو کرد ادمی را دو بی من و تو تو من بدمان تو **لمعهٔ شانزدهم** بیک اسناد
از پس پرده ظل خیال چندین صور مختلف و اشکال متضاد مینماید حرکات
وسکنات و احکام و تصرفات هم بحکم او و او پس پرده پنهان چون پرده بیک اسناد
اندازد ترا معلوم شود که آن حقیقت صور و افعال آن صور هیچ است یعنی او
گفته است مراد خیال باز است که از پس پردهٔ اشکال مختلفه و صور متنوعه می نماید
و باقی معانیش ظاهر است مصنف این مثال را برای تمثیل مرتوحید افعال را اورده
تا بدانی که میان تو فاعل حقیقی بحر مراتب و عوالم و مظاهر نیست چون تقید تو
باین صور حسی مرتفع شود حجاب مرتفع شود چنانکه در شرح این دو بیت
خواهد آمد **قوله** وکل الذی شاهدته فعل واحد بمفردة لکن یجب الرکیة
از اما ازال الستر لم تر غیره ولم یبق بالاشکال اشکال دیبة الکنه بمعنی
الخطیبه است پس معلوم کن که این همه صور نهاد که آن خیال باز از پس پرده
می نماید و اقوال و افعال و احوال مختلفه از انسانرا که تو مشاهده کردی
در وقت اعتبار و نظر بدان صورت و اشکال هم فعل یک کس است به تنهایی
وان یک کس خیال باز است و لکن از پس آن حجابهای سناده وکاغذ پاره
خود را پنهان کرده است و آن صور و افعال و مختلف الاحوال متنوعه و متضاد
از و ظاهر می شود چون حجاب را از پیش بردارد و آن ستر و سناده را
زایل کرداند جز آن خیال باز را نه بینی و آن همه صور از نظر تو مضمحل
و مندرس شوند و هیچ اشکال که موجب شک و ریبی تواند بود ترا باقی نماند
تا انکه ان اشکال و صورتها را بخود هیچ حیاتی نیست و حرکات و ثباتی نیست

وقیام

وقیام ذات و صفات و حرکات و سکنات آن اشکال بذات و فعل یکانهٔ
ان خیال باز بوده از غیر و آن کاغذ پاره های مظلم مظاهر و صور و آیتها
فعل یکانهٔ او بوده اند که هم بنوا اند و ظاهر شده اند همچنین حجاب میان تو
و فاعل تو علی الحقیقه که وجود واحد حق است غیر مراتب و عوالم و تقید تو
باین صورت حسی نیست چون آن احکام مرتفع شود بانتقال نفس تو بسیر
و سلوک این مراتب بعالم حقیقت هینند فاعل و ظاهر جز هو و وجود
یکانهٔ او را نه بینی و این صور و اشکال موجودات را مع قطع النظر عن الوجود
المظهر لها حقایقی باقی مظلوم و عدم لذاتها هیچ حکمی و وضعی و اثری و معنی
و علم بایشان مضاف و قائم نه جز انکه آیتها و محلهای ظهور او افعال
احوال و آثار این وجود یکانهٔ حق اند و مظاهر متنوعات ظهور و تعینات
نفد او و این مثال را مطابقت با تجلی اسم ظاهر بیش نیست چه در تجلی
اسم باطن عند کشف استادهٔ صور ثابت باشد نه متلاشی لکن کثرت
مضاف بحق نماید و وحدت وجود که آیینه کثرت شود و حقایق است
هینند پنهان میشود زیرا که عند تراکم الظلماء الصور روی آیینه ناپدید میشود
چنانکه گفته اند ۴ چون ظلمت خورشید تو تابان کرد از سایهٔ خود دلم
گریزان کرده زیرا که چو آیینه وصورت پر شود ناچار رفع آیینه پنهان کرده
و اما در تجلی جمع واحدیت جمیع وحدت وجود ظاهر و کثرت شئون باطن
معا معا ثابت دیده شود **قوله** سر ان ربک واسع المغفرة اشتقاق مغفرت
از غفر است و غفر پوشیدن را گویند • آمد اقتضا می کند که همهٔ کائنات ستر او
باشند ۴ آفتابیست محضرش که دو کونه پیش او سایه بان همی بینم و او فاعل
پس آن سایه بان و هم او بستروون و نمی داند ابا انکه فاعل حقیقی جز یکی نیست
قوله که اکر سر والله خلقکم و ما تعملون بایشان عجزه و ذی یعنی معنی این آیت که
نمی باید دانستندی • جبر او قهر را هم را معلوم شدی که نسبت افعال و فعل بما

هم از آن روی بود که او میباشد و چه بیت از آن مصنف است دو نوعیست از تعیین
خود و این بیت از مقام کنت سمعه و بصره و یده و لی یسمع و لی یبصر و لی
ینطق خبر میدهد بدانکه مقتضای مشرب کشف و شهود آنست که بنده را
قدرت نیست و قدرت جز حق را نباشد و لکن بنده را تمکنی از قبول آثار
قدرتست و در تجلیات حق بصفت اقتدار و قدرت و این تمکن از قبول این آثار
بتمکین دارد هستست در قبول تجلیات قدرت و فرق خفی است میان تمکن از قبول
اثر و میان قدرت که کمال تمکنست ایضا بایقاع اثر و فعل پس آنچه هست در خود
تمکن توانائی تصور میکند و شاهد بر آن ایقاع اثر فعل است بموجب آن تمکن
موهم میشود که او را قدرت است مستقل بر فعل و لی فرق میان ایشان هست و لکن
بتجلی اسم قدیر بایجاد اسما و افعال بسر مقتضای والله خلقکم و ما تعملون بر
قدرت حق بر بنده می اید از دو تمکن قبول آثار آن تجلی و بر تو آن نور
ظاهر میشود بنده می پندارد که آن قدرت او راست فی الاصل و لیس کذلک
فافهم و آنچه گفته اند که کسب از جانب حق معنی کسب اشعریست شیخ اکبر
در فتوحات گفته است معنی الکسب متعلق ارادة الممکن بفعل ما دون غیره
فیوجد الاقتدار الالهی عند هذا التعلق فسمی ذلک الکسب قوله پس بفهم
کسبی که اثر انجذاب وجود حقیقی نبود بلکه وجود مجازی نیز از خود نبود فعل
چه گونه بود اقتدار کی تواند چه فعل و اقتدار صفتی است قائم بوجود است
جدا و وجود او از خود نبود صفت که قائمست بوجود بطریق اولی که از وی
نبود شعر هم از دو آنکه جادا سجود کند ابر هم زافتاب جود کند این بیت
نیز از آن حکمتست یعنی ابرها که مدد اهل زمین بیارید نه باران مرد هند
مدد اینانرا از دریاست و از بخاراتی که از وی متصاعد میشوند و مدد
قوت و کثرت اب دریا و امواج او از نوماهیت که در حیز نقصانی و
افزونی در یا بکمال و نقصان ماء متعلق است و آثار آن زیادتی و کمی در سواحل

بحکم

آویزد یعنی بمقام اتحاد رسد چه میان حدوث وقدم احکام مباینت و
امتیاز ظاهرست و هوی عشق حقیقی یعنی محبت بمعنی دوستی از بطنانهٔ غیب
بر سالکان پیدا شود شیخ میگوید قدس سره از مکاشفه ازان سوی دو کون شمعی
که نمود عشق ازوی زاید و این محبت بر دو غالب آید و بفنای حقیقی منتهی
شود و مناسبت بینهما ثابت و مباینت منتفی گردد وجه محبت که موجد
و رابطست میان عاشق و معشوق و معنی و هزل ما به المشارکه و مثبت و
موجد ما به المشارکت والاتحادست و مراد از فنای حقیقی انعدام عین محب
نیست مطلقا بلکه مراد فنای جهت خلقیتست در جهت حقیقت چنانکه
در لمعهٔ اخری خواهد آمد قوله گفته اند یعنی بعضی از مشایخ متصوفه که ظهور
انوار تجلیات الهی بقدر استعداد متجلی لهٔ است و فیض هو سبحانه بقدر
قابلیت قابلیت است و فرق میان قابلیت و استعداد انستکه قابلیت وصفی ذاتی
بی انضمام شرطی و امری زاید و استعداد تتمهٔ اوست به انضمام وصفی و امری
حکیم گوید ۴ گر ز خورشید بوم بی خبروست از پی ضعف خود نه از پی اوست
یعنی اگر بوم را قوهٔ ادراک نور خورشید نباشد و بدو از جهت ضعف قوهٔ چشم
اوست نه از برای ضعف نور آفتابست چه شدت اشراق نور آفتاب وحدهٔ
لمعان او مانع می آید از ادراک چشم آن مرغ ضعیف مرتاب نور او قوله
۴ هرچه روی دلت مصفاتر ز تجلی ترمهیاتر این بیت هم از ان حکیمست
یعنی هرچند صفای آیینهٔ دل از زنگار نقوش و اغیار و کدورات صور کونیات
بیشتر تجلی که عبارت از کمال ظهور و وضوح حقیقت و آن اگرچه حق را
ذاتی است اما تعین آن باعتبار متجلی لهٔ است بر آن دل بیشتر شیخ گوید
گوید ۴ هرکه او را قابلیت بیشتر قبض کند بیشتر هم بیشتر لمحه در بیان
تصفیهٔ دل بدانکه تصفیه عبارتست از انکه خانهٔ دل را که مهبط انوار تجلی

و محل

و محل قوس الوهیتست که ما وسعنی ارضی و لا سمائی ولکن وسعنی قلب عبدی المؤمن
قابل و مداوات امکاده و خار خاشاک هدیات ممکنهٔ تجلیست که عبارت از قطع علایق
ظاهریست مثل حب دنیا از جاه و مال و عم و خال و فرزند و خویش پیوند
او بالا کند حکیم گوید ۴ دیده بود ان نه دل کاندروی کاو و خر باشد و ضیاع
و عقار و آیینهٔ دل را مجلی تجلیات ربانی و مرآت جمال رحمانی ست که قلب المؤمن
مرآة الله بمصقلهٔ تفرید که عبارت از قمع عوایق باطنی است از اغیار هو محبوبی
و اثار هو مطلوبی که غیر حق است باید حکیم گوید ۴ ای بود دل که وقت بیچارگی
جز خدا اندرو نیابد جیز وجود بقدر امکانه تجرید ظاهری و تفرید باطنی
میسر گردد و اقبال بر مزاولهٔ عزلت و خلوت و او بار از مداومت و مخالطت
خلق کند تا مدد محسوسات آفات ظاهری اند از و منقطع کند اکثر کدورات
از راه حواس می خیزد ۴ دل را هم آفت از نظر می خیزد چون دیده بدید
دل در او آویزد بعد ازان بمداومت ذکر و نفی خواطر کوشد تا از وساوس
شیطان و هواجس نفسانی که آفات باطنی اند خلاص یابد و چون تصفیهٔ دل
از زنگار مشروع دست دهد بارسالی فرد واحد و سلطان ازل و ابد و دود که
منزه از تعین و مبرا از تلوثست و مهبط انوار تجلی و محل اسرار تدلیست
تجلی کند و اگرچه هو سبحانه و تعالی بذات متجلی است و مختفی نیست چه اختفای
بود خود مستحیلست و نیز اظهر هو اخفا بنودست و وجود حقیقی نور محض است
قال الله تعالی ۴ الله نور السموات والارض فیضان او عام و تجلی او بر دوامست
اما بسبب حجابی که در وجه آیینهٔ دل بود قابل تجلی نمیشود هرگاه که ان زنگ
و دود و ده شود وجه وجود حقیقی در و تجلی شود نه بار تحاد وجه با آیینه و نه
بحرکت آیینه بوجه ولکن بزوال حجاب حکیم گوید ۴ عیب در آیینه است و دیده است

نور خود را آفتاب پدیده است اما بمثال آیینه و مصقول بهیچ وجه نه اتحاد است
و نه حلول حکیم گوید سه گوید الکس در بی قلم فصول که تجلی نه اتحاد است و نه حلول
چه صورت در آیینه تجلی کرده است نه حلول که اگر حلول کرده می بود تجلی یک حالت
دو مرایای متعدده منصقول نمی گشت همگی هوی در آیینه حلول کردی از غیر او و هیئت
نمودی لکن در تجلی تفاوت بسیار است و بعضی آیینه اظهر و اوضح و اقوم و
اوضح است و در بعضی اخفا و امیل از استقامه و جا بجا و صفا و صفالت
اوست و صفا و صفالت او بقدر تقویم محل از خصوصیت و نقوش امکانیه است

قوله این هوی هست لکن یعنی این که نگفته اند ظهور انوار بقدر استعداد است
و فیض بقدر قابلیت هم و جهی دارد اما باید دانست که محققان در این مسئله
اختلاف کرده اند که قلب تابع تجلیست یا تجلی تابع قلبست بر ان رفته اند که
تجلی تابع قلب است چنانکه در مذهب اول تقریر رفت و بعضی بر انند که قلب
تابع تجلی است چنانکه شیخ اکبر در فصوص فاذا کان الحق یتنوع بتجلیه
فی الصور فبالضروره یتبع القلب و یقتضی بحسب الصوره التی یقع فیها
التجلی الهی فانه لا یفصل من القلب شیئ عن صوره ما یقع فیها التجلی یعنی
قلب عارف دایر ما یتجلی هوی است او را هیئتی و کیفیتی معین نیست و قابلیتی
مخصوص چیزی غیر چیزی ندارد و چیزی غیر چیزی نمی شود بخلاف سایر القلوب
غیر کامل و عارف فاذ پس هوی دل عارف مجرد از ماسوی هوی است بحسب
تجلی هوی باشد و ماسوی هوی را در وی گنجایی نباشد پس بهر صورتی که هوی
تجلی کند از صور صفیه و کیفیه آن دل بصورت آن تجلی باشد و تابع او باشد
فیتبع القلب و یقتضی بحسب الصوره التی یقع التجلی الهی فیها و یفصل منه
شیئ عن صوره المتجلی و اما سایر قلوب چون بعکس اینست چه هر یکی را
هیئتی معین و کیفیتی مقید و خصوصیتی متمیز از غیر او استعدادی

خاص نیست که تجلی هوی بحسب آن واقع میشود پس تجلی باشد و الا بحسب قابلیت او
پس ان تجلی بکیفیت آن قلب متکیف شود و بصورت او متصور گردد و هذا
حقیقة تحول الحق فی الصور یوم القیمة لاهل المحشر علی العموم و از نیست که
عارفانه و کاملانه هوی را بهر صورتی که در محشر تجلی کند شناسند و سجده کنند
و اما غیر عارفان که محجوبانند هوی تا در صورة معتقد ایشانه تجلی کند نشناسند
و اگر هوی در غیر صورة معتقد ایشانه تجلی کند انکار و بقعود مشغول شوند
قال الشیخ الاکبر فی الفصوص بتمام لهذا البحث فان القلب فی العارف
او الانسان الکامل بمنزلت محل فص الخاتم از یفصل بل یکون علی قدره و
شکله من الاستدارة ان کان الفص مستدیرا او من التربیع و التدویس
و التثمین و غیر ذلک من الاشکال ان کان الفص مربعا او مسدسا او
مثمنا او ما کان من الاشکال فان محله من الخاتم یکون منه لا غیر و هذا
عکس ما یشیر الیه الطائفة من ان الحق یتجلی علی قدر استعداد العبد و هذا
لیس کذلک فان العبد یظهر الحق علی قدر الصورة التی یتجلی له فیها الحق یعنی
این مثال قلب عارفست و اشارت بر انکه قلب عارف هیولای القبولست
و دائم متوجه هوی مطلق است باطریق فابیت خود بغلبة الاحدیة الحقیقة
علی قلبه پس در هر صورتی که هوی سبحانه تجلی کند او بدان صورت متصور
شود چنانکه در تمثیل محل فص خاتم گفته شد و اما انکه بعضی گفته شد و لما
انکه بعضی گفته اند که تجلی هوی بقدر استعداد قلب است چنانکه گذشت مراد
از استعداد حال شخص است که بر دل او احکام کثرت غالب باشد و بهیات
مخصوصه مقید بوده باشد پس تجلی الهی در چنان دل با شکال گوید
و بصور غالبه متشکل و متصور باشد پس قلب عارف تابع تجلی هوی باشد و
قلب غیر عارف را تجلی هوی تابع باشد این هر دو حکم بعینها فیض اقدس

وفیض مقدس ست چه فیض اقدس معطی استعداد اولست فراخیان نایند
موجود ترا و فیض مقدس مترتب بر استعداد اولست و ازینجاست آنچه گفته اند
فیض اقدس استعداد می بخشد و فیض مقدس استعداد می برورد بنابرین خلاف
مذکور مصنف مذهب اول را اختیار کرده است و گفته این خود هست و لیس قوله
یا مبدیا بالنوم قبل استحقاقها بیان میکند که ای آنکه ابتدا بنعم وجود کرده می
موجود ترا پیش از آنکه اینها ترا استحقاق موجود شدن بآن وجود بودی قوله
محبوب خود خواهد که خود را یعنی نور جمال باکمال خود را بر عین عاشق بعض
بر ماهیت ممکنه هبوط دهد یعنی ظاهر کند تحت از پرتو جمال خود عین
اورا یعنی حقیقتشرا نوری عاریت دهد که آن عبارت از استعداد کل است
نابدان نوران جمالرا بیند و از و تمتع گیرد و هبوط بدان نور از ان سرچشمه
هطی تمام بستاند باز فروغ روی او عین عاشق را یعنی حقیقتش را نوری دیگر
بخشد که آن استعداد جزو است نابدان نور مرحله نوری روشن تر از اول
کند و علی هذا بر منوال تشنه که آب دریا هر چند بیش خورد تشنه تر گردد هر چند
یافت بیش علم و کمال مطلوب حقیقی بیش طلب کند مولانا گوید ؎ هر چند سوی
عالی تو قصد با علا کنی هر چیز را تا نجوئی نیابی ازبرای آنکه وجدان بعد
از طلب است جزوی دوست و انا نیابی بجوئی یعنی نامی وجه نیابی بجوئی
یعنی طلب مجهول بکل الوجوه نباشد کو بیا مصرع اول مناسب حال محذوف باشد
بعد از جذبه برای ارشاد مبتدیانه و تکمیل ناقصان بسلوک مشغول
شوند تشنه ابن آب هرگز سیراب نشود مولانا گوید ؎ ای برادر تو
نهایت در کمیت هرکجا که میرسی بالله بالله بیست تحقیق این معانی در
اواخر این لمعه خواهد آمد قوله ما یرجع الطرف عنه عند رؤیته هنی بعود الیه
الطرف مناقاً یعنی نمی کرد و نگرستن چشم از وی در وقت رویت او
تا نمی کرد و باو نگرستن چشم در حالت انکه باز بدیده او مشتاقی باشد یعنی

دیده

دیده او دیدار او سیر نمی شود قوله یحیی بن معاذ رازی رحمة الله بایزید بسطامی را
گفت از دی عشق ایستاده که اگر یک جرعه از ان بیش خورم نیست شوم بایزید در جواب
گفت که ؎ شربت الحب کاساً بعد کاس فما نفد الشراب و لا رویت یعنی کاسه
بر کاسه شراب محبت را بخوردم ای متتابعاً و متوالیاً نه شراب محبت کم شد و نه من
سیراب شدم در مصرع اول مضاف محذوف است تقدیرش شربت شراب الحب است
و دلیل بر حذف آن مصراع دوم است که فما نفد الشراب گفته است و در عرف عرب
کاس بر ظرف اطلاق کنند که در وی شراب باشد بخلاف قدح که اعم از کاس است قوله
؎ کرد در نفسی هزار بار ت بینم در هر دمی بار دیگر خوشتر بود بدانکه مولانا قدس الله
سره در مثنوی اختیار این مذهب آفرین کرده است و گفته ؎ جاودان آن دل عطای
مبدأ لیست داد او را قابلیت شرط نیست بلکه شرط قابلیت داد اوست
داد لب و قابلیت هست پوست قابلی کر شرط فعل حق بدی هیچ معدومی به
هستی نامدی قوله بزدی گفت و فی بعض النسخ وراق گفت لیس بینی و بین
ربی فرق الا الی تقدمت بالعبودیة یعنی من باستعداد که بزبان حال طالب
عبودیت بودم تقدم عبودیت کردم و این سخن مبنی است بر انکه شیخ کبیر در اوائل
مفتاح الغیب گفته است ثم ان الوجود الواحد المفاضی علی الممکنات المخلوقة
لیس بمغایر للوجود الحق الباطن الا بنسبت و اعتبارات کالظهور و التعین و
التعدد الحاصل بالاقتران و القبول حکم الاشتراک و نحو ذلک من النعوت التی
تلحقه باعتبار التعلق بالمظاهر و عبودیت نیز یکی از نعوت مذکوره است قوله گفت
استعداد و افتقار من مفتاح جود او ست یعنی استعداد و افتقار من سابقست
بر جود او و دیگری بشنید و گفت و من اعد الاول مفتاح جود تخصیص جود
یعنی ذات تو از کجاست و عنده مفاتیح الغیب و من اعد الاول تتمه حدیثست
و ورود حدیث آنستکه عرب میگفتند اشتر گربس را در میان اشتران صحیح نمی باید

بستن نادیکر ابرا سرایت نکند رسول علیه السلام فرمود من اعذار اول یعنی کر
در ابتدای حال بشتر کرکین ای جربین از کجا سرایت کرد و وجه مناسبت تتمه
حدیث بدین معانی مذکور ظاهر است قوله خرقانی بخارا رسید و فریاد برآورد و
گفت که انا اقل من ربی بستین و فی بعض النسخ بسنتین واقع شد شیخ
کمال الدین عبد الرزاق قاسانی رساله در شرح آن بسنتین نوشته است و حاصل
رساله آنست که سنین را تقسیم کرده اند بر سه قسم سنه سرمدیه و سنه
دهریه و سنه زمانیه سنه سرمدیه باعتبار مرتبه احدیت و سنه دهریه
باعتبار مرتبه واحدیت و سنه زمانیه باعتبار ما تحتهما من المراتب که ابتدایش
از عقل کل است و انتهایش مرتبه انسانیست و من هذا العلم معنی قوله
انا اقل من ربی بستین و بعضی از عما گفته اند بسبب متغیر بمغتر به
زمانست و نسبت متغیر بثبات دهراست و نسبت ثابت بثابت سرمدست
و العلم عند الله تعالی و بر تقدیر یکه بشین معجمه است که چون انسان طبیعة
حق است و هر حق باید که مستجمع اوصاف مختلف بود پس واجبست که بحکم تخلقوا
باخلاق الله خلیفه باخلاق مختلف متخلق گردد و اگر تخلق ممکن نبودی امر نه کردی
باینکه امر بالحقیقه برای وجوبست و دلیل بر وجوب تخلق باخلاق آنست که
انسان چون متصف بوجود میشود و اسما و صفات از لوازم وجودند پس
واجب آید که انسان بلوازم وجود نیز متصف گردد و الا تخلق لازم آید
و هذا باطل و دلیل دیگر آنست که انسان که معلولست از آثار علت و آثار
بذواتها و صفاتها دلالت اند بر صفات مؤثر و ذات او و لابد ان یکون فی الدلیل
شبهی من المدلول و لهذا دلیل عقلی بر نتیجه مشتمل می باشد چنانکه مقدمه مشتمل است
بر موضوع نتیجه و مقدمه دیگر محمول او واسطه جامع است بینهما پس تخلق بجمیع اخلاق
الهی ممکن باشد الا بدو صفت یکی وجوب ذاتی و الا لزم آید ممکن از آن روی که
ممکنست

ممکنست منقلب شود بواجب و هذا محال و دوم غنای مطلق چه انسان مفتقر است
در وجود و اجب الوجود و موقوف است وجود او بر و لابکانه و غناه عن مثل
ما افتقر الانسان الیه بقوله تعالی ان الله لغنی عن العالمین و معنی دیگر انکه
مصنف میگوید ابو طالب مکی فرمود راست میگوید هو الخالق العدم کما هو
خالق الوجود مراد از عدم عدم مطلق نیست که ان لیس محض است بلکه مراد
عدم مضافست که او را عالم غیب نیز میگویند یعنی عین ماهیت هر موجود که
عبارت از ماهیة اوست یعنی هر موجودی عبارت از ماهیتی است مقترن شده
بوجوده و وجود و ماهیت هر دو او اوست و ماهیة موصوف علمی او پس هر چه
از و باشد و من هذا الوجه ایضا یعلم معنی قول الخرقانی و ازین دو وجه
اخری وجه دوم بمحث مناسب تراست قوله دیگر گفت مراد ازین شیخ ابو بکر
هنانکه از نقل کلام او از فتوحات معلوم شود مشیت حق در استعداد هیچ از
اثر نکند حقیقت استعداد دیگر نشود یعنی استعدادی خاص باستعدادی خاص
دیگر مبدل نشود چنانکه استعداد انسان باستعداد کلبی مبدل نشود والا
قطب حقانی لازم آید بل اثر او یعنی مشیت در تعیین محل خاص باشد مر استعداد
خاص را یعنی در تعین مرتبه انسانی مر استعداد انسانی را و تعین مرتبه کلبی
مر استعداد کلبی را قال الشیخ الاکبر فی الفتوحات لا اثر للمشیة فی الاستعداد
بما هو استعداد فانما اثرها فی تعیین هذا المحل الخاص لهذا الاستعداد الخاص
اذ یجوز ان یکون لغیره لا یجوز ان یزول حقیقة الاستعداد و لا ان ینقلب
مثل ما یقول فی علم الطبیعة ان الحرارة لا ینقلب برودة لکن الحار ینقلب
باردا من جهة کونه محلا و عینا لا من کونه حارا اولا باردا فالاستعداد الذی
هو لا ینقلب للاستعداد الذی هو کذا و انما المحل القابل لهذا الاستعداد المعین
قابل لغیره من الاستعدادات فالمشیة خصصته بهذا الاستعداد دون غیره

ما خصصت الاستعداد فانی رایت جماعة من اصحابنا غلطوا فی هذه المسئله
وراوا ان المشیئة لا اثر لها فی هذا المحل لما یعطیه الاستعداد والامر علی خلافه
ان گفت **قوله** حاصل این اشارت آنست که بدانکه جهود در این مسئله محققانه
خلاف کرده اند چنانکه دانستی و بعد ازانکه شیخ اکبر در فصوص هر دو مذاهب را
تقریر کرده است کما سبق برای تحریر مسئله را هم در فصوص بعد از تقریر مذهبین
کفته است و تحریر هذه المسئله ان لله سبحانه تجلیتین تجلی غیب و تجلی شهادت
فمن تجلی الغیب یعطی الاستعداد الذی یکون علیه القلب وهو تجلی الذاتی
فاذا حصل له یعنی لقلب هذا الاستعداد بتجلی ای الحق له التجلی الشهودی
فی الشهادة ومراد ازین سخنان آنست که شیخ اکبر تحریر این مسئله کرده است
برای تحقیق هر دو مذهب باعتبار تجلیین مذکورین صواب بنابرین مصنف
بنابرین کلوم بطریقه ترجمه کفته است حاصل ازین اشارت آنست که هو تعالی
در عالم غیب یعنی حکم تجلی باطنی در حقیقت بنده بصورت استعداد اصلی ظاهر
کردانند که اعیان ثابته است در عین بنده یعنی در حقیقتش استعدادی ظاهر
کردانند که آن استعداد کلی غیر مجعولست یعنی غیر موجودست بوجود حادث
وابن تفسیر برای آن کرده شد که در مذهب محققانه اعیان ثابته مجعول
بجعل جاعل نیستند چنانکه در مقدمات تقریر رفته است تا بان استعداد
تجلی وجودی عینی قبول کند وچون این حاصل شد آنکاه بواسطه آن تجلی
استعدادی دیکر یابد در عالم شهادة که ان استعداد جزئی که بدان
جزئی تجلی شاهد وجودی از استعداد جزئیه حاصل میشود قبول کند و بعد را
بحسب احوال هردم استعدادی دیکر یابد و بدان سبب در تجلیات الهی نهایت
بروی او کشوده می کردد وچون تجلیات را نهایت نیست زیرا تجلیات بحسب
شئون الهی است و هر تجلی مستدعی علمی باشد پس علم را غایت بنباشد و شئون
الهی را نیز نهایت نیست که کل یوم هو فی شان پس تجلی را نیز نهایت نباشد
وچون هر تجلی مستدعی علمیست علم او را نیز غایت نیست از جهت قول رب زدنی
علما بایدکفت

علما بایدکفت **قوله** اصحاب رای یعنی طائفه را اصحاب رای میکویند کم سیر الی الله تمام
کردند و بابتدای سیر فی الله وصول یافتند واز ره ریای وهمه بدان حقد رقائع
کردند و می پنداشتند که بهود واصل شدند غرض حاصل شد و بغایه رسیدند
آن وصول الی الله است رسیدند و بالیه نرجعون سندند کشتند همچنان قهرها
منازل طریق الوصول لا ینقطع ابد الابدین که ان منازل سیر فی الله است **قوله**
چون رجوع نه بدانجا بود که صدور بود سئول کی منقطع شود راه کجا برسد
بدانکه صدور هر حقیقتی از حقایق کونیه از اسمی مخصوصست از اسماء الهیه و
بهود آن حقیقت که عبارت از هر وجودی است در مراتب اربع یعنی مرتبه
معنوی و روحانی و مثالی و عنصری ساری شد از هر مرتبه کمالی دیکر اورا
حاصل که پیش از عبود او از ان مراتب ان کمالی ندانست چنانکه آب از چند
مرتبه کذشت و در درخت کل کل شد و بعد ازان بآلت قرع و انبیق کلاب شد همانا
اینست که بود بزیادتی خواص دیکر مثل عطریت و تفریح و تقویت قلب پس آن
سر وجودی نیز بسبب اکتساب کمالاتی که از مراتب کرده است اورا فوق
اتصاف و تخلق بجمیع اوصاف الهی و اخلاق ربانی ممکنست پس **قوله** رجوع او
نه بدانجا بود که صدور او بود **قوله** اکر مرجع عین مصدر باشد پس آمدنش چه
فاید دهد و چون در آمد شد چندین فواید دیکر چون کمالاتی که اورا
از مراتب حاصل شده است زیاده باشد واورا استعداد تخلق بجمیع اخلاق
الهی حاصل شد بانکه منشاء حقیقت او یک اسم بود پس مرجع عین
مصدر نباشد **قوله** ابو الحسن نوری رحمة الله علیه از نبی نهایتی و دوری راه
چنین خبر داده است **شعر** شهدت ولم اشهد لحاظا لحظة وحسبی لحاظ شاهد
عین شهود یعنی مشاهده کردم جمال محبوبرا و مشاهده نکردم ان نکرستن را
که نکرسته بودم یعنی در هر نکرستنی زیاده حسنی ملاحظه کردم که در بار اول
نکرده بودم چنانکه کفته اند کل ما ازدنه نظرا ازداد حسنا وکافی است دید
شاهدی که غیر مشهدست یعنی چون در هر نکرستنی جمال محبوبرا زیاده تر از اول
می نماید کانه که دیدن آن محبوب در هر نکرستنی غیر آن محبوبست که دیده شده است

قوله اگر واصلان را شوق باعث نباشی بر طلب اولی و اعلی بدان قدر که باشد
و بایشند اقتصار کنند و در مقام فصوده تم ردوهم الی فصوره بمانند خالدین
فیها لا یبغون عنها حولا یعنی در ان مرتبه که بدان رسیده اند و قانع گشته اند ابدالآبدین
بمانند و ازینجا بمرتبهٔ بالاتر تحویل نمی کنند لمعه هزدهم عاشق بابوده و نابوده خود
آرمیده بود و در خلوتخانهٔ شهود آسوده یعنی تمکن در علم الله بالثبوت علی ما یلیق
بعینی ساکن بود وجود وجود عینی نداشت هنوز روی معشوق ندیده بود که فقره
قول کن بعنی توجه حق سبحانه بایجاد او و فقره او را از خواب عدم برانگیخت یعنی
از علم بعین آورد از شیخ اکبر پرسیدند که من الدین الی الاین فما هو من العلم
الی العین از سماع آن نغمه او را وجدی یعنی ذوقی و طربی ظاهر شد از ان
وجد وجود عینی یافت ذوق آن نغمه در سرش افتاد فحمله عشق شدی در نهاد
ما نهاد جان و دل در بوتهٔ سودا نهاد ۴ و الذین عشقوا قبل العین احیانا
ازینجا معلوم شود عشق یعنی محبت و طلب بر ذات عاشق مستولی گشت
سکون ظاهر و باطن عاشق را بتراند ۴ ان المحب لمن یهواه زوار یعنی محب
محبوب خود را زیارت کننده تر میباشد برقص حرکت معنوی در او ورد یعنی
بطلب معشوق مشغول گردانید تا ابدالآبدین نه آن نغمه منقضی شود و نه آن
رقص منقرض بمعنی طلب منقرض چه طلب حقیقی ناستاهی است پس طلب و
نیز ناستاهی شود ایجاد در مرتبهٔ عاشق هم این بود ۴ تا چشم باز کردم نور روح
تو دیدم یعنی بحکم ما رایت شیئا الا رایت الله فیه در هر مظهری که نظر کردم
پرتو وجود ترا دیدم ناگوش بر گشادم آواز تو شنیدم یعنی بحکم وان
من شیئ الا یسبح بحمده از هر مظاهر آواز تو شنیدم شیخ میگوید ۴
ای باهو در حدیث و گوش هر کروی باهو حضور چشم هر کوی پس عاشق
دائم در رقص و حرکت معنوی است و اگرچه بظاهر ساکن نماید ۴ و ترى الجبال
تحسبها جامدة و هی تمر مر السحاب شیخ علی الدوله در بعضی از رسائل
اورده است که استاد طریقت جنید بغدادی روزی در محفلی استاده بود
و ابو سعید قصاب از هیبتی میگفت و ابو الحسن نوری رقص کرد و محمد ادیم

دستکی میزد

دستکی میزد و جنید استاده بود شیخ حرکت نمی کرد محمد رویم باو گفت لم ترافق
افلاک بالحرکت جنید این آیه برخواند ۴ و ترى الجبال تحسبها جامدة و هی تمر
مر السحاب و مرادش ان بود که اگرچه ظاهرم ساکن می بینی و اما باطنم
در سیر ست قوله هود چه کونه ساکن تواند بود عاشق که هر ذره از ذرات کائنات
یعنی هر موجودی از موجود است محرک اوست بزبان حال چه هر ذره کلمهٔ ایست یعنی
هر موجودی کلمهٔ ایست و انما یحی کلمة لظهوره بکلمة کن اطلق فاسم السبب علی المسبب
قال الله تعالی قل لو کان البحر مدادا لکلمات ربی و هر کلمه را اسمی است لدلالتها علی
معنا فی ذات الله کدلالت الاسم علی معنی المعقول و هر اسمی را زبانی بحکم وان من شیئ
الا یسبح بحمده و هر زبانی را قولی و هر قولی را از محب سمعی شیخ کبیر در فتوحات
اورده است که بحکم وان من شیئ الا یسبح بحمده همه اشیا ناطقند و هر ناطق در نطق
ایشان نیست بلکه هر یکی عاده در سماع نطق ایشانست و چون بندهٔ بشنوی من حیث
وحدت حقیقة الوجود قائل و سامع و باعی باعی و نیز ۴ السماع طبیعی یطیر من الحق الی الحق بزمزمه
جنید با شبلی عتاب کرد که ان پیری که ما و تو سر در پای او نهادیم همی گفتیم تو بر سر منبر
انشاد کردی شبلی گفت انا اقول و انا اسمع و هل فی الدارین غیری ۴ هر
بوی که از مشک و قرنفل بشنوی از شائبهٔ آن ذلف چو سنبل بشنوی یعنی هر رایحه فوق
و کمتری دلکش از اشیا بحطره چون مشک و قرنفل بشنوی همه از اثار ان ذلف چو سنبل
یعنی نفس رحمانی که چون ذلف انبات یافته است باشد چون نفخهٔ بیبل زان گل
بشنوی گل گفته بود کرجه ز بیبل بشنوی یعنی چون سوق گلست بیبل بآواز او
اویس است که اگر گل بنوی بیبل بآواز نیامدی پس آواز در نظر اهل حقیقت
از ان گل بوده باشد که صدای قول کواست نه از بیبل والله اعلم لمعه نوزدهم
عاشق دلیست منزه از تعین که مخیم قباب عزتست و مجمع بحر غیب و شهادت یعنی
هیچ کاه قباب عزتست بحکم ما وسعنی ارضی و لا سمائی الحدیث و مجمع بحر غیب
شهادت یعنی حقیقت محمدیست که جامع میان حقایق الهیه و کونیه چنانکه
دانشی حکیم کوید ۴ جز از پی دل دلیست در دیدهٔ دل که محبت دران

کند منزل بنظر اعتبار بوقایق حقایق این بیت دلرا ناسخ این نسخه زیبا یعنی
مصطفی رحمنا چنین خواهد گفت که مضمون حدیث قدسی ما وسعنی ارضی ولا
سمائی الا قلب عبدی المومن اتقاع او هو سبحانه دل اوست نی آن دلی که در
دل دلست چه در تعریف استعجاب گفته القلب بین اصبعین من اصابع الرحمن
نمی آید راست و مراد ازین دل دل است که شاخ بلمحه تعریف حضرت
دل کرده بود که دل بلکه احدیت جمع جمیع قابلیات و خصوصیات جسمانی
و روحانی و الهی و ذاتیست قوله و آن دلرا همتی ست که اگر بسائر دریاها هزار
باده کشد هنوز همت او باده دیگر خواهد لزجرع وسعت او بمثابه ایست که
اگر همه عالم نکنجد بلکه جمله عالم لنتاهیه در قبضهٔ او ناپدید بود سراپردهٔ
فردانیت در ساحت وحدانیت او زند شاخ اگرچه میگوید که اینجا در نمی
مصنف نظر است ظاهر است که شاخ سهو کرده است درین تجلی عبارهٔ این
چنین مناسبترست که سراپردهٔ وحدانیت در ساحت فردانیت او زند
چه اطلاق وحدانیت بر صفات الهی مناسبترست و فردانیت بر صفات
قلب که از جملهٔ اکوانست زیرا فردانیت را حصول بعد از روحیت ست
از آن نکته که اول افراد ست بعد از اثنین است و دل نیز بعد از اجتماع
دقایق جسمانی و روحانی متولد شده است بلی و لکن در نظر اعتبار بدان
بیت حکیم تمسک اذکر که ۴ جز ازین دل دلیست در دل دل چنین منفهم
گردد که اطلاق فردانیت بر صفات هر قلب است که بعد از اجتماع دقایق
جسمانی و روحانی متولد شده است فی الصفات دو اند دلی که مخیم قباب عزت است
و درینجا مراد از فردانیت آن دلیست که احدیت جمع جمیع الوهیت و ذات
در ساحت
درچنین تقدیر عبارهٔ تجلی مصنف راست و سراپردهٔ احدیت او در ساحت
وحدانیت او زند و بارگاه سلطنت انجا سازد زیرا ۴ دل یکی منظر است
ز بتائی خانهٔ دیو و راچه دل خوانی این تعریف برای هر دلست نی انکه در دل

دل که مخیم قباب عزت و کارگاه انجا بر دازد و آن دل که بارگاه سلطنت انجا سازد
و کارگاه انجا پردازد و عقد و قبض و بسط و تلوین هم انجا بود فاذا قبض اخفی ما ابد
و اذا بسط اعاده ما اخفی ست دل ابو الوفا نیست که هو سبحانه در مرتبهٔ واحدیت
و دل ان صاحب دل یعنی ابو الوفا قائم مقام خود است و عقد و قبض و تلوین
و تمکین او هم بالتبعیه بود و قبض و خفا و بسط اعاده صفت اوست هو سبحانه قوله
بنی گزهش در عالم نمی کند عجب دارم که دائم در دل تنگ چگونه خانمان سازد
بایزید نور الله قبره از سعت دل خود چنین خبر داده است اگر عرش و صد بار
و صد هزار بار عرش و آنچه در وست در گوشهٔ دل عارف گذر یابد عارف ازان
خبر نیابد چنید رحمة الله گفت چگونه خبر یابد که ۴ المحدث اذا قرن بالقدیم
لم یبق له اثر از جرم چون هم قدیم بیند و گوید سبحانی ما اعظم شانی قوله یکی
از یخ کوزه ساخت و بر آب کرد چون آفتاب بتافت کوزه و آب یکجنیز
بافت یعنی چون تشخص و تعین که مرا حجاب تعین شده بود از میانه
برخاست و بمین یکانگی بدانست و گفت لیس فی الدار غیر نا و بار قوله
ثانی و مریف و می و پیمانه هو صیاد هو صید هو دانه هو عجب کاری و سخن
قلب عبدی المومن و القلب بین اصبعین من اصابع الرحمن درین تجلی
مفهم کرده که قلب عبد المومن و احدیت هو سبحانه ست که او در دل
و دل در قبضهٔ او چه ذات را بهیچ چیزی منسوخ نشود و الا در صفاتش
یعنی بزبان ترجمان بیان این حال چگونه میرود قوله گرچه در زلف تست جای
دلم دانما در دل حزین منی تا بدانی که از لطافت خویش هم تو در بند زلف
خویشتنی یعنی حجب ذات تو صفات تست و صفات تو مندرج در ذات
بمفهوم بیت اول ۴ گرچه بالتبعیه اسما جای دلم در صفات تست و بالذات
ذات و صفات تو دانما در دل حزین منی قوله هم در بند خود بود پروای غیر ندارد
جز در صفات خود نگنجد یکانگی جز در یکانگی قرار نگیرد فردانیت هو یعنی

احدیت هوه جز در وحدانیت او آرام نیابد واین حروف حقیقت دل متعلق
نتوان کرد کم کسی داند صاحب دلی از مناجات خود چنین خبر داد ۴ گفتم که
کرا بی تو بدین زیبایی گفتا خود را که خود منم بجمالی هم عشقم وهم عاشق وهم
معشوقم هم آینه هم جمال وهم جمالی یعنی حقیقت دل عبارة ازین مفهوم است
لمعه بستم قوله بعشق شطت واستغنا بمعشوق داد بوجوبه وغنائه عن
الممکن • ومذلت وافتقار بعاشق لامکانه واحتیاجه الی الواجب قوله عاشق
مذلت از عشق کشد یعنی فی الحقیقه افتقار ممکن بوجود محض است که عبارة
از و بغیب هویت کنند نه از عرف معشوق که واجبست به واجب را
بر وجود محض است در مرتبه واحدیت که از تعین ثانی عبارت کرده اطلاق
می کنند قوله چه بسیار باشد که معشوق بنده بود بحکم یا عبادی الی عشقت
البکم در شاهد ومصنف تمثیل بفرع کرده است مر اصل را زیرا از قواعد
محققه معلوم شده است که احکام اصل در فرع ساریست قوله وعلی کل حال
خود در اصل هوا در فرع فنا صفت معشوق آمد لعدم احتیاجه الی العاشق
الممکن قوله وفقر صفت عاشق لافتقاره الی المعشوق الواجب قوله پس عاشق
فقیری بود که بحتاج الی کل شئ ولو بحتاج الیه شئ او بهمه اشیا محتاج بود و
هیچ چیزی بود محتاج نه قوله اما انکه او بهمه اشیا محتاج بود انست که نظر
محب محفوف بر حقیقت اشیا آید در هر چه نظر کند رخ او بیند زیرا هیچ بهمه
اشیا محتاج بود که الفقر احتیاج ذاتی من غیر تعیین حاجة معینه یعنی
نسبت بفقر اختیاری وفقر صادقی که احتیاج او بعین مطلق از تقییدات
مولانا کوید در مثنوی ۴ فقر کان از قناعت وز نقاست بعد از قناعة
بطون حقیقی واز برهیز از اغیار آن ز فقر وقلت دونان جداست
واین حدیث که ۴ الفقر فخری فرموده است مؤید این معناست قوله
اما انکه هیچ چیز بود محتاج نبود انست که احتیاج بموجودی تواند بود

وعاشق در حال بحریر که عبارت از قطع نظر بوی ظاهرست • ومقام تفرید که
عبارت از قمع علایق باطن است خلعت هستی وتوابع آن یعنی وجود مضاف
وتوابع آن که نزد او امانت بود یعنی در حالت سریان بی وجود او و
مراتب از مرتبه نصیبی کرفته بود بحکم ان الله یامرکم ان تودوا الامانات
الی اهلها عند الروح الی المراتب والرجوع الیه سبحانه بحکم منه بدا والیه
یعود • بمعشوق باز کذاشته است یعنی هر نصیبی را که از هر مرتبه کرفته بود باز
در وقت عروج در آن مرتبه برای مناسبت بمعشوق کذاشته است • واو با
سر خرقه نا یافت خود رفته یعنی همچنانکه در اول با امر مقید بهیچ قیدی نبود
والحالت هذه هم قیود را طرح کرده واعراض نموده وبکل متوجه معشوق
شده وباطلاق منصف کشته است ۴ تعلق حجابست بی حاصلی چو
پیوند را بکسلی واصلی • وهو الزهد مع الله بقطع التفات الی الاغیار
کما هو فی الاول بل بتقید بقیده • حال او آمده • در چنین حال هیچ چیزی
بدو محتاج نتواند بود چه او در بحر بیخودی تمام غوطه خورده است قوله
ودر فقر مقامیست که فقیر نیز بهیچ چیزی محتاج نباشد چنانکه ان فقیر
کفت الفقیر لا یحتاج الی الله تعالی زیرا که احتیاج صفت موجود است قوله
وفقیر خود در بحر بیخودی غوطه خورد احتیاجش نماند وجود احتیاجش
نماند فقرش تمام شد ۴ اذا تم الفقر فهو الله زیرا که الشئ اذا جاوز
حده انعکس ضده والله سبحانه وتعالی در هیچ چیز بهیچ چیز محتاج
نیست ۴ هیچ باشی هو هفت وقردی تو هم باشی هو هیچ کردی تو
یعنی چون از هستی مجازی خود که موجب بیکانه کیست از تاب جمال
وعظمت کبریا فانی کردی در وجود هم بکوجود بینی وباشی قوله پس
رتبه فقیر یکه لا یحتاج الی الله تعالی تر آمد از فقیر یکه یحتاج الی کل شئ ولو

بحتاج الیه شیئی چه انکه محتاجست بهه اشیا مطلوبرا پس پرده اشیا می بیند و
انکه در خلوتخانه بود و نابود و نایافت و یافت بساخت فهو کما قال الجنید
الفقیر لایحتاج الی نفسه و لا الی ربه وقال الشیخ الحبری الفقیر عندی من
لا قلب له و لا رب فقر اراد و اعتبارست بحی هو حقیقت و ماهیة فقر است
از هر چیزی و استهلاك او در علم هو مکرا ز استعداد ش و نظرش طلب دانش
بواسطهٔ آن و اضافات اما بخودش و اعتبار دومش خلوست از هم چیزی
و از ان استعداد و اضافات آن باو و نظر و طلب ذاتیش نیز بالکلیه اقتا
بر مقتضای اعتبار اویش فقیر را احتیاج لازمست زیراکه هوه بالنظر الی
الحقیقة وهودی ندارد پس نظرش بر وجود هر چه مقید بحکم شهود باستعداد
و طلب ذاتیش که باین اعتبار تحقق و تبوتی دارد خود را محتاج آن چیز یابد
من حیث وجود ذلك الشئ و ازینجا گفت انکه گفت الفقر احتیاج دائم
وان تنبه فرموده که الفقر یحتاج الکل شئ و لا یحتاج الیه شئ بحکم اعتبار
دوست یعنی فقر بهیچ چیز محتاج نباشد زیراکه نظر و خود را استعداد
و اضافات آن بخود و از ان استعداد بکلی خالی شد هیچیز صفت و زبان
طلب هو است من حیث الاسماء الاول الاصلیة المعبر عنها بمفاتح الغیب
مر کمال ظهور و اظهار خودش را بشئونه و احواله لازم اکنون هیچ
وصفی و حکمی از استعداد و غیر بهیچ حقیقة و ماهیتی خصوصا بحقیقت
این فقر مضاف نماید بل جود این خلق تمام شد و به آخر رسید ان طلب
مضاف بحق باشد هیچیز ماند و طلب و پس چنین فقیر را احتیاج از
کجا ابد و بچه باشد و انکه گفت الفقیر لایحتاج الی الله این معنی را خواست
و مراد از قول اکابر که ۵ اذا تم الفقر فهو الله ازینجا معلوم توان کرد

قوله و دین حال که فقیر از سر وجود خود برخاست و باعدم خود با

اکر

اکر بچشم خود نظر بجمال دوست کند عکس ظلمت نابود خودش در نظر آید خود را
بیند که ۵ برفع الفقر سواد الوجه فی الدارین بردوی او افکنده نه در سرای
وجود خود نوری بیند که بدان سفید روی کردد و نه در سرای عدم ظهوری که
از سیه روئی خلاص یابد چنانکه شیخ ان المفارض از زبان معشوق طعنا علی ابوالوفا
در قصیدهٔ تائیه کوید ۵ و هبت بوجه ابیض غیر مسقط لحاظی فی
دار یك حاطت صفوتی یعنی در حالی طالب و خاطب عروس خصوص وصال
حضرت ما امده که نظرت جز بر خود و آرایش خودت نیست بسپید روئی
علوم و احوال و اخرق و اعمال در دین و دنیا و اخرت و اولی و این آرایش
خودت را باین سفید روئی مذکور در هردو سرای دنیا و اخرت کابین دو
سبلت وصول باین عروس وصال ما پنداشته و این جاه و منزلت را که تراباین
سفید روئی حاصل است حجاب و حائل عظیمست میان تو و مطلوبت
از خودت نه بیند اخته و از پیش برناکرفته و بسیاه روئی ۵ الفقر سواد
الوجه فی الدارین که رکن عظیمست تحقق نایافته بخطبهٔ این عروس کرای
آن کابین بر خاسته بکر تا نصیب تو هر هر ماه دیکر جه باشد قوله کاد الفقر
ان یکون کفرا یعنی جود نهایت مقام فقر انست که اذا تم الفقر فهو الله است
کفر یعنی تقرب بفقر سواد الوجه فی الدارین است که بسیاه روئی هر دو جهان
متحقق کردد بداد معنی که تقریر رفت پس نزدیکست که منتهای فقر ظاهر کفر
بود و تقرب فقر باطنا کفر بود لکون سواد الوجه فی الدارین جامعا بینهما
قوله و در مذهب ما سواد اعظم انست که قیاس فقر پوشند ازینجا سر
تسمیهٔ بسواد اعظم معلوم میشود که دعوت است بتحقیق بمقام منتهای
فقر لمحه فی بیان توفیق بین قوله علیه السلام الفقر فخری و بین قوله
کاد الفقر ان یکون کفرا و بین قوله الفقر سواد الوجه فی الدارین

بباید دانست که علماء هریکی دربن باب سخنی گفته اند و محققانه هریکی اشارتی
کرده و خلاصهٔ سخن آنست که فقر حقیقی عبارت از تملکست چنانچه گفته اند
الفقیر من لا یملک شیئا پس فقر هروقت که بمرتبهٔ رسد که اورا اصلا ملکی
نماند حتی الوجود و توابع او در مرتبهٔ فقر حاصل شده باشد پس اورا رسد که
بر کائنات افتخار کند و رسول علیه السلام باین فقر فخر کرده است نه بفقر
فاقهٔ صوری اگرچه در مکه مسی کسان بوده اند بحسب صورت از رسول
علیه السلام فقیرتر بوده اند لکن عدم تملک را معنی آنست که فقیر را هیچ
چیزی نباشد که اورا بحسب تملک باخود اضافت تواند کرد تا غایتی که
از وجود نیز فانی گردد چنانکه گفته اند ؎ وجودك ذنب لا یقاس به ذنب
و این مقام توحید صرفست چه هرگاه که اضافت ساقط شد توحید ثابت
شد که التوحید اسقاط الاضافات و اما انچه گفته اند که الفقر سواد الوجه
فی الدارین اگر تحقیق کنند همان معنی دارد که در بیان حدیث گفته شد چه
مراد از سواد الوجه فنای سالکست از منازل و اینرا که سواد و ظلمت
هرجا که در قرآن و حدیث آمده است بمعنی عدم و فنا وارد شده است و
نور و ضیا بمعنی وجود و بقا آمده است کما قال الله تعالی ؎ الله ولی الذین
امنوا یخرجهم من الظلمات الی النور و قال النبی علیه السلام خلق الله الخلق
فی ظلمة ثم رش علیهم من نوره پس معنی این کلام آن باشد که فقر حقیقی حاصل
نشود الا بفنای شخص در دارین و این هم بعدم تملکست و اسقاط اضافات
یعنی ترک انچه بود مضاف باشد از وجود و توابع آن و معلومست که هرگاه که
شخص اسقاط وجود و توابع آن کرده باشد اورا هیچ تملک نماند پس باشد
وجود تملک نماند هیچ شک نیست که فقر باشد و مقام فقر اورا حاصل
آمده باشد و اینچنین فقر بتحقیق چون نظر کنی غنایی حقیقی باشد پس

اینچنین

اینچنین کسی که بدین فقر متحقق شده باشد سید دنیا و اخرت باشد اما آنچه
گفته اند که کاد الفقر ان یکون کفرا همانا معنی دارد که گفته شد یعنی نهایت فقر
حقیقی چون عدم تملک و اسقاط اضافات باشد پس اینجا نماند هیچ وجود صرف
و ذات واحد حقیقی که ان وجود خداست و این معنی مقتضی انست که شخص
گوید سبحانی ما اعظم شانی و لیس فی جبتی سوی الله و انا الحق و معلومست که
این کلمات در طریق شریعت بحسب ظاهر کفرست اگرچه بحسب حقیقت حق است
و اینجا حسین بن منصور حلاج گفته است ؎ تعرف بدین الله و الکفر واجب
لدی و عند المسلمین قبیح و ازین مقامست آنچه گفته اند اذا تم الفقر فهو الله
مولانا گوید ؎ گر فقیری کو بس تم الفقر فهو الله دان و هم ازینجاست که گفته اند
الفقیر لا یحتاج الی الله چون هستی سالک ازمیان برخیزد این عالم محتاج
از هم بزود چون نهایت فقر بدایت دعوای الوهیت است پس هر آینه ظاهرا
موجب کفر باشد لکن اگر سالک صاحب کمال باشد و انذکه رفع وجود اضافی
و عدم تملک مجازی موجب الوهیت نباشد بلکه سبب وصول فقر باشد بمقام
و حدت صرف و آنچه شیخ فرموده است هم ازین مقامست ؎ چندان بزد
این ره دوی برخیزد و رهست دوی بر هروی برخیزد قوله بدانکه تواند
عمانیا در غایت قرب بعید بود و در دویش در غایت بعد قریب کمال قال الشیخ
بن الفارض فی قصیدته ؎ فلم یدن منها موسرا باجتهاده و عنها به لم یبتعد
من ترعده یعنی نزدیک نشود بحضرت معروف هیچ تواگری باجتهاد خود هرچند
جهد کند چه سرمایهٔ سالک فناست و فنا باضافت جمع نشود و از حضرت
معروف نیز دور نشود و هیچ مجتهدی که اختیار کند دویشی و بی ملکی و بی
صفتی باشد بلکه درویشی خالی بودنست از اوصاف و امور ممد و معاون

ازان اشکستکیست تدالوهیت روای ذوجلالی هرکه در پوشد برو کرد و باد
تاج ازان اوست وان ماکر وای او کز هد خود واردکند والله یعصمنا
عن العجب المحیط الطاعات و یمنعنا عن الاصرار فی الستیناف بنبیه وکرمه **لمعه**
بیست ویکم عاشق باید که بیغرض با معشوق صحبت دارد خواست از میان برود
وکار بمراد او کذارد و نرنج طلب کیرد چه طلب عاشق سد راه او باشد زیرا که
هر مطلوب که پس از طلب یافت شود بقدر هوصلة طالب باشد اما یافتی وجدا
که بجذبه باشد از بن کمال موهبت الهی باشد ۴ چو عشق نیست ترا هدمتی بجای آر
که حق فرو نهاده مزدهای مزدوران ولیک عشق خدا خاتم سلیمانست کجاست
وصل سلیمان و مکتب مولانا **سئوال** اکر کویند که حضرت رسالت علیه السلام می فرماید که
من طلب الله وجده و مصنف می کوید چه طلب عاشق سد راه اوست کما قال
ابو یزید ۴ السالک مردود والطریق مسدود پس درمیان این دو کلام تناقض باشد
جواب انچه رسول فرموده است من طلب الله وجده صحیحست لیک طلب کرده خدا
برد و نوشست یا طلب خدا بخداست یا بغیر خدا اکر طلب خدا بخدا باشد
پس وجدان بضرورت مسترت خواهد شد و اکر بغیر خداست وجدان متعقب
نخواهد شد و معنی وجدان او مرخدا را اثبات توحید خداست هم در ذات
وهم در صفات وهم در افعال و از طالب خدا بخودی خود اینچنین توحید
صحیح نیست چه اکثر اکر چه مضاف با طالبست اما بر سبیل مجازست زیرا که
طلب خدا و وجدان او در دست نمی اید الا از کسی که طالب معرفت توحید او
هم بفعل او کند از برای انکه طلب عبد مرخدا را هم فعلی است از افعال الله
خلافا للمعتزله چه واجد آن حق در طلب حق هم بحق نه بخود وجدرا
کالمیت بین یدی الغسال می سازد و در جمیع تصرفات و تقلبات در وی معنی
سبب جمیع اختیارات و ارادت از وی میکند و ما واقعه در طلب از اوست

او باشد در تحقیق بوحدت و عدالت و صفای اینه دل و تجلی در **قوله** منی
عصفت ریح الولوع وصفت اخا غناء ولو بالفقر هبت لرتبت ابن بیت
هم ازان ابن الفارض است هرکاه که بهبد باد حقیقت عشق از حرمت عالم و حدت
و ذانست و دوهم شکند تو انکر را باجله پندارها و نکر شرها و صفهای ملکیت
و غیرهاکه باذات او در امیخته و لحم و دم او شده است و اکر باد بجمله خالی
و زود هر اینه اورا بخود یکی کند و باوصاف کمال خود ش تربیت دهد و انی
چه میکوید می کوید که اکر تو انکری و درویشی قصد عالم عشق کنند مثل درویت
تو انکر چراغی بود افروخته و درویشی بار همیم نیم سوخته باشد
نسیمی که ازان عالم بوزد چراغ تو انکر را بنشاند و هیمه درویش را برافروزد
برو ند شکستکان ازین میدان کوی خواجه میکوید ۴ مشو ای عاصی بیچاره
نومید که چون بید اشود اشراق خورشید اکر افتد بقصر پادشاهی هم افتد
نیز و کوی کدائی کسی کو برهنه باشد درین راه بر و هم تا بد آن خورشید
درکاه چو کار مخلصان باشد خطرناک کنهکاران برند این کوی چالاک
نه بیند مرد خود بین پادشاه این و مذنبین باید خدا را کما قیل اینین
و مذنبین عند الله خیر من رجل المستیقین و هم ازینجا معلوم شود آنچه
حق سبحانه با داؤود خطاب کرده است که یا داؤود بشر المذنبین بسعة
رحمتی المطلقة التی وسعت کل شیئ لیلا تقنطوا من رحمتی و انذر الصدیقین
بسطوة غضبی لیلا بغتر و ابطاعاتهم لان الاعتزاز بالطاعة موجب العجب
و العجب اشد الذنوب کما جاء فی الحدیث القدسی لو لم تذنبوا لخشیت علیکم
اشد الذنوب الا و هو العجب العجب العجب مولانا کوید در مثنوی ۴ ذلت ادم
زاتکم بود باه و او ابلیس از تکبر بود جاه لرجرم او دود استغفار کرد
وان لعین از توبه استکبار کرد ذلت فرج کلوهم بزرکیست لیک صفت را

یا قبیح فلیس بمیت ولو خرج من دق الدعوی او طالب حق بخود از بن قبیل است
چه او در سلوک خود یعنی در طلب خود هر نفس خود را مشاهده میکند که سالک
یا رادف خود است از سیر اختیار و نمی داند که حق سبحانه بحکم و ما من دآبة
فی الارض الا هو آخذ بناصیتها آخذ ناصیه است پس بهمین طالب مردود باشد
و عین سد طریق او فقدان او مردود همین توهمی راست که گفته اند
لزنه کیف یصح ان یتخذه فاعلا علی الاطلاق والکمال وهو یجعل معه فی ملکه فاعلا
غیره مثل المعتزله وان کان مسلما ومومنا فانه طالب ومع کونه طالبا یضیف
الطلب لنفسه حقیقة وجمیع افعاله التی بحسب اختیاره فانظر هل وجد الله
یکون سلوکه علی هذا المنهج قط فاذا تقرر مفهوما ذکرنا فیقول ابی یزید یجتمع
مع هذا الخبر الصدق ویکون هذا الکلام فی حق الطالب بنفسه فافهم قوله فی الجمله نزد
طلب ومراد خود کبرد و هرچه در عالم واقع شود مراد خود انگارد تا آسود
و تا دمان بماند شعر تا نترک مراد خود کبری صد بار بکباد مرادت در کنارت
نابد قوله واگر واقع نامرضی باشد یعنی شرعا نامرضی بود ورد و دفع و تغییر آن
چندانکه تواند جهد کند باشد که واقع بتغییر آن بود که محبوب آن خواسته باشد
یعنی اگرچه واقع هرچند مراد الله باشد مرضی عند الله نباشد پس بدفع آن مشغول
شود لمحه درمیان فرق رضا و ارادت آنست که رضا اخص از ارادت
چه ارادت صفتی است که ترجیح احد مقدورین الفاعل و من الفعل والترک
میکند براه دیگر و این معنی در رضا موجود نیست و در رضا قیدی دیگر زاید
و هو ان یتحرا الفاعل ما وجهة من مقدوره و علامت ذلک ان مر به لانه
حکیم والحکیم لا یامر الا بما یحسنه و یستحسنه فکل ما یرضاه الفاعل یریده
من غیر عکس کلی والله اعلم قوله واگر محب مکاشف بود چنانکه در هر صورتی
روی محبوب عیان بیند باید که در صورت نامرضی اگرچه وجه بیند لکنه واندکه

از مقتضای

از مقتضای احکام اسمای اوست رضا ندهد چه وجه او در نامرضی آنست که
راضی نیست و لا یرضی لعباده الکفر سؤال اگر گوید که میان این آیه و میان
این حدیث قدسی که من لم یرضی بقضائی فلیطلب ربا سوائی ظاهرا منافات
چه کفر نیز از جمله قضای الهیست جواب رضا بقضا می باید نه بمقتضی
و کفر مقتضی به است نه قضا زیرا که مقتضی به امریست که عین مقضی و حال
و استعداد او مقتضی است و قضا حکم الهیست باین مقتضی به پس از رضا
بحکم آنکه آن قضاست رضا بمحکوم به که آن مقضی به است در مرتبه تقدیر
لازم نمی آید لتغایرهما والمغایر المفارق عن المغایر آخر بما یتغایران مولانا
در مثنوی می گوید شعر روی سؤالی کرد سائل مر مرا ذانکه عاشق بود او بر ماجرا
گفت نکند الرضا بالکفر کفر این پیمبر گفت و گفت اوست مهر باز فرمود
او که اندر هر قضا مر مسلمان را رضا باید رضا نه قضای حق بود کفر و نفاق
کز بدین راضی شوی باشم شقاق و ز نبی راضی بود آن هم زیان پس چه چاره
باشدم اندر میان گفتم ای این کفر مقضی نه قضاست هست ز انکار قضا
این کفر راست پس قضا را خواجه از مقضی بدان تا شکایت دفع گردد مات
در زمان راضیم در کفر زان دو کو قضاست نه از ین رو که نزاع هست تمام
لمحه بدانکه بعضی از حکما از برای انکه فرق میان رضا بقضا و رضی بمقضی به
واضح نیست مثال گفته اند از برای ایضاح را مثل خود طبیب خواهد که
بیمار را دوایی کند یا معالجه بداغ کند که اغراد والکی و مریض بعلم قطعی
می داند که بتدبیر طبیب مقام خواهد شد لکن میداند نیز که تدبیر طبیب
بر مقتضای حکمتست و مزین مرض اوست پس قضای طبیب را ساخط
نباشد پس اگر بیمار بر سبیل اشکا از طبیب طلب رفق کند تا علاج او را

بجیزی کند که بالنسبة الی حال المریض اسهل باشد این طلب استدراکی علاج مؤلم
بعلاج اسهل باشد از بیمار رضای او بقضای طبیب مرورا قادح نباشد

قوله محبی که حق را بحق بیند از مقام کنت سمعه وبصره وعالم را هم حق
بیند بحکم ما رایت شیئا ورایت الله فیه چه همه موجود اثر تعینات نور وتجلی
ظهور او داند لاجرم بر منکرات انکار نکند بحق بر حق برای حق و
بحق قائم بود بحق زیرا که در هر چه شرعا حرام است وجه حق بیند لاجرم
بمجرد حظه احکام اسما از ان اجتناب نماید بلکه در ان طبعا رغبتش نبود
اینجا شبهه زحمت میدهد یعنی سؤالی خواهد کفت وتقریب سؤال که چون
او محکوم تجلی است وتجلی همه اشیاء شامل است لکون جمیع محل تجلیات
تجلی را از نظر خود بکونه دفع تواند کرد تقریر جواب آنست که کوییم تجلی
دو نوعست ومراد از تجلی کمال ظهور ووضوح حق است چنانکه پیش ازین
دانستی تجلی ذات وتجلی اسما وصفات است تجلی ذات را لقوته وسطوته
واستیلائه علی المتجلی له دفع نتواند کرد اما در تجلی اسما وصفات تواند که
تجلی قهریرا بتجلی لطفی دفع کند از مخاطبه قوة التجلی الاسما وصفاتی بحق فوق
التجلی ذاتی وعدم استیلائه علی المتجلی له بحیث یسقط فوق التمیز والتصرف
در هر چه ناشر وعت نتاس فهر وجلال بیند ودر هر چه مرضی بود نتاس
لطف وجمال داند ودر تجلی صفاتی اعوذ برضاك من سخطك می کوید
ودر تجلی ذاتی اعوذ بك منك کوید ☙ کر از تو بتو در نکریزم چکنم چیزکه

لمعه بیست ودوم

روم قصه بدست که در هم معانی این کلمات ظاهرست
شرط عاشق انست که هر چه دوست دارد او نیز دوست دارد
اکرچه خود هم بعد وفراق بود وغالبا محبوب بعد وفراق محب خواهد
تا از جفای او بناله بعشق برد که انما رسوط بسوق اهل الجنة الی الجنة و

اهل الله

واهل الله الی الله اشارت بهمین چیز تواند بود پس محب را بعد باید دوست
داشت و بفراق شق درد او یعنی بفراق محبوب چون با راوف اوست مطیع و
منقاد شود ومعانی باقی ظاهراست ومعنی این بیت را که **قوله** ☙ اریده
وصاله ویریده یجری فاترك ما اریده لما یریده یعنی میخواهیم وصال محبوب را
واو میخواهد فراق مرا پس ترك کنم آنچه مراد منست برای آنچه او میخواهد
اما فراق را بعینه دوست ندارد بل از ان دو که محبوب محبوبست وکل
ما یفعل المحبوب محبوب محب مسکین چه کند جز انکه کوید ☙ هواهی تفراق
کوش خواهی بوصال من فادیکم از هردو مراعشق تو بس یعنی در کار من هکمی
حکم وفرمانه تراست وهر چه می خواهی میکن که میل ورغبت من جز در عشق تو نیست
☙ لك الحکم فی امری فما شئت فاسعی فلم تك الا فیك لی رغبتی ☙
پادم ده رسم عشق بکوید هر فرد که شرطست دران او داند بکذاشتم
مصلحت خویش بود کردنده کند ور بکشد او داند چه مقتضای کمال عشق
ومقام رضا آنست که هر چه از حضرت معشوق آید از تقریب وابعاد
وهجران ووصال در هم ثابت قدم وراضی باشد **لمعه** دربیان مراتب
عشق باید دانست که عشق را ابتدائی ووسطی وانتهائی هست
ابتدائیش آنست که عشق چون از ذات عاشق سر بر زند وروی عاشق
در عشق آورد تا مطمح نظر عاشق ذات وصفات ولذات ومرادات
خودش باشد ومعشوق را ازبرای آن طلبد ووسیلت حصول آن سازد
چون حکم عشق هر نفس عاشق را باهمه قوتهایش از سمع وبصر و
غیرهما فروکرفته است لاجرم هر قوتی بواسطه مابه الاتحاد والاشتراك
میان او ونفس است وهو الوجود از حضرت معشوق ووصلی واثری

وحظی جزی مناسبت خودش می طلبد و ۹ وبدنی انظر ایک این مقام و
مرتبه اول بود و وسطش انست که این حکم واثر عشق از مقام اول که روی
عاشق را در خود داشته بود و معشوق را وسیلت حظوظ و مرادات
عاشق ساخته که سرمایه ننگ و عتاب عاشق با معشوق این بود نهایت
رسد و بغایت انجامد تا عاشق درین مقام خودش را با جمله حظوظ
و مرادش برای انکه وصول بحضرت معشوق یابد دشمن گیرد چنانکه
گفته اند ۹ ولیکن هواجوی بغایت رسد شود دوستی سر بسر دشمنی
و حینئذ آن حکم مبدء عشق از ارادت عاشق بسوی عاشق با سوی حضرت
معشوق کند با مبدا که گوید ۹ به زان بود جانی که فدای تو کنم تنهد
چو فدای باز شد باز شود و اما انتهایش آنست که عشق از عین
وحدت منتشی است و حکم وحدت بر و غالب رابط و موحد کثرت و
دوی عاشق و معشوقست خود حکم سطنت خود را بر عاشق راند
واورا از اویئ او بکلی بیزار گرداند بمعشوق متوجه گردد اکنون
خواهد که دوئی اسم عاشقی و معشوقی را از نظر عاشق بکلی محو کند
روی اورا از معشوق نیز بگرداند و بخودش که عین عشق است مشغول
کند نایبش بمعشوق ازان جهت که معشوقست هیچ التفات نکند
و حجاب وحدت عین عشقش باشد و از و کریزان شود چو قول مجنون
به لیلی که شغلنی حبک عنک چنانکه خواهد آمد ازین مقام بود بر مضمون
این بیت که گذشت ۹ خواهی بفراق کوش خواهی بوصال من فارغم از هجر
مرا عشق تو بس هم از بنجاست ۹ بلکه باید که فراق او سزد و از وصال
و بعدش از قرب خوشتر آید چه داند که دوست آن دوست میدارد
خود بعدش مقرب تر از قرب بود و هجرش سودمند تر از وصل زیرا که

درقرب

درقرب و وصال برصفت مراد خودست و در بعد و فراق بصفت مراد
محبوبست ۹ هجری که بود مراد محبوب از وصل هزار بار خوشتر و
مراد ازین سخنان انست که بعدی که بمراد محبوبست مقربتر است از قربی که
بمراد محب باشد چه دران بعد که بمراد محبوبست قرب معنویست لکونه
موافقا لارادة المحبوب و در قرب که بمراد محب است بعدی معنویست لکونه
مخالفا لمراد المحبوب و شك نیست که قرب معنوی بهتر از قرب صوری ۹
کر مراد با مذاق شکرست بی مرادی به مرادی دلبرست اما اگر
قرب بمراد محبوب باشد کامل تر بجمعه بین القرب المعنوی والصوری قوله
لو تفنی فی الوصال عبید نفسی و فی الهجران مولی للمولی و شغلی بالحبیب
بکل وجه اهب الی من شغلی بحالی یعنی از برای انکه من در حال وصال
بندهٔ مراد نفس خودم و در هجران که بمراد اوست بندهٔ مراد دیگرم و مشغولی
من بهر دو جهتی که راست ترست مرا از مشغولی من بحال من قوله و اگر محبی
بود که محبوب صفت او شده باشد یعنی از مقام کنت سمعه و بصره و یده
تخلقوا باخلاق الله محب بصفت محبوب شده باشد اگر بعد دوست دارد
خود بعد او فعل محبوبست و صفت او صفت محبوب را بمحبوب دوست
داشته باشد و این غایت وصل بود در عین بعد و هم هر کسی اینجا راه
نبرد کما قال شیخ مؤید فی القصیده ۹ و فی الحجاب بحیی لیس یعرفها
اهل الحجاب فی الاسحار آصال بخلیست خفی در حجاب کاهل حجاب
نداند آن و با سحار هم بود آصال و ترجمه ازان اوست بخلی بحار
از کمال وضوح و ظهور هن و آن اگرچه خود ذاتست اما نفس آن
باعتبار متجلی له باشد وکذلك الحجاب و در حجاب محجوب اهل بخلی را
بخلیست اگرچه محجوب از ندانند بر هان انکه مظهری عین ظاهر است

واکرچه نداند عدم ظهور ظاهریش او فادح در ظاهریت او نیست فافهم

قوله بدانکه موجب بعد از اوصاف محبت است از ارادت و اختیار و غیرهما که موجب مابه المناسبت است میان محب و محبوب و اوصاف او بحکم کنت سمعه و بصره و یده و مقتضای تخلقوا باخلاق الله عین محبوب از جرم اعوذ بک منک می کوبی تا بدانی که ۴ دامنش چون بدست بگرفتم دست او اندر آستین دیدم چگونه باشد یعنی دامن او را هم بدست او گرفتم چه دستی که اندر آستین مو بود یعنی دست من بود فی الحقیقه همه دست او یافتم که کنت یده التی یبطش بها پس کوبی لا احصی ثناء علیک انت کما اثنیت علی نفسک یعنی من احصای ثنای تو نمی توانم کرد در بزبان خود تو بی که همچنانه ثنای خود میکوبی بر نفس خود بزبان من از مقام کنت لسانه الذی ینطق به لمعه بیست و دوم طلب و جستجوی عاشق بحکم بجهم و بحبونه طلب محبوب معروفست شیخ عبد الله الانصاری کوید او را خواست که بر اخواست خود هر صفت که عاشق بدان متصف شود چون حیا و سوق و فراغ و ضحک بل هر صفت که محب بدان مجبولست باصالت صفات محبوب تواند بود زیرا که چون وجود مجازی او پرتو وجود حقیقی اوست پس صفات وجود او هم فرع صفات وجود او باشد پس آن صفت در محب اما خست دران هیچ شرکت نیست چه مشارکت در صفت دلیل کند بر مباینت در ذات زیرا هر یکی را ذاتی باستقلال ماند تا در صفات اشتراک باشد و در چشم شهود یعنی نزد اهل مشاهده و هم وجود کاینات بحقیقت جز یک ذات که یکوجودست موجود نتواند بود شعر اشیا اکر کثیرت و کر صد هزار پیش جمله یکی بود بحقیقت چو بنکری یعنی ماهیات اشیا هم بیک وجود موجود شده اند پس صفات جمله محبوب را باشد چون وجود و وجود اشیا که

اصلست

اصلست پرتو وجود اوست پس صفات وجود مضاف که فرعست جمله او را باشد یعنی محب ممکنه را من حیث هو از خود هیچ صفت موجودی نتواند بود عدم را یعنی عین ثابته را که عبارت از ماهیة است صفت وجودی چکونه تواند بود کما قال شیخ الاکبر فی اخر الفصوص ان البطون صفة ذاتیة للاعیان قوله اما اکر از راه کرم محبوب در خانه محب قدم نهد یعنی بطریق تنزل مدنی چنانکه کفته اند بحکم من تقرب الی شبرا تقربت الیه ذراعا الحدیث یعنی بر نفس محب بتجلی کند و خانه او را بجمال خود منور و صاحب خانه را یعنی محب را بکسوة صورت خود یعنی بفضات خود مشرف کرداند و خود را در لباس محب بر خود جلوه دهد محب را در خود بغلط نباید افتاد که لباس ان صفت مرور را بسبیل عاریة است و العاریة مردودة که هم هیچند و هیچ اوست که اوست معنیش ظاهراست از انچه در پیش کذشت یعنی هم هستیها از هستی اوست قوله شیخ الاسلام عبد الله الانصاری رحمه الله علیه کفت حق تعالی خواست که صنع خود ظاهر کند عالم را آفرید که عالم اصغرست بحکمه چون بدیده بصیرت نظر کند امر بعکس است زیرا که بزرکی عالم بصورتست و بزرکی انسانه فضیلت وی جهان او بر همه درجه و مرتبه احدیت جمعست و دلیل بر فضیلت در جهان انسانه بر همه عالمیان انست که اکر عالم بصورتی بی انسانه باشد فی الحقیقه عالم کامل و تمام نباشد لخلو عنه الجزء الاکمل و الافضل صوره و اکر بی تمامت عالم انسان کامل موجود باشد قیام بمظهریت تمامت عوالم ذات الهی و اسما و صفات او علی الوجه الاکمل و الافضل نماید ۴ هرچه کویند در شهود منست هرچه جویند در وجود منست فافهم هذا السر و تحقق الامر ان شاء الله

ادم را انسان کامل کفته اند

شارح در اینجا یعنی در مبحث عالم و آدم عالم را بنخستین بعالم اکبر تعبیر
کرد و آدم را بعالم اصغر تقریر نمود، و باز بنظر بصیرت و امعانه
انسانرا عالم اکبر و عالم را عالم اصغر گفت ولکن مبهم بگذاشت ناسخ
این نسخهٔ نادیده یعنی رمزهای خود آفریده، درین مبحث چنین خواهد
گفت که بحکم هل اتی علی الانسان حین من الدهر لم یکن شیئاً مذکوراً
انسان فی الحقیقه عالم اکبر است و بحکم انی خالق بشراً من طین آدم
عالم اصغر است و فرق میان آدم و انسانه آنست که آدم معناست
یعنی در علم الهی بود ادم را نام نبود چون آدم معنا از علم الهی
بعین آمد نام آدم را انسان نهادند و عالم را بر صورت انسانه
تصویر و تقدیر کردند و انسان چون بر صورت اسمایش از عین بعیانه
آمد نام انسانرا آدم دادند برین تقدیر عالم چون از انسان
باشد انسان عالم اکبر باید بود و چون آدم از عالم
عالم اصغر باید بود و درین تقدیر ۴ مصراع ۴ مظهر ذات و صفت
عالم و آدم باشد و آن بیتی که میگذشت که هرچه گویند در شهود
منست هرچه جویند در وجود منست مؤید آن هر دو حکم است فافهم
چنانکه در سیر آدم معنا یعنی بظهور اظهار آن حقیقت جامعه را جناب
قاسم انوار قدس الله سره مبفرماید که ۴ الا ای عشق عالم سوز جانم
قدم بر چشم من نه خیر مقدم ۴ دلم از تنگ هشیاری ذلیل است بیک
جام شرابش کن مکرم ۴ تو هرگز نه نام و نه نشان بود ۴ نه اسم و رسم و

نعت

نعت از بیش و از کم ۴ ز ذات ساذج و غیب هویت ظهوری کردی اندر اسم اعظم
از اینجا امر نسبی گشت پیدا ۴ ولی مقصود کلی بود مبهم ۴ دوم نوبت برای عین
مقصود ۴ تجلی کردی اندر عین عالم ۴ مفصل گشت مجمل ز ان تجلی ۴ حقایق جمله
ظاهر گشت در دم ۴ و ز اینجا بر مراتب سیر کردی ۴ بهر صورت که شد عزت مصمم
بر انسان ختم شد هستی و انسان ۴ مکرم شد که مبدا بود و خاتم ۴ تجلی وجهه فی
کل ذرات ۴ لعمرک لو تغافل عنه فافهم ۴ اذا ما لاح برق الوجد شاهد
جمال العشق فی الاکوان قائم ۴ فلا موجود غیر الله بالله ۴ هو الفرد الواحد
والله اعلم ۴ بحق یک بود در کون و مکان نیست ظهور کامل در ذات آدم
زمانی طالع از موسی عمران ۴ زمانی لامع از عیسی مریم ۴ زمانی باهزار
اهرام مکرم ۴ زمانی ظاهر از مختار اکرم ۴ دل نامحرمان هرگز ندانند که
پیش دیدهٔ عشاق محرم لمعه چیست و جهانم محب خواست که بعین الیقین
جمال دوست بیند و بحکم سنریهم آیاتنا فی الافاق عمر درین طلب سر کشته
می گشت تا کما یسمع سر او بحکم و فی انفسهم نیز آمد یعنی بیت قوله
آن چشمه که خضر خورد از و آب حیات ۴ در منزل تست لیک تو ناشسته
چون بعین الیقین در خود نظر کرد خود را کم یافت و آنگاه دوست را
باز یافت و چون نیک نظر کرد دریافت که خود عین او بود و گفت
۴ ای دوست ترا بهر مکان میجستم ۴ هردم خبرت از این و آن میجستم
دیدم بتو خویش را تو خود من بودی ۴ خجلت زده ام کز تو نشان میجستم
مفهوم بیت اول عبارة از سیر سالک در آفاق بر مواجب سنریهم آیاتنا فی الافاق
و بیت دوم عبارت از سیر سالکست در انفس بر مواجب و فی انفسهم چنانکه

هم آن خواجه گفته است ۴ گر هو مردان جان مردان بایدت ۰ قرب وصل حال
کردان بایدت ۰ اول از حس بگذر انگه از خیال ۰ انگه از محض انگه از دل اینت
حال حاصل درمیان جان شود ۰ در مقام جانت کار آسان شود ۰ چون
ازین هر پنج بیرون آمدی ۰ فرقه بخش هفت گردون آمدی ۰ وهم مولانا
نیز رحمة الله در مثنوی بچندین بیت بیان فرموده است و گفته اگرچه بر
مقتضای وهو معکم و محوای وفی انفسهم معیت الهی با هر طالبی تابتست
اما در اثنای حال وجدان بطیب وقتی مترتب میشود بر موجب سنریهم
آیاتنا فی الآفاق داد سیر آفاقی داده باشد و آن ابیات اینست ۴
یار را چندان بجو کم جد وجست ۰ که بدانم که نمی یابست جست ۰ این
معیت کی دود در گوش من ۰ تا نگردم گرد دوران زمن ۰ کی کنم من
از معیت فهم راز ۰ چون کنم کف از بعد سفرهای دراز ۰ چون معیت گفت
دلبر مهر کرد ۰ تا که عکس آن بگوید دل نه طرد ۰ چون سفرها کرد
و داد راه داد ۰ بعد زان مهر از دل او برگشاد ۰ چون خطابی آن
حساب باصفا ۰ کرد دادش راز بعد دو خطا ۰ بعد ازان گوید اگر دانی
این معیت را که او را جستمی ۰ دانش آن بود موقوف سفر ۰ تا بدان دانش
بیابی آن مکر قوله این دیده هر دیده و بر او حاصل است یعنی تا نظر بحقیقت
اشیا نتواند کرد اما چون نظر بظاهر اشیا میکند از جرم میان اشیا مغایرت
می بیند الا آنست که نمی داند که چه می بیند که اگر بدیدهٔ حقیقت بین نظر
میکرد می داند که در موجودات مغایرت نیست بلکه همه تعینات نور
او و تنوعات ظهور اویند هر ذره که از خانهٔ بصحرا دود بضرورت
افتاب را بیند اما نداند که چه می بیند بحجب کاری هم بعین الیقین

معاینه

معاینه بر جمال او بیند چه در حقیقت جز احدیت مجرد نیست چنانکه خواجه
میگوید در باغ عشق یک احدیت که تافته است شاخ و درخت و برگ و گل و
خار آمده اما نمی داند که چه می بیند چه عین الیقین انسان خالی از علم الیقین
از جرم لذت نمی یابد ما خلقکم ولا بعثکم الا کنفس واحدة اما نمی داند که چه می بیند
آن باید که بحق الیقین برساند که چه می بیند یعنی خود را و بچه می بیند یعنی بچه و بهر
چه می بیند یعنی برای من و هو الیقین آنست که علم الیقین بعین الیقین منضم گردد
که تا هو الیقین رسد خواجه گوید ۴ تراسیه چیز می باید ذکر تین بدانش
عمل کردن شدن عین چو علمت از حقیقت عین گردد دولت اینه کونین
گردد قوله و لکن لیطمئن قلبی مگر اشارت بچنین مقامی تواند بود که علم الیقین
بعین الیقین منضم گردد و نتیجه هر دو هو الیقین باشد قوله اطمینان قلب
و سکون نفس جز بحق الیقین حاصل نیاید از سهل تستری پرسید که
ما الیقین گفت الیقین هو احد یعنی چون مرد بمرتبهٔ هو الیقین رسد بجز
وجود حقیقی در هیچ موجود از نظر او وجودی دیگر نیاید هیچند بمرتبه
وصول رسد و این وصول نزد ارباب قلوب عبارة از فانی شدن
اوصاف بشریست و عدم شعور بهر قیدیکه منافی بساطة وجود وجدانی
باشد و اینست مقام مجد و فنا که از اعظم مقامات اوست مولانا گوید
۴ بی محوس ز لوح عدم رستنید نیست صلحی بکن میان من و محوای و دود
ان خاک نیز تا نشد از خویش جدا نه در قفا بش آمد و نه رست از گرد
تا نقطه نقطه نشد محو از منی نه قد و سر بیافت نه پایان و نه حدود پس
تو نیز و اعبد ربک حتی یاتیک الیقین یعنی بجا هدهٔ ان ظاهری و ریاضات
باطنی که عبارت از عبادتست و اینچنین عبادت مورث معرفت الهی است خود را

مرتبهٔ وصول برسان که آن موقوفست بفنای وجود مجازی و تحقق ببقای وجود
حقیقی است ۴ درین ره کربتر از خود بگویی یقین گردد ترا کو تو تو اویی یعنی
برای او عبادت نیست و الوهیت او بمعبودیت تو ظاهر است **لمعه**
بیست و پنجم چون محب خواهد که مراقب محبوب باشد چاره او آن بود که
محبوب را بهر چشمی مراقب باشد و بهر نظری ناظر یعنی ببصیرت باطنی و ببصر ظاهری
چه او را در هر عالمی از عوالم اربعه که عالم معانی و عالم ارواح و عالم مثال و
عالم شهادت است صورتیست و در هر صورتی وجهی بنابر اصل که او
کینونهٔ کل شی فی شی انما یکون بحسب المحل در همه اشیا ظهور او را مراقب باشد
چه ظاهر همه اشیا چنانکه باطن اوست یعنی ظاهر و باطن وجود بحکم هو الظاهر
و الباطن هر تو وجود اوست هیچ چیزی نبیند که او را پیش از آن بحکم ما رایت
شیئاً و رایت الله قبله یا پس از آن بحکم ما رایت شیئاً الا و رایت الله بعده یا
در آن بحکم ما رایت شیئاً الا و رایت قبله یا بآن بحکم ما رایت شیئاً و رایت الله
معه بیند **لمعه** باید دانست که ما رایت شیئاً الا و رایت الله قبله برای
ارباب استدلال از مؤثر است باثر و این مذهب حکما و بعضی از اهل
محو نیست و ما رایت شیئاً الا و رایت الله بعده برای ارباب استدلال
از اثر است بمؤثر و این مذهب محققانست قال الشیخ الاکبر
فی الفصوص فنحن جعلناها بما لوهیتنا الهاً فلا یعرف حتی یعرف
قال رسول الله علی کل حال ۴ من عرف نفسه فقد عرف ربه فهو اعلم الخلق
بالله قال بعضی الحکما اعنی به ایا علی شیئاً و ایا حامداً اعنی به الرحمن
الغزالی او عوانه یعرف الله من غیر نظر فی العالم و هذا غلط نعم
ذات قدیمهٔ الزلیه لا تعرف انها الله حتی یعرف الالوهة فهو الدلیل علیه

و لفظ

و لفظ جعلناه در کلام شیخ الاکبر بمعنی اظهرناه است بقوله کنت کنزاً مخفیاً
فاحببت فخلقت مولانا می گوید ۴ خلق هم خواجه را آزاد کردم منعم کاستاد را
استاد کردم منعم مومی که دعوی من بنست که من بولزید را بولزید کردم و هذا
لیس بلسان اهل الصحو و فیه نوع من الشطح لان فیه من الدعوة الغیر الحقیقة
للمتادبین فی جناب الله تعالی و تطهیره کما یقول لسان الربیة و المربی و التلمیذ
ان الشیطان بوجودی صار شیطاناً و بارادتی له و قرانی علیه صار الشیخ و الاستاد
استاد و هو من العجایب ناسخ این نسخه دکمین بمعنی دعنای خود قرین
درینجا نیز برین زیجه لوحهٔ شادح را استغراب بسیار هست یعنی درین
کلام مولانا من کل وجوه اولی نا لیس بلسان اهل الصحو نخواهد کفتن می شاید گفت
چه معلوم است مولانا که در قدم احدیت بمعنی در قرب فرایض است و این
شادح رحمة الله بچندین جای از مرتبهٔ قرب نوافل و قرب فرایض دم زد
و فی نفس الامر مراتب شناس و مقام آشنایست هون عبارهٔ قرب فرایض
ان یسمع و یبصر و یبطش و ینطق الحق بالعبد است از زبان مولانا
قایل این کلام هو است و بین تقدیر کلام هو را نوع من الشطح گفتن
چه معنی دارد نمی دانم از حال شادح رحمة الله درینجا این بوی شنیده ما گفته
تقریر و اقرار هست و لی شرط تسمیح نیست یعنی مایهٔ معارف علمی است
نه بارشاد است و این بوی نا ارشادی وی در لمعهٔ آنف الذکر یعنی
در آخر لمعه بیست جهارم واقع در شرح واعبد ربک حتی یاتیک الیقین
از اختصار کردهٔ نهایت عبودیت ظاهری می شناسند باید دانست که قرب
نوافل قدم عبدیست یعنی از مراتب اربعه مرتبهٔ ربوبیت است و
دو مرتبهٔ ربوبیت عبادت ظاهری بحکم و اوصانی بالصلوة و الزکوة

چگونه بود یعنی ظهور معشوق بسبب عاشق و وجود عاشق بسبب معشوقیت
عزلت چگونه کند ۴ اگر ربوبیت بغیر العبودیه محال بنابرین در مرتبهٔ ربوبیت
حضرت عیسی را از عز وجل ۴ و اوصانی بالصلوة والزکوة مادمت حیا
فرمود و این حیات آن حیات نیست که حیات عاریه است بل بحکم ۴
المومنون لا یموتون بل ینقلون من دار الفنا الی دار البقاء الحدیث
حیات ابدی است و آن حیات عبارة از صفات باقی اند است قوله
چو من بناشم هیچ نوناز با که کند چه الوهیت و ربوبیت وهاذیت
و رازقیت را تحقق نیست الا بما لوهیت و بعبودیت و مربوبیت و
و مخلوقیت و مرزوقیت است ازبرای انکه تحقق احد المتضادین بر تحقق
دیگری متوقفست پس ربوبیت بغیر العبودیت محال باشد قوله
اینجا عاشق بحسابی در می اید چه اگر عاشق کرشمهٔ معشوق را قابل نباید
کرشمهٔ معشوق تهی ماند یعنی کنج پنهان آشکارا نشود که ۴ ان للربوبیة
سرا لو ظهر لبطلت الربوبیة شیخ اکبر در فصوص می فرماید که قال السهل
ان للربوبیة سرا و هو انت تخاطب کل عین لو ظهر لبطلت الربوبیة
لانه لا وجود لعین الا بربه فالعین موجودة دائما فالربوبیة لا
تبطل دائما و معنی ظهر در کلام سهل زایل است قال فی الصحاح هذا
امر ظاهر عنك عاره ای زایل وهم شیخ کبیر در مجلد اول از فتوحات
گفته است و ظهر هنا بمعنی زال بدانکه سر هر چیزی عبارت از
لطیفهٔ مخفیهٔ اوست و سر ربوبیت عین ثابتهٔ است و هی مخفیة
ابدا لا یظهر فی الوجود کذلك قال الشیخ الاکبر بانها لا تشمت رایحة
الوجود اگر این سر زایل شود که عین ثابته است ربوبیت باطل شود

مادمت حیا است و قرب فرایض که قدم احمدیست و از مرایت اربعه
مرتبهٔ الوهیت است و در مرتبهٔ الوهیت عبادت ظاهری بحکم واعبد ربك
حتی یاتیك الیقین در حاصل تیقن منقطع شود چه عبادت ظاهر در مبادیه
روی باید و در قرب فرایض روی منصور نباشد و حدیث موتوا قبل
ان تموتوا برین معنی دلیل واضحست و عابد را درین مقام خودی خود
نماند ۴ و آن عابد را که خودی خودش نیست ابقای تکلیف خودی چگونه
منصور شود بکجا افتادیم مبحث ما در گفتهٔ مولانا بود یعنی غلام
خواجه را آزاد کردم منم کاستاد را استاد کردم مراد از خواجه
در مرتبهٔ احدیت ذات مطلق است و وجود در مرتبهٔ احدیت اسم و رسم علم
و نعت و صفات و افعال مستهلکست و احدیت کوییا صفت احدیت است
بچنین تقدیر از صفات خود ذات خود را یعنی از واحدیت خود
احدیت خود را میگوید که غلام خواجه را آزاد کردم یعنی بر روی صورتهای
خلق و ایجاد و نعت و صفات بر مقتضای ذات احدیت خودم خود را
استاد کردم قوله محب اینجا پیش در خلوت تواند نشست عزلت تواند
گزید چه محبوب را عین اشیا می بیند مقامی را بر مقامی نمی گزیند و از هیچ
چیز نتواند گرفت چه غایت عزلت آن بود که در خلوتخانه نابود خود
نشیند و از همهٔ اسما و صفات حق در خلوت عزلت گزیند چنانچه امیر حسینه
رحمة الله فرماید که خلوت آنست که از خلق گوشهٔ گیری و عزلت آنکه خود را
از میان برگیری لیکن پس از انکه ناظری او خود ای مستولی دوست
آید و داند که مرتبهٔ معشوقی او را بعاشقی او نقلی گونه هست عزلت

چه گونه

زیراکه ربوبیت ظاهر نمی شود الا بمربوب پس زوال مربوب موجب زوال
ربوبیت باشد ونمی شاید که لفظ ظهور را بمعنی ظهور حمل کند والا یلزم بطلانی
خصوصا معنی ظهر بمعنای زوال هم لغوست وشاعت وتصریح کرده است
لو ظهر بطلت الربوبیت از ظهور، تظهر ربوبیت ربه کما قال فلولاه
ولولانا کما کان الذی کانا واین سر که عین ثابته است ابد زائل نمی شود
پس ربوبیت نیز ابد زائل نمیشود چه عین موجود، را در خارج وجودی
نیست الا مرتب خود واین عین موجوده در خارج دائمست بحسب شئونها
الربوبیت والمربوبیه والالوهیه پس ربوبیت نیز دائم باشد و
محققین بدین تحقیق بدوام محبوبیت است قوله هرچند معشوق را
حسن ومرجعت بکمالست واز وی کمال هیچ در نیاید ✽ لی حسن ترا
شرف زیارا رمنست پت راجه زیان چوبت پرستش نبود اما از روی
معشوقی نظارگی در یابد از سهل قدس الله سره پرسیدند که ما مراد الحق
من الخلق ما هم علیه حریت از جانبین متعذرست حریت اینجا یعنی در
تعین ثانی که الوهیت وربوبیت وسائر اسما وصفات آنجا از همدیگر
امتیاز نسبی دارند ازجانبین اجابت اله ومألوه ورب ومربوب متعذر
می نماید هرجاکه نسبت آمد حریت رفت اما من جانب الاله فلوظهوره
بالمألوه واما من جانب مألوه فلوجوده بالاله فافهم فانه سر نفیس ✽
آذادی عشق چوده نمی آید راست بنده شدم ونهادم از یکسو خواست عشق
اینجا بمعنی دوستی است وآن نسبت است بین المعشوق والعاشقه
باوادی راست نمی اید لوهتباج کل واحد منهما الی الاخر من الجهتین المختلفتین
کما مر چنانکه مصنف میگوید ✽ مرمگس که نیاز مندت بکار آید چو مه

نباشم حس تو ناز باکه کند قوله حریت مطلق که از وجهی در اینجا تعلق بغیر نباشد
در مقام غنا مطلق یافت شود والا از روی معشوقی همچنانکه نیاز وعجز عاشق را
ناز وکرشمهٔ معشوق در باید همچنین که کرشمه وناز او از نیاز وطلب عاشق
بکار آید این کار بی نکد بکر راست نیاید اینجا ناز وکرشمه ودلال معشوق
با نیاز وتذلل وانکسار عاشق یعنی صفات معشوق با صفوت عاشق همه این
گوید ✽ نحن فی اکمل السرور ولکنه لیس لنا بکم تتم السرور والی چه گفت
وشنید می رود می گوید هرچند ✽ تشریف دست سلطان جوگان برد ولیکن
بی گوی روز میدان جوگان چه کار دارد مراد از سلطان عشق است و
مراد از جوگان معشوق ومراد از گوی عاشق سرگردانست واستعارهٔ
جوگان از معشوق برای قربت اوست از سلطانه لوجوبه وقدمه واستعارهٔ
گوی از عاشق بسبب بعد اوست لامکانه وحدوثه وشک نیست روز
میدان که روز اظهار وایجاد موجود است ظهور معشوق را از عاشق
و وجود عاشق را از معشوق ناگزیر است کما تقدم آنفا قوله لی لی بخط
نفتم که اینجا عاشق ومعشوق اوست ✽ گرچه ما از عشق او اندر جهانیم
افسانه ایم بی جمال روی او یکسر همه دیوانه ایم ماکه ایم از ما چه
آید تا پنداری که ما روی او را آیینه یا زلف او را شانه ایم این دو
بیت مناسب مرتبهٔ غیب هویت است که ان الله لغنی عن العالمین
عبادت از آن مرتبه است والله اعلم لمعهٔ بیست وششم عشق را آنست
یعنی تجلی جلولی ذاتی که موجب دهشت وسکرست چون در دل افتد هرچه
در دل باید همه را بسوزد تا هدیکه صورت معشوق نیز از دل محو کند یعنی
عشق که رابط وموحد کثرت ودوی عاشق ومعشوقست چون حکم سلطنت خود را
بر عاشق راند او را از اویی او بکلی بیزار گرداند ودوی اسم عاشقی

بیت ازان حکیمست غرض وهدف عبارت از غیب هویت است و می شاید که مراد مرتبهٔ تعین اول باشد که مسقط جمیع اعتبارات واسما و صفات و نسب و اضافات است والله اعلم **لمعهٔ بیست و هفتم** عاشق را طلب شهود یعنی مقام مشاهدهٔ تجلی ذات بهر فناست از وجود قال الشیخ ابن العارض فلم تهوني عالم کن فی فانیاً ولم یبق عالم یتجلی فیك صورة چه تجلی ذات مفنی وجود مجاز نیست چه حدیث از تجلی ذات لمعان وجود حقیقی نیست **قوله** از وجود و در عدم برای آن زنوکه در حال عدم آسوده بود هم شاهد بود و هم مشهود در حال عدم یعنی در مرتبهٔ اعیان ثابته از وحدت دو کانکی عاشقی و معشوقی آسوده بود **قوله** ۴ وان قبل بود شاهد و مشهود که بنزدیك خویش هیچ نبود یعنی در مرتبهٔ عین ثابته وجود علمی داشت و اما وجود عینی نداشت وجود موجود شد غطاء بصر خود گشت وجود وجود او حجاب او گشت از شهود محروم ماند و بصر او بحکم کنت سمعه وبصره عین معشوق آمد و او بیی او یعنی وجود او غطاء این بصر شد ۴ انت العمامة علی شمسك فاعرف حقیقة نفسك ۴ تا تو بی در میان خالی نیست مهر وحدت از نقاب تکی چون حجاب خودی برانداز ی عشق و معشوق و عاشق یکی **قوله** اگر این غطا که تو بی تست یعنی وجود مجازی تو از پیش بصر که حقیقت عین اوست کشف شود محبوب را محبوب بیند حجب در میان نه انکاه بسمع سر تو این ندا آید که ۴ بذالك سرطال عنك اکتئامه یعنی پیدا شد سری که دراز شده بود مدت پنهانی او از پردهٔ وجود ی مجازی من و او صباح کنت انت ظرفه دو وبس بیند صباح کفی که وجود تو تاریکی او کشته بود فانت حجاب الحجب عن سر غیبه پس تو حجاب کشته بودی مردل خود را از سر ذات محبوب ولو لزلك لم یطبع علیه ختامه و اگر چنانکه وجود تو نبودی بسته شدی مهرهای سر برو یعنی معشوق محجب نماندی ۴ دوزخ بسوزم و نمی دانستم شب

و معشوقی را از نظر عاشقی بکلی محو کند و از معشوقی در عشق متوجه کند یعنی بخودی که عین عشق است مشغول کند **قوله** مجنون مکرر درین سؤ ال بود که کفتند لیلی آمد کفت من خود لیلی ام و سر بکریبان فرو برد لیلی کفت که سر بر آر که منم محبوب و مطلوب تو آخر بنکر که از که باز می مانی مجنون کفت الیك عنی فانی هبك شغلی عنك یعنی دور شو از من زیرا که هب تو مرا از تو مشغول کرده است ۴ آن شد که بدیدار تو می بودم شاد از عشق تو پروای تو ام نیست اکنون مکر این دعای مصطفی صلوات الله وسلامه علیه که ۴ اللهم اجعل حبك احب الی من سمعی وبصری هم درین مقام تواند بود مکر میکوید الهی نکه شنوایی و بینایی من تویی ۴ خواهم که چنانه کنی بعشقم مشغول کز عشق تو شنوایی و بینایی من تویی با تو هم نپردازم پیش و عجیبتر انکه محبوب نیز بحکم اشارت فنیتهم اینجا شاید که خود را فراموش کند چنانکه قاسم انوار میکوید در مرتبت عشق مطلوب ۴ بیا ای عشق عالم سوز بی غم قدم بر چشم من نه خیر مقدم ز تو هرکز نه نام و نه نشانه بود نه اسم و رسم و نعت از بیش و از کم ز ذات سادج و غیب هویت ظهوری کردی اندر اسم اعظم از انجا امر نسبی کشت پیدا و لی مقصود کلی بود مبهم دوم نوبت برای بین مقصود بتجلی کردی اندر عین عالم الی آخره خود در ماسبق میکذشت یعنی محبوب نیز چکونه مطلوب عشق میشود فهم من فهم و من لم یذق لم یعرف **قوله** حملکی شرح این رموز آنست که عشق بحکم اهبیت سر از کریبان عاشقی بر زند آنکاه بداند معشوقی در آویزد و چون هر دو در نسبت دوی و کثرت موهوم یابد روی عاشق از معشوق و روی معشوق از عاشق و لباس دوی را از سر هر دو برکند و هر دو را برنك خود که یکانکیست برآورد یعنی در مرتبهٔ غیب هویت باز کرداند **قوله** ۴ این همه رنکهای برنکرنك فهم و هدف کند همه یکرنك این بیت

با تو محمودم و نمی دانستم خلق می بردم بمن که من من بودم من بحمد تو بودم و نمی دانستم
یعنی ما دامکه در مقام ظن بودم و بمرتبهٔ یقین نرسیده بودم انانیت خود را می دیدم چون
بمرتبهٔ یقین رسیدم انانیت از میان برخاست قوله اینجا دعای عاشق هم این بود که
اللهم اجعلنی نورا یعنی مرا در مقام شهود بدار و حجاب انانیت را از میانه برداد
تا به بینم که من توام و آنکاه گویم من رآنی فقد رای الحق هر که مرا دید بدرستی
حق را دیده شد من یطع الرسول فقد اطاع الله اکر من من باشم نرانه بینم و نه گویم
گویم نور انی اراه خلق را دوی کی نماید او در کدام آینه در آید او وما قدروا الله
حق قدره ما عرف الله حق معرفته ان الله لقوی عزیز لمعهٔ بیست و هشتم
محبوب چون خواهد که محب را بجذبهٔ عنایت خود برکشد یعنی بخود کشد تخست
هر لباسی که از هر عالمی باوی همراه شده باشد ازوی برکند یعنی انتفاء
بدان سفر حظ و نصیب او را نگذارد و چون آن صفت عاریتی را ازوی
سلب کند و بدل آن خلعت صفات خودش بهمه در پوشاند بحکم تخلقوا
باخلاق الله پس بهمه نامهای خودش بخواند چون رحیم و کریم و علیم چون
دانستی که اسم عبارت از مرجعهٔ ذات باعتبار صفتی است قوله و بجای
خودش بنشاند یعنی بنیابت خود نصب اینجا یاد موقف الموافقش
موقوف کرداند یا بعالمش بهر تکمیل ناقصانه باز کرداند شیخ کبیر
فرموده است واصلو بحضرت اقدس احدیت من بعضی الوجوه برسید
قسمت یکی واصل است تمسوک و هو الذی استهلک فی جنابه سبحانه
ابد الآبدین لا رجوعه له و قسم دوم واصل است که در سیر مراتب و مقامات
و حالات بقیهٔ او از اصل رجوع مانده است و رجوع میکند باختیار خود
و جهت استکمال احوال و مقامات خویش و سیوم واصل است که اورا

باز

الاكبر فى بعض نصائيفه فعبد الاله هو القطب و ليس عبد الله اسم احد الثلثة
و عبد الرب امام الايسر الاكمل هو يسار القطب و عبد الملك امام الايمن
الروحانى هو على يمين القطب و چون قطب از دنيا بآخرت انتقال كند
امام ايسر قائمقام او باشد و امام ايمن قائمقام امام ايسر مى باشد و يكى از
اوتاد اربعه بجاى امام ايمن مى آيد آنكاه از ابدال سبعه انكاه از نجباى
ثمانيه آنكاه از نقباى اثنى عشر آنكاه از جهل تنان انكاه از سى صد
شخصان آنكاه از صلحاء امت محمد عليه السلام سوال اكر كويند كه چون امام
ايمن ناظر در عالم ملكوت است امام ايسر ناظر در عالم ملك و شك نيست كه
عالم ملكوت اشرف از عالم ملكست پس ناظر در عالم ملكوت افضل باشد از ناظر
عالم ملك پس نيابت قطب بمنذ انتقاله امام ايمن مناسبتر باشد جواب
بلى در حالت عروج ناظر در عالم ملكوت افضل است از ناظر عالم ملك زيرا مرتبه
او بالاى از مرتبه اينست لفوقه عالم الملكوت على الملك و شرفه اما در حال
رجوع براى تكميل ناقصان باذن الله ناظر عالم ملك افضل باشد از ناظر
عالم ملكوت زيرا در حالت رجوع از عالم ملكوت كذشته بعالم ملك رسيده
و دائر سير تمام قطع كرده و لايق خلافت و نيابت قطب كشته بخلاف رجوع
كه ناظر در عالم ملك هنوز بعالم ملكوت ترقى نكرده است فافهم قوله وجهود
بعالمش مراجعت فرمايد آن ركنهاى عالم يعنى صفات كونيه را كه او وى
بر كشيده باشد اكنون بر نك خودش در وى بوشاند يعنى صفات محب بصفات
ربانيه مبدل كرداند عاشق چون در كون خود يعنى در صفات خود بنكرد
خود را بر نك ديكر يابد يعنى متصف بصفات حق بيند حيران بماند كه اين
چه ركست بدين زيبائى و چه لباس ست بدين كيتائى از خود بوى ديكر

يابد

يابد چون از خود بعد از انكه لوازم حدوث رسيده باشد اثر قدم در يابد و خود
كويد ما اشم منك نسيما لست اعرفه الطف لمسا اجرف فيك ارانا در خود
نكرد هكى خود او را يابد و كويد انا من اهوى و من اهوى انا نحن
روحان حللنا بدنا و در هر جه نكه كند وجه دوست بيند يعنى وجود او را بيند
و معلوم كند كه كل شيئ هالك الا وجهه يعنى ذاته و وجوده وجه دارد جرا
نبايد كه هاى وجهه عايد بشئ باشد يعنى هم اشيا صورتا هالكست الا
حقيقت انكه عين ثابته اوست فى و خواجه اشارت بدين معنى كرده است كه
ما ثابود تو بود بود من بود بى بود تو بود من نبود يعنى هر جه متصف
بقدم باشد ممتنع از عدم باشد و هر جه نكاه كند وجه دوست بيند و حيران
بماند و كويد اكوس تلوف بدام ام شموس تهلهت بغمام اينجا معلوم كردد كه
كل شيئ هالك الا وجهه جه وجه دارد و جرا نبايد كه هاى وجهه عايد باشئ باشد
بهر انكه هر شئ هالكست از روى صورت و از روى معنى باقى ست زيرا ان وجه ظهور
حق است يعنى چون دانستى كه وجه شئ عبارت از صورت علمى آن شئ ست و در مرتبه
نسبت علميه همانكه در اصول معلوم شد كه حق سبحانه نفس خود را بنفس خود در نفس
خود مى دانست پس خود خود را در ان مرتبه ظاهر بايد كه و يبقى وجه ربك كان
وجهه وجهه قوله اى دوست چون دانستى كه معنى حقيقت اشيا اوست پس
ارنا الاشياء كما هى مى كوئى خواجه مى كويد اكر اشيا همين بودى كه بيدات سوال
مصرعى كى آمدى راست كه باحق هر دو بين كفت بمن بنماى اشيا را كما هى تا عيانه
بينى و فى كل شيئ له آية تدل على انه واحد يعنى عينه يعنى در هر چيزى نشانى
هست كه ترا بر وجودى مى كويد كه دلالت مى كند كه حقيقت آن چيز عين اوست
سبحانه قل لمن الارض و من فيها ان كنتم تعلمون سيقولون لله قل افلا تذكرون

وله یعنی وجود ما بسبب اقتران وجود اوست بماهیت ما و به ای اوست
یعنی مراد از ایجاد ما بحکم وما خلقت الجن والانس الا لیعبدون و ای
بمعرفتون معرفت انکه همه اشیا عین اوست قوله سخنی مستانه میرود معذور دارد
کو بیا میگوید که ٭ سخنم شد بلند و می ترسم که مرا چیزی از دهان بجهد
رهنمود بیان عجب تندست ترسم از دست من عنان بجهد من کل معنی
لطیف اهتنی قدحا وکل ناطقة فی الکون نطوی وفی نسخة یطربنی یعنی
از هر معنی لطیف قدحی یعنی لمعه می یابم ومست میشوم وهر ناطقه که در کون است
بحکم وان من شیئ الا یسبح بحمده مرا در طرب و شورش می آورد وجه تواند کرد
٭ مرا که دل بخرابات همی برد هردم یعنی مرا چون دل بعالم معنی میکشد
بجاهای خراباتی و می فروشان و میخوارانست که غالبا مستانند بگرد اهل
مناجات و ذهد کی گردم یعنی بعالم کی میل کنم چه گرد اهل مناجات و ذهد
گشتن از لوازم عالم صحو است مصنف میگوید ٭ مرا چو باده وهاند ذهنی
خویشم بمیکده شد تم بهترین طاعاتست وهم مصنف گوید ٭ مستی که خراب
می عشقست در بن راه خواب خوش مستیش عین نیازست راهست ده
عشق بغایت خویش ونزدیک هر ده که جز این نیست هم دور و دراز است
قوله در بحری افتادم که کرانش پدید نیست ٭ هر بیخی کنم با هفت دریا
اگرچه زورق شبنم ندارم یعنی با بحر وحدت خود را متعادل ومساوی دانم
ذنم وحالا که بحسب صورت طاقت یک شبنم یعنی بمقدار یک شبنم نیم
اگر کریم ازین هنر عجب نیست که زهی دارم و مرهم ندارم هم معنای این
بیت گربه خیز حافظ شیراز بست در دما را نیست درمانه الغیاث عجزما
نیست پایانه الغیاث جرعه ده در حکم ازان سان قلم رفت که ظهور دانم

صفت محبوب

صفت محبوب و فقاد نکرده صفت محب است یعنی نیست پایانه بدوام عبودیت ما
وهوس در رتبه عبودیت هجریست از محبوب عجز ما را نیست پایانه المدد یعنی هرچند
با محبوب منازله و مواصله میباشد هیچ از فهم دوام عبودیت ما مرهم نداریم ازچه
هنر اگر کریم شاید وعجب نیست بنابرین مصنف چنین فرمود که قوله اگرچه
معانی این کلمات با بعضی فهوم میگردد و مکذر نماید معذور دارند که هر
چند قصد میکنم که خود را ازین بحر بیکرانه ساحل اندازم ساحل یافت نمی شود
وناچیزاست موجیم در ربوده است و بلجه افکنده یعنی در دریای وحدت
خود را افکنده می بینم قوله الحمد لله انی کضفدع تسکن فی الیم یعنی
شکر خدایرا برانکه من همچون ضفدع غم که ساکنست در دریا ٭ ان هی فاهت
ملء فاها او سکنت ماتت من الغم یعنی اگر آن ضفدع دهان گشاید
دهان او پر آب میشود و میرود و اگر دهان نمی گشاید باز میرود از غم بی
آبی مقصودش انست که نمی تواند نگویم حرام دارم با مرد مانه سخن گفتن
وچون حدیث نوآید سخن دراز کنم سر من عرف الله طال لسانه معلوم میشود
اگر گویند که بعضی از مشایخ گفته اند ٭ من عرف الله کل لسانه پس میاف
این کلمات ظاهر منافاتست اطالت لسان بالنسبة الی الصفاتست
وکلالت لسان بالنسبة الی الذات قوله وهند انکه خود را ملامت میکنم انجاکه
بحر ناشناهیست موج زن شاید که شبنمی نکند قصد آشنا باز هم همی
گوید که ناامیدی شرط نیست اندرین بحر بیکرانه چو غوک ٭ دست و پایی
بزن چه دانی بوک یعنی اگرچه قطع منازل دریا نه باندازه غوک و
هوب بادیه نه بقدر شناعت مور اما کوششی می باید کرد مولانا
گوید ٭ لنک ولوک وخفته شکل بی ادب سوی او می خیز و او را می طلب

دل نیز در بحر امید دست و پای میزند و با جان لب رسیده خطابی میکند
که کی بود ما و ما هذا ماندہ من و تو رفته و خدا ماندہ یعنی کی بود که
احکام تشخصات و تعینات ماکه موجب مغایرت بین الجزئیات و کلیات
بقهر قدیم بصفات قدم خود هر صفات محدثات را و افنای او سبحانه من
تعینات و تشخصات ایشان او ظهور او سبحانه من حیث صفاته
القدیمة مقامها از میان مرتفع شود اعنی و فی نظر الموحد و ان کان باقیا
فی نظر غیره و جون قیود و کثرت و اضافات و احکام مراتب که بر عین
وجود یکانه طاری شده بود محو و فانی شود همان وجود یکانه باقی
ماند و آن متعین مضاف که تعین و اضافتش عارضی بود بزوال عارض
باز وجود مطلق یکانه متحد شود باز خود بنمود نه از من و تو

لیس فی الدار غیره دیار

والحمد لمن نور قلوبنا بلمعات الانوار الظاهرة و خصنا بمعرفته
وهدانا الی سبیل المحبة الطاهرة و اسبغ علینا بمجرد عنایاته
الازلیة النعمة الظاهرة و الباطنة و الصلوة
والسلام علی رسوله المصطفی
محمد و اله و اصحابه
اجمعین
تم

در بیان معرفت صوفیان صافیان حضرت مصطفوی ترجیعات جناب
شهریار عراقیست قدس الله سره العزیز

در جام جهان نمای اوّل — شد نقش همه جهان ممثّل
جام از می عشق بدید آمد — گشت این همه نقشها مشکّل
هر ذره از این نفوس و اشکال — بنمود همه جهان مفصّل
یک جرعه و صد هزار ساغر — یک قطره و صد هزار منهل
با این همه این نفوس و اشکال — بگذار اگرچه نیست مهمل
کین نقش و نگار نیست الّا — نقش دو سه از بحشم اهول
در نقش دوم اگر بعینی — رخساره نقش بند اوّل
معلوم کنی که اوست موجود — باقی همه نقشها مخیّل
خواهی که بنود این حقیقت — چشم دل تو شود مکحّل
اخلاق و صفات خود بدل کن — کانجا شود این غرض محصّل
خود را بشراب خانه انداز — چون گشت صفات تو مبدّل
بستان قدحی و بی خبر شو — از هر چه مفصّل است و مجمل
از غمزه نیم مست ساقی — گر بنوانی بوجه اجمل
پس هم بدو چشم مست ساقی — بنگر نظری خود اینت افضل

می بین رخ جانفزای ساقی
در جام جهان نمای باقی

عشق است که هم می‌است و هم جام — عشقست می حریف آشام
آن جام جهان نمای اول — عکسی بود از صفای این جام
وان حمزهٔ نیم مست ساقی — نوشند هم ازین می نخم انجام
این جام بسی برفت از فیض — کشت آب حیات در جهان عام
زین آب بدید شد حبابی — شد هر ده هزار عالمش نام
آغاز جهان ببین خمیرست — بنگر که چه باشدش سرانجام
هر چیز از آنچه کشت پیدا — آن چیز شود بکام و ناکام
انرا که ز می سرشت طینت — بی می نفسی نمیرد ارام
وانکس که هنوز دردخمارست — هم مست شود و بی پیاپام
خرم دل انکه از لب یار — حالی می ناب می کند وام
ای بی خبر از خمار و مستی — شبانه دمی برون ز خود گام
در صومعه چند دیگ پوزی — بختی و بماندی همچنان خام
در میکده نیز روزکی چند — بنشین تو زوقت صبح ناشام
می نوش بکام دوست باده — پس هم بدو چشم آن دلارام

محو بین رخ جانفزای ساقی
در جام جهان نمای باقی

پیش از عدم و وجود عالم — وز کاف کن کتاب مبرم
از عشق ظهور عشق در خواست — اظهر ز حروف اسم اعظم
برداشت بجای خامه انگشت — زد دردهن و نوشت دردم
برکف بنوشت نام جانان — نامی که طلسم اوست عالم
در همزهٔ او وجود مدرج — در نقطهٔ او حدوث مدغم

بنوشت

بنوشت و بخواند و باز پوشید — از دیدهٔ هر که نیست محرم
ای طالب اسم اعظم این نام — خواهی که ترا شود مسلم
مفتاح جهان گشا بدست آر — بگشای در این طلسم محکم
چون بند طلسم را گشادی — بینی که تو یی خود اسم اعظم
بینی که هم بنو مضاف است — معنی صریح و اسم مبهم
اسمی که حقیقت مسماست — کردانیتی اصبت فالنعم
ورنه کم نام و ننگ خود کیر — محو ذی در میکده دمادم
چون بگشایند ناکه این در — بگشایی دو چشم شاد و خرم

محو بین رخ جانفزای ساقی
در جام جهان نمای باقی

پیش از عدم و وجود اغیار — وز سلطنت ظهور و اظهار
سلطان سرای عشق فرمود — خالیست سرای ما ز اغیار
یعنی که بجز حقیقت او — دیدار وجود نیست دیدار
واجب شد ازین شهادت و حکم — کز غیر نه غیر بد نه آثار
لیکن چو بغیر کرد اشارت — اغیار ظهور یافت ناچار
چندانکه هم گواه کشتند — برهستی و حد نشش بیکبار
دیدند عیانکه اوست موجود — ویشان همکی محال و پندار
گفتند هم گواه و رفتند — هم با سر نیستی و کر باد
این بود شهادت اولوالعلم — وین بود فرشته را هم اقرار
این بود همه بدایت خلق — این بود همه نهایت کار
کمترف نفس ز بهر آن بود — تا وحدت از و شود پدیدار
چون ظاهر شد که غیر او نیست — چه فائده از ظهور بسیار

کرد رنظر تو کثرت آمد وحدت بود آن ولی در اطوار
چون نفرقه عین جمع دیدی کثرت همه نقش وحدت انگار
فی الجمله ز غیر دیده بردوز این است طریق اهل انوار

می بین رخ جانفزای ساقی
در جام جهان نمای باقی

عشق از سر کوی خود سفر کرد بر مرتبها همه گذر کرد
صحرای وجود گشت در حال هر کثرتم عدم که بی سپر کرد
می جست نشان صورت خود چون در دل تنگ ما گذر کرد
وا یافت امانت خود انجا آنکه چو نظر ببام و در کرد
خود آن سر کوی بد که اول زانجا همه جهان سفر کرد
جانرا بنیابت خود انجا واداشت و لباس خود بدر کرد
در جان پوشید باز خودرا این بار لباس مختصر کرد
این بار چو آفتاب تابان سر از در هر سرای در کرد
اول که بخود نمود خودرا انسان شد و نام خود بشر کرد
در جمله بند بچشم اغیار ظاهر شد نعت خود و کر کرد
تغییر صور کجا تواند در وصف کمال او اثر کرد
تقلیب ظهور او در احوال اظهار کمال بیشتر کرد
ای دیده تو نیز دیده یکتا ما را بهوز خویشتن خبر کرد

می بین رخ جانفزای ساقی
در جام جهان نمای باقی

عشق از پس پرده روی بنمود کردم چو نگاه روی من بود
پیش رخ خویش سجده بردم آن لحظه که او جمال بنمود
خود را بکنار در کشیدم آنگاه که او کنار بگشود
دادم همه بوسه بر لب خود آن دم که لبم لبانش بسود
بودیم یکی دو می نمودیم نابود شد آن نمود در بود
چون سایه با فتاب پیوست از ظلمت بود و نیستی سود
چون سوختنه شد تمام هستم پیدا نشود از آن پس و دود
گویند که عشق را بپوشان خورشید بکل تو انم اندود
آنکس که زیان خود بخواهد پند من و تو ندارد و شنود
پروانه چو ذوق سوختن یافت نبود بسماع شمع خوشنود
این حال کرت عجب نماید بشنو ز من ار تو ان شنود
برخیز اگر حریف مائی آهنگ شراب خانه کن زود
میباش خراب در خرابات ور بتوانی بچشم مقصود

می بین رخ جانفزای ساقی
در جام جهان نمای باقی

یار یست مرا ورای پرده انوار رخش سرای پرده
بر داشت ز رخ نقاب و کفتا می بین رخ من بجای پرده
هر چه از دو جهان ترا خوش آید آن من باشم ورای پرده
عالم همه پرده مصور اشیا همه نقشهای پرده
در پرده چون سخن سرایم چون خوش بود نوای پرده
این پرده مرا ز تو جدا کرد آیینت خود اقتضای پرده
نی نی که میان ما جدایی ما را نبود روای پرده

جای تو همیشه در برماست بیرون درست جای پرده
من مردم دیدهٔ جهانم دیده تو دو سرای پرده
کز غیرحقست پرده خودنیست ورنه منم انتهای پرده
تو هم ز سرای پرده برخیز از دیده تو واکشای پرده

محابین رخ جانفزای ساقی
در جام جهان نمای باقی

ان مرغک نازنین پرو بال کشتی همه کرد کوی افضال
بودی شب و روز در نکابو کردی همه وسال کفت احوال
جایی بپریدی او بیکدم کانجا نرسد ملک بصد سال
در اوج فضای عشق روزی پرواز کرفت و من بدنبال
ناکاه عقابی اندر آمد وآورد شکسته را بچنکال
او را چه محل که هر دو عالم در قبضهٔ او چنان نماید
غالیست جهانشکار و صعبت کثرت عدم و محال در حال
این حال ترا چو کشت روشن بکذر ز حدیث حال و امسال
کرد سر کوی حال می کرد خاک در او بدیده می مال
تا کشف شود ترا حقیقت در آینهٔ علوم و اعمال
ظاهر کردد ترا بتفصیل آن راز که کفته اند باجمال
دیدی بیقین که می توان دید پس بر در دل نشین چو ابدال

محابین رخ جانفزای ساقی
در جام جهان نمای باقی

عشق

عشق از تو رخ عیان نماید در آینهٔ جهان نماید
این آینهٔ چهرهٔ حقیقت هردم بتو رایکان نماید
یک دایره فرض کن جهان را هر نقطه از و میان نماید
آن دایره بیش نقطه نیست لیکن بنظر چنان نماید
تو نقطهٔ آتشین بکردان تا دایرهٔ روان نماید
این نقطه تو شهادت و غیب هم ظاهر و هم نهان نماید
این نقطه ز سرعت تحرک صد دایره هر زمان نماید
هر لحظه تو جمال مطلق در صورت این و آن نماید
هر لمحه تو کمال هستی در کسوت ناقصان نماید
این نقطه بیان کنم چه چیزست هر چند بران کمان نماید
آن نقطه بدانکه ظل نورست کان نور ورای جان نماید
ان نور دل پیمبر ماست ان کو تو حق عیان نماید

وان نور بسیط بی میانه
آن بحر محیط بی کرانه

آن بحر که موج اوست دریا وان نور که ظل اوست اشیا
نوریکه جمال صد هستی از تاب جمال اوست پیدا
اول ز پی نظارهٔ او شد عین همه جهان مهیا
واخر هم از آفتاب رویش شد صورت جسم و جان هویدا
آن ذات که این بود صفاتش او را بکر چه باشد اسما

کر نشد این سخن ترا روشن
جام کیتی نمایرا بکف آر

تا به بینی دو رو که جمله یکیست
خواه یک صد شمار خواه هزار

هر برا کنده که جمع شود
بر زبانش رود چنین کفتار

کر عراقی زبان فرو بستی
آشکارا نکشتی این اسرار

که همه اوست هر چه هست یقین
جان و جانان و دلبر و دل و دین

اکؤس تلألأت بمدام
ام شموس تهللت بغمام

از صفای می و لطافت جام
در هم آمیخت رنک جام مدام

همه جامست نیست کوئی می
یا مدامست نیست کوئی جام

یا هوا رنک آفتاب کرفت
مضمحل شد در آفتاب ظلام

روز شب با هم آشتی کردند
کار عالم از آن کرفت نظام

کر بدانی که این دو روز شبست
یا کدامست جام باده کدام

سریان حیات در عالم
چون شب و روز فرض کن بدوام

انکشاف حجاب علم یقین
چون می و جام فهم کن و مدام

ور نه شد زین بیان ترا روشن
جمله اغماز تا شود انجام

جام کیتی نمایرا بطلب
تا به بینی بچشم دوست تمام

که همه اوست هر چه هست یقین
جان و جانان و دلبر و دل و دین

آفتاب رخ تو پیدا شد
بر هوا ذره‌ها هویدا شد

وام کرد از جمال تو نظری
حسن دویت بدید شیدا شد

وان نبود که بلد توان دید
باشد هم والضحی و طه

فی الجمله جمال صفحات اوست
آیینهٔ ذات حق تعالی

در آیینه مصطفی چه بیند
جز حسن جمال ذات والا

کو عاشق روی حق بیا کو
بنکر رخ خوب مصطفی را

در صفحات شرع او عرانی
چون دید حقیقت آشکارا

امید که از شفاعت او
حاصل شودش مقام اعلی

تا هر نفسی بدیدهٔ حق
بیند هم جا جمال مطلق

این ترجیع بدیع نیز در بیان معرفت صوفیان صافیانه حضرت مصطفویان جناب مشار الیهیست قدس الله سره العزیز

طاب راح النسیم بالاسحار
این دوّار الندیم بالادوار

در خمار یم و کو لب ساقی
نیم مستیم کو کرشمهٔ یار

طرّهٔ کو که دل در و بندیم
چهرهٔ کو که جان کنیم نثار

خیز کز لعل یار نوشین لب
بکف آریم جام نوشکوار

که جز این باده باد نرهاند
نیم مستان عشق را ز خمار

در سر زلف یار دل بندیم
که بروز آید آخر این شب تار

ز آفتابی که کون ذرّهٔ اوست
بر فروزیم ذرّه وار مدار

چونکه هم رنک آفتاب شویم
شاید ان لحظه کر کنیم اقرار

کانکار و نهان همه مایم
لیس فی الدار غیره دیار

عاریت بستد از لبت شکری — ذوق آن چون بیافت کو باشد
شبنمی بر زمین چکید سحر — روی خورشید دید در و باشد
بر هوا شد بخاری از دریا — باز چون جمع گشت دریا شد
غیر تش غیر در جهان نگذاشت — لاجرم عین جمله اشیا شد
نسبت اقتدار و فعل بما — هم از آن روی بود کو ما شد
جام گیتی نمای او ما ییم — که بما هر چه هست پیدا شد
تا باکنون مرا نبود خبر — بر من امروز آشکارا شد

که همه اوست هر چه هست یقین
جان و جانان و دلبر و دل و دین

ما چنین تشنه ذلال وصال — هم عالم گرفت ما لا مال
غرق آبیم و آب میجوییم — در بدر می دویم ذره مثال
آفتاب اندر و دو خانه و ما — در وصالیم و بی خبر ز وصال
کیخ در آستین و می گردیم — کرد هر کوی بهر یک مثقال
چند گردیم خیره گرد جهان — چند باشیم اسیر ظن و خیال
بده ای ساقی از لبت جامی — کز نهاد خودم گرفت ملال
آفتابی ز روی خود بنمای — تا چو سایه ز خ آورم بزوال
تا ابد با ازل برآمیزد — دی و فردای من شود همه حال
در چنین حال شاید ار گویم — گر چه باشد بنزد عقل محال

که همه اوست هر چه هست یقین
جان و جانان و دلبر و دل و دین

ای بنور و ز و شب جهان روشن — و ز رخت چشم عاشقان روشن
بحدیث تو کام و دل شیرین — بجمال تو چشم جان روشن
شد بنور جمال روشن تو — عالم تیره تا کران روشن
آفتاب رخ جهانگیرت — دمبدم میکند جهان روشن
زیبد ار عالم از تو روشن شد — کز یقین میشود گمان روشن
مینماید ز روی هر ذره — آفتاب رخت عیان روشن
میتوان دید در خم زلفت — خویشتن را ز خود نهان روشن
ای دل تیره گر نگشت ترا — سر توحید زین بیان روشن
اندر آیینه جهان بنگر — تا ببینی هم این زمان روشن

که همه اوست هر چه هست یقین
جان و جانان و دلبر و دل و دین

مطرب عشق میتواند ساز — عاشقی کو که بشنود آواز
هر نفس نغمه دیگر ساز د — هر زمان زخمه کند آغاز
هم عالم صدای نغمه اوست — که شنید این چنین صدای دراز
راز او از جهان برون افتاد — خود صدا کی نگاه دارد راز
سر او از زبان هر ذره — خود تو بشنو که من نیم غماز
چه حدیثست گه در جهان که شنید — سخن سر از سخن بر د از
خود سخن گفت و خود شنید از خود — کردم اینک سخن بر تو ایجاز

عشق مشاطه ایست رنگامیز — که حقیقت کند بر نگ مجاز
تا بدام آورد دل محمود — بطراز د بشانه زلف آیاز
نه باندازهٔ منست سخن — عشق میگوید این سخن دایاز

که همه اوست هرچه هست یقین
جان و جانان و دیر و دل و دین

عشق ناگاه بر کشید علمی — تا بهم بر زند وجود و عدم
بیقراری عشق شور انگیز — شر و شوری فکند در عالم
در هر آیینه حسن دیگر کوده — مینماید جمال او هر دم
که برآید بصورت آدم — که در اید بصورت آدم
گاه خرم کند دل غمگین — گاه غمگین کند دل خرم
گر کند عالمی خراب چه باک — مهر را از هلاک باکی نیست
مینماید که هست و نیست جهان — جز خطی در میان نور و ظلم
گر بخوانی تو لفظ موهوم — بشناسی حدوث را از قدم
معنی حرف کن فیکون دوش کن — تا بدانی بقدر خویش بفهم

که همه اوست هرچه هست یقین
جان و جانان و دیر و دل و دین

ای رخت آفتاب عالمتاب — در فضای تو کائنات سراب
در نیاید بچشم تو جهان — خود بچشم تو کی در آید خواب

پیش

پیش ازین بی رخت چه بود جهان — سایه در عدم سرای خراب
از هوای مهر طلعت تو بتافت — سایه از نور مهر یافت خضاب
مهر چون سایه از میان برداشت — ما چه باشیم در میان در یاب
اول و آخر اوست در همه حال — ظاهر و باطن اوست در همه باب
گر صد است ار هزار جمله یکیست — در نیاید بجز یکی بحساب
برف خوانند ابر را چو ببست — باز چون حل شود چه گویند آب
آب چون رنگ و بوی گل گیرد — نرجسم نام او کنند گلاب
بزبان فصیح هر ذره — میکند عشق لحظ لحظ خطاب

که همه اوست هرچه هست یقین
جان و جانان و دیر و دل و دین

روی جانان بچشم جان دیدن — خوش بود خاصه جاودان دیدن
خوش بود در صفای رخسارش — آشکارا همه نهان دیدن
جز در آیینهٔ رخش نتوان — عکس رخسارهٔ جنان دیدن
نور او را بدو توان دریافت — روی او را بدو توان دیدن
دیدن روی دوست خوش باشد — خاصه رخسارهٔ چنان دیدن
میتوان آنچه بود هست و بود — در رخ او یگانه دیدن
خود کرفتم که در صفای رخش — بتوانی همه جهان دیدن
در خم زلف او چه خوش باشد — دل گم گشته تا کجا دیدن
اندر آیینهٔ جهان باری — می توانی بچشم جان دیدن

که هم اوست هر چه هست یقین
جان و جانان و دلبر و دل و دین

یارب آن لعل شکرین چه خوشست
یارب آن دوی نازنین چه خوشست

با لبش ذوق هم نفس چه نکوست
با رخش حسن همنشین چه خوشست

از خط عنبرین او خواندن
سخن لعل شکرین چه خوشست

روز من آید باورت نمی افتد
بوسه زدن بر لبش چنین چه خوشست

مهر جانان بلون جان بنگر
در میان گمان یقین چه خوشست

آنکه اندر جهان نمی گنجد
در میان دل حزین چه خوشست

تا فشاند بر آستان درش
عاشق جان در آستین چه خوشست

من ز خود گشته غایب و حاضر
عیش با یار همچنین چه خوشست

دو جهان غیر او نمی بینم
دلم امروز هم برین چه خوشست

که هم اوست هر چه هست یقین
جان و جانان و دلبر و دل و دین

بی دلبر آنکه عشق بنوازد
جان او جلوه گاه خود سازد

دل اورا ز غم بجان آرد
تن اورا ز غصه بگدازد

خودش انچنان کند مشغول
که بمعشوق هم نپردازد

چون کند خانه خالی از اغیار
آنگهی عشق ما خود آغازد

حسن خود را برخ بیاراید
روی خود را بحسن بنوازد

بر لب خویش بوسه ها شمرد
با رخ خویش عشقها بازد

چون

چون درون را همه فرو گیرد
تا کهی از درون به بیرون تازد

با عراقی گر شمه بگشاید
دل او را بلطف بنوازد

تا بمستی ز هوش شان برود
بجهان این سخن در اندازد

که هم اوست هر چه هست یقین
جان و جانان و دلبر و دل و دین

لمحه دانسته میشود که در عرف متصوفه محققان در تعریف وحدت وجود اگر عربی العباره و گر عجمی العباره بهر کجا که می و جام و شراب و قدح و روز و شب و لیل و نهار و مه و ماه و موج و دریا و جمال و جلال و آفتاب و ذره و زلف و روی و نور و ظلمت ذکر میکنند از قطع نظر نسب اسما مراد از ذات و صفات هو سبحانه است امتاد ربما فهمیدست تا نپندارند که از ذات مراد ذات احدیت هو سبحانه است چه در مرتبه احدیت هو سبحانه که غایة العین است در آنجا نه اسم بود و نه رسم و نه نعت و نه صفات متصور شود یعنی وجود هر صفت مراد از ذات و احدیت و صفات اوست هو سبحانه و این تصوف و مراد متصوفیه محققین استفاده و عندی نیست فی الجمله از آیات کریمه ماخوذست چنانکه حق سبحانه و تعالی ذات ساذج غیب هویت بصفات و اسمایش تنزل کرد و باز با حبیب الله از اسما و صفاتش بذات خود عروج کرده و فرمود که سبحان الله الذی اسری بعبده لیلا من المسجد الحرام الی المسجد الاقصی الذی الخ فرمود الزیه

وچنانکه بحر حکم من الظلمات الی النور وچنانکه در حدیث
ان الله خلق الخلق فی ظلمة ثم رش علیهم من نوره وچنانکه
البحر بحر علی ماکان فی القدم ان الحوادث امواج واستاد
بچنین تقدیر بادفع اعتبار نسب اسما حضرت شهریار عراقی قدس الله
سره العزیز باصفات کامله در توحید حق سبحانه می فرماید

هنوز باغ جهانرا نبود نام ونشان که مست بودم ازای می که جام اوست

بحکم کان الله ولم یکن معه شیء که مرتبه احدیت حق سبحانه است مست
بودم ازان می ذات قدیم که مندرج در ذاتش صفات اوست جهان
بحکم وهو الآن علی ما علیه کان بمراد دوست می مهر دوست
می خوردم دران نفس که زهم جهان نبود نشان یعنی بادفع نسب
اعتبارات اسما وصفات جهانرا ودان نفس که بذات قدیم باز گذاشتم
بمراد دوست می مهر دوست میخوردم وچون عین ذات شدم

بعلم الاسماء بروجه تخمیس نظم کلوح معجز نظام رحمانست للمحرره

نفس نفس دل دانا طوار طار دوکیلور دم حیات مسیحا طوار طار دوکیلور
هوای اسم وسما طوار طار دوکیلور شهید دلده بو معنا طوار طار دوکیلور
که نفی لا یله الا طوار طار دوکیلور

نه سیر لطف ازلدر که خاک سافلدن مرکبات هوا آب وآتش وکلدن
همیشه شاهد وحدتسرای قابلدن بو نقش شهد مکرر خلوصه دلدن
وما محمد الا طوار طار دوکیلور

ایا خدای ودود ک حبیب ومشتاقی منور ابدی حسنک چراغی آفاقی
سکیر کونرک ابدک بکلی عشاقی سکا عجبمی بو مستانه طورای ساقی
کالکده ساغر صهبا طوار طار دوکیلور

ره خدایه کیدن لذ مقلدا راجل براق نوره سوار اولکه قرب اوله حاصل
مقام سدره ده قالمه مثال جبرائیل کرکسه علم لدن خضر عصره اول واصل
که استطاعت وصبرا طوار طار دوکیلور

نبوت ایله شریعت جلوک آکدیجه حقیقت ایله ولایت جمالک آکدیجه
وثوق وعهده وغیر سؤالک آکدیجه فراق بینی وبینک مثالک آکدیجه
سرشک دیده موسی طوار طار دوکیلور

تجمعی کشف اولنورسه سرایر دوسرا هو اظهر کلما تمثله آدم معنا
بو در خلوصه مقصود علم الاسما زهی خجسته صدف در طبیعت وحنا
که در ولولو لالا طوار طار دوکیلور

ولنه لتاویل سوره اخلاص وهو توحید الفرق

عینیمی باله عدد عینه کلدی چون احد عینیمی کوردی اندن عین احد
متعدد ایدرمی هیچ اسما واحدی ای بیلن بغیر عدد
غیرلی ویرمدی هو غیریت لؤهرم اولدی لله الله احد
عرض اخلاص واحتیاج ایله وحدتی وصفیدن اللهو الله الصمد
نوله اولدیسه کرانک ذاتی نفسله لم یلد ولم یولد

غیرتی و بر مبنجه غیریت عین اولور اولماز اکا کفو احد
قالمه غیریتکده ای رحمانا
شهدك اولمه تاکه عین احد

معلوم اولدکه جناب حقك غیریتی علم اسما اولنده مظاهر ظلمت جهلدر که
جناب حق جهلدن منزهدر و عینیتی مظهر نور علمدر تفصیله حاجت یوقدر
مظهر ظلمت جهل اولنلر اسماً و جسماً متبدل و متغیر اولوب قابل فنا اولنلردر
و مظهر نور علم اولنلر اسماً و حالاً متحول و قابل بقا اولنلردر

ولمه لکشف حال وحدتمال

مردم چشم دمادم عینمه طابوده دور — هر جهتمه دل هوای غیریدن آسوده دور
اولدی مشکاة ظهورم ذاتمه مصباح نور — نار ذی نور ایدن هدایت کاسی پیموده دور
اولی یوق آخری یوق لم یلد در ذات هو — قل هو الله احد شانی آنی فرموده دور
لاجرم ایدر صفاتاً اسمنه الله دیدم — ذات لم یولد شهودی عینیه مشهوده دور
عین ایله اولدین اول عینی اعیانه کوردی — لم یکن ایله الولی دیردم عینه ملکم هوده دور
ملك اولدن هو بکا دل غیره ایتمز التفات — لم یکن و لی صدالی حرف کفو کلوده دور
هیقه ذکر نده ایدرکن هوای های هو — بولدی سوز عینك سوزمده دل بقا آلوده دور
نص فوق کل ذی علم علیمی فهم ایدن — علمه غایت و بر مبهوت هواره جسته وجوده دور
زاهد اصانمه صلوة ارکانیدن شکل رکوع — بو صراط جاریاده قامتك دال ایتمه زیرا فاستقم فرموده دور
واعبد امری جون سکاحتی الیقینی وحی ایدر — قامتك دال ایتمه زیرا فاستقم فرموده دور

علم عینه عین حقه ایردی رحمانا کوکلمز
الحسن تقویم اوزره قامت دلجوده در

ولمه لجمع التوحید التربوبیة بالالوهیة

میل ایتمه دهر دونه اولوب بایمال حال — فهم ایله نقد وقتکی اولسون محال محال

طرح ایله میم محکمی اسمندن احمدك — قالسون احد مثالده مثل مقال قال
اول سواد ولمه تعلق پذیر ایکن — بردل که عرش حق اولمه اولور محال محال
حال ایله قالکی یوری ای شیخ بو تفضول — اولمه قریب لقیفه قیل و قال قال
قلنا اهبطوا عناب کریمکدن آل سبق — اولمه فضول فضل ایله ای ذو الفضال ضال
اکلور دی خسر و شر ایله بعث و قیامتی — حاهل بیدی بعثت اثماری سال سال
اوچماغه بال طائر قدسی کرك شهپا — جنت اینه مراد بتور پر و بال بال

توحید نظم منزلی اعجاز ایدر ایدی
رحمانیه همتك اولمه کر اعتزال لول

معلوم اولدکه مبدأ کائنات و خلاصهٔ موجودات علیه افضل الصلوات احمد اسمندن
اسم ظاهری اعتبار یله میم امکانیه سی طرح اولنمه احد قالوب ﴿ شهد الله
انه لا اله الا هو آیة کریمه سی وفقنمه جناب حقك توحید الذات بالذاتی اولدرکه
قال ایله تعریف و تمثیلدن عاری بر توحید حالی در و بو مرتبهٔ توحیده موحدینه
صمت و حیرت اولوب لازم اولمق اقتضا ایدر کلام مثاله مثل مقال قاله که
مقالك کذلك اسم ظاهری اعتبار یله میم امکانیه سی طرح اولنمه قال قالوب ﴿
فاعلم انه لا اله الا الله نظم منزلی ماصدقنمه جناب حقك توحید الذات بالصفاتی
اولدرکه تعریف و تمثیلی ممکنه بر توحید قالدر مثلو انسان کامل و اهل توحیدلك
لسانیه مخارج حروف و تفصیله تطقیدن ظاهر و مسموع اولان صوت جلی کبی
کیفیته تقیدنه ظاهر و بو کیفیتی نفسه رجعت ایدنه صدا مثللو در فافهم

ولمه لیس المعراج و هو جمع توحید التربوبیة بالالوهیة فی الحقیقة لا عروج له
و لا نزول و لا هرکات بالخطوات قط و لا بالمشیة و لا بطی الزمانه و المکانه
کما زعم الجهال بل بعلم الاسما و الیقینه

جهل ایله اولمه کردیهٔ حق بینی عمی — کوز کوزدر رویت حقدن بری اولماز جهلو
من رآنی بصریه اولوالابصار و یقین — کوزده بدر نور کبی کادم ایمش ستر خدا
نصبته حق دیدی چونه لیس کمثله شئ — مثلینك مثلی اولور هردل دانا مثلو
علم اسما ایله مسجود ملائك اولکم — اولمسن مظهر نقص و نقد کرتسنا

اولسه کر علم یقین سنده محمد کبیجه
دوزخ وجنت وحقی کورر ایدک حالا

قالکی حال ایله کورسنده ایا فضل فروش
حول حالکده دیه حق سکاده بارکنا

رتبهٔ خاص نبوتله اولیدی معراج
بخنیه دیر ایدی یا رسوله اسری

اولدی دنیاده جو ممکن اوجبل الله
ممکنه نیجه محمد دیلور ای نابینا

عبد مخص اولدی هله جبریل رسانندن
نامحتمله ولدیت اوله همراه سکا

جان قولاغیله ایشت سوزمی اکلو حقی
رویة الله سکا بس نطقکیله سمع صدا

شکل وصورتله کورمکدن اعزدر اوصدا
وصفدن عالیدر الله عنی الاعلی

جهلی قوی وحدتله کل اکلو کلام الهی
نطقکه صوت ارا سنده نه فنا وارنه بقا

جهلدر فاصل حق جهلنی افنا ایله
واصل حق اوله کور فقر وفنایی اکله

فانی دنیایی فنا خلقنه تودیع ایله
بیتره اهل بقا اول یوری وار ای رعنا

معلوم اولوکه بتوفیق الله تعالی وجدانمزده علم الیقین اوچ مرتبه در مرتبهٔ اولی علم الیقین ومرتبهٔ ثانیسی عین الیقین ومرتبهٔ ثالثی حق الیقین در مثلا زمان سعادتده مکهٔ مکرمه ده مبعوث اولان حضرت فخر کائنات علیه افضل الصلوات ایرشمش وکورشمش ونبوتنی اقرار وایمان ایله ذات پاکندن بیعت وعهد ومیثاق اولوب ظاهراً وباطناً کمال تبعیت وسیر وسلوک علم اسما وعلم الهی ایله واردات تام علوم یقینلرکه اولدن اصحاب کرامدن رضوان الله تعالی علیهم اجمعین دن ابوبکر الصدیق وعمر الفاروق وعثمان ذی النورین وعلی المرتضی کرم الله وجهه ورضی الله عنهم حضرتلری فرضاً مکهٔ مکرمه ده فائز وبیاد رومی شوقیله حضرت سیهسالار رسالت صلی الله علیه وسلملك اخر زمان پیغمبری اولدوقت بعثت اولندیغی ومکهٔ مکرمه اهالیسندن اصحاب کرامدن رضوان الله تعالی علیهم اجمعین جمهورجمعیت ایله نبوتنی اقرار وایمان ایدوب کندندن بیعت وعهد ومیثاق الدقدیمی وحلیهٔ شریفه سی وصفتی ایکیوز دن متجاوز اسماء التیلرك مسماسی اولدیغنی رعنا کبی برشخصه خبر ویروب واولدیغی اخرك موثوق الکلم ومخبر صادق اولدیغنی یقیناً بیلوب انلرده غیریه عمر ظهوریله ایمان ونبوتنی اقرار وتصدیق ایتمکله علم الیقین دیرلر انلرده حضرت فاتحه سالار رسالت صلی الله علیه وسلملك رای العین شخصی مبارکلرینی وفی مشاهده ایتمکله رعنا مصطفی

کمال

کمال محبت حاصل وبلا اختیار دیار رومدن فائقوب ومشیاً علی الوجه مکهٔ مکرمه واروب حضرت سیهسالار رسالتك شرفلو فائقیه مشرف وتمام مخبر صادقلرك خبر ویرد یکی وجهله وافعا صورت بشریه ده بروح مصور اولدیغنی رای العین کورلکله عین الیقین دیرلر انلرده حضرت فخر کائنات علیه افضل الصلوات اشد محبت وهمصحبت اولوب زمان زمان دیار لرینه بهمه حال صادر اولوب کلام معجز نظامله رتبه جامعه نزولنده هو الذی سمع حقیقت بیچون صورتنا انزله صادر اولدیغی اول کلام معجز نظام حارج یارای طوق بشر اولوب مجرد تلوث لوث حدوث محبت احدیت ومقتضای انجذبی روحیت واحدیت ایله نفس قدسی وروح قدسی علمك عینه میل ذاتی ایله میل وحضرت مبدأ کائنات علیه افضل الصلوات قلبت شریف وحضرتلرینه تلطفلرینه تقلبه تامه ایله مستقیمه ومستقیمی اولوب مطمئناً مناب حق وفیاض مطلقه اول تقلب ویقین اکمله ماضه دن بالکیفیه ناطق اولدیغی یقیناً بیلوب اکلدیغنه حق الیقین دیرلر ایمدی حواس علم یقین ثمرهٔ معلوم اولوکه مرید وسالك سیر وسلوك علم الهیده حضرت فخر کائنات علیه افضل الصلوات ظاهراً باطناً کما تبعیت وفیزمانمزده مرشد کاملك دامن دولتکه تشبث وبیعت ایله تعلیم علم اسما وعلم الیقین وعین الیقین ایله مجهم ظلمت جهالتی کودرونه ایدوکنی بیلور ننکم جناب حق سوره نکاثزده بیورور کلا لو تعلمون علم الیقین لترون الجحیم ثم لترونها عین الیقین وظلمت جهالتك صفدی نورانیت علم وحدت اولمغله جنتی کورور وتعلیم نور علم وحدتی بیلور انلرکی سیر وسلوك علم الهی ایله علم الیقین وعین الیقین هو الیقینه ضم ایله جنتدنه جناب حقی کورر وفی الحقیقه هو کورمکدن منزه لیسه ده یقیناً علم وحدتی بیلور وبو الکی مرتبه علم که علم الیقین وعین الیقین در اکا فرق نوافل دیرلر که مرتبهٔ خاص نبوت ومرتبهٔ بو بیتدرکه ظاهر علم اسما اعتباریه کثرت واغیار تصور اولنمغله رب العزتی کما هو حقه مشاهده ممکن دکلدر وجمیع انبیا نبوت ورسالتده ما وبدر ننکم جناب حق کلام قدیمنده لا نفرق بین احد من رسله بیورور ولهذا التحقیق مرتبهٔ نبوت

وقرب نوافده موسی علیه السلام لن ترانی بیورلدی و الوهیته بغیر المعبودیة
محال و فقیه مرتبه نبوت و قرب نوافده اجل موجود ابده موت مستاب
قدر عبادت ظاهری ایله مکلفدر دیکلم کلام قدیمی ایله عیسی علیه السلام
ایتمامکدن واوصینی بالصلوة والزکاة مادمت حیا بیورلدی فاما
مرتبه علم حق الیقین که اکا قرب فرایض دیرلر مرتبه الوهیة و ولایت احدیه
جنت الصفاته کیرمکله عبادت ظاهری مرفوع اولور دیکلم جناب حق
کلام قدیمنده حبیبکه خطابا به واعبد ربک حتی یاتیک الیقین دیو
بیورور و جنت الصفاتدن جناب حق مشاهده اولنورکم عالم محدث
ذاتدن بناء علی تلک الحقیقة حضرت فخر کائنات حبیب الله صلی الله علیه وسلم
ولیه بر وجه مستقل تنظیر غزل محققانه وهی اول

جسمده چو بر عکس کوروب صورت لایلی — مقراض قضایلی
معکوسی اوقودم لوح یقینده فنایلی — چون عکس مرایلی
بو فلقده کدر دار لغنی عارف بالله — نظفه اولور اکاه
سرمایه ابدیور اوزیکه عین بقایلی — سور کده صدایلی
بر دلکه حقیقتده اولمه بیت الهی — اولمز اومزاحی
مرآت خدایه دکیشور قبله نمایلی — بولغه لقایلی
اسمایلی بکا بلدیره لی خواجه اسما — اولدر هوسما
یکتا کوریرم لااله الا الله دوتایلی — بلدم اوخدایلی
والنجم او قولم طوتدی بکا نجم هدایت — کندی اوغوایت
بولدم کا دل وجان منفخه نفخ اهدایلی — کجدی اوهوایلی
روح القدسک نفخنی کور مریم دلده — قالمه بن کلده
صانمه که تولد ایده مادر بخطایلی — افلک ایتمه زنایلی
رعنایه بونظم دیدیاد ایله نیتدک — وهبی کبی ایتدک
رشک صدف لولوی لالا شعرایلی — بلکه عرفایلی

ولیه

تخمیس و تنظیر نظم محققانه وهی ثالث شاکر خودش

دلفریب حسن و آنز آنه کلشدر دکز — جذبه عشقکله مجذوبانه کلشدر دکز
ثم وجه الله ای اعدانه کلشدر دکز — نور شمع وجهکه پروانه کلشدر دکز

یعنی شوق افزای حسنه یانه کلشدر دکز

عالمی خلقه خدا علمکده چون تقدیم ایدوب — آدمی اسمایی جامع احسن تقویم ایدوب
دور حسنکده نکاه نازینی تفهیم ایدوب — غمزه جلوه چشمه جانفزا تسنیم ایدوب

شمدی اول جانان ایچون دورانه کلشدر دکز

صانمه جانا دمدم آلام و غمدن عار ایدوز — حسرت و بیدار کز غم ملکنک سودا ریدوز
آه و نالم سر بمزد در ستر نک اسرار ایدوز — هر کل شادابک ای دل جیب پر زار ایدوز

کلستان حسنکه نالانه کلشدر دکز

ولیه کلشن بیانه شرح درد اشتیاق — نوح تقبیر اولسه کر بو آسمان نهطبان
حسنکک سایلیدوز جان و دل بالاتفاق — فرقتک آبدا ایدوز کشکول بدست افتراق

آرزوی وصلیله احسانه کلشدر دکز

نفس امماره ایله یکدل اولوب انهم مضل — نوله کرجان ملکنی اینه خراب و مضمحل
بزقاق عشقه طوتدق یوکیمز نخم دکل — هر متاعی آلدی صاندی عشق بازاردر دول

کارکاه رحمت رحمانه کلشدر دکز

چون کتاب حق الف لام میم ایمنی بی قال وقیل — بی یقین ایمان غیبی جاهلی اتمش ذلیل
دیده حق بینی حیفا جهل ایله اولمش علیل — هادی ایمان غیبی حاضره ایدوب دلیل

بزحضور حضرت رحمانه کلشدر دکز

قاب قوسین بیت حقدر چون دیدک اولدی مصطفا — طبق الرحمن علی العرش استوا در بیرایا
بیت معموری چو بلدک نور قلب مصطفا — کعبه وصلی بزه عرض ایدی مرآت صفا

مروه حسنک کوردی سیرانه کلشدر دکز

غیرت حق کلدی غیره انجادن کجیشوز — نور عینز نوایله نار لظی اودن کجیشوز
کشتی نوح نبی ملجادن کجیشوز — ذاهدا بزلجه خوف و رجادن کجیشوز

واستوی الجودیه جوادانه کلشدر دکز

نسخه

دو بیشوز علم الیقینك بز عباد تکرده سن آخر دوق عین الیقینك بز نظر بر ورده سن
عبد محضن کیمیشوز حق الیقینك خرده سن بز کلیم کوه طوره ن تراتی بر ده سن
آکشف ایچون اول موسیٰ عمرانه کلمشدر دکز

فارس دلدل سوار حضرت حیدر بزز حیدر بیوز حیدر انه ساقی کوثر بزز
باطن غیب لمغیبوز ظاهر و اظهر بزز مظهر ذات و صفات حق اولان کوهر بزز
ناظم دریتیمز کانه کلمشدر دکز

رحمة للعالمینك رحمت رحمانیوز نور عینی بنده سینك بنده فرمانیوز
جوهر رعنا سیوزه توحید و عرفان کمانیوز وحیبوز معنای نظم و معرفت بوطانیوز
ناطق معجز دمز بر دانه کلمشدر دکز

ولسه تنظیم

وحیبا نظمك کورنجه بر عجب سحر حلال بز بکیدن جذبة رحمانه کلمشدر دکز
بز وجود حضرة وجدانه کلمشدر دکز روح قدسیز علمدن اعیانه کلمشدر دکز
حق کلامدر حق کلامی باطلوزه آکلامه نطق حضرت صوتیله انسانه کلمشدر دکز
کنت کنزك کوهریوز کن فکان امرنده بز قابل تکوین حضرت کانه کلمشدر دکز
ردا سفل ایتمیوز حق احسن تقویمدن بر قیامت قدایچون دورانه کلمشدر دکز
جسمیز چوکان ایدوب قوس قضای قدرته باشمز طوب ایتمیوز میدانه کلمشدر دکز
چوکه کلدك قامة کلدی قیامت قامته نیك و بد اعمالمز میزانه کلمشدر دکز
جاهدوا فینا جهاد ایدوب غزای اکبره بز جنود روح ایله مردانه کلمشدر دکز
بسمیله بسمل ایدك نفس بن ابتری عید اضحی ایتمیوز قربانه کلمشدر دکز
موتوا قبل ان تموتوا نطقنی فرمان ایدوب قتل نفسه رحمانه کلمشدر دکز
منطق اطقنا و قوبوب قوی والذین محیشوز جمع معنای ایدوب قرآنه کلمشدر دکز
موقنیز وحدتده وصفدر بیوقدن بز یقین علم ایله ایقانه کلمشدر دکز
عالم ارواحه شاهز شهدنه کشفده بز شش جهتدن آت سودن فرزانه کلمشدر دکز
هر صبحی لیلی یه مجنون اکلامه وحی بزی بز جنون مولیوز دیوانه کلمشدر دکز
جرعه جام الستدن بخدای دوجهان مست عشقز تا ازل مستانه کلمشدر دکز
کون جامع کلمیشوز انس اولوحی بزده در کن فکانده کائن ماکانه کلمشدر دکز

عین

عین ذلك فی الحقیقه جامع اسمادر فیض اسما ایچوب اعیانه کلمشدر دکز
صوفی افراد ایچوز مجلای فرد مطلقك جمع افراد ایدوب فرزانه کلمشدر دکز
یوم یحشر محضرنده حشر ارواح ایچی بز حضور حضرت رحمانه کلمشدر دکز
کلمن حسنکده حقك کل جمالك سیر ایچون لزؤ بالی جنت عرفانه کلمشدر دکز
نفحمز له وقت خاصات علم و اشعار مزده بز وزن ایدوب عرفانمز میزانه کلمشدر دکز
این و متی کل یوم شانه شان دائمز هر بر آنك آنیوز بر شانه کلمشدر دکز
مظهر تامی کلوب علم لدن سلطانك من رآنی سر بنی اعلانه کلمشدر دکز
یوم یکشف عالمده شیئك ذکری بز آیاته هل اتی تفسیر بنی بتیانه کلمشدر دکز
بز کلستان رضانك بر کل رعنا سیوز مرتضای روضه رضوانه کلمشدر دکز

کنه ذاتکده خدانك حاجز و قاصر بوز
حیرت ایدر حیرتز حیرانه کلمشدر دکز

اللهم زدنی فیك تحیرا

الحدیث

ولسه

براق عشقله بز عرش پاره دلك کیده روز کوکل دیدکلری صدر نکاره دلك کیده روز
وجود ملکی نوله بزدن اولمستغنی عدم دیدکلری ظلمت قراره دلك کیده روز
حبوب فقر ازل کنزادن مزدندر ابد نصیبمز کی اذخاره دلك کیده روز
عدمکه حد یکی کدی وجود یکی ابتدی اوعکس وار ایله هواره واره دلك کیده روز
منازل عدمی طی ایدوب وجود ایچره او وحید وحال ایله وحدتماره دلك کیده روز
عدم دیدکلری ظلمت مکر حیات ایمش بوجهل ظلمتی افنای کاره دلك کیده روز
تحولات مقالی کوکلده حال اینك بوحول حالیله تاحول پاره دلك کیده روز

صدای نطقی دلیل خدا ایدوب رعنا
حریم حضرت پروردکاره دلك کیده روز

ولسه

زنده سر سبحانی دمنده بیلورز بحر و خضر حیاتی قدمنده بیلورز
علم بیوز منزل شمسی کچرز بر دمده محرم خاص خدانی قدمنده بیلورز
هله بز اهل کسا بز کتب عین جمك سطر فرقانی نون و قلمنده بیلورز

كنت كنزاً همجا سترخفا و عملش عارفك ناطقة دميدمندن بيلودز
عنت غائيه يوزكون وسكانه رعنا
مظهر سترو جود يحمدمندن بيلودز
وله تخميس فارسي العباده

مستور وكيتم بود قدم پرده ور سخن در عصمت نكاه قضا و قدر سخن
آيينه شد ز خود بظهور صور سخن زاندم چو شد ز كلك قضا جلوه كر سخن
در خاك تيره رفت فرو بر قدر سخن

باكي شنيد ازان دم قيوم ذوحيات در جنبوى آن شده ز افلاك ممكنات
بكذشت از معادن و حيوان و از نبات پيجست در مظاهر ذرات كائنات
خود را نيافت در سفر بحر و بر سخن

آشفته شد ز بانك دمش بيخبر بسى هدم نشد ز جمله مظاهر بخود كسى
نشنيده و نديده چو فردى مدد رسى انجام از مظاهر آفاق و انفسى
در يافت خود بمظهر خاص بشر سخن

كفتا بجانيا رمت از همد يك زصد كر صد هزار ساله دهد مدتم مدد
حمد ترا بحمد تو ميكويم اى احد بيحد سپاس و منت خود كرد خود ابخود
زاندمكه شد ز پرده خود پرده در سخن

شد واجب وجود ز علمش بجود كن سير آمد از عدم بنواهاى نزول كن
صورت كرفت چون بهيولاى هود كن رعنا جهان و هرچه در و را بقول كن
مادر محبت ازلى شد پدر سخن

از دانش خدا بر ما ابتدا بسست وز انتهاى علم خدا را خدا بسست
ما را ز علم ذات خدا را صدا بسست زين دانشى كه دم زند او يار ما بسست
كز بيشمود بجلوه كرى كيست در سخن

يا غاية الامانى و يا منتهى الامل قرب ترا بقرب سخن بود و مى بود
با تو ز وحدتت سخنم كردى متحد چون شد بدايتم بسخن زان كنم ابد
كن قايم بران دم قيوم و بر سخن

اعلم ان لفظ سخن عجمى فارسى المعبر عنه بالتركى سوز و بسان عصر الداودى زبور و الموسوى تزريت و العيسوى انجيل و الحمد العربى قول و بالعبرانى وقران

وقيل ان فله رتب اربعة فالرتبة السفلى كامل والرابعة اكمل وهو القران فالقران هو الله الواحد الحق بالصدق وهو الله المقيد بالاسما المعبر عنه برب الارباب وذات المذاهب كما قال الله تعالى ٥ والله من ورائهم محيط بل هو قران مجيد اى يحيط الصفات من ورائهم الناطق وهو معكم اينما كنتم بالمراتب معلوما كان او مجهولا وهو صفة اكملة من الله وامانة عارضة على السموات والارض وما فيهما بشرط المعرفة منه و حملها الانسان ومن ما سمى به كان ظلوما جهولا كما قال الله تعالى ٥ انا عرضنا الامانة على السموات والارض والجبال فابين ان يحملنها واشفقن منها وحملها الانسان انه كان ظلوما جهولا فالتجلى فيه اى فى الواحد الحق وهو الله الاحد الباطن المخفى المعبر عنه بمطلق الوجود بغير اطلاق فلوله اسم من الاسما او وصف من الاوصاف او علم بنفسه او بغيره كما قال الله تعالى ٥ سبحان ربك رب العزة عما يصفون ٥ و ان الله لغنى عن العالمين و برين تحقيق از مقتداى اهل دين و پيشواى اهل يقين حضرت مولانا جلال الدين رومى در مثنوى ميفرمايد ٥ بشنو از نى چون حكايت ميكند وز جدايى شكايت ميكند

يك جنس كوش را آن ندنيست تن ز جان و جان ز تن مستور نيست
ليك چشم كوش را آن نور نيست وز جان صداى كفتار است و كذا بر چه
ديد جان دستور نيست و مراد از ناله و جان صداى نغمه اوست كه شنيد
بتحقيق حضرت شهريار عراقى ميفرمايد ٥ هر عالم صداى نغمه اوست كه شنيد
اينجنين صداى دراز راز او از جهان برون افتاد خود صداى نكاه داود راز
و مراد از جهان انسانست و انسان بدرستى جهانست و صداى كفتار حقيقت
وكذا بر چه بتحقيق نرجان غيب خواهد حافظ شيرازى ميفرمايد ٥ كس ندانست كه منزلكه معشوق كجاست اين قدر هست كه بانك جرسى مى آيد خبر ببلبل اين باغ بپرسيد كه من
ناله ميشنوم كز قفسى مى آيد مراد از جرس و هان و لسان انسان كامست و مراد از ناله و بانك صداى كفتارست و مراد از منزلكه قلب انسان كامست و مراد از قفس تن انسانه حاصلست و مراد از معشوق حقيقت فافهم و ارشد

وله فارسى العباده

جهان بنداد مرا كرچه خود جهانتايم خداخون آمدم و هادبا بخود بايم
ببست شاكلتم كرد شكلهاى بسى بر آمدم بكنون صلوح وسطى ايم
زعلم خود بعيان خودم فرستاده تحيط عالم هستى كلم عصا ايم
دمى كه خوب نيايد بعين اعيانى ظهور دمبدم ذان همى نيا نايم
اكرچه حضرت قدسم بقيد اسم اشد هدايتا بحقيقت جمال رعنايم

نظيره را كه شتم هر آنكه در يابد
مقالتى سخنم آفرين فرمايم

وله مرثیه وتاریخ حق الهی احمد بابای محی درسیروز

فانی فقر و فنا تا جور ملک بقا مظهر نور خدا حضرت احمد بابا
نور ایدی سالکه مشکاة ظهوزی اخا نور ایده قبر بنی الله بقابی ابدا
دوز سینه هو دم و دوز اننه صدای واسه جامع بنجه یی ایتدی نفیسه اخیا
وارث احمد مختار ایدی امیت ایله امتی ظن ایتمه نلک قهرینه حیفا حیفا
جمله مظهره سری سر یان ایتمشدی هر مظاهر ده ظهوری دسته صد طوب
حقی منکر لره رغماً دیدی رغما تاریخ ۱۴۱۲
کندی هو هو دیه رك جنته احمد بابا

وله

دیر امه ناظری محمد خلیل اغا نك تجدیداً طرح وابنا ایدکلری جامع معلو ارکانه وقبرستان
وسلك روضه رضوانك تاریخیدر

بارك الله زهی جامع نذهت افزا که ایدر طرح معلا سی عباد الله صلو
دور ارنان ایده هر رکنی رکوع ایتمشدی کو بیا صاحب خیراته ایدردی ایما
صاحب خیر محمد خلیل اغا یعنی دیر امه ناظری اغای عنا یتفرها
سعی مشکور اولوب خانه سی معمور اولوبه جامع و حوله تجدیداً ایده ایتدی احیا
جامع و لکشی بر بنقه دلدا مصنوع تابع مقبره سی روضه رضوان آسا
هر کیروب ایدن ارکان صلوتی اجرا امده اولادی و اتا نه خیر ایله دعا
حسنات کورن اولادات علوات نك نامنی خیر ایله یاد ایتیه نار و زجزا
جونکه دنیاکه دنی مزرعه اخره در ماحضر ایدی خوشی زاد معاد ی عقبا
ختم تجدید بنه افظاً دیدی رغما تاریخ
بك ایکی یوز بکرمی ایکیده اولدی بتا

وله

ناظر مومی الیه فذات اکباد و اولاد و اولاد اولاد لریچون مستقل طرح و بنیاد ایدکلرك
قوناغلرینك تاریخیدر

کثرت الفت اولور هو نکه نقیض رغبت فرض اولور اهلنه خلو نکه عزت البت
واقعا بکلرمز قابل الفت اولیجق اقتضای ایدی بر بویله سرای عزت
والد ماجد و دلبری دائم اولسون که بو نادیده بنا رسمنه قیلدك همت
یارك الله زهی بیت معلی ارکانه کو دمش منلنی آفاقده چشم عبرت
تاکهان فرش زر اندوده پرتو فرسه دهم فرآش صبا خادمه و برج نوبه
کلی ترسنلی کرانه کم هر دم تازه و بر اهل دله نظاره سی ذوق جنت
اولوالابصار اولور حاضر نقد وقتاده ذاهده سنه اولور جنته ایتمز مثت
دیدی تخمین ایده رك ختمنه رغما تاریخ
اوله من بکلریه بویله سرای صحت
۱۴۱۹

29840

T
3988